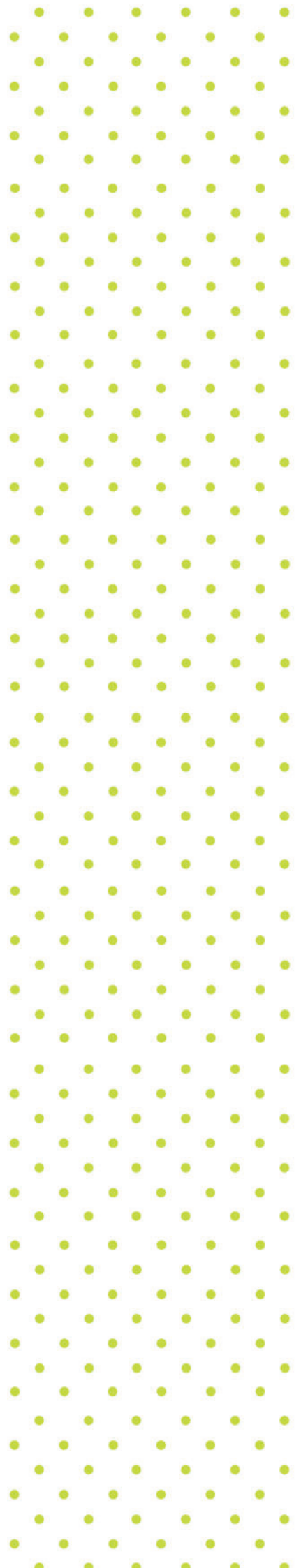

MIKKELI

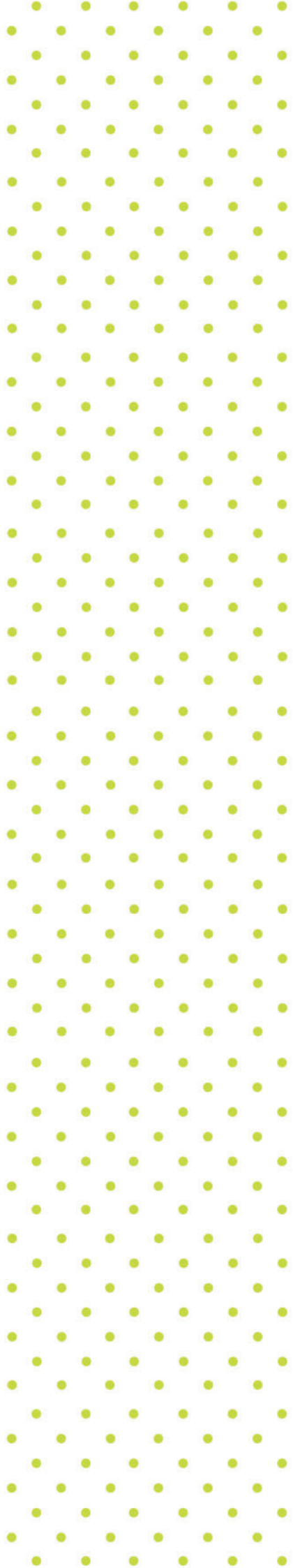
Mikkelin kaupungin tilinpäätös 2019

Sisältö

1 TOIMINTAKERTOMUS	5
1.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa	7
1.1.1 Strategian toimeenpano ja talouden sopeutus.....	7
1.1.2 Hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset	9
1.1.3 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys	17
1.1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa	18
1.1.5 Henkilöstö	19
1.1.6 Ympäristötilinpäätös	20
1.1.7 Muut ei-taloudelliset asiat.....	26
1.1.8 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	26
1.1.9 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muistatoiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista.....	27
1.2 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen	29
1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	32
1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen	32
1.3.2 Toiminnan rahoitus	36
1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset	38
1.5 Kokonaistulot ja -menot	43
1.6 Kaupunkikonsernin toiminta ja talous	44
1.6.1 Mikkelin kaupunkikonsernin rakenne	44
1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus.....	47
1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat.....	48
1.6.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä	48
1.6.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	48
1.6.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut.....	49
1.6.6.1 Konsernituloslaskelma	49
1.6.6.2 Konsernin rahoituslaskelma	50
1.6.6.3 Konsernitase	52
1.7 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet	56
1.7.1 Kaupunginhallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä	56
1.7.2 Talouden tasapainottamistoimenpiteet.....	56
2 TALOUSARVION TOTEUTUMINEN.....	59
2.1 Kaupungin strategia ja tavoitteiden toteutuminen 2019	61
2.2 Käyttötalous- ja tuloslaskelmaosan toteutuminen	65
2.2.1 Konsernin tavoitteiden toteutuminen	65
2.2.1.1 Etelä-Savon Energia -konserni.....	65
2.2.1.2 Etelä-Savon Koulutus Oy (Esedu)	72
2.2.1.3 Kiinteistökehitys Naistinki Oy.....	76
2.2.1.4 Metsäsairila Oy	80
2.2.1.5 Mikalo Oy	85
2.2.1.6 Mikkelin Asumisoikeus Oy.....	88
2.2.1.7 Mikkelin Jäähalli Oy.....	90
2.2.1.8 Mikkelin kehitysyhtiö Miksei Oy.....	92
2.2.1.9 Mikkelin opiskelija-asunnot Oy, MOAS	96
2.2.1.10 Mikkelin Oppilaitoskiinteistöt Oy	101
2.2.1.11 Mikkelin Ravirata Oy	104
2.2.2 Toimielinten tavoitteiden toteutuminen.....	107

2.2.2.1 Keskusvaalilautakunta	107
2.2.2.2 Tarkastuslautakunta	108
2.2.2.3 Kaupunginvaltuusto	108
2.2.2.4 Hallinto- ja elinvoimapalvelut	108
2.2.2.5 Mikkelin seudun ympäristölautakunta	115
2.2.2.6 Kasvatus- ja opetuslautakunta	120
2.2.2.7 Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta	135
2.2.2.8 Kaupunkiympäristölautakunta	146
2.2.2.9 Etelä-Savon pelastuslaitos -taseyksikkö	159
2.2.3 Liikelayosten tavoitteiden toteutuminen	164
2.2.4 Liikelayosten ja taseyksikön vaikutus tulokseen	164
2.2.5 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen	166
2.3 Investointien toteutuminen.....	169
2.4 Rahoitusosan toteutuminen.....	174
2.5 Yhteenveto valtuuston hyväksymien määrärahojen ja tulosarvioiden toteutumisesta	175
3 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	179
3.1 Tuloslaskelma	181
3.2 Rahoituslaskelma	182
3.3 Tase	183
3.4 Konsernin tuloslaskelma	185
3.5 Konsernin rahoituslaskelma	186
3.6 Konsernitase (lyhyt)	187
4 LIITETIEDOT	191
5 ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET	217
5.1 Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia	219
5.2 Mikkelin Vesiliikelaitos	233
6 ALLEKIRJOITUKSET	253
7 LUETTELO KIRJANPITOKIRJOISTA JA TOSITELAJEISTA SEKÄ NIIDEN SÄILYTYSTAVASTA.....	257

1

Toimintakertomus

1.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

1.1.1 Strategian toimeenpano ja talouden sopeutus

Kaupunkistrategian toteutumista on vuoden 2019 aikana edistetty koko kaupunkikonsernin kattavana yhteistyönä sekä hyvän elämän, kestävä kasvun ja elinvoimaohjelman toteutuksen että kehittämisalustojen toiminnan kautta. Konsernin rooli ja merkitys kuntien toiminnassa ja taloudessa on korostunut. Kaupunkikonsernin yhteistyötä on edelleen tiivistetty kaupungin strategisten toimenpiteiden toteutuksessa sekä kehittämisalustojen yhteisillä toimenpiteillä. Konsernirakenteen uudistamista, tiivistämismahdollisuuksia ja yhteisiä palveluita koskeva ulkopuolinen selvitys on käynnistynyt vuoden 2019 lopulla.

Mikkelin kaupungin johtamisen kehittäminen on saanut tunnustusta Kunteko-ohjelmassa. Oman työn sankarit -sarjassa, jossa palkittiin kymmenen innokkaasti ja esimerkillisesti omaa ja työyhteisönsä työtä kehittävää työntekijää, palkittiin Mikkelin elinikäisen oppimisen ja osallisuuden johtaja. Mikkelin kaupungin ruoka- ja puhtauspalvelut palkittiin sisäisen toiminnan laadun seurannastaan. Henkilöstön työhyvinvoinnin kokonaisvaltaista kehittämistyötä jatkettiin koko henkilöstön osalta vuonna 2019.

Työ strategisten kehittämisalustojen osalta etenee ja teollisuudessa kasvua

Metsäsairilan alueelle sijoittuva EcoSairila Business Park Oy on valmisteltu päätöksentekoon ja työtä uusien yritysten sijoittumiseksi alueelle tehdään jatkuvasti. Mikkelin Vesiliikelaitoksen jätevesipuhdistamon urakka on edennyt ja valmistuu vuonna 2021. Puhdistamon käyttöönotto mahdollistaa alueella laajemmin vedenpuhdistusprosessien tutkimus- ja kehittämistoiminnan ja edistää biotalouden liiketoimintojen ja palveluiden syntymistä. Memory Campuksen osalta keskeinen Varastokirjaston siirto ei edennyt vuonna 2019 toivotulla tavalla ja poliittinen päätös asiasta puuttuu edelleen. Työtä siirtopäätöksen aikaansaamiseksi tehdään monella eri rintamalla. Kalevankankaan liiketoimintaa, tuotteita ja palveluita on kehitetty alueen eri toimijoiden yhteistyönä. Kalevankankaan kehittämisalustalle on saatu hyvin ulkopuolista TKI-rahoitusta ja tutkimuksen osalta välttämättömät KV-verkostot ovat nyt olemassa. Kahden vuoden aikana alueelle/kehittämisalustalle on syntynyt 25 uutta työpaikkaa. Uusia kehittämisalustoja ja -avauksia pohdittaessa vuoden 2019 aikana keskusteluihin nousi voimakkaasti uutena teemana ruoka.

Matkailun osalta asioita on viety elinvoimaohjelmassa määriteltyjen tavoitteiden suuntaan ja asiat etenevät suunnitellusti. Anttolan ja Ristiinan kehittämissuunnitelman pohjalta on valmisteltu hanke kevään 2020 hankehakuun. Kaupunkikeskustaan liittyvän Central Park- kokonaisuuden markkinointimateriaalit ovat valmiina vuoden 2020 kesää ajatellen. Satamalahden vetovoimakohde -selvitys valmistui loppuvuodesta 2019. Kaupunkikeskustan osalta edelleen haasteeksi tunnistettiin keskustaan sijoittuvien tapahtumien ja vetovoimakohteiden vähyyttä.

Mikkelin teollisuusyrityksissä on ollut hyviä kasvunäkymiä ennen koronavirusepidemiaa. Haavanhoitotuotteita valmistavan Mölnlycken vuoteen 2027 jatkuva kasvuohjelma on luonut Mikkelin teollisuustuotannon työpaikkoja. Kiinteistökehitys Naistinki on tilarakentamisella edistänyt Mölnlycken tuotannon kasvua Mikkelissä. Mölnlycke on kasvanut kaupungin toiseksi suurimmaksi teolliseksi työnantajaksi UPM:n Pelloksen vaneritehtaiden jälkeen. Keskisuurista yrityksistä muun muassa teollisuudelle palveluja tuottava Harri Haavikko Oy laajentaa toimintaansa. Lisäksi Biltema Oy on tehnyt sijoittumispäätöksen Visulahden alueelle ja usko alueen vetovoimaan sekä kiinnostus alueelle sijoittumiseen on lisääntynyt merkittävästi. Keskustan alueella rakentaminen on päässyt näkyvästi vauhtiin ns. siilotontin alueella.

Työllisyydenhoidon osalta Mikkelin kaupunki on yhdessä seudun kuntien kanssa hakenut työllisyyden kuntakokeiluun.

Taloudelliset haasteet kasvun taittuessa

Kaupungin taloudellinen tulos heikentyi 4,8 miljoonaa euroa edellisestä vuodesta ollen 18,1 miljoonaa euroa alijäämäinen. Mikkelin kaupungin tuloksen heikentymiseen vaikuttivat pääosin sosiaali- ja terveystalouden laskutusosuuden kasvu 13,4 miljoonalla eurolla (7 %) ja verotulojen odotettua heikompi kasvu osin verokorttiuudistuksesta ja tulorekisteriongelmista johtuen. Etelä-Savon kuntien tulojen kasvu ei riitä nykyisellä tasolla sosiaali- ja terveystalouden kustannuskasvun rahoitukseen. Tulojen kasvua uhkaavat lisäksi arviot taantuman alkamisesta.

Kaupungin talouden tasapainottamista on jatkettu kaupunkirakenneselvityksen ja palvelusuunnitelman lisäksi yhteistoimintaneuvotteluilla vuoden 2019–2020 taitteessa. Taseessa on nyt kertyneitä alijäämiä 42,2 miljoonaa euroa, jonka vuoksi tarve konsernin tiivistämiselle ja taseomaisuuden järjestelyille kasvaa. Tulojen lisäämistä veroja korottamalla tultaneen tarvitsemaan myös vuonna 2021.

Ely-keskuksen työllisyyskatsauksen mukaan työttömien määrä laski vuonna 2019 Etelä-Savossa vuoden takaisesta suhteellisesti eniten koko maassa, kun maakunnassa työttömänä oli vuodenvaihteessa 10,6 % työvoimasta (10,9 % v. 2018). Mikkelissä työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli joulukuun 2019 lopussa 10,1 % (10,4 % v. 2018). Koko maan vastaava luku oli 9,8 % (9,7 % v. 2018).

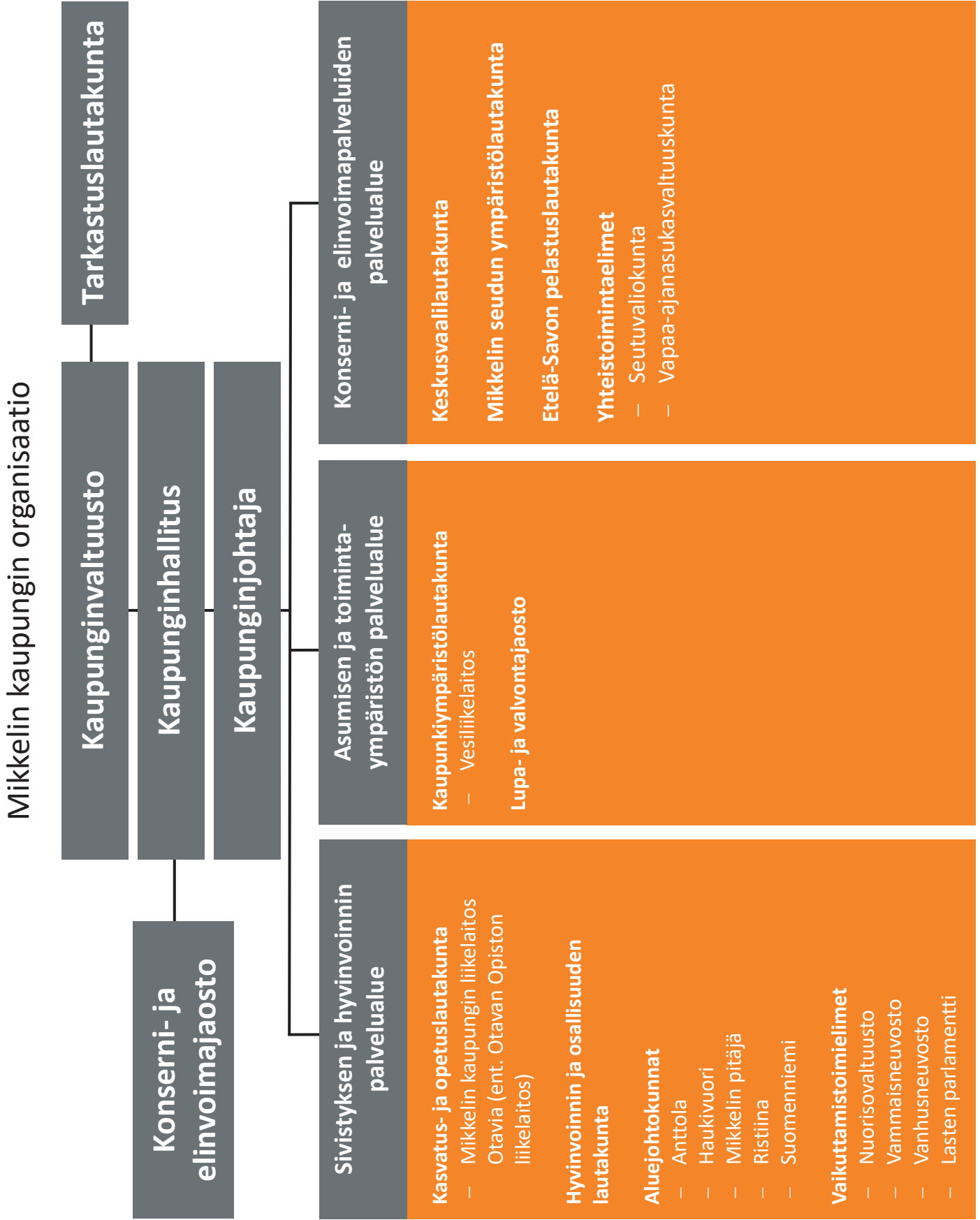
Syntyvyyden alhainen taso on haaste tulevaisuudelle valtakunnallisesti. Mikkelissä väkiluku väheni voimakkaasti toista vuotta peräkkäin. Vuoden 2019 lopussa Mikkelissä oli Tilastokeskuksen ennakkolukujen mukaan 53 152 asukasta, joka on 666 asukasta vuoden 2018 lopullista väkilukua vähemmän.

Timo Halonen

Kaupunginjohtaja

Mikkelin kaupunki

1.1.2 Hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Luottamushenkilöorganisaatio

KAUPUNGINVALTUUSTO 1.1. - 31.12.2019

Vaalit 9.4.2017

Puheenjohtaja

Kuikka Seija, erikoislääkäri, LT

1. varapuheenjohtaja

Valtola Oskari, työterveyslääkäri

2. varapuheenjohtaja

Taavitsainen Satu, kansanedustaja 22.4.2019 saakka, toiminnanjohtaja, sosionomi AMK

KOK	Aho Eero	palomestari, insinööri
SDP	Aholainen Markku, 17.6.2019 saakka	maanmittausteknikko, eläkeläinen
KD	Ahonen Liisa	lähihoitaja
SDP	Barck Paavo	sähköasentaja, eläkeläinen
VIHR	Hakala Kerttu	luontokeskuksen toiminnanohjaaja, FM
KESK	Harmoinen Taina	projektipäällikkö, yrittäjä, MMM
PS	Heinänen Raimo	lähihuokayrittäjä
SDP	Hokkanen Marita	opettaja
KESK	Hämäläinen Laura	opiskelija
KOK	Hölttä Elina	yrittäjä, YTM, KM
SDP	Juhola Jatta	kehittämisen- ja koulutussuunnittelija, YTM
KESK	Kakriainen Markku	toimitusjohtaja, insinööri, maakuntaneuvos
KESK	Kauppi Marja	yrittäjä, fysioterapeutti
VIHR	Kauppinen Heli	viestintäsuunnittelija, FM
KESK	Kauria Outi	varatuomari, mökkiyrittäjä
PS	Kivinen Harri	yrittäjä
KOK	Koivikko Jyrki	kappalainen
VIHR	Jussi-Pekka Nina	lastentarhanopettaja
SDP	Korhonen Tapani	kiinteistöhoitaja, eläkeläinen
KESK	Kuikka Seija, pj	erikoislääkäri, LT
SDP	Kuitunen Soile	toimitusjohtaja, VTT
SDP	Lehkonen Raine	lehtori, FM
SDP	Leskinen Ulla, 18.6.2019 lähtien	päälouottamusmies, myyjä
VIHR	Liikanen Veli	nuorisotutkija, biologi
KOK	Maczulskij Toni	toimitusjohtaja, yrittäjä
PS	Marttinen Jussi	muusikko
KOK	Miettinen Olli	toimitusjohtaja, yrittäjä
KESK	Nykänen Heikki	maatalousyrittäjä
KOK	Oksman Juhani	insinööri
KESK	Olkonen Kirsi	toiminnanjohtaja
KESK	Pekonen Petri	maanviljelijä
KOK	Puhakka Paavo	DI
KESK	Pulliainen Liisa	fysioterapeutti
VIHR	Pöntinen Minna	tradenomi YAMK
KD	Pöyry Jukka	LVI-tekniikko
KESK	Pöyry Pekka	opettaja, yrittäjä
KESK	Rouhiainen Risto	hallintonotaari, KTM, eläkeläinen
KD	Ruotsalainen Pertti	diakoni, eläkeläinen
KOK	Salo-Oksa Armi	toimitusjohtaja, yrittäjä
SDP	Seppälä Arto	ylitarkastaja, kunnallisneuvos
KESK	Siitari Keijo	maanviljelijä, yliluutnantti evp.
VIHR	Siitonen Mikko	lehtori, FM
KOK	Soininen Mali	yksikön johtaja, KM, eläkeläinen
SDP	Strengell Jarno	päälouottamusmies, virastomestari
SDP	Taavitsainen Satu, 2. vpj	kansanedustaja, sosionomi AMK
SDP	Tikkanen Petri	työsuojeluasiantuntija
SDP	Tissari Jenni	sairaanhoidtaja, seksuaalineuvoja
SDP	Tullinen Hannu	eläkeläinen
KOK	Valtola Oskari, 1. vpj	työterveyslääkäri
SDP	Vartiainen Jaana	päiväkodinjohtaja, sosiaalikasvattaja
KOK	Vuori Juha	vanhempi konstaapeli, eläkeläinen
KESK	Väänänen Jaakko	maaseutuyrittäjä, eläkeläinen

Valtuuston varajäsenet 1.1. - 31.12.2019

KESK	Ruuth Noora	maaseutuyrittäjä, metsätalousinsinööri AMK
KESK	Strandman Jaana	erityisopettaja, KM
KESK	Ylönen Päivi	oppisopimuskoordinaattori, KM
KESK	Sihvonen Jari	aluepäällikkö
KESK	Hasanen Satu	elämäntaidon valmentaja
KESK	Lipsanen Heino	aluejohtaja, liikuntaneuvos
KESK	Sorasahi Vesa	yrityskonsultti, DI
KESK	Elkharam Tiina	yrittäjä
KESK	Hulkkonen Hannu	terveystarkastaja, eläkeläinen
KESK	Koponen Niina	henkilöstöasiantuntija, tradenomi YAMK
KESK	Härkönen Jyrki	maanviljelijä
KESK	Himanen Aija	toimitusjohtaja, eläkeläinen
KESK	Matiskainen Jaakko	maatalousyrittäjä
KOK	Yli-Karro Ulla	terveydenhoitaja, TtM
KOK	Toivonen Hannu	eversti evp.

KOK	Rossi Jukka	yrittäjä
KOK	Vauhkonen Saara	opiskelija, yhteisöpedagogi
KOK	Marjalaakso Olli	HTM
KOK	Sihvonon Juhani	majuri
KOK	Leinonen Lotta, 18.2.2019 saakka	opiskelija, nuorisovaltuutettu
KOK	Pekka Selenius 19.2.2019 alkaen	
KOK	Heikkinen Miikka	yrittäjä (sivutoiminen), everstiluutnantti
KOK	Nykänen Roope	yrittäjä, ylioppilas
KOK	Suhonen Antti	asianajaja, VT
KOK	Kirjalainen Miikka	yrittäjä
KD	Soivanen Satu	TKI-asiantuntija, ekonomi
KD	Kolmisoppi Jenni	kieltenopettaja, FM
KD	Haukijärvi Erja	DI, eläkeläinen
PS	Himanan Vesa	kiinteistöhoitaja, herastuomari
PS	Liikanen Jere	insinööriopiskelija
PS	Korhola Anne	myyjä
SDP	Lauanne Jani, 18.6.2019 varavaltuutetuksi, ero 9.11.19	
SDP	10.11.2019 alkaen Lauanteen tilalle ei ole vielä valittu uutta henkilöä.	
SDP	Vainio Hanne	vanerityöntekijä
SDP	Nieminen Kalle	terveystarkastaja, eläkeläinen
SDP	Hämäläinen Reijo	mielenterveyshoitaja
SDP	Nyyssönen Niina	lastenhoitaja, lähihoitaja
SDP	Ylönen Teijo	monipalvelukeskuksenjohtaja, eläkeläinen
SDP	Siiskonen Anni	sairaanhoitaja
SDP	von Pandy-Seurujärvi Katariina	sairaanhoitaja AMK
SDP	Pyrhönen Heikki	hankevastaava
SDP	Hakkarainen Juha	linja-autonkuljettaja
SDP	Veijanen Markku	toimitusjohtaja, maajoukkuevalmentaja
SDP	Himanan Markku	tietoliikenneasentaja, eläkeläinen
SDP	Rautiainen Sari	ravitsemustyöntekijä, pääluottamusmies
SDP	Teittinen Leena	
VIHR	Lahikainen Juuso 17.6.2019 saakka	opiskelija
VIHR	Velling Nalle 18.9.2019 alkaen	
VIHR	Heikkilä Pekka	suojelubiologi
VIHR	Saikkonen Jukka	sosionomi
VIHR	Lautamäki Jarmo	ympäristöinsinööri
VIHR	Kakkonen Ville	projektipäällikkö, DI
VIHR	Jouhkimo Panu	energia-asiantuntija

KAUPUNGINHALLITUS 1.1. - 31.12.2019

Jäsen		Henkilökohtainen varajäsen	
Aholainen Markku, pj, 17.6.2019 saakka	maanmittausteknikko, eläkeläinen	Juhola Jatta	kehittämisen- ja koulutussuunnittelija, YTM
Seppälä Arto, pj, 18.6.2019 alkaen	ylitarkastaja, kunnallisneuvos	Väänänen Jaakko 26.8.2019 saakka	maaseutuyrittäjä, eläkeläinen
Oikkonen Kirsi, 1. vpj	toiminnanjohtaja	Rouhiainen Risto 27.8.2019 alkaen	KTM
Salo-Oksa Armi, 2. vpj	toimitusjohtaja, yrittäjä	Miettinen Olli	toimitusjohtaja, yrittäjä
Strengell Jarno	pääluottamusmies, virastomestari	Tikkanen Petri	työsuojeluasiantuntija
Kuitunen Soile	toimitusjohtaja, VTT	Tissari Jenni	sairaanhoitaja, seksuaalineuvoja
Pekonen Petri	maanviljelijä	Kauria Outi	varatuomari, mökkiyrittäjä
Pöyry Pekka	opettaja, yrittäjä	Harmoinen Taina	projektipäällikkö, yrittäjä, MMM
Koivikko Jyrki	kappalainen	Marjalaakso Olli	HTM
Soininen Mali	yksikön johtaja, KM, eläkeläinen	Vuori Juha	vanhempi konstaapeli, eläkeläinen
Pöyry Jukka	LVI-tekniikko	Ahonen Liisa	lähihoitaja
Pöntinen Minna	tradenomi YAMK	Jussi-Pekka Nina	päiväkodin johtaja

KONSERNI- JA ELINVOIMAJOUSTO 1.1. - 31.12.2019

Jäsen		Henkilökohtaiset varajäsenet	
Marjalaakso Olli, pj	HTM	Soininen Mali	yksikön johtaja, KM, eläkeläinen
Marttinen Jussi, 1. vpj	muusikko	Heinänen Raimo	lähiruokayrittäjä
Kakriäinen Markku, 2. vpj	toimitusjohtaja, insinööri, maakuntaneuvos	Kauppi Marja	yrittäjä, fysioterapeutti
Salo-Oksa Armi	toimitusjohtaja, yrittäjä	Vuori Juha	vanhempi konstaapeli, eläkeläinen
Seppälä Arto, 11.11.2019 saakka	ylitarkastaja, kunnallisneuvos	Nieminen Kalle	terveystarkastaja, eläkeläinen
Petri Tikkanen, 12.11.2019 alkaen	työsuojeluasiantuntija	Siiskonen Anni	sairaanhoitaja
Leskinen Ulla	myyjä, pääluottamusmies	Vartiainen Jaana	päiväkodinjohtaja, sosiaalikasvattaja
Tissari Jenni	sairaanhoitaja, seksuaalineuvoja	Sorasahi Vesa	yrityskonsultti, DI
Kauria Outi	varatuomari, mökkiyrittäjä	Siitonen Mikko	lehtori, FM
Saikkonen Jukka	sosionomi		

ETELÄ-SAVON PELASTUSLAUTAKUNTA 1.1.-31.12.2019**Jäsen**

Loikkanen Tuomas, pj	ylipalomies, eläkeläinen, Savonlinna
Rautiainen Kaija, vpj	palveluneuvoja, eläkeläinen, Mikkeli
Panula-Ontto Suuronen Anni	ympäristösuunnittelun asiantuntija, FT, Mikkeli
Lunkka Jarkko	yrittäjä, Mikkeli/Pertunmaa
Luntta Pirkko	yrittäjä, Mikkeli/Hirvensalmi
Päivi Matilainen	mielenterveyshoitaja, Mikkeli/Mäntyharju
Veikko Puustinen	erityispeltilseppä, Savonlinna/Punkaharju
Auvo Kokkonen	teroittaja, Savonlinna/Rantasalmi
Anna-Maija Häkkinen	rakennusarkkitehti, Sulkava
Leena Suhonen	yrittäjä, Pieksämäki
Jaakko Heinonen	insinööri AMK, Pieksämäki

Varajäsen

Reponen Sanna	maatilayrittäjä/myyjä, Savonlinna/Sulkava
Kuutsuo Jonna	opiskelija, Mikkeli
Jalkanen Jari	rehtori, KM, Mikkeli
Hytönen Minna	työvalmentaja, Mikkeli/Mäntyharju
Lipo-Lempiäinen Tiina	laboratorionhoitaja
Friman Jose	metallimaalari, Mikkeli
Kosonen Seppo	toimitusjohtaja, Savonlinna/Savonranta
Kurikka Teemu	tuotevalmistaja, Savonlinna/Heinävesi
Uosukainen Olli	rovasti, Savonlinna/Rantasalmi
Ikonen Riitta	myynninedistäjä, Pieksämäki/Joroinen
Venäläinen Mika	messutuottaja, Pieksämäki

HYVINVOINNIN JA OSALLISUUDEN LAUTAKUNTA 1.1. - 31.12.2019**Jäsen**

Juhola Jatta, pj	kehittämisen ja koulutussuunnittelija, YTM
Jussi-Pekka Nina, vpj	lastentarhaopettaja
Sihvon Juhani	majuri
Toivonen Hannu	eversti evp.
Hämäläinen Reijo	mielenterveyshoitaja
Nieminen Aleksi	opiskelija
Lipsanen Heino	aluejohtaja, liikuntaneuvos
Sihvon Jari	aluepäällikkö
Hämäläinen Laura	opiskelija
Pulliainen Liisa	fysioterapeutti
Haukijärvi Erja	DI, eläkeläinen
Pöyry Pekka, Kh:n edustaja	opettaja, yrittäjä
Nykänen Roope, nuorisovaltuuston edustaja	
Vicari Lars, nuorisovaltuuston edustaja	

Henkilökohtainen varajäsen

Kärkkäinen Inka	tarjoilija, matkailuvirkailija
Iris Damstén	yhteisöpedagogi
Nykänen Roope	yrittäjä, ylioppilas
Leinonen Lotta, 18.2.2019 saakka	opiskelija, nuorisovaltuutettu
Soininen Mali, 19.2.2019 alkaen	yksikön johtaja, KM, eläkeläinen
Pylvänäinen Jaakko	ravintolatyöntekijä
Hokkanen Johanna	metsäkoneenkuljettaja
Koponen Niina, 28.1.2019 saakka	henkilöstöasiantuntija, tradenomi YAMK
Ruuth Noora, 29.1.2019 alkaen	maaseutuyrittäjä, metsätalousinsinööri AMK
Hasanen Satu	elämäntaidon valmentaja
Jalkanen Jari	rehtori, kasvatustieteiden maisteri
Pakarinen Antti	ohjelmistosuunnittelija, DI
Malinen Tuomo	yrittäjä, opiskelija

KASVATUS- JA OPETUSLAUTAKUNTA 1.1. - 31.12.2019**Jäsen**

Harmoinen Taina, pj	projektipäällikkö, yrittäjä, MMM
Tikkanen Petri, vpj	työsuojeluasiantuntija
Vainio Hanne	vanerityöntekijä
Hakkarainen Juha	linja-autonkuljettaja
Strengell Janne	henkilöstöpäällikkö
Pokkinen Kirsi	sosiaali- ja terveystieteiden opettaja
Vauhkonen Saara	yhteisöpedagogi, opiskelija
Yli-Karro Ulla	terveydenhoitaja, TtM
Aho Eero	palomestari, insinööri
Lahikainen Juuso, 17.6.2019 saakka	opiskelija
Nessling Vesa, 18.6.2019 alkaen	teologian maisteri
Kolmisoppi Jenni	kieltenopettaja, FM
Tissari Jenni, Kh:n edustaja	sairaanhoidtaja, seksuaaliveneuvoja
Janhunen Katriina, nuorisovaltuuston edustaja	
Ehrnrooth Edvin, nuorisovaltuuston edustaja	

Henkilökohtaiset varajäsenet

Pakarinen Antti	ohjelmistosuunnittelija, DI
Paakkari Artturi	asiakaspalvelija
Orava Miika 9.12.2019 saakka	koneenhoitaja, pääluottamusmies
Orava Marita 10.12.2019 lähtien	eläkkeen saaja
Hokkanen Outi	maatalouslomittaja, pääluottamusmies
Kiiski Marju	toimintakoordinaattori, yhteisöpedagogi YAMK
Ronkanen Ville-Tapio	insinööri (AMK), tuotantopäällikkö
Särkkä Heidi	terveydenhoitaja
Haavikko Harri	yrittäjä, KTM
Roos Tea-Tuulia	sijoitusasiantuntija
Rautio Tiia	SOTE-palveluasiantuntija
Nykänen Heikki Juhana	talonhoitaja, eläkeläinen

KAUPUNGINVALTUUSTON VAALILAUTAKUNTA 1.1. - 31.12.2019**Jäsen**

Rouhiainen Risto, pj	hallintonsaarnaaja, KTM, eläkeläinen
Hölttä Elina, vpj	yrittäjä, YTM, KM
Lehkonen Raine	lehtori, FM
Ruotsalainen Pertti	diakoni, eläkeläinen
Liikanen Veli	nuorisotutkija, biologi

Henkilökohtainen varajäsen

Harmoinen Taina	projektipäällikkö, yrittäjä, MMM
Maczulskij Toni	toimitusjohtaja, yrittäjä
Hokkanen Marita	opettaja
Marttinen Jussi	muusikko
Pöntinen Minna	tradenomi YAMK

KAUPUNKIYMPÄRISTÖLAUTAKUNTA 1.1. - 31.12.2019**Jäsen**

Liikanen Veli, pj 26.8.2019 saakka	nuorisotutkija, biologi
Heikkilä Pekka, pj 27.8.2019 alkaen	luonnonsuojelupäällikkö
Himanan Vesa, vpj	kiinteistöhoitaja, herastuomari
Siitari Keijo	maanviljelijä, yliluutnantti evp.
Väänänen Jaakko	maaseutuyrittäjä, eläkeläinen
Strandman Jaana	erityisopettaja, KM
Kauppi Marja	yrittäjä, fysioterapeutti
Hokkanen Marita	opettaja
Vartiainen Jaana	päiväkodinjohtaja, sosiaalisvartaja
Tullinen Hannu	eläkeläinen
Himanan Markku	tietoliikenneasentaja, eläkeläinen
Puhakka Paavo	DI
Soininen Mali, 17.6.2019 saakka	yksikön johtaja, KM, eläkeläinen
Gråsten-Tarkiainen Tarja, 18.6.2019 alkaen	herastuomari, Venäjä-ekspretti
Hakala Kerttu	luontokeskuksen toiminnanohjaaja, FM
Koivikko Jyrki, Kh:n edustaja	kappalainen

Henkilökohtainen varajäsen

Pylvänäinen Anni	opiskelija
Korhola Anne	myyjä
Taskinen Terhi	metsätalouslyrittäjä, FM
Panula-Ontto-Suuronen Anni	ympäristönsuojelun asiantuntija, FT
Partio Keijo	maatalouslyrittäjä, eläkeläinen
Pöntinen Risto	yrittäjä
von Pandy-Seurujärvi Katariina	sairaanhoitaja AMK
Rautiainen Kaija	palveluneuvoja, eläkeläinen
Pulkinen Esa	yrittäjä
Ruotsalainen Raimo	asiantuntija, eläkeläinen
Salonen Veli-Pekka	toimitusjohtaja, yrittäjä
Kultanen Kirsi	sairaanhoitaja, KM
Heikkilä Pekka 26.8.2019 saakka	luonnonsuojelupäällikkö
Rouhiainen Vesa 27.8.2019 alkaen	filosofian maisteri

KESKUSVAALILAUTAKUNTA 1.1. - 31.12.2019**Jäsen**

Kauppinen Helena, pj	opettaja, eläkeläinen
Asikainen Katariina, vpj	laivavirkailija, FM
Grönlund Reijo	lehtori, eläkeläinen
Suhonen Antti	asianajaja, VT
Jouhkimo Panu	energia-asiantuntija

Varajäsenet siinä järjestyksessä, kun heidät kutsutaan kokoukseen

Pöyry Raili, 18.3.2019 saakka	psykologi
Liukkonen Saara, 19.3.2019 alkaen	yrittäjä
Lausas Pekka	ravintolatyöntekijä
Soivanen Satu	TKI-asiantuntija, ekonomi
Härkönen Sirkka	lähihoitaja, eläkeläinen
Parkkinen Pekka	maatalouslyrittäjä

TARKASTUSLAUTAKUNTA 1.1. - 31.12.2019**Jäsen**

Oksman Juhani, pj	insinööri
Kauppinen Heli, vpj	viestintäsuunnittelija, FM
Ylönen Teijo	monipalvelukeskuksenjohtaja, eläkeläinen
Teittinen Leena	myymäläpäällikkö, eläkeläinen
Barck Paavo	sähköasentaja, eläkeläinen
Asikainen Katariina	laivavirkailija, FM
Rouhiainen Risto, 9.12.19 saakka	hallintonsuostaja, KTM, eläkeläinen
Kivinen Harri 10.12.2019 alkaen	yrittäjä
Sihvonen Jari	aluepäällikkö
Elkharam Tiina	yrittäjä

Henkilökohtainen varajäsen

Kirjalainen Miikka	yrittäjä
Koski Mirja	sairaanhoitaja, eläkeläinen
Anttonen Pertti	luutnantti evp.
Wallenberg Minna	vartija, järjestyksenvalvoja
Tähtinen Tiina	tilahuoltaja, merkonomi
Soivanen Satu	TKI-asiantuntija, ekonomi
Hulkkonen Hannu	terveystarkastaja, eläkeläinen
Hänninen Ville, 9.12.19 saakka	metsäkoneenkuljettaja
Lipsanen Heino, 10.12.19 alkaen	liikuntaneuvos
Ruuth Noora	maaseutuyrittäjä, metsätalousinsinööri AMK

LUPA- JA VALVONTAJAOSTO 1.1. - 31.12.2019**Jäsen**

Siitari Keijo, pj	maanviljelijä, yliluutnantti evp.
Väisänen Kauko, vpj	yo-merkonomi
Rusakko Susanna	myyjä
Taskinen Terhi	metsätalouslyrittäjä, FM
Heikkiinen Miikka	yrittäjä (sivutoiminen), everstiluantti

Henkilökohtainen varajäsen

Heinikainen Juha	maatalouslyrittäjä
Lausas Pekka	ravintolatyöntekijä
Tähtinen Tiina	tilahuoltaja, merkonomi
Strandman Jaana	erityisopettaja, KM
Nousiainen Jouko	everstiluantti evp.

ANTTOLAN ALUEJOHTOKUNTA 1.1.-31.12.2019**Jäsen**

Paananen Maija-Liisa, pj, 28.1.2019 saakka	sosiaalityöntekijä, eläkeläinen
Gestranius Teresa, pj, 29.1.2019 alkaen	toimistosihteri
Kiljunen Matti, vpj	työnjohtaja
Kauppi Sirpa	opettaja
Korhonen Jaakko	eläkeläinen
Leinonen Lotta	opiskelija, nuorisovaltuutettu
Parkkinen Timo	
Salonranta Suvi	

Henkilökohtaiset varajäsenet

Korhonen Tapani	kiinteistöhoitaja, eläkeläinen
Himanan Aija	toimitusjohtaja, eläkeläinen
Romo Eeva	kouluterveydenhoitaja
Hämäläinen Reijo	mielenterveyshoitaja
Noponen Petri	luokanopettaja
Hyyryläinen Minna	kauppias
Noponen Katriina	

HAUKIVUOREN ALUEJOHTOKUNTA 1.1.- 31.12.2019**Jäsen**

Laukkanen Leo, pj	kauppaneuvos
Koponen Niina, vpj, 28.1.2019 saakka	henkilöstöasiantuntija, tradenomi YAMK
Patja Terhi, vpj, 29.1.2019 alkaen	yrittäjä, automaatioinsinööri
Saloviini Minna	FM
Pöyhönen Mikko	kirvesmies
Naumanen Eveliina	DI
Moilanen Pekka	kirvesmies
Kantanen Seppo	paikallisvalvoja

Henkilökohtaiset varajäsenet

Valli Matti	hallituksen puheenjohtaja
Patja Terhi, 28.1.2019 saakka	yrittäjä, automaatioinsinööri
Häkkinen Anna-Maria, 29.1.2019 alkaen	lastenhojaaja
Juutila Minna	maaseutuyrittäjä
Kohvakka Asko	eversti evp.
Berndt Rauni	lääkäri
Manninen Veli	metsäesimies
Pentikäinen Petri	asemapäällikkö

MIKKELIN PITÄJÄN ALUEJOHTOKUNTA 1.1. - 31.12.2019**Jäsen**

Räihä Teija, pj	projektipäällikkö
Ervasti Kalle, vpj	asianajaja, varatuomari
Laamanen Hannu	vahtimestari
Kajakoski Antti	maatalousyrittäjä
Keituri Ritva	eläkeläinen
Myyryläinen Harri	kaivinkoneenkuljettaja
Kontio Heljä	maaseutuyrittäjä

Henkilökohtaiset varajäsenet

Vainio Hanne	vanerityöntekijä
Hietala Jukka	lääkäri
Panula-Ontto-Suuronen Anni	ympäristönsuojelun asiantuntija, FT
Torniaainen Markus	luokanopettaja
Manninen Juhani	eläkeläinen
Hänninen Heli	opiskelija
Väisänen Kaija	työsuunnittelija

RISTIINAN ALUEJOHTOKUNTA 1.1. - 31.12.2019**Jäsen**

Hämäläinen Ari, pj	
Tikkanen Petri, vpj	työsuojeluasiantuntija
Heikkinen Markku	metsätalousinsinööri
Kolmisoppi Jenni	kieltenopettaja, FM
Pönniö-Kanerva Tarja	restonomi
Vartiainen Jaana	päiväkodinjohtaja, sosiaalikasvattaja
Viitikka Jari	yrittäjä

Henkilökohtaiset varajäsenet

Turkki Tapani	jalkinetyöläinen
Korhola Anne	myyjä
Rummukainen Martti	
Särkkä Heidi	terveydenhoitaja
Rantalainen Erkki	
Nironen Markku	eläkeläinen
Tähtinen Tiina	tilahuoltaja, merkonomi

SUOMENNIEMEN ALUEJOHTOKUNTA 1.1. - 31.12.2019**Jäsen**

Pakarinen Antti, pj	ohjelmistosuunnittelija, DI
Rusakko Susanna, vpj	
Harmonen Helena	palveluneuvoja
Tarhonen Terttu	lähihoitaja, eläkeläinen
Kauria Kari	yrittäjä
Korhonen Risto	opistoupseeri evp.
Viitikka Ville	yrittäjä

Henkilökohtaiset varajäsenet

Erola Päivi-Kristiina	kirjastovirkailija
Kiiskinen Markku	vastaanottokeskuksen ohjaaja
Tiihonen Hannu	
Kurvinen Minna	
Kauria Henna	farmaseutti
Kontunen-Karhula Katri	
Kiesilä Olli	yrittäjä

OTAVAN OPISTON LIIKELAITOKSEN JOHTOKUNTA 1.1.-31.12.2019**Jäsen**

Patja Terhi, pj	yrittäjä, automaatioinsinööri
Soivanen Satu, vpj	TKI-asiantuntija, ekonomi
Kärkkäinen Inka	tarjoilija, matkailuvirkailija
Kumpusalo Jukka	projektipäällikkö
Hasanen Satu	elämäntaidon valmentaja
Sorasahi Vesa	yrittäjä, eläkeläinen
Takatalo Erkki	asiantuntijaedustaja
Kurki Nina	henkilöstön edustaja

Henkilökohtainen varajäsen

Ennsner-Kananen Johanna	tuokijatohtori
Heinänen Raimo	lähiruokayrittäjä
Laamanen Teemu	autonkuljettaja, IT-tradenomi
Gråsten-Tarkiainen Tarja	herastuomari, Venäjä-ekspertti
Strandman Jaana	erityisopettaja, KM
Hämäläinen Laura	opiskelija
Nurmela Juha	asiantuntijaedustaja
Luostarinen Aki	henkilöstön edustaja

VESILIIKELAITOKSEN JOHTOKUNTA 1.1. - 31.12.2019**Jäsen**

Korhonen Tapani, pj	kiintoistönhoitaja, eläkeläinen
Korhola Anne, vpj	myyjä
Pöyry Raili	psykologi
Rossi Jukka	yrittäjä
von Pandy-Seurujärvi Katariina	sairaanhoidtaja AMK
Velling Nalle	lippukuntakoordinaattori
Pöntinen Vesa	yrittäjä, eläkeläinen
Bergman Anne	henkilöstön edustaja

Henkilökohtainen varajäsen

Poikolainen Stig	koneenhoitaja, eläkeläinen
Roivas Jari	varastonhoitaja
Tiainen Sara	yrittäjä
Sensio Jani	toimitusjohtaja
Toijonen Merja	ennakointiasiantuntija
Lautamäki Jarmo	ympäristöinsinööri
Himanen Aija	toimitusjohtaja, eläkeläinen
Heinonen Antti	henkilöstön edustaja

VAMMAISNEUVOSTO 1.1.-31.12.2019

Jäsen		Henkilökohtainen varajäsen	
Väisänen Kauko, pj	Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalouden järjestöjen tuki ry		
Hasanen Satu, vpj	Mikkelin Seudun Reumayhdistys ry	Mynttinen Jarmo	Etelä-Savon Neuroyhdistys ry
Paasonen Sanna	Mikkelin Kuurojen Yhdistys ry	Sairanen Maija-Liisa	Mikkelin Seudun Kuulo ry
Petäjämäki Timo	Mikkelin Seudun invalidit, Mikkelin Seudun hengitysyhdistys, Mikkelin Seudun allergia- ja astmayhdistys ry	Hurri Hanna-Noora	Etelä-Savon CP-Yhdistys ry
Luusalo Pirkko	Etelä-Savon Näkövammaiset ry	Väänänen Marja	Etelä-Savon Näkövammaiset ry
Hämäläinen Reijo	Etelä-Savon Ada ry	Mikkola Aili	Mikkelin Parkinson-kerho/Mikkelin Parkinson Yhdistys ry
Liukkonen Anneli	Mikkelin Seudun Kehitysvammaisten Tuki ry	Sirviö Markku	Mikkelin Parkinson Yhdistys ry

VANHUSNEUVOSTO 1.1.-31.12.2019

Jäsen		Henkilökohtainen varajäsen	
Karttunen Hannu, pj	Otavan Eläkkeensaajat ry	Rautiainen Kaija	Senioriliikkeen Mikkelin alueyhdistys ry
Korhonen Risto, vpj	Eläkeliiton Suomenniemen yhdistys ry	Kilpeläinen Kaija	Eläkeliiton Ristiinan yhdistys ry
Lyyra Tapani	Mikkelin kansalliset seniorit ry	Valtonen Sinikka	Mikkelin kansalliset seniorit ry
Orjala Eija	Mikkelin Kristityt Ikinuoret ry	Hasanen Maija	Mikkelin Julkisen alan eläkeläiset ry
Himanen Aija	Eläkeliiton Mikkelin yhdistys ry	Liikanen Esko	Eläkeliiton Anttolan yhdistys ry
Nieminen Raimo	Haukivuoren Eläkkeensaajat ry	Puhakka Paavo	Sotainvalidien Veljesliiton Mikkelin Seudun Sotainvalidit ry
Hänninen Aila	Eläkeliiton Mikkelin Seudun yhdistys ry	Grönlund Reijo	Mikkelin Seudun Opetusalan Seniorit ry
Jääskeläinen Impi	Mikkelin Eläkeläiset ry	Poikolainen Stig	Naisvuoren Eläkkeensaajat ry
Himanen Raimo	Mikkelin Rintamaveteraanit ry	Rouhiainen Reino	Mikkelin Seudun Sotaveteraanit ry

KIINTEISTÖTOIMITUSTEN USKOTUT MIEHET 1.1.-31.12.2019

Jäsen	
Heinikainen Juha	maaseutuyrittäjä
Kekkonen Matti	metsätalousinsinööri
Ruuth Noora	maaseutuyrittäjä, metsätalousinsinööri AMK
Pulkkinen Yrjö	muusikko
Marttinen Jussi	muusikko
Rossi Jukka	yrittäjä
Strömberg Rauno	kapteeni, evp.
Soivanen Satu	TKI-asiantuntija, ekonomi

ETELÄ-SAVON KÄRÄJÄOIKEUDEN LAUTAMIEHET 1.1.-31.12.2019

Jäsen	
Friman Jose	metallimaalari
Kuutsuo Jonna	opiskelija
Kääriäinen Martti	yrittäjä
Varjus Tapani	yrittäjä
Hokkanen Outi	työsuojeluvaltuutettu
Tomminen Joni	linja-autonkuljettaja
Härkönen Jyrki	maanviljelijä
Jalkanen Jari	rehtori, kasvatustieteiden maisteri
Autio Paula	toimittaja, yhteiskuntatieteiden maisteri
Strandman Jaana	erityisopettaja, KM
Kaukonen-Ripatti Susanna	herastuomari
Gråsten-Tarkiainen Tarja	herastuomari, Venäjä-ekspertti
Kultanen Kirsi	sairaanhoitaja, AMK
Kuitunen Kari	sisustusmyyjä
Nesslingin Vesa	teologian kandidaatti
Jämsen Raimo	merkonomi

ETELÄ-SAVON SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUIDEN KUNTAYHTYMÄN VALTUUSTO 1.1.-31.12.2019

Jäsen		Henkilökohtainen varajäsen	
Härkönen Sirkka	lähihoitaja, eläkeläinen	Leskinen Ulla	myyjä, pääluottamusmies
Korhonen Tapani	kiinteistönhoitaja, eläkeläinen	Tullinen Hannu	eläkeläinen
Koponen Niina, 28.1.2019 saakka	henkilöstöasiantuntija, tradenomi YAMK	Kauria Outi, 28.1.2019 saakka	varatuomari, mökkiyrittäjä
Kauria Outi, 29.1.2019 alkaen	varatuomari, mökkiyrittäjä	Kiiski Marju, 29.1.2019 alkaen	toimintakoordinaattori
Rouhiainen Risto, 18.2.2019 saakka	hallintonotaari, KTM, eläkeläinen	Lipsanen Heino	aluejohtaja, liikuntaneuvos
Manninen Kari, 19.2.2019 alkaen	kauppaneuvos	Vuori Juha	vanhempi konstaapeli, eläkeläinen
Aho Eero	palomestari, insinööri	Höyttä Elina	yrittäjä, YTM, KM
Peura Eija	opettaja, TM	Lappi Riitta	
Rautio Tiia	SOTE-palveluasiantuntija	Korhola Anne	myyjä
Heinänen Raimo	lähiuokayrittäjä		

MIKKELIN SEUDUN YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA 1.1.-31.12.2019**Jäsen**

Orava Miika 9.12.2019 saakka	koneenhoitaja, pääluottamusmies
Tullinen Hannu, 10.12.2019 alkaen	eläkkeen saaja
Orava Maarit	sairaanhoitaja
Lautamäki Jarmo	ympäristöinsinööri
Haavikko Harri	yrittäjä, KTM
Pekonen Petri	maanviljelijä

Henkilökohtainen varajäsen

Rusakko Susanna	myyjä
Hokkanen Johanna	metsäkoneenkuljettaja
Velling Nalle	lippukuntakoordinaattori
Sensio Jani	toimitusjohtaja
Väänänen Jaakko	maaseutuyrittäjä, eläkeläinen

JOHTORYHMÄ 1.1.-31.12.2019

Halonen Timo, kaupunginjohtaja, puheenjohtaja	Konserni- ja elinvoimapalveluiden palvelualue, Hallinto- ja elinvoimapalvelut
Liikanen Ari, hallintojohtaja	Hallinto- ja elinvoimapalvelut
Riihelä Jouni, tekninen johtaja	Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue
Siira Heikki, talousjohtaja	Talous- ja elinvoimapalvelut
Siekinen Virpi, sivistysjohtaja	Sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualue
Häkkinen Sari, HR-päällikkö 10.3.2019 saakka	Henkilöstöpalvelut
Närhinen Maria, henkilöstöjohtaja, 11.3.2019 alkaen	Henkilöstöpalvelut

1.1.3 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys¹

Tässä kappaleessa esitettyjen ennusteiden suhteen on huomioitava, että maaliskuussa 2020 pandemiaksi julistetulla koronavirusepidemiolla tulee olemaan suhdannenäkymiä heikentäviä talousvaikutuksia. Niihin kuitenkin liittyy vielä tilinpäätöksen laatimishetkellä suurta epävarmuutta, eikä virallisia ennusteita ole vielä ehditty päivittämään. Koronaviruksen johdosta on spekuloitu taantumien tai jopa laman mahdollisuutta.

Valtiovarainministeriön (talvi 2019) taloudellisen katsauksen mukaan Suomen BKT:n ennustetaan kasvavan 1,6 % vuonna 2019. Hallitusohjelman mukaisten menolisäysten astuessa voimaan julkisen talouden alijäämä jatkaa kasvuaan vuonna 2020. Julkinen talous pysyy myös tulevina vuosina alijäämäisenä, mikäli työllisyyttä sekä talouden ja julkisen hallinnon tuottavuutta kohentaviin toimiin ei ryhdytä. Myös julkisen velan suhde BKT:hen kääntyy vähitellen uuteen kasvuun. Julkista taloutta heikentää lisäksi väestön ikääntyminen, joka kasvattaa eläke-, terveys- ja hoivameinoja.

Vuonna 2020 BKT:n arvioidaan kasvavan yhdellä prosentilla. Ulkomaankaupan heikohkojen näkymien vuoksi kotimainen kysyntä ylläpitää talouskasvua tulevina vuosina. Kotitalouksien reaalisen ostovoiman kasvun jatkuessa yksityinen kulutus jatkaa kasvuaan, mutta yksityisten investointien kasvu hidastuu. Julkisen kulutuksen ja investointien vaikutus BKT:n kasvuun korostuu etenkin vuonna 2020.

Ennuste vuoden 2020 inflaatioksi on 1,3 %. Ansiotason nousu johtaa siihen, että palveluiden hintojen odotetaan kasvavan nopeammin kuin vuonna 2019. Tavaroiden hintojen vaikutus inflaatioon jää negatiiviseksi, minkä vuoksi pohjainflaatio pysyy maltillisena. Välillisen verotuksen kiristykset kiihdyttävät inflaatiota 0,1 prosenttiyksiköllä.

Kuntien talous

Kuntien talous näyttää helmikuun 2020 alussa julkaistujen vuoden 2019 tilinpäätösennusteiden valossa synkkänä. Manner-Suomen kunnista kolme neljästä tekee alijäämäisen tuloksen, ja tilinpäätösarvioiden mukaan 56 kunnan vuosikate jää negatiiviseksi. Kuntatalouden tilikauden tulos jäi 200 miljoonaa euroa alijäämäiseksi. Tulos sisältää merkittäviä kertaluonteisia tuottoja, kuten yhtiöiden myynnistä saatuja myyntivoittoja sekä kilpailukykyopimukseen liittyvien leikkausten kompensoimisen aikaistamiseen liittyviä valtionosuuksia, joita ilman tulos olisi ollut miinuksella useita satoja miljoonia. Kuntatalous heikkeni kuitenkin odotettua vähemmän, sillä vielä syksyllä alijäämän ennustettiin kasvavan jopa 900 miljoonaan euroon. Talousvaikeudet koettelevat Helsinkiä lukuun ottamatta myös isoja kaupunkeja, joista monet tekivät suuren negatiivisen tuloksen.

Heikon tuloksen taustalla on ennen kaikkea toimintamenojen ja -tulojen kasvun välillä vallitseva epäsuhta. Kuntien ja kuntayhtymien toimintamenot kasvoivat 3,9 %, kun verotulojen kasvu oli vain 2,6 % ja valtionosuuksien 2,1 %. Verokortti uudistuksen ja tulorekisterin käyttöönotosta aiheutui Kuntaliiton arvion mukaan noin 400 miljoonan euron verotulovaje.

Paikallishallinnon käyttötalouden tulot eivät riittäneet kattamaan edellisestä vuodesta 8,7 prosentilla 5,25 miljardiin euroon kasvaneita investointimenoja, vaan investoinnit maksettiin pääosin lainarahalla. Kunnat ja kuntayhtymät ottivat vuoden 2019 aikana lisää lainaa yhteensä 2,4 miljardia euroa, minkä lisäksi verotulojen tilitysvajeesta aiheutunut verotulojen maksun viivästyminen nosti tuntuvasti lyhytaikaisen lainakannan tasoa.

Vuodelle 2020 odotetaan kuntatalouteen pientä helpotusta kasvavien verotulojen ja valtionosuuksien myötä. Sopeutustoimia joudutaan kuitenkin jatkamaan määrätietoisesti, jotta kunnat pystyvät kattamaan vanhat alijäämänsä ja reagoimaan mm. sote-kustannuksiin vaikuttaviin väestörakenteen muutoksiin. Paikallishallinnon alijäämä on kasvanut historiallisen suureksi, ja ilman kuntataloutta vahvistavia toimia se pysyy suurena myös tulevina vuosina. Synkät talousnäkyvät korostavat voimakkaasti valmistelussa olevan sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksen tarvetta ja kiireellisyyttä.

Työllisyys, työttömyys ja ansiotaso

Heikomman alkuvuoden työllisyyskehityksen jälkeen työllisyys kääntyi kasvuun syksyllä 2019. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan vuoden 2019 työllisyysaste oli 72,6 prosenttia, kun se vuonna 2018 oli 71,7 prosenttia. VM arvioi työllisten määrän kasvavan vuonna 2020 puolella prosenttiyksiköllä 73,1 prosenttiin, kun talouskasvun hidastuminen ja nimellispalkkojen nousu alkavat vähitellen hidastaa työllisyyden kasvua.

Ely-keskuksen työllisyyskatsauksen mukaan työttömien määrä laski vuonna 2019 Etelä-Savossa vuoden takaisesta

¹ Lähteet: Valtiovarainministeriö: Taloudellinen katsaus Talvi 2019; Kuntaliitto 5.2.2020: Kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätösarviot 2019; Tilastokeskuksen työvoimatutkimus 2019, joulukuu; Etelä-Savon Ely-keskus: Työllisyyskatsaus joulukuu 2019.

suhteellisesti eniten koko maassa, kun maakunnassa työttömänä oli vuodenvaihteessa 10,6 % työvoimasta (10,9 % v. 2018). Mikkelissä työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli joulukuun 2019 lopussa 10,1 % (10,4 % v. 2018). Koko maan vastaava luku oli 9,8 % (9,7 % v. 2018).

VM arvioi nimellisten ansioiden kasvavan 2,5 % vuonna 2019 ja 3 % vuonna 2020. Työllisyyden kohentuessa koko talouden palkkasumman ennakoitaan nousevan 3,6 % vuonna 2019 ja 3,5 % vuonna 2020. Vuosina 2021 ja 2022 VM ennustaa nimellisansioden kasvavan 2,8 % ja koko talouden palkkasumman 3,12 % v. 2021 ja 2,8 % v. 2022.

1.1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

Tässä toimintakertomuksen osassa selitetään keskeisiä toiminnallisia muutoksia kunnan toiminnassa ja niiden vaikutuksia mm. vuosien 2018–2019 tilinpäätöksen vertailukelpoisuuteen.

Essoten kuntalaskutus

Taustaksi kerrottakoon, että Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymä Essote perustettiin 1.3.2016 ja sen toiminta käynnistyi uudessa laajuudessa 1.1.2017. Essoteen lähtivät mukaan koko sosiaali- ja terveystalouden laajuudella Hirvensalmi, Juva, Kangasniemi, Mikkelin, Mäntyharju, Pertunmaa ja Puumala. Essote-kuntayhtymä on tuottanut palvelut Mikkelin kaupungille vuoden 2017 alusta lukien. Mikkelin kaupungin sosiaali- ja terveystalouden nettomenot olivat vuonna 2016 yhteensä 187,9 miljoonaa euroa, mutta Essotelle eivät siirtyneet 7 miljoonan euron toiminnalliset nettomenot eivätkä kaupungilla olevat eläkevastuut. Mikkelin kaupungin laskutusosuus oli 179,2 miljoonaa euroa vuonna 2017. Sosiaali- ja terveystalouden järjestäjähallinnon kustannukset olivat 3,1 miljoonaa euroa, eli sosiaali- ja terveystalouden menot oli yhteensä 182,3 miljoonaa euroa vuonna 2017. Järjestäjähallinnon kustannuksista pääosa sisältää vanhoja eläkevastuita, edellisvuosien saamisten poistoja ja vuoden 2016 hoitoihin liittyviä vakuutus- päätöksiä. Varsinaisia hallinnon kuluja liittyen omistajaohjaukseen kertyi noin 20 000 euroa. Vuoden 2016 ja 2017 lukuja vertailtaessa on otettava huomioon, että vuoden 2016 sote-menoihin sisältyvät työllisyysmenot, jotka ovat Essoten perustamisen yhteydessä jääneet kaupungille, ja että perustoimeentulotuen maksaminen siirtyi vuonna 2017 kunnilta Kelalle.

Mikkelin kaupungin Essoten laskutusarvio ja -tavoite oli 180 miljoonaa euroa vuodelle 2018. Vuonna 2018 Essoten laskutusosuus Mikkelin kaupungille oli kuitenkin 191 miljoonaa euroa eli Mikkelin kaupungin sosiaali- ja terveystalouden kustannukset ylittivät talousarvion 11 miljoonalla eurolla. Vuonna 2018 Essoten laskutusosuus Mikkelin kaupungille kasvoi 11 miljoonaa euroa vuoteen 2017 verrattuna, mikä on 6,1 prosenttia.

Vuonna 2019 Essoten kuntalaskutus sisältäen Mikkelin osuuden kuntayhtymän kunnille kirjattavasta alijäämästä oli Essoten kirjapidon mukaisen kuntalaskutuksen mukaan 204,2 miljoonaa euroa eli kuntalaskutuksen kasvu on noin 7 %. Kaupungin taloudellinen tilanne on kriisiytymässä johtuen sosiaali- ja terveystalouden selvästi suuremmasta kustannusten kasvusta suhteessa kaupungin tulojen kasvuun.

Omistajaohjausta on toteuttanut kuntajohtajista muodostettu neuvottelukunta, joka on kokoontunut säännöllisesti perussopimuksen mukaisesti. Essoten yksi keskeisin haaste on kyetä järjestämään sosiaali- ja terveystalouden kustannustehokkaasti siten, että toiminnan palvelu- ja kustannustaso on muihin maakuntiin vertailtuna kilpailukykyinen.

Otavian valtionosuudet

Tilinpäätöksen vertailukelpoisuutta arvioitaessa on huomioitava Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian nettilukiotoimintaa koskeva valtionosuustilitysten keskeytys vuonna 2018. Tällä oli kaupungin tulokseen 2,8 miljoonaa euron heikentävä vaikutus vuonna 2018. Otavian nettilukiotoiminnan valtionosuudet saatiin ja kirjattiin vuodelle 2019, mutta maksutilitys tapahtuu vuoden 2020 puolella.

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) on tehnyt 15,65 miljoonan euron takaisinperintäpäätöksen koskien Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian (ent. Otavan Opiston liikelaitos) nettilukiotoiminnan valtionosuuksia vuosilta 2013–2017. Takaisinperintä on kirjattu taseen edellisten tilikausien alijäämiin sekä jaksotettu 4 vuodelle taseen lyhytaikaisiin (¼) ja pitkäaikaisiin (¾) siirtovelkoihin. Kaupunki on tehnyt asiasta oikaisuvaatimuksen opetus- ja kulttuuriministeriölle ja mahdollisesta lopullisesta maksuaikataulusta yms. sovitaan myöhemmin.

1.1.5 Henkilöstö

Kaupungin palveluksessa oli vuoden 2019 lopussa vakinaisessa tai määräaikaisessa työsuhteessa yhteensä 2 053 työntekijää (2 103 vuonna 2018). Henkilöstömäärä väheni vuonna 2019 aiemmasta vuodesta yhteensä 50 työntekijällä eli 2,38 prosentilla. Palkkojen ja palkkioiden kokonaissumma tilikaudella 2019 oli 76 897 925,26 euroa (75 294 455,89 euroa tilikaudella 2018). Palkkojen ja palkkioiden kokonaismäärä kasvoi 2,13 prosentilla edelliseen tilikauteen verrattuna.

Vuonna 2019 ei tapahtunut organisaatiomuutoksia. Tarkempia tietoja henkilöstöstä esitellään kaupungin erikseen julkaisemassa henkilöstöraportissa

	VAKINAISET			MÄÄRÄAIKAISET			HENKILÖSTÖ YHT.		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
KONSERNI- JA ELINVOIMAPALVELUT	282	277	280	18	16	19	300	293	299
YMPÄRISTÖPALVELUT	22	24	23	6	4	1	28	28	24
SIVISTYS JA HYVINVOINTI	1055	1061	1076	234	244	186	1289	1305	1262
Kasvatus ja opetus, hallinto	4	4	3	2	2	2	6	6	5
Varhaiskasvatus	421	422	432	74	86	66	495	508	498
Perusopetus ja lukiot	513	506	517	134	146	111	647	652	628
Hyvinvointi ja osallisuus	117	129	124	24	10	7	141	139	131
ASUMINEN JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ	152	151	144	29	16	21	181	167	165
Hallinto ja Kaupunkikehitys	53	36	31	0	2	2	53	38	33
Kaupunkiymp. elinkaari- ja palvel.	0	34	35	0	2	1	0	36	36
Tilakeskus	12	0	0	2	0	0	14	0	0
Rakennusvalvonta	15	14	15	0	4	4	15	18	19
Maaseutu- ja lomituspalv.	72	67	63	27	8	14	99	75	77
LIIKELAITOKSET/TASEYKSIKÖT	257	256	253	59	54	50	316	310	303
Mikkelin Vesiliikelaitos	30	30	29	5	4	2	35	34	31
Etelä-Savon työterveys liikel.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mikkelin kaup. liikelaitos Otavia	58	58	61	17	20	18	75	78	79
Etelä-Savon pelastuslaitos	169	168	163	37	30	30	206	198	193
	1768	1769	1776	346	334	277	2114	2103	2053

	TYÖLLISTETYT		
	2017	2018	2019
KONSERNI- JA ELINVOIMAPALVELUT	24	25	18
SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMI	0	0	0
SIVISTYS JA HYVINVOINTI	19	28	18
ASUMINEN JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ	0	0	1
ETELÄ-SAVON PELASTUSLAITOS	0	0	0
YHTEENSÄ	43	53	37

Lisäksi 31.12.2019

Kansalaisopiston tuntiopettajia	102
Sivutoimisia tunti- ja verkko-opettajia	45
Oppisopimussuhteisia	2
Sopimuspalokuntalaisia	547

1.1.6 Ympäristötilinpäätös

Mikkelin kaupungin ympäristötilinpäätöksessä keskitytään esittämään taloudelliset tunnusluvut ja toiminnan toteutuminen suhteessa ympäristönsuojeluvaatimuksiin. Ympäristötilinpäätös kattaa pääosin Mikkelin kaupunkiorganisaation toimintayksiköitä koskevat ympäristötulot ja –menot sekä ympäristöinvestoinnit. Ympäristötilinpäätökseen on otettu mukaan Mikkelin vesiliikelaitoksen ympäristöön liittyvät lupaehdot ja toiminnan toteutumisen tarkastelu suhteessa lupaehtoihin. Kaupunkikonsernin muut yksiköt eivät kuulu tähän tarkasteluun.

Ympäristötilinpäätöksen tietojen käyttö on luonteeltaan sellaista, että euromäärien ei tarvitse olla aivan tarkkoja –menojen ja tulojen suuruusluokka on oleellista. Hyvin monet toiminnot pitävät sisällään ympäristömenoja, tähän on pyritty kokoamaan niistä oleellisimmat. Ympäristökustannusten taloudellinen merkitys on todennäköisesti jonkin verran suurempi kuin tähän kerätyt ympäristömenot osoittavat.

Ympäristötaloudelliset tunnusluvut kuvaavat kaupungin taloudellista panostusta ekologiseen kestävytyteen. Seuraavassa on kerrottu ympäristötilinpäätöksen mittareiden muuttumisesta vuosien varrella sekä esitetty kuvaajien ja taulukoiden avulla ympäristötulojen, -menojen ja -investointien kehitystä vuosien 2012–2019 ajalta.

Ympäristötilinpäätöksen indikaattorit

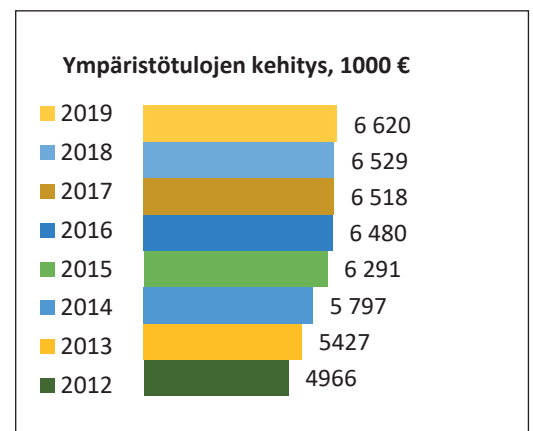
Ympäristökustannusten osuuden erittely sekä arviointi on tapauskohtaista ja usein haastavaa. Ulkoilman ja ilmastonsuojelun indikaattoreihin on vaikuttanut urakka-alueiden sekä käsitteiden muuttuminen, joten vuodesta 2016 eteenpäin ympäristömenot eivät ole täysin vertailukelpoisia edellisiin vuosiin. Vuonna 2016 ylläpidonurakat keskusta ja kehä siirtyivät tasaerälaskutukseen (vaikutus näkyy vuoden 2015 lokakuun alusta lähtien, v. 2015 ja 2016 eivät ole täysin toisiinsa nähden vertailukelpoisia vaan suuntaa antavia). Vuoden 2017 luvuissa on mukana myös Ristiinan urakka-alue. Suomenniemi hoidetaan erillissopimuksella.

Käsitteenä puhtaanapito pitää sisällään sekä koneellisen että käsin puhtaanapidon (hiekotushiekan poisto- ja käsitteilykulut sekä katupölyn sidonta). Keskustan urakka-alueella tehdään paljon käsin puhtaanapitoa. Puistojen ja pihojen alueista ei saada eriteltyä tietoa kuluista.

Yhtenäisen ja johdonmukaisen tilastollisen kuvauksen saamiseksi kehitetään edelleen yksiköiden tapaa kerätä ympäristöön liittyvää kirjanpitoa. Vuoden 2019 lopussa kaupungin asukasmäärä oli 53 152 (Tilastokeskuksen ennakkotieto), tätä lukua on käytetty ympäristötaloudellisia tunnuslukuja laskettaessa.

Ympäristötulot

Kaupungin yhteenlasketut ympäristötulot (ks. kuvaaja) vuonna 2019 olivat 6,62 milj. euroa, joka on 5,9 % kaupungin kaikista toimintatuloista. Asukasta kohden ympäristötuloja kertyi 124,5 euroa. Lähes kaikki tulot tulivat jätevesimaksuista, mikä on noin 94,4 % kaikista ympäristötuloista. Muita tuloja tuli mm. viranomaistehtävien hoitamiseen liittyvistä lupa- ja valvontamaksuista (n. 102 000 euroa).

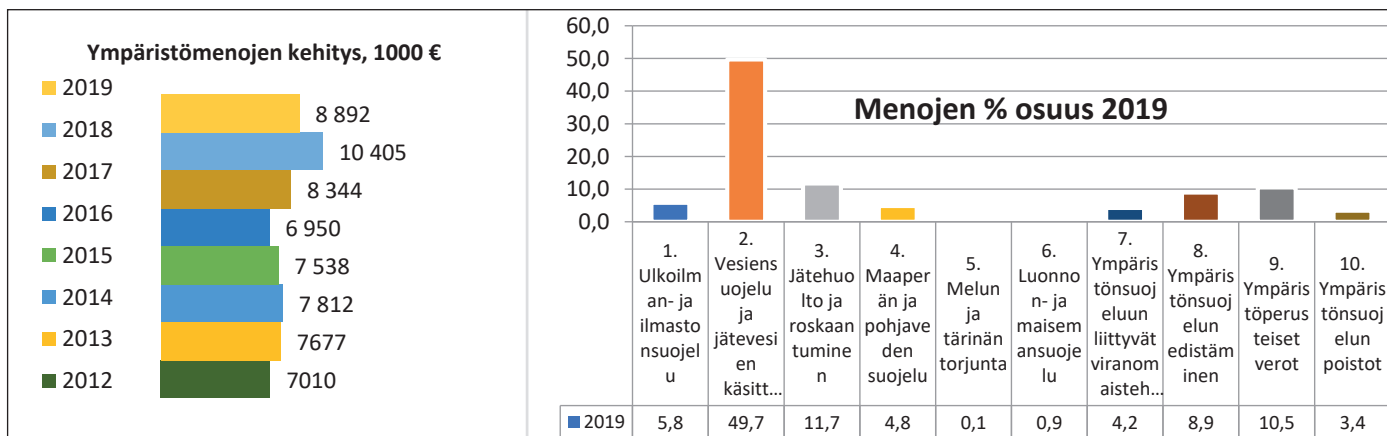

Ympäristömenot

Vuonna 2019 ympäristömenot olivat 10,46 milj. euroa, joka oli 2,4 prosenttia kaupungin kaikista toimintakuluista (poistot mukana, ks. kuvaaja). Asukasta kohden ympäristömenoja kertyi 196,7 euroa. Suurimmat menoerät olivat viemärlaitoksen poistot (20,4 %) ja jäteveden puhdistus (22,1 %). Ympäristömenoihin lasketaan myös ympäristönsuojeluun liittyvät verot ja veroluonteiset maksut, joita ovat jätevero, sähkövero ja polttoainevero (ks. taulukko). Muita kuluja olivat mm. ympäristönsuojelun viranomaistehtävien hoitoon liittyvät kulut (376 000 euroa), katujen pölyämisen ehkäisystä johtuvat kulut (95 000 euroa) sekä kunnan toiminnoista syntyvien jätteiden käsittelyyn ja liikenne- ym. alueiden puhtaanapitoon liittyvät kulut (363 000 euroa). Maaperän ja pohjaveden suojeleminen (378 000 euroa) pitää sisällään mm. puhdistustyöt, suunnittelun, tutkimukset sekä seurannan.

Lopettettujen kaatopaikka-alueiden (Anttola, Haukivuori, Ristiina, Suomenniemi, Oravinmäki, Metsä-Sairila ja Tikkala) ylläpito, suotovesien ja ympäristön tarkkailuvelvoite kuuluu kaupungille osakassopimuksen mukaisesti (yhteensä noin 157 000 euroa).

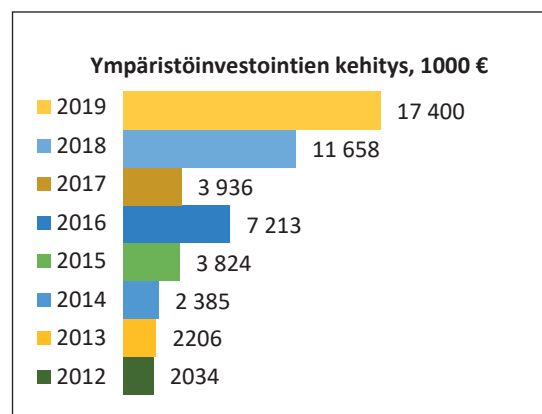
Kuvaajassa on esitetty ympäristömenojen kehitysvuodesta 2012 lähtien. Kehitys on suuntaa antava. On todennäköistä, että tietoisuus ympäristömenoista on vaikuttanut niiden kirjaamiseen ja sitä kautta kulujen kasvuun. Alla on esitetty myös kunkin ympäristönsuojeluluokan prosenttiosuus vuoden 2019 ympäristömenoista.

Ympäristöinvestoinnit

Kaupungin vuoden 2019 ympäristöinvestoinnit olivat 17,4 milj. euroa, mikä oli 51,5 prosenttia kaupungin kaikista käyttömaisympäristöinvestoinneista (ks. kuvaaja). Asukasta kohti ympäristöinvestointeja kertyi 327,4 euroa. Veroton jätevesimaksu on 3,27 e/m³ (alv. 0%) vuonna 2020 (v. 2019 oli 3,17 e/m³ alv. 0 %).

Suurimmat investointikohteet liittyivät uuteen puhdistamoon (14,48 milj. euroa), jäteveden puhdistamiseen ja viemärointiin, melun torjuntaan (Juvantien meluaita 245 000 euroa ja VT-5 töiden yhteydessä rakennettavia melusuojuuksia 445 900 euroa) sekä vesiensuojelun edistämiseen (Pitkäjärven hulevesien biohiilisuodatusjärjestelmä 94 000 euroa ja Ristiinan suotovesijärjestelmä 26 000 euroa).

Ympäristötulot, -menot ja -investoinnit, yhteenveto

Taulukossa on esitetty ympäristönsuojeluluokittain vuoden 2019 ympäristötulot, -menot ja -investoinnit eriteltyinä ja verrattu tuloksia vuoden 2018 vastaaviin. Poistot ja ympäristövastuuvarauksista maksetut menot ovat mukana taulukon luvuissa.

Ympäristötulot, -menot ja -investoinnit	2019			2018		
	Tulot 1000 €	Menot 1000 €	Investoinnit 1000 €	Tulot 1000 €	Menot 1000 €	Investoinnit 1000 €
1. Ulkoilm- ja ilmastonsuojelu	0	516	0	0	771	0
2. Vesiensuojelu ja jätevesien käsittely	6 498	4 418	16 635	6 403	3 636	11 545
3. Jätehuolto ja roskaantuminen	20	1 042	0	20	1 569	0
4. Maaperän ja pohjaveden suojele	0	429	0	0	1 076	0
5. Melun ja tärinän torjunta	0	5	691	0	15	86
6. Luonnon- ja maisemansuojelu	0	77	0	0	11	0
7. Ympäristönsuojeluun liittyvät viranomaisteh...	102	376	0	106	325	0
8. Ympäristönsuojelun edistäminen	0	795	74	0	803	27
9. Ympäristöperusteiset verot	0	934	0	0	986	0
10. Ympäristönsuojelun poistot	0	1 866	0	0	2 633	0
Yhteensä	6 620	10 457	17 400	6 529	11 824	11 658

Ympäristövastuut

Ympäristövastuu on aikaisemmista tapahtumista johtuva, ympäristöön liittyvä olemassa oleva velvoite, joka todennäköisesti tulee aiheuttamaan kuluja. Tällainen ympäristövastuuseen liittyvä vastainen kulu merkitään taseeseen joko pakollisena varauksena tai siirtovelkana. Vuoden 2019 ympäristövastuuvaraukset (yhteensä 76 000 euroa) on esitetty taulukossa alustavien arvioiden mukaan kunnostuskustannukset kohteittain:

Hanke	Meijeripuisto	Mannerheimintie
Ympäristövastuuvaraus	ei aiempaa varausta	32 000
Vuosi 2020 arvioidut kunnostuskustannukset	63 000 euroa	45 000
Varauksen nosto 2019	63 000 euroa	13 000

Graanin alueella saattaa olla vielä pilaantuneita maita, joiden puhdistamisesta voi tulla vastuita myös kaupungille.

Ympäristövastuuvarausta purettiin yhteensä noin 409 000 euroa, joista suurimpana olivat Metsäsairilan vanhan jätepenkan sulkeminen (noin 118 000 euroa) sekä Suonsaaren autopurkaamon kunnostukset (noin 214 000 euroa).

Ympäristöhankkeet 2019

Metsä-Sairilan vanhan jätepenkan sulkemisen viimeistelytyöt suoritettiin loppuun kesällä 2019.

Yritys- ja asuinrakennustonttien maaperää kunnostettiin nk. **Siilokorttelissa ja Suonsaaren autopurkaamojen tontteilla**. Siilokorttelin pienehkö kunnostus suoritettiin keväällä 2019. Maaperän kunnostustyön kustannukset olivat yht. noin 55 000 euroa. Suonsaaren autopurkaamojen tonttien puhdistaminen kesti noin 6 viikkoa. Kohteesta poistettiin yhteensä 4 805 tonnia pilaantunutta maa-ainesta, 59 tonnia betoni-/tiilijätettä, sekä 7 tonnia puuta ja sekajätettä Metsäsairila Oy:n jätekeskukseen. Metallijätettä toimitettiin 15,78 tonnia kierrätykseen (Mikkelin Romumetalli Oy).

Mikkelin satama-alueen ympäristössä on tehty maaperän ja sedimenttien pilaantuneisuustutkimuksia vuodesta 2001 alkaen. Tutkituilla alueilla on todettu maaperän pilaantumista, jonka vuoksi alueiden käyttöönotto uuteen käyttötarkoitukseen edellyttää pääsääntöisesti kunnostustoimenpiteitä. Satamalahden ympäristön pinta-ala on arviolta noin 316 000 m², josta yksityisen omistuksessa on noin 95 000 m², pilaantuneen maan massamääräksi on arvioitu 35 000 m³ (Ramboll Finland Oy, 12.10.2017). Vuonna 2019 päivitetyn kustannusarvion mukaan, mikäli kaikki pilaantuneet maat jouduttaisiin kaivamaan pois (ml. pilaantuneiden maiden vastaanotto- ja kuljetuskustannukset), on arvioitu kunnostuskustannusten olevan yli 2,4 milj. euroa. Yleiskaavoituksessa tulisi huomioida pilaantuneiden massojen hyödyntäminen alueella, mikäli kunnostuskustannukset haluttaisiin minimoida.

Pitkän tähtäimen tavoitteilana on optimoida toimintojen sijoittelu ja pilaantuneiden maiden hyötykäyttö, mikä lisäisi Satamalahden ympäristön ekotehokkuutta. Syksyllä 2019 on käynnistetty selvitystyö, jonka perusteella satamalahden ympäristöön tehdään lisätutkimussuunnitelmat (maaperä-, huokoskaasu-, pohjavesi- ja sedimenttitutkimukset), joiden tavoitteena on ennakoida tarkemmin pilaantumiseen ja riskienhallintaan liittyvät taloudelliset vaikutukset sekä pyritään välttämään vääriä johtopäätöksiä tai ikäviä yllätyksiä todetun pilaantuneisuuden perusteella.

Sataman ympäristön kehittäminen, kaavoitus ja suunnittelu sekä puhdistusvastuu vaikuttavat ympäristövastuuvarauksen nostomäärään. Puhdistusvastuu on maaomistajalla ja siihen liittyen puhdistusvastuuasiat ovat vielä selvittämättä, sillä kaikki sataman ympäristön maa-alueet eivät ole kaupungin omistamia. Mikäli lisätutkimussuunnitelmien mukaiset tutkimukset suoritetaan vuoden 2020 aikana, saadaan tarkempaa lisätietoa kaavoituksen ja sataman kehittämistä varten. Näin ollen satamaa varten jo tehdyn ympäristövastuuvarauksen kasvattaminen suunnittelun tässä vaiheessa ei ole arvioitu olevan tarpeellista ennen kuin em. asiat selkiytyvät.

Suljettujen kaatopaikkojen velvoitetarkkailuihin, jätevesi- ja hoitokustannuksiin meni vuonna 2019 yhteensä noin 157 000 euroa.

Tikkalan vanhalla kaatopaikalla on Mikkelin kaupungin toimesta aloitettu lokakuussa 2016 kaatopaikan sisäisen vedenpinnan hidas alennus pumppaamalla, jonka tavoitteena on vähentää Pahalammen ja sen alapuolisten vesistöjen kuormitusta. Jätetäytön sisäistä vettä on viemäröity vuoden 2019 loppuun mennessä noin 18 000 m³. Pumppausmäärän on todettu tällä hetkellä olevan riittävä katkaisemaan Pahalampeen kaatopaikan jätetäytöstä purkautuvan virtaaman ja kuormitus on vähentynyt. Suotoveden pinnantason alhaalla pysymisestä ja kuormituksen vähenemisestä saadaan kuitenkin luotettavia tuloksia vasta pidemmältä aikaväliltä (arviolta noin 2-5 vuoden sisällä).

Muut merkittävät ympäristökohteet

Laiturikatu 6, entisen Oy Shell Ab:n vuokra-alueen kunnostamisvastuu on St1 Energy Oy:llä. Kaupunki toimitti kaivauksille kaupungin ylijäämätäytönmaita kevään ja kesän 2019 aikana, jotta St1 pystyi suorittamaan pilaantuneen maaperän kunnostuksensa loppuun syksyllä 2019. Kohteeseen jäi tonttien rajalle sekä vesi- ja viemärilinjan alapuoliseen maaperään pilaantuneita maa-aineksia, joiden kunnostaminen tapahtuu myöhemmässä vaiheessa. PAH-yhdisteet ja metallimaat ovat kaupungin vastuulla.

Pohjavesi on Pursialan kaupunginosassa, Vapon entisen tontin kohdalla, pahoin pilaantunut kloorifenoleilla. Kloorifenolien jakauma vastaa Vapon toiminnassaan käyttämän sinistymisenestokemikaalin KY-5 sisältämien kloorifenolien jakaumaa. Muita KY-5:den käyttäjiä alueella ei ole ollut. Pilaantuma on levinnyt entisen sahan alueelta jo vedenottamolle saakka. Mikkelin saa Pursialan pohjavedenottamolta 70 % tarvitsemastaan talousvedestä, eikä korvaavaa pohjavesilähdettä ole löydetty. Kaupunki on tehnyt joulukuussa 2018 Vapo Oy:lle korvausvaateen.

Vapo Oy on kunnostanut Pursialan sahan maaperää jo 13.1.2016 lähtien. Tehostettu biologinen puhdistus on osoittautunut kohteessa tehokkaaksi kunnostusmenetelmäksi, jota on vuoden 2018 aikana tehostettu entisestään injek-

toimalla happea luovuttavaa seosta maaperään eri syvyyksitasoille eniten kloorifenolia sisältävälle alueelle. Muilta osin menetelmä on edelleen kloorifenolipitoisen veden pumppaus lisäämällä siihen happea edistääkseen bakteerien suorittamaa hajotustoimintaa. Pursialan sahan kunnostuksella on saavutettu hyviä tuloksia. Arviolta jopa 40 % sahan kiinteistöllä olevan kloorifenolin kokonaismäärästä on saatu poistettua maaperästä pumppaamalla tai hajotettua. Kunnostus jatkuu edelleen. Kohteessa selvitetään edelleen aktiivisesti myös vaihtoehtoisia kunnostusmenetelmiä sekä nykyisen menetelmän tehostamista. Kaupunki osallistuu Pursialan sahan in situ -kunnostuksen ohjausryhmän kokouksiin, joissa seurataan biologisen puhdistuksen etenemistä ja tuloksia.

Setrinmäki / VR:n kyllästämö on aiheuttanut merkittävän maaperän ja pohjaveden pilaantumisen Setrinmäessä. Kohteen kunnostamisesta vastaa valtionyhtiö Governia Oy ja maksajana on myös Väylävirasto. Pilaantuneiden maiden massanvaihto pohjavedenpinnan yläpuolelta on tehty syksyllä 2008. Kreosoottifaasin pumppaus pilaantumisen pohjalta ja pohjaveden kunnostaminen on alkanut syksyllä 2009. Pilaantunutta pohjavettä on käsitelty noin 143 000 m³ ja PAH-yhdisteitä on saatu poistettua noin 134 kg. Pilaantuma-alueen yli menevän VT5:n tiealueen reunat on suojattu siten, etteivät sadevedet pääse huuhtomaan tiealueen alla olevia pilaantuneita maita. Kaupungilla ei ole vastuuta kohteen puhdistamisesta.

Kaupungin toimesta vuonna 2009 aloitettiin **Pursialassa Leipomonkadun** päässä kloorifenolipitoisen pohjaveden koepumppaaminen jätevedenpuhdistamolle. Pumppaukseen liittyvää tarkkailua tehdään Mikkelin vesilaitoksen toimesta. Kloorifenoleita on saatu pumpattua ylös laskennallisesti noin 215 kg vuoden 2019 loppuun mennessä. Em. määrä tekisi juomakelvottomaksi 22 miljoonaa m³ vettä, mikä on enemmän kuin kaupungin kuudessa (6) vuodessa käyttämä vesimäärä. Pumppaus on onnistunut hyvin, eikä siitä ole ollut haittaa vedenotolle tai jätevedenpuhdistamon toiminnalle. Koepumppaus on toiminut myös suojapumppauksena niin, että vedenotomolle menevän veden kloorifenolipitoisuutta on saatu pudotettua.

Ympäristönsuojelun edistäminen

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut

Ympäristönsuojelun tulosityksikkö vastaa kunnalle kuuluvien ympäristönsuojelun viranomaistehtävien lisäksi kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain mukaisista ympäristönsuojelun edistämistehtävistä ja ympäristötilan seuraamisesta kunnassa. Lisäksi Ympäristöpalvelut osallistuu erilaisiin ympäristönsuojelun hankkeisiin ja selvityksiin yhteistyössä muiden tahojen kanssa, ja toimii erilaisten hankkeiden ohjausryhmissä ja osallistuu muutoin asiantuntijana tai sidosryhmänä hanketyöskentelyyn. Tällaisia hankkeita vuonna 2019 ovat olleet mm. Hiilivapaa Etelä-Savo -hanke, Päästötön liikenne Mikkelin seudulla -hanke ja erilaiset vesien hoitoon liittyvät hankkeet ja työryhmät. Ympäristöpalvelut on tehnyt yhteistoimintasopimuksen Suomen Luonnonsuojeluliiton VieKas LIFE -hankkeen kanssa siten, että hankkeen tehtävänä on edistää vieraslajien torjuntaa Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen toiminta-alueella järjestämällä talkoita ja tiedotustoimintaa. Ympäristöpalvelut on yhteistyössä Miksei Oy:n kanssa selvittänyt rahoitusmahdollisuuksia retkeilyreitistöjen kunnostamiseksi ja markkinoinnin tehostamiseksi, ja valmistellut hakemusta Manner-Suomen maaseudun kehitysrahastolle. Omana työnään Ympäristöpalvelut on yhteistyössä Mikkelin kaupungin työllisyyspalvelujen kanssa kunnostanut Kalevankankaan luontopolun.

Vuonna 2019 Ympäristöpalvelut on hallinnoinut kolmea hanketta, jotka ovat mukana Ympäristöpalvelujen tilinpäätöksessä ja sisältyvät ympäristönsuojelun tulosityksikön talouden toteumaan:

- Ympäristöministeriön rahoittama OMAVESI -hanke, joka antaa haja-asutusalueiden vesihuoltoon liittyvää neuvontaa ja tiedotusta.
- Kaakkois-Suomi – Venäjä -ohjelman rahoittama RAINMAN -hanke, joka liittyy yhdyskuntien vedenhankintaan ja pohjavesien suojelun edistämiseen.
- EAKR -rahoitteinen Mikkelin seudun kuntailmasto 2050 -hanke.

Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue

Urpolan luontokeskus siirtyi vuoden 2019 alussa Mikkelin seudun ympäristöpalveluilta asumisen ja toimintaympäristöjen palvelualueen hallintaan. Samalla Urpolan luontokeskus aloitti toiminnan luontokeskustoiminnan ohella myös Saimaa Geopark -keskuksena. Uutena toiminnallisuutena otettiin käyttöön seinämaalaus, joka toimi digitaalisena kosketusseinänä ympäristö- ja luontokasvatuksen tukena. Luontokeskuksen kävijämäärä touko-syyskuussa oli 3 871 henkilöä 14 eri maasta. Luontokeskuksen ylläpidon kustannukset vuonna 2019 olivat noin 50 000 euroa. Lisäksi syksyllä 2019 luontokeskuksen läheisyyteen rakennettiin nuotiopaikka.

Vuoden 2019 aikana Mikkelin kaupunki on edistänyt aktiivisesti Saimaa Geopark -hanketta, osallistunut Mikkelin alapuolisen Saimaan kunnostamiseen ja kaupunkipurojen kunnostamishankkeeseen. Kesäkuussa 2019 Mikkeliissä järjestettiin Saimaan ympäristön kunnille suunnattu Finnish Lakeland Forum, jonka tavoitteena oli koota Saimaan vedenlaatuun vaikuttavat toimijat yhteen.

Vuonna 2019 Mikkelin kaupungille hankittiin henkilöstön yhteiskäyttöön virka- ja virantoimitusmatkojen suorittamiseen yksi uusi biokaasuauto. Keväällä 2019 päätettiin jatkaa maksutonta joukkoliikennettä peruskoululaisille (385 000 euroa).

Metsäsairilantien rakenteissa on käytetty betonirouhetta. Kaikki soveltuvat ylijäämämaat käytetään katupenkereissä ja luiskarakenteissa. Myös Koranderin puistossa on hyödynnetty ylijäämämaita.

Pitkjärven hulevesien biohiilisuodatusjärjestelmä valmistui toukokuussa ja Ristiinan suotovesijärjestelmä elokuussa 2019. Pitkjärven sekä Ristiinan kohteita on XAMK:n toimesta monitoroitu kenttämittauksin sekä näytteenotoin, joiden avulla on saatu tietoa veden puhdistumisesta sekä suodattimien toiminnasta.

Kaupunki on myös tehnyt systemaattisesti ylläpitourakoissa työtä vieraslajien torjuntatyötä: Jättiputkea, lupiinia ja jättipalsamia torjutaan osana ylläpidon alueurakkaa (arviolta 6000 euroa). Lisäksi 2019 poistettiin Rosa rugosa -kasvustoja 9 000 eurolla. Kaupunki on mukana VieKas-LIFE vieraslajihankkeessa 2019-2023, jonka vuosittainen rahoitusosuus on 4 000 euroa.

Etelä-Savon Energia

Etelä-Savon Energia on tehnyt Pursialan voimalaitokseen turbiinimuutoksen, jonka ansiosta voimalaitoksen käytettävyys eri kattiloilla tehostuu. Muutos tulee vähentämään myös polttoaineen kokonaistarvetta, jolloin myös turpeen käyttömäärä edelleen vähenee. Muutoksen kustannus on ollut noin neljä miljoonaa euroa. Lisäksi Pursialan voimalaitokselle on tehty kalkinsoodatusjärjestelmä, mikä vähentää rikkipäästöjä ja parantaa polttoprosessia. Kustannus on ollut noin miljoona euroa.

Haukivuoren Lämpö Oy:n hakelämpölaitokselle on asennettu maa-asenteinen aurinkovoimalaitos, mikä vähentää ostosähkön tarvetta, kun osa laitoksen käyttämästä sähköstä korvataan omalla aurinkosähkötuotannolla (kustannus noin 150 000 euroa). Etelä-Savon Energia Oy on asentanut Metsäsairilan jäteasemalle Metsäsairila Oy:n tilaaman aurinkovoimalaitoksen. Graaniin on hankittu uusi biokaasun tankkausasema, mikä mahdollistaa aseman paremman toimivuuden ja tehokkuuden. Tankkausaseman kustannus on ollut noin 500 000 euroa. Lisäksi Etelä-Savon Energia on hankkinut omaan käyttöön neljä kappaletta uusia kaasuautoja.

Metsäsairila Oy

Vuonna 2019 Metsäsairila Oy on rakentanut uusia hulevesi- ja suotovesialtaita 190 000 euron investointihinnalla. Altaat otetaan käyttöön viimeistelyn jälkeen kesällä 2020. Lisäksi Metsäsairila Oy rakennutti ja otti käyttöön 150 kw:n aurinkovoimalan, jonka investointikustannus oli 167 000 euroa.

Metsäsairila on aloittanut Mikkelin Toimintakeskuksen kanssa yhteisen vastaanottohallin rakentamisen vuonna 2019. Halli mahdollistaa pienkuormien paremman lajittelun. Hallin perustukset tehtiin vuonna 2019, ja halli on tarkoitus ottaa käyttöön vuonna 2020.

BioSairila Oy:n biokaasulaitos suunniteltiin uudelleen laitostoimittajan konkurssin jälkeen ja vuonna 2019 kilpailutettiin pääkomponentteja sekä jatkettiin laitosrakentamista uusilla suunnitelmissa. Kaiken kaikkiaan vuonna 2019 biokaasulaitoksen päälaitteiden osalta saatiin tilattua osat, jotka myös osittain asennettiin. Laitos käynnistyy kesällä 2020.

Mikkelin kaupungin ja Mikkelin seudun kehityshankerahaston rahoittamat hankkeet

Mikkelin kaupunki ja Mikkelin seudun kehityshankerahasto on rahoittanut useita hankkeita, jotka edistävät ympäristönsuojelua suoraan tai joissa on mukana ympäristönsuojelun edistämiseen liittyviä näkökulmia. Mikkelin kaupungin rahoittamien hankkeiden rahoitus on kokonaan Mikkelin kaupungilta ja hankkeiden toimet kohdistuvat Mikkelin kaupungin alueelle. Mikkelin kehityshankerahaston rahoittamat hankkeet ovat seudullisia ja rahoitus koostuu myös muiden Mikkelin seutukuntien rahoitusosuuksista. Osassa hankkeista toimijoina on Mikkelin kaupunki tai kaupungin liikelaitos, ja osassa hankkeita toimijana on muu organisaatio kuin kaupunki.

Mikkelin kaupungin vuonna 2019 rahoittamia muiden toimijoiden hankkeita:

- LUT
- Perinteisestä jätevedenpuhdistamosta kohti resurssitehdasta (10 000 euroa)
 - Puhdistamolietteet hyötykäyttöön (21 000 euroa)
 - Uudet kiertotalouspohjaiset menetelmät jätekeskusten ja teollisuusalueiden hulevesien käsittelyssä (9 000 euroa)
 - Uudet kokonaisvaltaiset toimintamallit biokaasun tuotannon materiaalitehokkuuden ja lopputuotteiden kierrätyslannoitevalmistepotentiaalin parantamisessa (4 000 euroa)

Mikkelin seudun kehityshankerahaston vuonna 2019 rahoittamia muiden toimijoiden hankkeita:
LUT: Hiilivapaa Etelä-Savo, 9 000 euroa, XAMK: Puurakentaminen Etelä-Savossa – Puurakes, 7 000 euroa, LUKE: Lähde luomun matkaan, 8 000 euroa, ProAgria Etelä-Savo: Järvi-Suomen biokaasu, 5 000 euroa.

Mikkelin kaupunki (kaupunginhallituksen alainen kehittämisraha):

- Massadigitoinnin osaajakoulutuksen suunnitteluhanke / Miksei, kuntaraha 11 000 euroa
- EcoSairilan ympäristötietoalusta – innovaatiokumppanin valinta / Miksei, kuntaraha 31 000 euroa
- Uutta digivirtaa Etelä-Savoon / Miksei, kuntarahaa 6 000 euroa

Mikkelin seudun kehityshankerahaston rahoittamat pääosin monivuotiset hankkeet (rahoituksen määrä on ilmoitettu vuodelle 2019 kohdistuvan rahoituksen osalta):

- Etelä-Savo kestävän vapaa-ajanasumisen ykkösalueeksi (Miksei / matkailu), vuoden 2019 kuntaraha yht. 64 000 euroa.
- Green energy regional market development (Green ReMark) / Miksei, kuntarahaa 14 000 euroa
- Business in Biotechnology and Circular Economy – BBC / Miksei, kuntarahaa 31 000 euroa
- Digiportaatiot – Digitaalisuudella kasvua liiketoimintaan / Miksei, kuntarahaa 30 000 euroa
- ”Sata 2021” (kiertotalous ja kehittyvien yritysten uudet liiketoimintamallit 2020-luvun alustataloudessa) / Miksei, kuntarahaa 38 000 euroa
- D.O.Saimaa - Food&Travel 2019-2021 / Miksei (matkailu, kuntarahaa 11 000 euroa)
- Etelä-Savo monipaikkaisen asumisen edelläkävijäksi 2019-2021 / Miksei (matkailu)
- Mikkelin seudun kuntailmasto 2050 -hanke (8000 euroa)

Mikkelin vesiliikelaitos

Mikkelin vesiliikelaitos on kaupungin omistama liikelaitos. Ylivoimaisesti merkittävimmät kaupungin ympäristötulot ja -menot liittyvät jätevesien johtamiseen ja käsittelyyn. Nämä toiminnot on toteutettu Mikkelissä tehokkaasti ja taloudellisesti. Näin ollen lupaehtojen raja-arvot alittuvat selkeästi.

Kenkäveronniemen puhdistamon tulovirtaama (10 518 m³/d) oli edellisvuosia alhaisempi. Maksimi päivävirtaama (19 459 m³/d) mitattiin poikkeuksellisen runsaan kevätvalunnan aikaan huhtikuun 9. päivä.

Tarkkailuvuoden 2019 keskimääräinen tulokuormitus oli kemiallisen hapenkulutuksen (CODCr), biologisen hapenkulutuksen (BOD7), fosforin ja typen osalta edellisvuotta alhaisempaa ja kiintoaineen osalta hieman edellisvuotta korkeampaa. Kokonaisuutena tulokuorma pysyi vuosina 2013–2018 todetulla vaihteluvälillä.

Puhdistamon toiminta oli tehokasta ja se saavutti kaikki sille asetetut voimassa olevan ympäristöluvan määräysten mukaiset puhdistusvaatimukset. Tarkkailuvuotena vesistökuormitus korkeinta kahden ensimmäisen tarkkailuneljänneksen aikana. Laitoksen vesistökuormitus oli kokonaistypen, ammoniumtyypen ja kokonaisfosforin suhteen vertailuvuosien (2013 - 2018) vaihteluvälillä. Biologisen hapenkulutuksen, kiintoaineen ja kemiallisen hapenkulutuksen osalta kuormitus oli vertailuvuosia vähäisempää. Fosforikuormitus pysyi edellisenä vuotena todetulla alhaisella tasolla ja kuormituksen kehityksessä on havaittavissa laskeva trendi.

Taulukossa on verrattu Kenkäveronniemen puhdistamon toiminnan vuoden 2019 analyysituloksia voimassa oleviin ympäristöluvan lupaehtoihin ja vuoden 2018 toteutumaan.

	Lupa- ehto	Toteuma 2019	Toteuma 2018	Toteuma 2017	Lupa- ehto	Puhdistusteho vähintään %		
	mg/l	mg/l	mg/l	mg/l	%	Toteuma 2019 %	Toteuma 2018 %	Toteutuma 2017 %
Biologinen hapenkulutus, BOD7 _{at}	< 10	3,5	3,7	4,2	> 96	99	99	99
Fosfori, P	< 0,5	0,22	0,21	0,29	> 96	98	98	97
Ammoniumtyppi, NH ₄ -N	< 4	0,3	0,6	0,3	> 90	100	99	99
Kiintoainepitoisuus	< 35	8,6	8,9	12,1	> 90	99	98	98
Kemiallinen hapenkulutus, COD _{Cr}	< 125	32	35	35	> 75	96	95	95

1.1.7 Muut ei-taloudelliset asiat

Harmaan talouden torjunta

Mikkelin kaupungin harmaan talouden torjunta perustuu ennen kaikkea hankintasääntöön ja sisäiseen hankinta-ohjeeseen. Mikkelin kaupunginhallitus hyväksyi kaupunkikonsernin hankintatoiminnalle yhteisesti noudatettavat periaatteet ja kriteerit marraskuussa 2014. Koko kaupunkikonsernin kattava hankintasääntö hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 17.12.2018 § 465, ja ohjetta päivitettiin mikrohankintojen osalta 10.6.2019 § 265. Kaupunkikonsernin hankintasäännön mukaan kaikki konsernin hankinnat on kilpailutettava sähköisellä kilpailutusjärjestelmällä ja kynnysarvon alittavat hankinnat pienhankintajärjestelmällä. Kaupungin mikrohankinnat (0–999 euroa) suoritetaan ensisijaisesti käytössä olevilla maksuaikakorteilla.

Hankintamenettelyn kautta valittavien sopimuskumppaneiden on toimitettava asiaankuuluvat tilaajavastuulain edellyttämät selvitykset sekä sopimuskumppaniksi tullessaan että tarvittavin osin myös sopimuskauden aikana. Hankintasopimuksia hallinnoidaan keskitetysti Clouadia Sopimus -järjestelmässä. Sopimuksissa kielletään alihankkijoiden ketjuttaminen, ja tarjouspyyntöihin kirjataan usein vaatimus, että tarjoajan oman työn osuus on vähintään 50 %. Tietyissä tarjouspyynnöissä tarjoajilta edellytetään myös kartellivakuutusta, eli tarjoajan on vahvistettava, ettei se ole syyllistynyt elinkeinonharjoittajien välisiin kiellettyihin kilpailunrajoituksiin kyseistä palvelua koskevilla markkinoilla.

Korruption torjunta

Kaupunginhallitus on käsitellyt 8.4.2019, 15.4.2019 ja 20.1.2020 kokouksissaan kaupunkiorganisaatioon kohdistuneita väitteitä rakenteellisesta korruptiosta. Kaupunginhallitukselle 20.1.2020 § 31 annetussa selvityksessä ei ole tullut esiin, että Mikkelin kaupunkiorganisaatiossa olisi rakenteellista korruptiota. Päätöksestä tehdyn oikaisuvaatimuksen jälkeen kaupunginhallitus päätti 9.3.2020 §77 oikeuttaa kaupunginjohtajan tilaamaan ulkopuoliselta taholta selvityksen koskien rakenteellisesta korruptiosta esitettyjä väitteitä.

Mikkelin kaupunki kerää kuntalain 84 §:n edellyttämällä tavalla tietyiltä luottamushenkilöiltä ja viranhaltijoilta ilmoitukset näiden sidonnaisuuksista. Mikkelin kaupungin hallintosäännön 85 §:n mukaan tarkastuslautakunta on kaupungin sidonnaisuusrekisterin ylläpitäjä. Tarkastuslautakunta huolehtii sidonnaisuusrekisterin julkisten tietojen julkaisemisesta kaupungin verkkosivuilla ja saattaa sidonnaisuusilmoitukset kaupunginvaltuustolle tiedoksi kerran vuodessa.

Ihmisoikeusasiat

Mikkelin kaupunki noudattaa kuntia koskevia velvoitteita ihmisoikeusasioissa. Ihmisoikeudet huomioidaan kaupungin toiminnassa ja päätöksenteossa kokonaisvaltaisesti. Erityisryhmien kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä – kaupungissa toimii vanhus- ja vammaisneuvosto, nuorisovaltuusto sekä lasten parlamentti.

1.1.8 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Kaupungin talousarvion 2019 käyttötalouden toteutuminen oli voimakkaasti riippuvainen Essoten kuntalaskutuksen kehityksestä. Essoten menot Mikkelin kaupungille kasvoivat noin 13,4 miljoonaa euroa eli noin 7 prosenttia vuoteen 2018 verrattuna, kun tarkastelu sisältää kuntayhtymän alijäämien kirjaamisen menoksi kunnissa vuonna 2019. Vuonna 2018 kasvu oli 11 miljoonaa eli 6,1 prosenttia, joten menokasvu oli edelleen kiihtynyt. Essoten omien kokonaiskustannusten kasvu Etelä-Savon kunnille oli 6,3 prosenttia vuonna 2019, kun tarkastelu sisältää kuntayhtymän alijäämien kirjaamisen menoksi kunnissa. Essoten oman kuntalaskutuksen kasvu Etelä-Savon kunnille oli 5,4 prosenttia vuonna 2018. Etelä-Savon kunnat eivät pysty rahoittamaan näin suurta sosiaali- ja terveyspalvelujen vuotuista kasvua ja Essoten on kyettävä palvelurakenneratkaisuihin, joilla kustannuskehitystä voidaan merkittävästi hillitä. Etelä-Savon kuntien ja Mikkelin taloustilanne on erittäin huolestuttava.

Kokonaisuutena kaupungin reaalin käyttötalouden asetelma oli tilikauden tuloksen mukaisesti noin 18 miljoonaa euroa alijäämäinen vuonna 2019. Essoten kustannustason kehityksestä johtuen arvioidaan talouden olevan edelleen selvästi alijäämäinen myös vuonna 2020. Essoten kuntalaskutuksen 4 prosentin kasvulla kuntalaskutus ylittäisi 11 miljoonaa euroa talousarvion 2020 ja reaalin arvio myös tilikauden 2020 alijäämäksi on siten 11 miljoonaa euroa. Lisäksi vuoden 2020 verotulojen kertymään liittyy suurta epävarmuutta BKT:n kasvuennusteiden alenemisen vuoksi ja koronaviruspandemian taloudelliset vaikutukset ovat noin 10 miljoonaa euroa kuukaudessa, kun poikkeusoloissa rajoitetaan väestön liikkumista ja kokoontumisia. Myös taantuman alkamisesta Suomessa on arvioita.

Useiden koulujen sisäilman laadusta aiheutuvat väistötilatarpeet, peruskorjaustarpeet ja tulevat uudet aluekouluratkaisut tulevat olemaan keskeisessä roolissa tulevassa taloussuunnittelussa. Koulutilaratkaisulla on pitkäaikaisia vaikutuksia koulujen kustannusrakenteeseen ja keskimääräisiin perusopetuksen oppilaskohtaisiin kustannuksiin. Päiväkotit-

ja koulurakenneselvityksellä tavoitellaan 9,3 miljoonan euron säästöä.

Mikkelin on kyettävä uudistamaan koko kaupungin palvelurakennetta ja palveluverkkoa. Henkilöstömäärää on kyettävä vähentämään ja palkkakuluja tulee hillitä myös sijaisuuksien ja ylitöiden vähentämisellä. Vuonna 2020 on edelleen pystyttävä rajaamaan henkilöstökulujen kasvua.

Aiempien tilikausien alijäämä taseessa oli noin 8,5 miljoonaa euroa vuonna 2018. Vuoden 2019 tilinpäätös lisäsi kertyneitä alijäämiä 18,1 miljoonaa euroa ja Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian nettilukiotoiminnan valtionosuuksien takaisinperintä kasvatti edellisten tilikausien alijäämiä 15,65 miljoonalla eurolla. Koska vuoden 2020 alijäämäennuste on noin 11 miljoonaa euroa, tulee alijäämiä todennäköisesti olemaan vuoden 2020 tilinpäätöksessä yli 50 miljoonaa euroa.

1.1.9 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Strategiset riskit

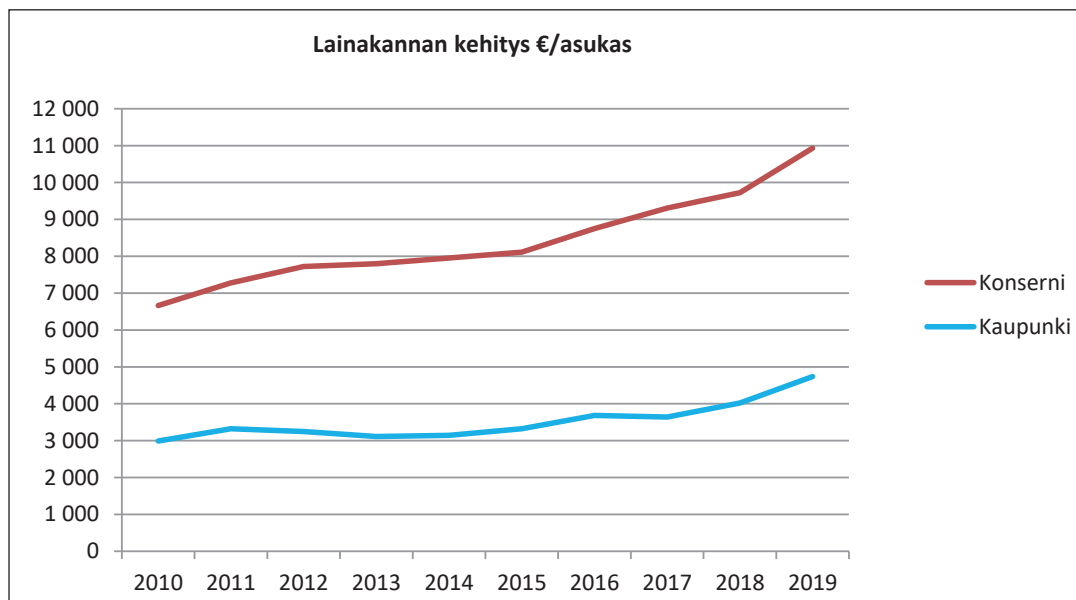
Strategisissa riskeissä suurin haaste on väestörakenteen muutoksen aiheuttama muutospainne palvelurakenteisiin ja palveluiden saatavuuteen. Ikääntyvä väestö aiheuttaa palvelutarpeen kasvua ja riskinä on, että jo tehty ja tuleva laajempi sosiaali- ja terveystoimen uudistustyö ei lunasta sille asetettuja taloudellisia tavoitteita.

Taloudelliset riskit

Sote- ja maakuntauudistuksesta ei ole syntynyt päätöksiä, minkä vuoksi sosiaali- ja terveystalouden kustannukset ovat toistaiseksi kuntien vastuulla. Myös mahdollisen maakuntauudistuksen aiheuttamat muutokset ovat vielä osin epäselviä. Sosiaali- ja terveystoimen menojen ennustaminen on ollut viime vuosina hankalaa ja riski Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymän, Essoten, kuntalaskutuksen ylittymiselle ja kuntien taloudellisen kantokyvyn ylittävälle kasvulle on todellinen. Essotelta vaaditaan parempaa talouden ennustettavuutta ja talousasioiden läpikäyntiä yhteisesti kuntien kanssa.

Tulorahoituksen riskeissä talousarvion toteutumiseksi suurin riski liittyy verotulojen kehitykseen. Kuntatalouden haasteena tulee olemaan valtionosuuksien ja verotulojen alhainen kasvu tulevina vuosina. Tilannetta heikentää vuoden 2020 alussa eskaloitunut Korona -virus, jonka vaikutukset yhtäläillä maailman talouteen ja suhteellisesti kuntien verotuloihin tulevat olemaan mittavat. Suomen talouden on arvioitu ajautuvan taantumaan jo vuonna 2020. Lisäksi julkisen sektorin velkaantuminen lähivuosina tulee aiheuttamaan paineita investointien tulorahoitusosuuden kasvattamiselle.

Kaupunkikonsernin velkaantuminen on ollut merkittävää viime vuosina erityisesti konsernivehän osalta. Konsernivehän määrää ovat nostaneet erityisesti Etelä-Savon Sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymän rakennusinvestoinnit. Kaupungin tulevat päiväkotij- ja kouluinvestoinnit tulevat kasvattamaan kaupungin velkamäärää ainakin vuoteen 2023 asti.

Suureen velkamäärään sisältyy merkittävä korkoriski pidemmällä aikavälillä. Korkoriski vaikuttaa Euroopan taloudellisen tilanteen kehitykseen. Maailmantalouden elvytystoimenpiteet ovat toistaiseksi pitäneet korkotason maltillisena. Korkojen nousulta on suojauduttu korkojohdannaisilla ja kaupungin lainojen suojaustaso on noin 45 prosenttia. Mikkelin kaupungin konsernivelka on korkealla tasolla, joten korkotason vaikutus korkokuluihin on merkittävä.

Varojen käytön valvontaa on suoritettu lautakuntatasolla kuukausittain järjestetyn seurannan avulla. Yksiköiden päätösvallassa olevista määrärahoista on koottu seuranta kolme kertaa vuoden aikana. Yksiköt voivat seurata ko. määrärahojen käyttöä yksikkökohtaisista raporteista. Käteiskassat tulee tarkastaa vähintään kerran vuodessa ja niiden tarkistamiseen tulee olla selkeät vastuut ja prosessit.

Operatiiviset riskit

Operatiivisissa riskeissä keskeistä on henkilöstöressurssien riittävyys ja hallinta. Henkilöstön poistuessa on tehtäviä jaettu muun henkilöstön kesken. Näin on säästetty henkilöstökuluissa. Tehtävien selkeän delegoinnin puuttuminen on aiheuttanut viiveitä tehtävien suorittamisessa. Jos vastuut eivät ole selkeitä on riskinä, että tärkeitä tehtäviä jää hoitamatta. Henkilöstön riittävä mitoitus ja perehdytys ja työprosessien selkeä delegointi muutosvaiheessa ennaltaehkäisee henkilöstömuutostilanteiden epäselvyyksiä. Työssä viihtyvyyden parantaminen, työkuorman hallinta, sairaslomien ennaltaehkäisy ja ennakoiva varautuminen ennakoitaviin henkilöstömuutoksiin ovat tekijöitä, joilla hallitaan henkilöstöriskejä.

Omaisuuksien kohdistuvat riskit

Riskienhallinnassa huomio kiinnitetään omaisuuteen kohdistuviin riskeihin. Vahinkoriskeiltä voidaan suojautua muun muassa vakuuttamalla. Irtaimistohallintaan on alettu kiinnittää tarkempaa huomiota ja irtaimiston kartoitustyötä ja inventointia tehdään. Irtaimistohallinnan kehittämällä ennaltaehkäistään irtaimistoon kohdistuvia vahinkoriskejä. Esimerkiksi museokohteet ovat valvottuja, useassa kohteessa on kameravalvonta, murto- ja palohälytykset.

Riskienhallintaan liittyvä merkittävä riski teknisellä toimialalla sisältyy infraomaisuuteen. Omaisuuden kunto on tunnistettu ja on pyritty toimimaan ennakoivasti. Omaisuuden arvon säilyttäminen edellyttää myös linjausta investointien rahoituksen järjestämisestä, hinnoitteluperiaatteista sekä vuokrien ja käyttömaksujen tasosta. Omaisuuden käytettävyyttä arvioidaan siltä kannalta, miten se palvelee tulevaisuuden palvelutarjonnassa. Maaomaisuuden ympäristövastuisiin on varauduttu tekemällä varauksia muun muassa pilaantuneiden maiden ja vanhojen kaatopaikkojen kunnostusta varten.

Kaupungin taloudenhoidon kannalta merkittävänä riskinä on myös kiinteistöjen ja kunnallistekniikan korjausvelka. Kiinteistöjen korjausvelka on kaikkiaan noin 90,6 miljoonan euron suuruinen (2018), ilman realisoitavien rakennusten osuutta (ns. C-salkku) noin 51,9 miljoonaa euroa. Päälystettyjen katujen korjausvelan arvioidaan olevan n. 10,4 miljoonaa euroa. Sorapintaisten katujen ja kevytvyölien korjausvelan määrittäminen on kesken. Arvio kunnallisen infrastruktuurin kokonaiskorjausvelan suuruudesta on noin 92 miljoonaa euroa.

Mikkelin kaupungin kiinteistöjen korjausvelan kehittyminen		
Vuosi	euroa	euroa, ilman C- salkkua (realisoitavat rakennukset)
2013	61 milj. euroa	30 milj. euroa
2014	66 milj. euroa	32,5 milj. euroa
2015	70,5 milj. euroa	35,3 milj. euroa
2016	73,9 milj. euroa	38,5 milj. euroa
2017	83,1 milj. euroa	45,4 milj. euroa
2018	90,6 milj. euroa	51,9 milj. euroa

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä on annettu erikseen kohdassa 1.2.

1.2 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Kuntalaissa (410/2015) säädetään kunnan ja kuntakonsernin sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Kuntalain 39 §:n mukaan kaupunginhallituksen on huolehdittava kunnan sisäisestä valvonnasta ja riskien hallinnasta. Kaupunginhallituksella on vastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistamisesta ja asianmukaisesta järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta. Kaupunginhallituksen alaiset toimielimet vastaavat omien tehtäväalueidensa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta, tuloksellisuudesta sekä niistä raportoisesta hyväksytyjen ohjeiden mukaisesti. Johtavien viranhaltijoiden, erityisesti tilivelvollisten, tehtävänä on toimeenpanna sisäinen valvonta ja riskienhallinta vastuualueellaan ja raportoida niistä hyväksytyjen ohjeiden mukaisesti.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt joulukuussa 2017 kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet. Niillä luodaan puitteet kaupunkikonsernin ohjaus- ja johtamisjärjestelmän järjestämiseen ja yhdenmukaistamiseen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan näkökulmasta. Toisin sanoen tavoitteena on vahvistaa hyvää hallinto- ja johtamistapaa.

Mikkelin kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje on päivitetty viimeksi päätöksellä KH 10.2.2020 § 52 ja sitä ennen vuonna 2016. Ohjeen tarkoituksena on varmistaa ja edistää sisäisen valvonnan käytännön toteutusta Mikkelin kaupunkikonsernissa sekä tiedottaa sisäisen valvonnan merkityksestä, velvoitteista ja vastuista koko henkilöstölle. KV 16.3.2020 § 20 päivitetyn Mikkelin kaupungin konserniohjeen mukaisesti kaupungin antamia sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeita tulee noudattaa myös konserniyhtiöissä. Ohjeessa määritetään sisäisen valvonnan vastuuta sekä tehtäviä toimenpiteitä ja toimintaan liittyviä raportointivelvoitteita.

Mikkelin kaupunkikonsernissa riskeillä tarkoitetaan epävarmuustekijöitä, tapahtumia tai tapahtumaketjuja, joiden toteutuessa Mikkelin-konserni tai sen yksikkö ei saavuta sille asetettuja tavoitteita ja/tai kokee huomattavia menetyksiä. Kaupunkikonsernin riskit jaotellaan neljään pääryhmään, jotka ovat strategiset, taloudelliset ja toiminnalliset riskit sekä vahinkoriskit. Kaikkiin näihin ryhmiin voi kuulua sekä sisäisiä että ulkoisia riskejä.

Riskienhallintaprosessi perustuu:

- riskin tunnistamiseen ja kuvaamiseen
- riskin toteutumisen vaikutusarviointiin (merkittävyyteen) ja riskin toteutumisen todennäköisyyteen
- mahdollisuuden hallita riskiä eri menetelmillä (valvonta)
- riskeistä raportoisesta ja riskien seurantaan

Kaupunginhallituksella on operatiivinen vastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistamisesta ja asianmukaisesta järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta. Kaupunginhallitus päättää sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevista ohjeista sekä vastaa tilinpäätöksen toimintakertomuksessa annettavasta sisäisen valvonnan ja konsernivalvonnan järjestämisen selonteosta. Kaupunginhallitus on voimassaolevan hallintosäännön mukaisesti perustanut alaiseeseen konserni- ja elinvoimajaoston, jonka tehtävänä on sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden mukaan vastata sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Lisäksi Mikkelin kaupungin viranhaltijoista koostuvan konserniohjausryhmän tehtävänä on koordinoita ja kehittää kaupunkikonsernin sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa.

Kaupunginhallituksen alaiset toimielimet vastaavat omalla tehtäväalueellaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta sekä merkittävimpien riskien raportoinnista kaupunginhallituksen antamien ohjeiden mukaisesti. Konserniyhteisöjen hallitukset ja toimitusjohtajat vastaavat yhtiöiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta. Konserniyhteisöt raportoisivat konsernijohtolle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta sekä merkittävien riskien hallinnasta konserniohjeen mukaisesti.

Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa toteuttavat myös kaikki työntekijät kaikilla organisaatitasoilla osana toimintaruutiineita. Kaikkien tulosalueiden ja tulosyksiköiden on toimintaa suunnitellessaan otettava huomioon sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asettamat vastuut ja velvoitteet, varattava niille tarvittavat resurssit ja raportoitava sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen liitteenä olevan arviointimallin mukaisesti.

Tarkempi selonteko merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä on esitetty omana kappaleenaan 1.1.9. Konsernivalvontaa koskeva selonteko on annettu erikseen kohdassa 1.6.5.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arvioinnit vuodelta 2019

Tilinpäätösraportoinnin yhteydessä lautakunnat ja johtokunnat täyttivät toiminnallisen raportoinnin ohella sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointilomakkeen, jonka kaupunginhallitus on hyväksynyt (2.5.2016 § 148 / päivitys 10.2.2020 § 52) osana sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjetta. Lomakkeen osa-alueista annettujen arvioiden keskiarvot asteikolla 1–4 / ei sovellu olivat seuraavan taulukon mukaiset. Keskiarvoissa on huomioitu myös liikelaitosten arvioinnit kattavan kokonaiskuvan muodostamiseksi.

Arvioitu osa-alue	Keskiarvo, asteikko 1-4
Omaisuuksien hankinta, luovutus ja hoito	3,60
Toiminnan seuranta	3,54
Toimintakulttuuri	3,50
Lainsäädäntö ja kaupungin sisäiset ohjeet	3,50
Tiedonkulku	3,36
Prosessien kontrollien suunnittelu	3,32
Ulkoisen arviointi	3,25
Tietojärjestelmät	3,15
Organisaatorakenne	3,13
Riskien tunnistaminen	3,13
Riskienhallintamenettelyt	3,04
Toiminnan tavoitteet	3,00
Resurssit	3,00
Riskien arviointi	3,00
Kontrollien toimivuuden arviointi	2,93
Tietojärjestelmien kontrollit	2,86
Sisäinen arviointi	2,84
Raportointijärjestelmät	2,71
Riskeihin vastaaminen	2,55

Heikoimmaksi osa-alueeksi arvioitiin kyselyn perusteella riskeihin vastaaminen, raportointijärjestelmät, sisäinen arviointi, tietojärjestelmien kontrollit ja kontrollien toimivuuden arviointi. Moniin riskeihin reagoidaan vasta niiden realisoituessa, ja riskien systemaattisen arvioinnin ja kartoittamisen konkreettisille työkaluille vaikuttaisi olevan tarvetta. Riskien kartoittamiseen, dokumentointiin ja raportointiin ollaankin vuoden 2020 aikana luomassa ratkaisua koko organisaation käyttöön edellisen vuoden sisäisestä tarkastuksesta saatujen suositusten mukaisesti.

Raportointijärjestelmiä koskevien arvioiden kohdalla on syytä huomioida, että niihin vaikuttaa vuoden 2019 aikana toteutettu uuden talous- ja henkilöstöhallinnon palveluntarjoajan järjestelmien käyttöönotto. Raportointijärjestelmien arvioiden keskiarvo oli vuonna 2018 osa-alueista huonoin, 2,51, joten arvosanan 2,71 perusteella pientä kohenusta on jo ehtinyt tapahtua.

Vuoden 2019 aikana realisoituneita riskejä ajatellen merkittäviä epävarmuustekijöitä ovat valtionosuusjärjestelmään liittyvät, rahoitukseen vaikuttavat muutokset (liikelaitos Otavian nettilukiotoimintaan liittyvä takaisinperintäpäättös) sekä suuremmat omaisuuteen kohdistuvat vahingot (Tuppuralan koulun tulipalo). Jälkimmäisiin on varauduttu omaisuus- ja vahinkovakuutuksin. Erityinen arviointilomakkeissa esille noussut riskienhallintaan liittyvä ongelmakohta on edelleen myös Essoten kustannusten erittäin huono ennustettavuus ja sen merkittävä vaikutus kaupungin kokonaistalouden ennustamiseen. Henkilöstöressurssien kiristyessä myös osaamisen ja tiedon keskittyminen yksittäisten työntekijöiden varaan lisääntyy, mistä voi etenkin yksikkötasolla aiheutua merkittäviäkin riskejä. Joistakin arviointilomakkeista ilmeni myös, että niin sisäisen valvonnan kuin riskienhallinnankin hahmottamisessa osaksi päivittäistä toimintaa on jonkin verran eroja kaupunkiorganisaation eri yksiköiden välillä.

Pääsääntöisesti sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan koetaan kuitenkin toteutuvan sujuvasti osana päivittäistä työskentelyä, ja aihetta koskevien ohjeistusten koetaan olevan suhteellisen hyvin työntekijöiden hallussa. Kaikkien arviointilomakkeilla annettujen arvosanojen keskiarvo oli 3,18 arvosteluasteikolla 1–4, jota voidaan pitää varsin hyvänä tuloksena. Vuoden 2018 tilinpäätöksessä vastaava luku oli 3,17, joten arvo on parantunut yhdellä sadasosalla.

Sisäisen tarkastuksen järjestäminen

Sisäinen tarkastus on riippumatonta ja objektiivista arviointi-, varmistus- ja konsultointitoimintaa, joka on luotu tuottamaan lisäarvoa organisaatiolle ja parantamaan sen toimintaa. Sisäisen tarkastuksen tehtävänä on avustaa kaupunginhallitusta ja kaupunginjohtajaa heidän valvontatehtävässään. Sisäinen tarkastus tukee organisaatiota sen tavoitteiden saavuttamisessa tarjoamalla järjestelmällisen lähestymistavan organisaation riskienhallinta-, valvonta- sekä johtamis- ja hallintoprosessien tehokkuuden arviointiin ja kehittämiseen. Sisäinen tarkastus on riippumatonta tarkastettavista toiminnoista eikä sillä ole toimivaltaa eikä vastuuta tarkastettavien toimintojen suhteen.

Sisäistä tarkastusta on Mikkelin kaupungissa suorittanut konsernitarkastaja. Vuonna 2019 konsernitarkastaja siirrettiin hoitamaan taloussuunnittelupäällikön avointa virkaa (KH 14.1.2019 § 10), minkä vuoksi sisäinen tarkastus päätettiin (KH 4.3.2019 § 103) toteuttaa ostopalveluna. Kilpailutuksen voitti KPMG, jonka laatima sisäisen tarkastuksen tarkastussuunnitelma käsiteltiin kaupunginhallituksen 10.6.2019 kokouksessa. KPMG toteutti Mikkelin kaupungille kokonaisvaltaisen riskienhallinnan sisäisen tarkastuksen, jonka lopputulokset raportoitiin kaupunginhallitukselle 20.1.2020. Johtoryhmä ja talouspalvelut toteuttavat sisäisen tarkastuksen raportoinnin yhteydessä esitetyjä kehittämistoimenpiteitä vuoden 2020 aikana.

Kaupunginhallitus päätti 2.12.2019 § 472 lakkauttaa konsernitarkastajan viran, joten sisäinen tarkastus toteutetaan jatkossa pysyvästi ostopalveluna.

Sopimustoiminta

Sopimusten valvonta kohdistuu niiden laadintaan, täytäntöönpanoon ja noudattamiseen. Sopimusten hyväksymisoikeuksista on määräykset johtosäännöissä. Sopimusten valvontavastuu on joko sopimuksen hyväksyjällä tai hänen määräämällään taholla. Toimielinten hyväksymien sopimusten osalta valvontavastuu on toimialan johtajalla tai hänen määräämällään.

Kaupunki hankkii enenevässä määrin myös peruspalveluja ulkopuolisilta palveluntuottajilta. Sopimustenhallintajärjestelmä on otettu käyttöön ja uudet sopimukset tallennetaan sähköiseen järjestelmään. Sähköisen sopimusrekisterin päivitys etenee sitä mukaa, kun voimassaolevia sopimuksia siirretään järjestelmään. Kaupunkikonsernin yhä enemmän verkottuvassa toiminnassa sopimusriskien hallinnan tärkeys korostuu entisestään. Kaupungin sopimusten määrä lisääntyy jatkuvasti ja sopimuksista tehdään yhä monimutkaisempia. Sopimusosaamisen ja sopimusten valvonnan tarve tulee kaupunkikonsernissa lisääntymään edelleen.

Konsernissa tehdään useita avustus- ja kumppanuussopimuksia, joiden valvonta on tärkeää. Avustusohjeita on päivitetty valvonnan helpottamiseksi ja prosessien yhtenäistämiseksi (avustusperiaatteet KH 25.9.2017 § 83). Myös prosesseja on kuvattu, ja kuvaustyössä erityisen tärkeitä ovat valvonnan vastuut ja toimintaan varattavat riittävät resurssit. Avustus- ja kumppanuusyhteisöjen taloudellista tilaa, yhteisöille kohdistettujen laskujen maksua ja tiliöintejä sekä yhteisön raportoimaa avustusvarojen käyttöä tulee seurata säännöllisesti ja systemaattisesti.

Riskienhallinnan kehittämiskohteet

Vuonna 2019 toteutetun kokonaisvaltaisen riskienhallinnan sisäisen tarkastuksen toimenpidesuosituksen johdosta talouspalvelut tulee laatimaan vuoden 2020 aikana riskienhallinnan prosessikuvauksen ja vuosikellon. Lisäksi riskien kartoittamiseen, dokumentointiin ja raportointiin luodaan yhtenäinen ratkaisu ohjeistuksineen yhteistyössä johtoryhmän kanssa. Dokumentointi toteutetaan siten, että niiden yhteydessä ilmoitetaan kullekin tunnistetulle riskille hallintakeino ja vastuuhenkilö.

1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tuloksen muodostuminen ja tuloslaskelman tunnusluvut

Tilikauden tuloksen muodostumista kuvataan tuloslaskelmassa. Tuloslaskelma osoittaa, kuinka tilikauden tuotot riittävät vuotuisten toiminnasta aiheutuvien kulujen kattamiseen. Virallisessa tuloslaskelmassa osoitetaan ulkoiset tuotot ja kulut, joiden pohjalta seuraavaa analyysia on tehty.

Tilikaudelle jaksotettujen tulojen riittävyys jaksotettuihin menoihin osoitetaan tuloslaskelman välitulosten eli toimintakatteen, vuosikatteen ja tilikauden tuloksen avulla. Arvioinnissa käytetään tuloslaskelman eristä ja välituloksesta laskettuja tunnuslukuja.

Tuloslaskelman analysoinnissa vertaillaan tuloslaskelman eriä edellisen vuoden tilinpäätökseen. Siten on arvioitu esimerkiksi toimintatuottojen ja -kulujen vuotuista muutosta.

Tulojen kehitys

Tilinpäätöksen vertailukelpoisuutta arvioitaessa on huomioitava Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian nettilukiotoimintaa koskeva valtionosuustilitysten keskeytys vuonna 2018. Tällä oli kaupungin tulosta 2,8 miljoonan euron heikentävä vaikutus vuonna 2018. Vuonna 2019 Otavian nettilukiotoiminta sai valtionosuudet.

Mikkelin kaupungin tuottojen (toimintatuotot, verotulot ja valtionosuudet) kokonaismäärä oli yhteensä 383,1 miljoonaa euroa (371 miljoonaa euroa vuonna 2018). Verotulot kasvoivat 4,5 miljoonaa euroa (2,2 %) ja valtionosuudet 4,2 miljoonaa euroa (3,8 %). Valtionosuudet olivat 114,9 miljoonaa euroa ja 4,2 miljoonan euron kasvu johtui pääosin Otavian nettilukiotoiminnan valtionosuuksien maksamisen uudelleen käynnistymisestä vuonna 2019.

Vuonna 2019 kunnallisverotuloja kertyi kaikkiaan 170,3 miljoonaa euroa, jossa oli kasvua edellisvuodesta 2,7 miljoonaa euroa eli 1,6 %. Yhteisöverot olivat 14,7 miljoonaa euroa ja kasvua oli 1,6 miljoonaa euroa eli 11,9 %. Kiinteistöverot olivat 19,3 miljoonaa euroa ja kasvua oli 0,2 miljoonaa euroa eli 0,9 %. Verotulot olivat yhteensä 204,3 miljoonaa euroa, kun vuonna 2018 ne olivat 199,8 miljoonaa euroa.

Toimintakulujen kehitys

Mikkelin kaupungin toimintakulujen kokonaismäärä oli 382,2 miljoonaa euroa. Palvelujen ostot olivat kaupungin suurin kustannuserä. Kaikkiaan palvelujen ostot olivat 244,9 miljoonaa euroa.

Mikkelin kaupungin sosiaali- ja terveystalouden kuntalaskutusosuus oli kaupungin kirjanpidon mukaan 203,9 miljoonaa euroa vuonna 2019 (190,5 miljoonaa euroa vuonna 2018 ja 179,2 miljoonaa euroa vuonna 2017), josta 2,2 miljoonaa euroa oli kuntayhtymän alijäämän kirjausta pakollisena varauksena Mikkelin kaupungin omistussuhteen mukaisessa suhteessa. Kasvua kuntalaskutuksessa on 13,4 miljoonaa euroa eli 7 % vuonna 2019, kun vuoden 2018 vastaavat luvut olivat + 11 miljoonaa euroa eli + 6,1 prosenttia. Kaupungin muun toiminnan palvelujen ostot vähenivät 2,3 miljoonaa euroa, jos palvelujen ostoista eliminoidaan Essoten kuntalaskutus.

Palkkakulut olivat 76,9 miljoonaa euroa ja nousivat edellisestä vuodesta 1,6 miljoonaa euroa (2,1 %). Palkkakulut ylittivät alkuperäisen talousarvion 1,7 miljoonalla eurolla. Aineet, tarvikkeet ja tavarakulut olivat 14,7 miljoonaa euroa pysyen edellisen vuoden tasolla.

Muut toimintakulut olivat 8,8 miljoonaa euroa ja laskivat edellisestä vuodesta 0,3 miljoonaa euroa. Korkokulut ovat olleet edelleen erittäin alhaisella tasolla. Korkokulut laskivat edellisvuodesta noin 54 000 euroa ja muut rahoituskulut nousivat noin 168 000 euroa.

Investoinneista tehtävät suunnitelman mukaiset poistot tehdään kirjanpitolausokunnan kuntajaoston ohjeiden mukaisesti, ja niiden määrä oli 19,3 miljoonaa euroa vuonna 2019. Suunnitelman mukaisten poistojen lisäksi tehtiin kertapoistoja omaisuudesta 2,1 miljoonaa euroa, jolloin poistot olivat yhteensä noin 21,5 miljoonaa euroa. Mikkelin Vesiliikelaitoksen jätevedenpuhdistamon investointi tulee nostamaan valmistuttuaan (vuonna 2021) poistotasoa noin 3 miljoonaa euroa.

Tuloksen analysointi

Tilikauden alijäämä oli 18,1 miljoonaa euroa vuonna 2019. Talouden tulos heikkeni 4,8 miljoonaa euroa. Talousarviota heikompaan tilikauden tulokseen vaikuttivat seuraavat merkittävät tulo- ja menopoikkeamat:

- Sosiaali- ja terveystalouden kuntalaskutuksen talousarvion ylitys oli 20,7 miljoonaa euroa. Sote-kustannukset kasvoivat edellisestä vuodesta 13,4 miljoonalla eurolla.
- Verotulot alittivat talousarvion 7,4 miljoonaa euroa; kasvua oli kuitenkin edellisestä vuodesta 4,5 miljoonaa euroa
- Arvon alentumisia kertapoistoina tehtiin 2,1 miljoonaa, mikä aiheutti vastaavan talousarvion ylittymisen.

Edellä mainittujen poikkeamien vaikutus talousarvioon nähden on yhteensä noin 30 miljoonaa euroa. Tämän johdosta voidaan todeta, että kaupungin oman palvelutoiminnan tulot ylittivät ja menot alittivat kokonaisuutena alkuperäisen talousarvion.

Kokonaisuutena kaupungin reaalin käyttötalouden asetelma oli tilinpäätöksen mukaisesti noin 18 miljoonan euroa alijäämäinen vuonna 2018. Essoten kustannustason kehityksestä johtuen arvioidaan talouden olevan edelleen noin 11 miljoonaa euroa alijäämäinen vuonna 2020.

Tunnusluvut

Toimintakate ja vuosikate

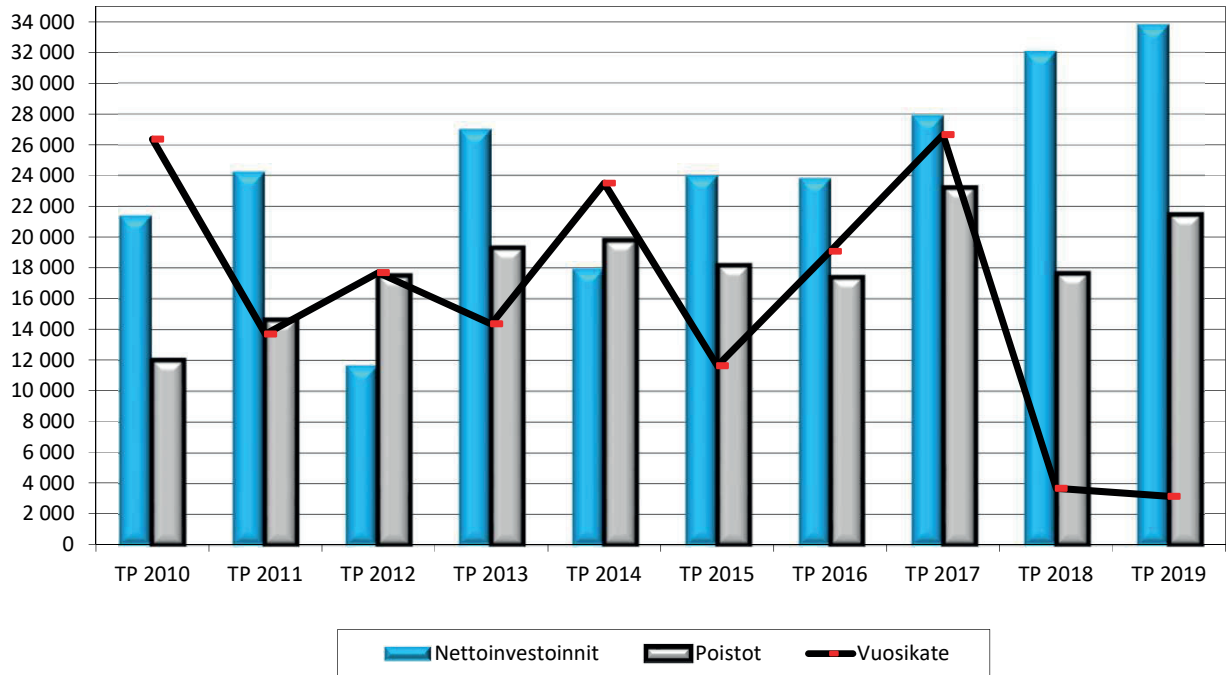
Toimintakate on toimintatuottojen ja kulujen erotus, joka osoittaa, kuinka paljon käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Keskimäärin kunnissa ja kuntayhtymissä toimintakatteet kasvoivat 4,5 %. Mikkelin toimintakate kasvoi 8,3 miljoonaa euroa (2,7 %) edellisestä vuodesta ollen -317,7 miljoonaa euroa (-309,5 miljoonaa euroa vuonna 2018). Kaupunkirakenneselvityksen ja palvelusuunnitelman yksi keskeinen tavoite on toimintakateen kasvun hillintä kuluja sopeuttaen ja palvelurakenteita uusien.

Vuosikate osoittaa tulo- ja menoeroa, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainanlyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulo- ja menoeroa riittävyttä. Perusoletuksena tulo- ja menoero on riittävä, jos vuosikate on käyttömaksujen poistojen suuruinen. Mikkelin kaupungin vuosikate oli 3,1 miljoonaa euroa, ja se heikkeni 0,5 miljoonaa euroa edellisestä vuodesta. Vuosikate oli Mikkelissä noin 59 euroa/asukas. Vuosikate oli riittämätön kattamaan 21,5 miljoonan euron poistot. Investointien rahoitus tulo- ja menoeroilla ilman lainamäärän lisäämistä edellyttäisi, että vuosikate olisi suurempi kuin vuotuiset nettoinvestoinnit. Mikkelin kaupungin 3,1 miljoonan euron vuosikate oli riittämätön 34 miljoonan euron nettoinvestointeihin nähden (nettoinvestoinnit = investoinnit - rahoitusosuudet investointeihin - pysyvien vastaavien myynnit).

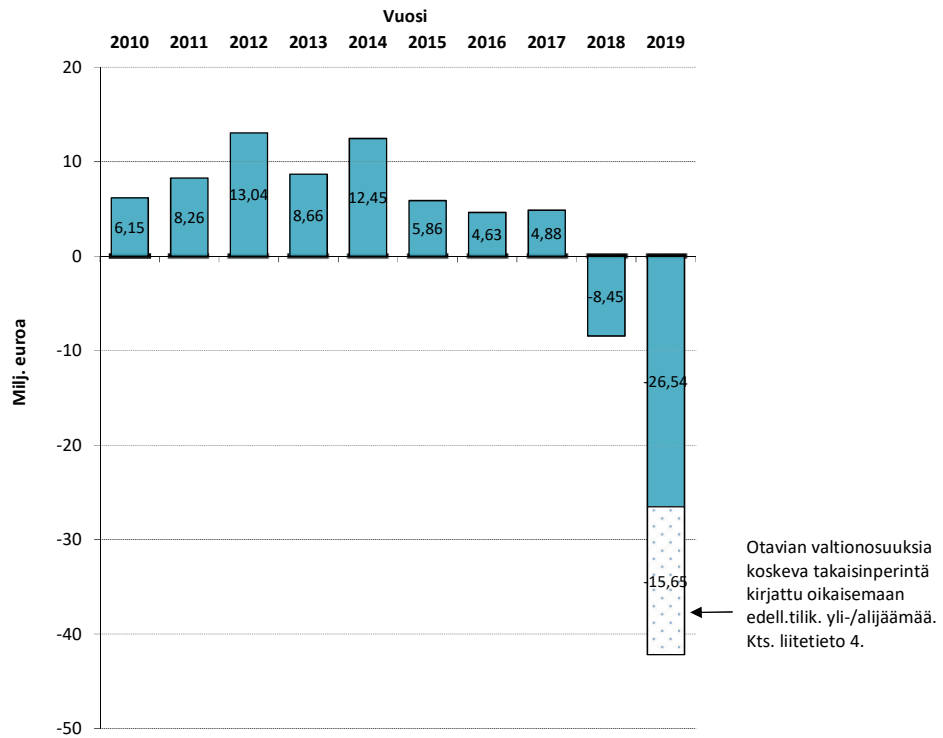
Tulos ja ylijäämä

Tilikauden tulos kuvaa tilikaudelle kuuluvien tuottojen ja kulujen erotusta. Siinä huomioidaan myös pitkävaikutteisten tuotantotekijöiden käyttöä kuvaavat poistot, arvonalennukset sekä satunnaiset erät. Tilikauden ylijäämä voidaan siirtää varauksiin, rahastoida tai liittää tilinpäätöstä seuraavan vuoden tilinpäätöksessä edellisiltä vuosilta kertyneeseen yli- tai alijäämään. Ylijäämää lisääviä tai alijäämää vähentäviä eriä ovat varauksien ja rahastojen vähentäminen. Tilikauden alijäämä oli 18,1 miljoonaa euroa. Kaupungin taseessa on tilinpäätöksen jälkeen kertyneitä alijäämiä 42,2 miljoonaa euroa.

Vuosikatteen, nettoinvestointien ja poistojen kehitys vuosina 2010–2019

Tilikausien kumulatiivinen ali- ja ylijäämä vuosina 2010–2019

Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut

Ulkoinen eliminoitu, kaupunki, liikelaitokset ja taseyksiköt yhteensä

1 000 euroina

	01.01.-31.12.2019	01.01.-31.12.2018
Toimintatuotot		
Myyntituotot	34 993	35 336
Maksutuotot	5 850	4 620
Tuet ja avustukset	4 955	4 836
Muut toimintatuotot	18 074	15 685
Toimintatuotot yhteensä	63 872	60 477
Valmistus omaan käyttöön	614	471
Toimintakulut		
Henkilöstökulut	-98 545	-97 601
Palkat ja palkkiot	-76 898	-75 294
Henkilösivukulut	-21 647	-22 307
Palvelujen ostot	-244 850	-233 717
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-14 700	-14 697
Avustukset	-15 322	-15 346
Muut toimintakulut	-8 808	-9 076
Toimintakulut yhteensä	-382 225	-370 437
Toimintakate	-317 739	-309 489
Verotulot	204 311	199 834
Valtionosuudet	114 898	110 712
Rahoitustuotot ja -kulut	1 662	2 585
Korkotuotot	1 031	1 772
Muut rahoitustuotot	4 448	4 516
Korkokulut	-843	-897
Muut rahoituskulut	-2 974	-2 806
Vuosikate	3 132	3 642
Poistot ja arvonalentumiset	-21 474	-17 644
Tilikauden tulos	-18 342	-14 002
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	259	673
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	0	0
Tilikauden ylijäämä (+) alijäämä (-)	-18 083	-13 329
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	16,7	16,3
Vuosikate/Poistot, %	14,6	20,6
Vuosikate, euroa/asukas	59	68
Asukasmäärä (ennakkoluku)	53 152	53 843

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= 100*Toimintatuotot / (Toimintakulut - Valmistus omaan käyttöön)

Vuosikate prosenttia poistoista

=100 * Vuosikate/Poistot ja arvonalentumiset

1.3.2 Toiminnan rahoitus

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoituslaskelmaan kootaan kaikki kaupungin rahan lähteet ja käytöt. Myös liikelaitosten ja taseyksikön erät sisältyvät rahoituslaskelmaan.

Toiminnan ja rahoituksen rahavirta

Toiminnan rahavirta kuvaa tuloslaskelmassa esitettyjen tuottojen ja kulujen vaikutusta rahavirtoihin. Toiminnan rahavirta oli 0,5 miljoonaa euroa, kun se edellisenä vuonna oli 1,5 miljoonaa euroa.

Rahoituslaskelman investointien rahavirta muodostuu investointimenoista, rahoitusavustuksista sekä pysyvien vastaavien luovutustuloista. Investointimenojen (brutto) määrä oli 39,9 miljoonaa euroa vuonna 2019, kun edellisenä vuonna bruttoinvestoinnit olivat 34,8 miljoonaa euroa. Rahoitusosuudet investointimenoihin olivat 1 miljoonaa euroa. Pysyvien vastaavien luovutustulot olivat 5,1 miljoonaa euroa.

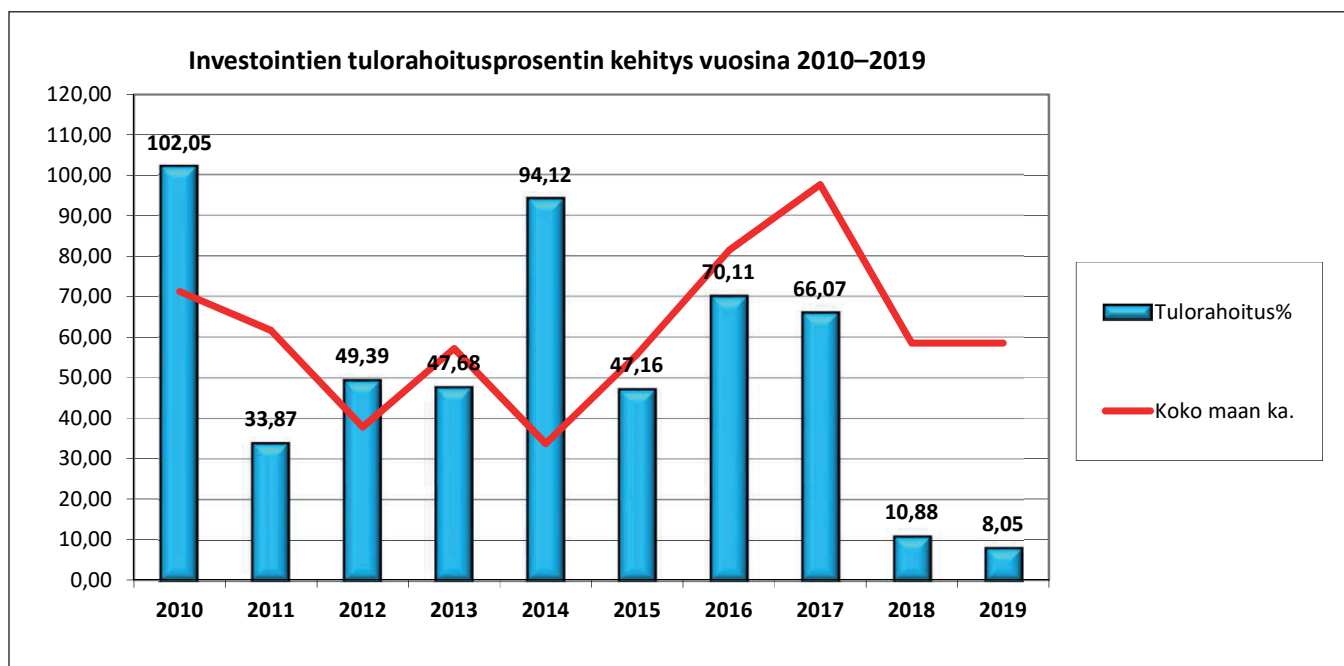
Tulorahoituksen ja investointien erotuksena laskettu toiminnan ja investointien rahavirta oli -33,3 miljoonaa euroa, kun se vuonna 2018 oli -30,6 miljoonaa euroa. Investointien tulorahoitusprosentti, joka kertoo kuinka monta prosenttia investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella, oli 8,1 prosenttia. Tulorahoitus ei riittänyt kattamaan investointien rahoitusta vuonna 2019.

Rahoitustoiminta ja rahavarojen muutos

Rahoitusrakenne muuttui vuoden 2019 aikana siten, että pitkäaikaisten lainojen määrää lisättiin edelleen. Pitkäaikaisesta uutta lainaa nostettiin 65 miljoonaa euroa vuonna 2019 ja pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 19 miljoonaa euroa. Kuntatodistuslainoja, joiden korko on ollut loppusyksystä 2009 alkaen poikkeuksellisen alhainen (alle 1 prosentin), oli tilinpäätöksessä 2019 noin 31 miljoonaa euroa (41 miljoonaa euroa vuonna 2018).

Mikkelin kaupungin lainakantaa on suojattu johdannaissopimuksilla ja pitkäaikaisilla kiinteillä lainakoroilla. Johdannaissopimuksilla pyritään tasaamaan korkomenojen heiluntaa, parantamaan kassavirtojen ennustettavuutta sekä alentamaan korkokustannuksia. Mikkelin kaupungin johdannaissopimukset ovat koronvaihtosopimuksia. Koronvaihtosopimuksissa kaupunki on sitonut pitkäaikaisten lainojen vaihtuvan koron koronvaihtosopimuksilla kiinteään korkoon. Koronvaihtosopimuksilla suojaudutaan vaihtuvien korkojen muutoksia vastaan noudattaen valtuuston hyväksymiä rahoitusperiaatteita ja talousarviossa määriteltyjä suojausperiaatteita. Sopimukset on tehty kaupungin rahoitustoiminnan periaatteiden mukaisesti olemassa olevien tai tulevien lainojen korkoriskin suojaamistarkoituksessa.

Mikkelin kaupungin lainamäärä kasvoi vuoden 2018 tilinpäätöksestä (216,6 miljoonaa euroa) kokonaisuutena 35,2 miljoonaa euroa ollen 251,8 miljoonaa euroa vuoden 2019 lopussa. Oman pääoman muutoksiin on kirjattu OKM:n Otavian nettilukiotoiminnasta tekemä 15,65 miljoonan euron takaisinperintäpäätös.

Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

Ulkoinen eliminoitu, kaupunki, liikelaitokset ja taseyksikkö yhteensä

1 000 euroina	2019	2018
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	3 132	3 642
Tulorahoituksen korjaukset	-2 582	-2 187
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-39 888	-34 767
Rahoitusosuudet investointimenoihin	984	1 288
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	5 101	1 414
Toiminnan ja investointien rahavirta	-33 253	-30 610
Rahoituksen rahavirta		
<i>Antolainauksen muutokset</i>		
Antolainasaamisten lisäykset	-152	-80
Antolainasaamisten vähennykset	719	744
<i>Lainakannan muutokset</i>		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	65 000	45 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-18 959	-16 913
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-10 784	-9 213
Oman pääoman muutokset	-15 648	
<i>Muut maksuvalmiuden muutokset</i>		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	149	740
Vaihto-omaisuuden muutokset	810	-1 096
Saamisten muutokset	-4 502	-7 818
Korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutos	16 607	18 607
Rahoituksen rahavirta	33 240	29 971
Rahavarojen muutos	-13	-639
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	48	61
Rahavarat 1.1.	61	-699
	13	-638
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, euroina	-88 917	-55 048
Investointien tulorahoitus, %	8,05	10,88
Laskennallinen lainanhoitokate	0,12	0,16
Lainanhoitokate	0,20	0,25
Kassan riittävyys, pv	0,04	0,05
Asukasmäärä(ennakkoluku)	53 152	53 843

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, €

Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvouden ja neljän edellisen vuoden kertymä

Investointien tulorahoitus

=100*Vuosikate/Investointien omahankintameno

Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Lainanhoitokate

=(Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)

Kassan riittävyys, pv

=365 pv * Rahavarat 31.12./Kassasta maksut tilikaudella

1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset

Taseen sisältö

Kunnan rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Tase sisältää kaupungin omaisuus- ja pääomaerät tilikauden päättyessä ryhmiteltynä luonteensa mukaan. Taseessa on mukana myös liikelaitosten omaisuus- ja pääomaerät. Taseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat kunnan omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaisuutta.

Kaupungin taseen loppusumma on 513,7 miljoonaa euroa. Loppusumma on kasvanut edellisestä vuodesta 19 miljoonaa euroa.

Taseen erät

Taseen vastaavaa-puolella merkittävin erä on pysyviin vastaaviin kuuluva aineelliset hyödykkeet, jotka vastaavat 72,5 prosenttia taseen loppusummasta.

Kokonaisuutena lyhytaikaiset saamiset kasvoivat vuoden 2018 tilinpäätöksestä noin 4,6 miljoonaa euroa. Kasvu johtui pääosin Otavian nettilukiotoiminnan vuoden 2019 valtionosuuksista kirjatuista siirtosaamisista.

Taseen vastattavaa-puolella oma pääoma oli 171,9 miljoonaa euroa. Vieraan pääoman määrä oli 324,7 miljoonaa euroa. Otavian nettilukiotoiminnan vuosien 2013–2017 valtionosuuksien takaisinperintä (OKM) 15,65 miljoonaa euroa on kirjattu pitkä- ja lyhytaikaisiin siirtovelkoihin. Lainamäärän 35,2 miljoonan euron kasvu heikensi omavaraisuusastetta.

Pitkäaikainen vieras pääoma kasvoi edellisvuodesta noin 56 miljoonaa euroa. Vastaavasti lyhytaikainen vieras pääoma väheni 4,2 miljoonaa euroa.

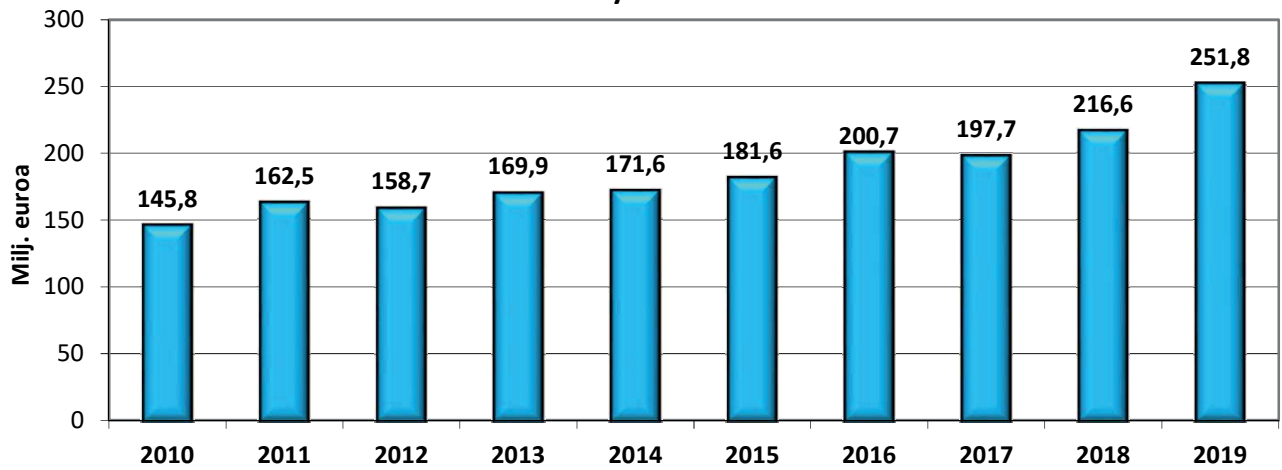
Taseen tunnusluvut

Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä omista sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Yleisesti ottaen omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntataloudessa keskimäärin 60–70 prosentin omavaraisuutta; kuntien keskimääräinen omavaraisuusaste oli 59,6 prosenttia vuonna 2018. Omavaraisuusastetta voidaan pitää heikkona, jos tunnusluku on alle 50 prosenttia. Mikkelin kaupungin omavaraisuusaste oli 34,4 prosenttia vuonna 2019 ja se heikkeni 8,3 prosenttiyksikköä edellisestä vuodesta.

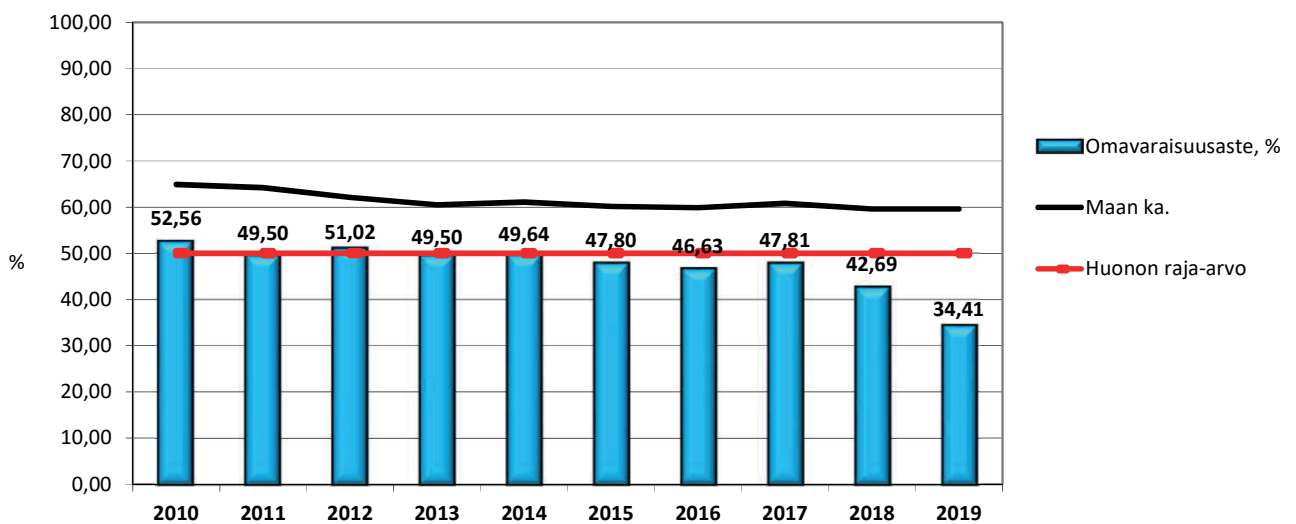
Suhteellinen velkaantuneisuusprosentti kertoo, kuinka suuri osa kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkomaksuilla. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista. Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku kuntien välisessä vertailussa, koska käyttöomaisuuden ikä, käyttöomaisuuden arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon. Suhteellisen velkaantuneisuuden tunnuslukua voidaan pitää heikkona, jos se on yli 50 prosenttia. Mitä pienempi ko. tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulo- ja rahoituksella. Mikkelin kaupungin suhteellinen velkaantuneisuus oli 84,4 prosenttia vuonna 2019 eli tunnusluku on heikko. Suhteellinen velkaantuneisuus kasvoi 11,2 prosenttiyksikköä edellisestä vuodesta. Suhteellinen velkaantuneisuus oli koko maan kunnissa keskimäärin 58,6 prosenttia vuonna 2018 ja se kasvoi 2,4 prosenttiyksikköä vuodesta 2017.

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkoilla, osto- ja siirtovelkoilla sekä muilla veloilla. Mikkelin kaupungin lainamäärä oli 251,8 miljoonaa euroa vuonna 2019. Lainamäärä kasvoi 35,2 miljoonaa euroa vuodesta 2018. Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvoiton päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä; tilinpäätöksen laatimisessa on käytetty Tilastokeskuksen ilmoittamaa ennakkotietoa 31.12.2019 tilanteesta, joka oli 53 152 asukasta. Mikkelin kaupungin lainakanta asukasta kohden oli 4 738 euroa/asukas, jossa kasvua 716 euroa/asukas vuodesta 2018. Lainakanta asukasta kohden oli vuoden 2018 tilinpäätöstietojen mukaan koko maan kunnissa keskimäärin noin 3 039 euroa/asukas ja Etelä-Savossa noin 3 530 euroa/asukas vuonna 2018.

Lainakannan kehitys vuosina 2010–2019

Omavaraisuusasteen kehitys vuosina 2010–2019

Tase ja sen tunnusluvut

Eliminoitu, kaupunki, liikelaitokset ja taseyksiköt yhteensä 1 000 euroina

VASTAAVAA	31.12.2019	31.12.2018
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Muut pitkävaikutteiset menot	4 451	246
Ennakkomaksut	333	4 253
	4 784	4 499
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	95 565	94 528
Rakennukset	140 972	133 027
Kiinteät rakenteet ja laitteet	71 108	72 299
Koneet ja kalusto	5 304	4 763
Muut aineelliset hyödykkeet	597	598
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	58 811	53 429
	372 357	358 644
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	81 241	79 487
Muut lainasaamiset	21 759	22 396
Muut saamiset	1 935	1 865
	104 935	103 748
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Lahjoitusrahastojen varat	1 238	1 068
Muut toimeksiantojen varat	67	67
	1 305	1 135
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	1 000	1 810
	1 000	1 810
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	3	42
Lainasaamiset	1 223	1 287
Muut saamiset	4	4
	1 230	1 333
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	4 073	3 638
Lainasaamiset	8 771	9 504
Muut saamiset	3 461	2 955
Siirtosaamiset	11 767	7 369
	28 072	23 466
Rahoitusarvopaperit		
Osakkeet ja osuudet	20	20
Rahat ja pankkisaamiset	27	41
VASTAAVAA YHTEENSÄ	513 730	494 696

	31.12.2019	31.12.2018
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	160 936	160 936
Arvonkorotusrahasto	53 167	53 567
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-24 101	4 876
Tilikauden yli-/alijäämä	-18 083	-13 330
	171 919	206 049
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	1 636	1 895
Vapaaehtoiset varaukset	2 783	2 783
	4 419	4 678
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	20	20
Muut pakolliset varaukset	8 343	7 104
	8 363	7 124
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	1	0
Lahjoitusrahastojen pääomat	4 186	3 875
Muut toimeksiantojen pääomat	169	161
	4 356	4 036
VIERAS PÄÄOMA		
<i>Pitkäaikainen</i>		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	189 530	145 150
Lainat julkisyhteisöiltä	2 405	2 615
Saadut ennakot	0	0
Muut velat	4 028	3 796
Siirtovelat	12 315	686
	208 278	152 247
<i>Lyhytaikainen</i>		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	54 805	64 025
Lainat julkisyhteisöiltä	184	140
Lainat muilta luotonantajilta	4 911	4 649
Saadut ennakot	1 293	1 103
Ostovelat	20 394	20 966
Muut velat	2 117	4 593
Siirtovelat	32 691	25 086
	116 395	120 562
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	513 730	494 696

TASEEN TUNNUSLUVUT	2019	2018
Omavaraisuusaste, %	34,41	42,69
Rahoitusvarallisuus euroa/asukas	-5 396,02	-4 530,15
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	84,4	73,2
Velat ja vastuut käyttötuloista %	87,9	75,9
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	-42 184	-8 454
Kertynyt yli-/alijäämä, €/ asukas	-794	-157
Lainakanta 31.12. , milj. €	251,8	216,6
Lainakanta 31.12., €/asukas	4 738	4 022
Lainat ja vuokravastuut, 31.12., milj. euroa	265,0	226,5
Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas	4 986,07	4 206,80
Lainasaamiset, 1000 €	21 759	22 396
Asukasmäärä (ennakkoluku)	53 152	53 843

Omavaraisuusaste, %

=100*(Oma pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

=100 * (Vieras pääoma - Saadut ennakot) / Käyttötulot

Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista

=100* (Vieras pääoma-Saadut ennakot+vuokravastuut) /Käyttötulot

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

=Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas

=[Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)]/Asukasmäärä

Lainakanta 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)+Vuokravastuut

Lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset

1.5 Kokonaistulot ja -menot

Kokonaistulojen ja -menojen laskelma laaditaan tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat ja joissa liikelaitokset ja muut taseyksiköt on yhdistelty rivi riviltä.

Kokonaistulo ja -meno -käsitteet kattavat laskelmissa varsinaisen toiminnan ja investointien tulot ja menot sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja käytön.

Valtionosuudet merkitään tuloihin tulonvähennyksenä silloin, kun niiden määrä on negatiivinen. Vähennyseriä tuloissa ovat lisäksi pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja menoissa valmistus omaan käyttöön, pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot ja pakollisten varausten muutos silloin, kun varausten määrä on tilikaudella kasvanut.

Lyhytaikaisten lainojen ja oman pääoman muutokset esitetään kumpikin nettoeränä joko tulona tai menona.

Kokonaistulot- ja menot

Tulot	M€	%	Menot	M€	%
Toiminta			Toiminta		
Toimintatuotot	63,9	13,68	Toimintakulut	382,2	80,30
Verotulot	204,3	43,75	- Valmistus omaan käyttöön	0,6	0,13
Valtionosuudet	114,9	24,60	Korkokulut	0,8	0,18
Korkotuotot	1,0	0,22	Muut rahoituskulut	3,0	0,62
Muut rahoitustuotot	4,5	0,96	Tulorahoituksen korjauserät	2,6	0,54
Satunnaiset tuotot	0,0	0,00	Pakollisten varausten muutos		
Tulorahoituksen korjauserät	2,6	0,55	- Pakollisten varausten lis. (+), väh. (-)	1,1	0,24
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	4,0	0,85	- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot	0,2	0,03
Investoinnit			Investoinnit		
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1,0	0,21	Investointimenot	39,9	8,38
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	5,1	1,09			
Rahoitustoiminta			Rahoitustoiminta		
Antolainasaamisten vähennykset	0,7	0,15	Antolainasaamisten lisäykset	0,2	0,03
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	65,0	13,92	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	19,0	3,98
Lyhytaikaisten lainojen muutokset	0,0	0,00	Lyhytaikaisten lainojen muutokset	10,8	2,27
Oman pääoman muutokset	0,0	0,00	Oman pääoman muutokset	15,6	3,29
Kokonaistulot yhteensä	467,0	100,00	Kokonaismenot yhteensä	475,9	100,00

”Lyhytaikaiset lainat” ja ”Oman pääoman muutokset” nettoeränä joko tulona tai menona.

1.6 Kaupunkikonsernin toiminta ja talous

1.6.1 Mikkelin kaupunkikonsernin rakenne

Mikkelin kaupunki ja sen määräysvallassa olevat tytäryhteisöt muodostavat kuntakonsernin, jossa on 11 merkittäväksi katsottua osakeyhtiötä, joista osa muodostaa konsernin, ja 14 asunto- tai kiinteistöyhtiötä, joiden katsotaan omistusosuudeltaan tai määräysvallan kautta kuuluvan konsernin tytäryhtiöiksi tai -yhteisöiksi. Lisäksi kaupungilla on suoraa omistusta 14 osakkuusyhteisössä sekä viidessä kuntayhtymässä ja se on mukana kuudessa säätiössä. Merkittäväksi katsotuille tytäryhtiöille on asetettu valtuustoon nähden sitovia tavoitteita, joiden toteutumisesta raportoidaan kohdassa 2.2.1 Konsernin tavoitteiden toteutuminen.

Konsernin ytimen muodostaa Mikkelin kaupunki (peruskunta + liikelaitokset), jonka taseen loppusumma on noin 52 % kaupunkikonsernin taseen loppusummasta. Omistajaohjauksen kannalta peruskunta, liikelaitokset ja tytäryhtiöt muodostavat keskeisimmän kokonaisuuden. Näihin omaisuuseriin kaupunki pystyy vaikuttamaan omilla päätöksillään. Kuntayhtymät, osakkuusyhtiöt ja säätiöt ovat omistuksellisia kokonaisuuksia, joissa kaupunki on osaomistaja. Näiden omaisuuserien kohdalla kaupungin vaikutusvalta on rajattu omistuksen suuruuteen. Alla olevassa Konsernirakenne-taulukossa sekä jäljempänä esitetystä Mikkelin kaupunkikonserni -kuviosta on esitetty omistusosuuksien jakaantuminen Mikkelin-konsernissa.

Konserniin kuuluvat osakkuusyhtiöt ovat tarkastelussa mukana pelkästään oman pääoman osuuksina. Kaupunki pystyy vaikuttamaan ainoastaan yhtiöön sijoittamansa oman pääoman osuudella. Osakkuusyhtiön yksittäisiin omaisuuseriin ei kaupunki pysty merkittävästi omilla päätöksillään vaikuttamaan.

Konsernirakenne 31.12.2019	kaupunki	konserni	
Tytäryhteisöt			
Etelä-Savon Energia Oy (konserni)	100,00 %		
- ESE-Tekniikka Oy		100,00 %	
- ESE-Verkko Oy		100,00 %	
- Huippuenergia Oy		100,00 %	
- OOOEse Ruskij Les		100,00 %	
- OOOEse, Venäjä		100,00 %	
- Haukivuoren Lämpö Oy		93,96 %	
- Biohauki Oy		88,00 %	
- Biosairila Oy		30,00 %	(konserniom. yht. 100 %)
Kiinteistökehitys Naistinki Oy	100,00 %		
Metsäsairila Oy	100,00 %		
- Biosairila Oy		70,00 %	(konserniom. yht. 100 %)
Mikalo Oy	100,00 %		
Mikkelin Asumisoikeus Oy	100,00 %		
Mikkelin opiskelija-asunnot Oy	100,00 %		
Mikkelin Oppilaitoskiinteistöt Oy	100,00 %		
Mikkelin Jäähalli Oy	74,88 %	89,10 %	
Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy	80,65 %		
Etelä-Savon Koulutus Oy (konserni)	62,50 %		
- KasvuEsedu Oy		62,50 %	
Mikkelin Ravirata Oy	75,47 %		
Mikkelin Matkailu Oy (ei toimintaa)	100,00 %		
<i>Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt</i>			
As. Oy Pirttitie III	100,00 %		
Kiinteistö Oy Mikkelin Mannerheimintie 30 ¹	100,00 %		
Kiint. Oy Jääkärintie 31 (Naistinki Oy:n tytär)		100,00 %	
Kiint. Oy Kyyhkylä (Naistinki Oy:n tytär)		100,00 %	
Kiint. Oy Koppelonpesä (ESE:n tytär)		100,00 %	
As. Oy Tuppura	97,00 %		
As. Oy Hirvipari	95,69 %		
Kiint.Oy TeknoGraani (Naistinki ja ESE omistavat)		75,64 %	
Kiint. Oy Ristiinan Suopursu	70,00 %		
Kiint.Oy Kenkäveronniemi	66,70 %		
As. Oy Mikkelin Hauki-Koivikko	64,27 %		

Konsernirakenne 31.12.2019

Kiint.Oy Mikkelin Takojankatu 1
Mikkelin Arkistotalo Oy
Kiint.Oy Mikkelin Tietotaitokortteli

kaupunki

58,63 %
56,00 %
51,56 %

konserni**Kuntayhtymäosuudet**

Etelä-Savon kampuskiinteistöt kuntayhtymä 72,30 %
Etelä-Savon Sosiaali- ja terveystoimen kuntayhtymä 57,42 %
Etelä-Savon Maakuntaliitto 33,02 %
Vaalijalan kuntayhtymä 12,37 %
Itä-Suomen Päihdehuollon kuntayhtymä 10,81 %

Osakkuus-/omistusyhteisöt

Kyyhkylän Asuntolat Oy 49,20 %
Kiint. Oy Otavan Ketola 47,26 %
Mikkelin Pesula Oy (loppuosa Essoten omistuksessa) 42,86 %
Kiint. Oy M:lin mlk:n Kuuselan kulma 41,02 %
As. Oy Mikkelin Lehmusrivi 40,50 %
Etelä-Savon Kaapelitelevisio Oy (ei toimintaa) 36,80 %
Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy (konserni) 36,20 %
Saimaa Stadiumi Oy 35,34 %
Mikkelin Mikaeli Oy 33,33 %
Kiint.Oy Kattilansillan kauppakeskus 32,11 %
As. Oy Partinkartano 29,80 %
Kiint. Oy Mikkelin Musiikkiopistotalo 21,24 %
Sodan ja rauhan keskus Muisti Oy 20,00 %
Kiint. Oy Mikkelin Torikioski 17,70 % 44,30 %
Koskienergia Oy (ESEN omistus) 45,00 %
Suomen Voimatieto Oy (ESEN omistus) 21,70 %
K-S Energiavälitys Oy (ESEN omistus) 20,00 %

¹ Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt Kiinteistö Oy Mikkelin Mannerheimintie 30 -yhtiön purkamisen (KV 11.11.2019 § 121).

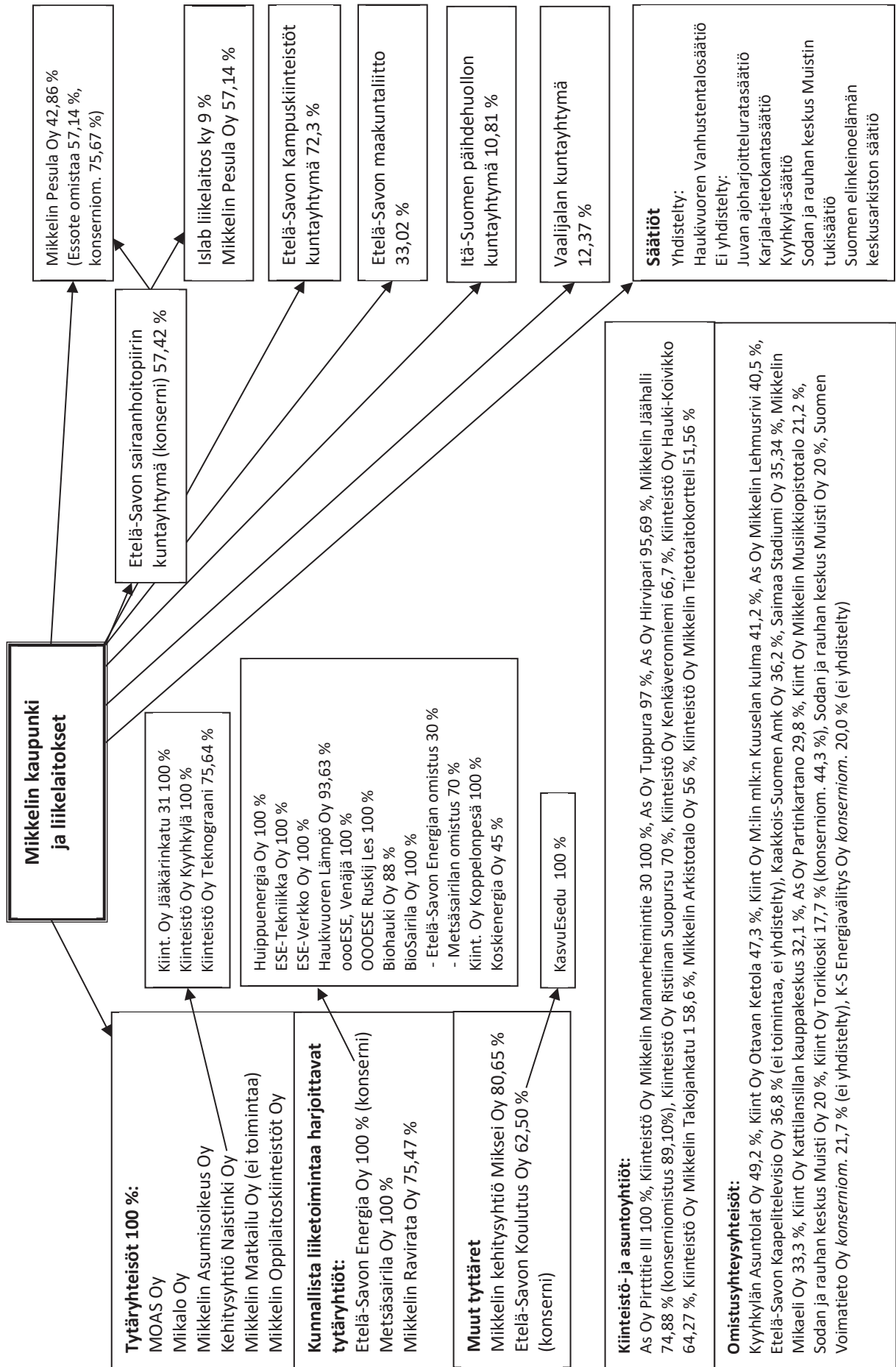
Säätiöt, joissa kaupunki on mukana

- Haukivuoren Vanhustentalosäätiö
- Juvan ajoharjoitteluratasäätiö
- Karjala-tietokantasäätiö
- Kyyhkylä-säätiö
- Sodan ja rauhan keskus Muistin tukisäätiö
- Suomen elinkeinoelämän keskusarkiston säätiö

Omistusyhteisöllä tarkoitetaan kuntakonserniin kuulumatonta yhteisöä, jossa kunnalla on sellainen omistusosuus, joka luo kunnan ja yhteisön välille pysyvän yhteyden ja on tarkoitettu edistämään kunnan tai sen kanssa samaan konserniin kuuluvan yhteisön toimintaa. Jollei kunta muuta näytä, yhteisöä pidetään omistusyhteisönä, jos kunnalla on vähintään viidesosa yhteisön osakepääomasta tai vastaavasta pääomasta. Omistusyhteisyhteisö voi olla kysymyksessä myös silloin, kun omistusosuus on alle viidesosan, jos pysyvä yhteys syntyy esimerkiksi hallituksen jäsenyyden kautta.

Osakkuusyhteisö on omistusyhteisyhteisö, jossa konserniyhteisöllä yksin tai yhdessä muiden samaan kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen kanssa on huomattava vaikutusvalta liiketoiminnan ja rahoituksen johtamisessa, mutta joka ei kuulu kuntakonserniin. Jollei kunta muuta näytä, omistusyhteisyhteisöä pidetään osakkuusyhteisönä, jos kunnalla on vähintään viidesosa ja enintään puolet omistusyhteisyhteisön osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä. Huomattava vaikutusvalta merkitsee sitä, että konserniyhteisöllä on mahdollisuus vaikuttaa toisen yhteisön taloudellisten ja operatiivisten päätösten tekemiseen, mutta sillä ei ole konsernisuhteelle ominaista määräysvaltaa.

Mikkelin kaupunkikonserni 31.12.2019

1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus

Mikkelin kaupunginvaltuusto on vahvistanut omistajapolitiittiset linjaukset päätöksellään 20.2.2017 § 15. Omistajapolitiikka koostuu erityisesti omistajastrategian valinnasta ja sen onnistuneisuuden arvioinnista sekä konserniohjauksesta. Omistajapolitiittisissa linjauksissa määritellään omistukselle asetettavat tuotto- ja muut tavoitteet sekä omaisuuden käytöstä vastuussa olevat tahot. Samoin linjauksissa määritellään, miten seuranta ja raportointi on järjestetty.

Tehokkaalla omistajapolitiikalla kaupunki pyrkii pääoman ja omaisuuden tehokkaaseen käyttöön; pääomia vapauttamalla ja uudelleen kohdistamalla kaupunki pyrkii lisäämään kunnan pääomien tuottavuutta ja kehittämään kaupunkia sekä luomaan hyvän kuntatalouden. Omistuksille määritetään kaupungin talousarviossa yhteisökohtaiset tuotto- ja muut toiminnalliset tavoitteet.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt päätöksellään 16.3.2020 § 20 Mikkelin kaupungin konserniohjeen, jossa on määriteltä konsernin johtosuhteet ja johtamisen säännöt. Konserniohje yhtenäistää ohjausta, lisätä toiminnan läpinäkyvyyttä ja tehostaa tiedonkulkua. Ohjetta sovelletaan kaikissa kaupunkikonserniin kuuluvissa tytäryhteisöissä siltä osin, kun se ei aiheuta ristiriitaa osakeyhtiölain tai muun erityislainsäädännön kanssa. Konserniohje merkitään tiedoksi tai hyväksytään tytäryhteisön hallituksessa tai vastaavassa toimielimessä. Osakkuusyhteisöissä konserniohjetta noudatetaan kaupungin päätävävallan asettamissa rajoissa.

Kaupunginhallitus on hyväksynyt 22.6.2009 konserniohjauksen järjestämistä koskevat periaatteet. Periaatteiden mukaan konserniohjauksen ja -valvonnan käytännön järjestämiseksi on tarkoituksenmukaista, että valvonta- ja seurantavastuu delegoidaan yhtiökohtaisesti kaupungin johtoryhmään kuuluville viranhaltijoille. Kaupunginjohtaja on tehnyt konserniohjeen nojalla uusimman delegointipäätöksen marraskuussa 2019. Nämä konsernivalvonnan vastuuhenkilöt esitetään myös talousarviokirjassa.

Mikkelin kaupungin tytäryhteisöjen tavoitteet määritellään vuosittain kaupungin talousarviossa. Yhteisöjen tavoitteet valmistellaan yhteistyössä tytäryhtiön ja yhteisön konsernivastuuhenkilön kanssa. Konsernitavoitteiden toteutumisesta raportoidaan kaupunginhallituksen alaiselle konserni- ja elinvoimajaostolle vuosittain siten, että kaupungin seuraavan vuoden talousarvion tavoitteiden määrittelyssä voidaan huomioida kuluvan vuoden tavoitteiden toteutuminen. Lisäksi keskeisimmät konserniyhteisöt raportoivat toimintaansa, talousarviotavoitteiden toteutumia ja muita ajankohtaisia asioita säännöllisesti konserni- ja elinvoimajaoston kokouksissa. Keskeisten konserniyhtiöiden yhteinen tapaaminen pyritään järjestämään vähintään kerran vuodessa. Vuonna 2019 järjestettiin kaksi konsernipäivää, joiden pääteemana oli konsernirakenteen tiivistämiselvitys ja sen toteuttaminen.

Kaupunginhallitus antaa konsernitilinpäätöksen yhteydessä tiedot kaupunginvaltuustolle konsernin tavoitteiden ja talouden toteutumisesta. Konsernin strategiasta johdetut tavoitteet antavat suuntaviivoja konsernin ja sen tyttärien toimintaan. Kaupungin strategiasta johdetuilla tavoitteilla pyritään konsernin ja sen tyttärien menestyksekkääseen johtamiseen. Arviointi perustuu konsernin toiminnasta ja taloudesta saatuihin tietoihin.

Tilinpäätöksen yhteydessä havaitut tarvittavat korjaavat toimenpiteet viedään seuraaviin talousarvioihin, ellei tilanne vaadi toimenpiteitä tätä nopeammin. Konsernivalvonnan kohdealueita ovat erityisesti konserniyhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointi ja raportointi. Tätä tehtävää varten on talousarvioihin määriteltä seurattavat tunnusluvut ja mittarit, joilla tytäryhteisöjen toiminnan kannattavuutta, vaikuttavuutta ja talouden tilaa kuntakonsernissa arvioidaan. Konsernivalvonnassa seurataan myös valtuuston tytäryhteisöjen toiminnalle asettamien tavoitteiden toteutumista sekä konserniohjeen noudattamista erityisesti keskitetyissä konsernitoiminnoissa ja konsernin sisäisten palvelujen käytössä.

Osuudet kuntayhtymissä ja sijoitukset muissa yhteisöissä palvelevat suoranaisesti kaupungin vastuulla olevaa palvelutuotantoa tai kaupungin kehittämistä. Tällaiset sijoitukset ovat perus-, osake- tai osuuspääomasijoituksia kuntayhtymiin, osakeyhtiöihin tai osuuskuntiin, antolainat näille yhteisöille taikka rahoitusosuuksia nimettyihin investointikohteisiin tai hankkeisiin. Sijoitusten tarkoitus voi olla myös kaupungin taseen keventäminen siirtämällä kiinteistöjä, muita tuotantovälineitä ja myös velkoja kaupungilta jonkun toisen yhteisön omistukseen ja vastuulle. Omistajapolitiittisissa linjauksissa otetaan kantaa myös sijoituksiin ja niiden määrään omistajan näkökulmasta.

Mikkelin kaupunki on mukana vuosien 2019 ja 2020 aikana toteutettavassa Kuntaliiton ja sen konsultointiyhtiö FCG:n ”Kohti tulevaisuuden toimintakykyisiä kuntakonserneja” -verkostohankkeessa. Hankkeen tavoitteena on koota ja välittää tietoa kaupunkikonsernien toiminnasta sekä tukea konsernijohtamisen ja omistajaohjauksen kehittämistä. Työskentely koostuu valtakunnallisesta vertaistoiminnasta ja teemakohtaisista asiantuntijaluennoista sekä kaupunkikohtaisten konsernijohtamisen kehittämisen työpajoista. Mikkelin ensimmäinen konsernijohtamisen työpaja järjestettiin marraskuussa 2019, ja sen aiheena oli ”Omistajaohjauksen organisointi kokonaisuutena”. Seuraava työpaja järjestetään kesäkuussa 2020. Työpajoihin osallistuvat kaupunginhallituksen ja konserni- ja elinvoimajaoston puheen-

johtajistot sekä konserniohjauksen parissa työskentelevät viranhaltijat. Ensimmäisen työpajan aineistot käsiteltiin konserni- ja elinvoimajaostossa 19.11.2019 § 107.

1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Vuonna 2019 kaupungin tytäryhtiö Mikkelin Ravirata Oy järjesti omistajilleen suunnatun osakeannin, jolla rahoitettiin raviradan peruskorjausta. Mikkelin kaupunki merkitsi annissa 68 446 osaketta, minkä myötä kaupungin omistusosuus yhtiöstä nousi aiemmasta 52,70 prosentista 75,47 prosenttiin.

Etelä-Savon Energia Oy myi vuoden 2019 aikana Suur-Savon Sähkö Oy:lle omistusosuutensa sähkönmyyntiliiketoimintayhtiö Lumme Energia Oy:stä, josta se omisti 20,6 %. Näin Lumme Energia Oy:stä tuli Suur-Savon Sähkö Oy:n 100-prosenttisesti omistama tytäryhtiö. Mikkelin kaupunki omistaa Suur-Savon Sähkö Oy:stä 13,6 %.

Kaupunki osti toukokuussa 2019 Kiinteistö Oy Mikkelin Mannerheimintie 30:n koko osakekannan saadakseen omistukseensa yhtiön omistaman kiinteistön. Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt kiinteistöyhtiön purkamisen, joka tullaan toteuttamaan vuoden 2020 aikana.

Konsernirakenteen olennaisia muutoksia aiemmilta vuosilta ovat:

- Sodan ja rauhan keskus Muistin tukisäätiön sekä Sodan ja rauhan keskus Muisti Oy:n perustaminen (KV 20.8.2019 § 91)
- Etelä-Savon Koulutus Oy:n tytäryhtiön (KasvuEsedu Oy) perustaminen (KV 9.10.2017 § 67)
- Etelä-Savon Työterveys Oy:n myynti (KV 12.6.2017 § 32)
- Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy:n 100 % omistaman tytäryhtiö Miktech Consulting Oy:n myynti (KV 19.12.2016 § 148)
- YIT Kuntatekniikka Oy:n liiketoimintakauppa (KV 14.11.2016 § 133)
- Kiinteistöosakeyhtiö Kyyhkylän osakkeiden ostaminen Kyyhkylä-säätiöltä Naistinki Oy:n 100 % omistaman Kiinteistöosakeyhtiö Kyyhkylän lukuun (KV 13.6.2016 § 83 ja KV 14.11.2016 § 132)

1.6.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Konsernin merkitys kaupungille on sekä päättyneellä tilikaudella että tulevaisuudessa merkittävä. Kaupungin oman taseen loppusumma on vain hieman yli puolet (52,05 %) konsernitaseen loppusummasta, ja konsernitaseessa oleva ylijäämä on kaupungille tärkeä voimavara. Tulevina vuosina kaupunki joutunee lisäämään tuloutusta niistä konserniyhtiöistä, joiden on mahdollista maksaa osinkoja.

Kaupunkikonsernin velkamäärän arvioidaan olevan myös lähivuosina kasvusuuntainen, kun suunnitteilla olevia investointihankkeita rahoitetaan vieraalla pääomalla.

1.6.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Konsernivalvonnan tarkoituksena on varmistaa, että kuntakonsernin toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa sekä lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan sekä omaisuus ja voimavarat turvataan.

Kuntalakiin vuoden 2015 aikana tehdyillä muutoksilla on uudistettu, laajennettu ja selkeytetty erityisesti omistajapolitiikan ja konsernijohtamisen säännöksiä. Kesäkuussa 2017 voimaan tulleet uudet säännökset terävöittävät kunnan toiminnan strategista johtamista, omistajaohjausta sekä riskienhallinnan ja arvioinnin merkitystä. Kuntaliitto on antanut uudistettuun kuntalakiin perustuvan ja sitä täydentävän johtamissuosituksen kuntakonserneille.

Kaupungin hankintatoiminnan yhteiset periaatteet ja kriteerit on hyväksytty kaupunginhallituksessa 24.11.2014 § 429, ja vuonna 2018 kaupunkikonsernille laadittiin uusi yhteinen hankintasääntö, jonka kaupunginhallitus hyväksyi 17.12.2018 § 465 (päivitys KH 10.6.2019 § 265). Konserniohje on hyväksytty kaupunginvaltuuston päätöksellä 16.3.2020 § 20. Mikkelin kaupunginhallitus on hyväksynyt Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen (2.5.2016 § 148 / päivitys 10.2.2020 § 52), jota myös konserniyhtiöiden tulee noudattaa.

Konserniyhteisöjen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen on yhteisöjen hallitusten ja toimitusjohtajien vastuulla. Näistä ne myös raportoivat konserniohjeen mukaisesti konsernijohtolle. Sisäistä valvontaa toteuttavat

lisäksi kaikki työntekijät kaikilla organisaatiotasolla osana toimintarutiineihin sisältyvää toimintojen ja varojen käytön valvontaa. Kaikkien tulosalueiden ja tulosityksiköiden on toimintaa suunnitellussa otettava huomioon sisäisen valvonnan asettamat vastuut ja velvoitteet sekä varattava niille tarvittavat resurssit.

Koska kaupungin omistuksessa olevat osakeyhtiöt vastaavat operatiivisesta toiminnastaan sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallintansa järjestämisestä, vaihtelevat käytännöt yhtiökohtaisesti. Keskeiset tytäryhtiöt raportoivat tilinpäätöstietojensa yhteydessä avaintiedot sisäisestä valvonnastaan ja riskienhallinnastaan. Keskeiset konserniyhtiötä koskevat riskit on kirjattu kunkin yhtiön kohdalle niiden tavoitteiden toteutumisen raportoinnin yhteyteen. Vuodesta 2018 alkaen konserniyhtiöiden on myös edellytetty toimittavan tilinpäätöstietojensa liitteeksi Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen liitteenä olevan arviointimallin mukaiset tiedot erikseen dokumentoituina.

Konserniohjeen mukaisesti menestyksellinen konsernijohtaminen edellyttää, että konsernin riskit on tunnistettu kokonaisvaltaisesti ja niihin on varauduttu. Riskien menestyksellinen tunnistaminen ja dokumentointi vaativat jatkuvaa konsernitilintason ohjausta ja selkeää raportointimallia. Riskienhallinnan raportointia olisi mahdollista kehittää vielä nykyistä monipuolisemmaksi. Konserniyhtiöiden hallitusten jäsenten perehdytystä riskienhallinnan kysymyksiin on syytä jatkaa myös jatkossa, ja riskienhallinta on pystyttävä vakiinnuttamaan yhdeksi keskeiseksi osaksi osakeyhtiöiden hallitustyöskentelyä.

1.6.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

Kunnan, joka tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätös (kuntalaki 410/2015 § 114). Konsernitilinpäätös tulee laatia samalta päivältä kuin kunnan tilinpäätös. Konsernitilinpäätös laaditaan konserniyhteisöjen taseiden ja tuloslaskelmien sekä niiden liitetietojen yhdistelmänä. Konsernitilinpäätökseen sisällytetään lisäksi konsernin rahoituslaskelma, jossa annetaan selvitys kuntakonsernin varojen hankinnasta ja niiden käytöstä tilikauden aikana. Kuntayhtymän tilinpäätös yhdistellään jäsenkunnan konsernitilinpäätökseen. Kunnan, jolla ei ole tytäryhteisöjä, mutta joka on jäsen kuntayhtymässä tai liikelaitoskuntayhtymässä, tulee sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätöstä vastaavat tiedot.

Edellisten tilikausien tietojen vertailukelpoisuus

Edellisen tilikauden tilinpäätöksen valmistumisen jälkeen on toimitettu korjatut tilinpäätökset kahdelta kuntayhtymältä ja kahdelta tytäryhtiöltä. Lisäksi yhden vuonna 2018 tyttärenä konsernitilinpäätöksessä käsitellyn säätö-yhdistely on poistettu myöhemmin tarkentuneiden ohjeistusten johdosta. Näiden korjausten vaikutus tilikausien tietojen vertailukelpoisuuteen on esitetty konsernitilinpäätöksen esittämistapaa koskevassa liitetiedossa.

1.6.6.1 Konsernituloslaskelma

1000 euroa	TP 2019	TP 2018
Konsernin toimintakate	302 807	294 921
Konsernin vuosikate	37 350	34 973
Konsernin korkomenot	4 477	4 292
Suunnitelman mukaiset poistot	46 794	46 197

Konsernin toimintatuotot olivat 277,1 miljoonaa euroa ja toimintakulut 579,3 miljoonaa euroa. Edellisen tilikauden vastaavat luvut olivat 266,3 miljoonaa ja 561,1 miljoonaa euroa. Konsernin toimintakate vuonna 2019 oli -302,8 miljoonaa euroa, kun se vuotta aiemmin oli -294,9 miljoonaa euroa. Mikkelin kaupunkikonsernin vuosikate nousi 37,6 miljoonaan euroon, kun se vuotta aiemmin oli 35 miljoonaa euroa.

Konsernin korkomenot vuonna 2019 olivat 4,5 miljoonaa, ja niiden määrä nousi vuoteen 2018 verrattuna noin 184 tuhannella eurolla. Konsernin (pl. kaupunki) rahoitus on painottunut kiinteisiin lainakorkoihin; esimerkiksi kiinteistötoiminnassa kiinteät korot ovat luontaisia, koska tulovirrat eivät korreloi taloussuhdanteita.

Konsernin suunnitelman mukaiset poistot olivat 46,8 miljoonaa euroa, josta Mikkelin kaupungin osuus oli 19,3 miljoonaa euroa. Konsernituloslaskelma osoittaa 14,6 miljoonan euron alijäämää, johon sisältyy Mikkelin kaupungin alijäämä 18,08 miljoonaa euroa. Muiden konserniosien tilikauden tuloksen osuus muodostui näin ollen noin 3,5 miljoonaa euroa ylijäämäiseksi. Myös vuonna 2018 konsernituloslaskelma oli kaupungin -13,3 miljoonan euron tuloksen vuoksi 12,66 miljoonaa euroa alijäämäinen. Vielä vuonna 2017 konsernituloslaskelma oli 2,5 miljoonaa euroa ylijäämäinen.

Konsernituloslaskelma ja sen tunnusluvut

tuhansin euroin

	01.01.-31.12.2019	01.01.-31.12.2018
Toimintatuotot	277 059	266 298
Toimintakulut	-579 313	-561 141
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	-552	-78
Toimintakate	-302 807	-294 921
Verotulot	202 124	197 629
Valtionosuudet	141 236	136 843
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	750	612
Muut rahoitustuotot	3 713	973
Korkokulut	-4 477	-4 292
Muut rahoituskulut	-3 191	-1 870
Vuosikate	37 350	34 973
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-46 794	-46 197
Omistuksen eliminointierot	-587	
Arvonalentumiset	-2 712	-228
Satunnaiset erät		144
Tilikauden tulos	-12 744	-11 308
Tilikauden verot	-969	-1 042
Laskennalliset verot	-923	-595
Vähemmistöosuudet	11	270
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-14 625	-12 675
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2019	2018
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	47,8	47,5
Vuosikate/Poistot, %	74,6	75,3
Vuosikate, euroa/asukas	702,7	649,5
Asukasmäärä (ennakkoluku)	53 152	53 843

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= 100*Toimintatuotot / (Toimintakulut - Valmistus omaan käyttöön)

Vuosikate prosenttia poistoista

=100 * Vuosikate/(Suunnitelman mukaiset poistot + Arvonalentumiset)

Vuosikate euroa/asukas

1.6.6.2 Konsernin rahoituslaskelma

Konsernin toiminnan rahavirta oli 30,9 miljoonaa euroa, jossa on laskua edellisestä vuodesta 178 tuhatta euroa. Konsernin investointimenot kasvoivat edellisestä vuodesta 22,1 miljoonalla 101,6 miljoonaan euroon. Investointimenoista 39,9 miljoonaa eli noin 39 prosenttia tuli Mikkelin kaupungin investoinneista, joista keskeisin on Metsä-Sairilan jätevedenpuhdistamo. Konsernin muiden yhteisöjen investoinnit olivat näin ollen noin 61,7 miljoonaa euroa.

Konsernin investointien tulo-rahoitusprosentti oli 37,7, eli tunnusluku heikentyi aiemmasta vuodesta 7,1 prosenttiyksiköllä. Konsernin tulo-rahoitusprosentin arvoa laskee kaupungin alhaisena pysyttelevä tunnusluku; kaupungin investoinneista vain 8,05 % kyettiin rahoittamaan tulo-rahoituksella. Vielä vuonna 2017 kaupungin investointien tulo-rahoitusprosentti oli 66,1 ja konsernin 53,5. Investointien tulo-rahoituksen osuus tulisi saada palautettua korkeammalle tasolle lainamäärän kasvun hillitsemiseksi.

Konsernin lainanhoitokate pysyi samalla tasolla kuin edellisenä vuonna.

1 000 euroa	TP 2019	TP 2018
Toiminnan rahavirta	30 857	31 035
Konsernin investointimenot	101 631	79 533
Konsernin investointien tulo-rahoitusprosentti	37,7 %	44,8 %
Kaupungin investointien tulo-rahoitusprosentti	8,05 %	10,88 %
Konsernin lainanhoitokate	0,9	0,9

Konsernin rahoituslaskelma

Tuhansin euroin

	31.12.2019	31.12.2018
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	37 350	34 973
Satunnaiset erät		144
Tilikauden verot	-969	-1 042
Tulorahoituksen korjauserät	-5 524	-3 040
	30 857	31 035
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-101 631	-79 533
Rahoitusosuudet investointimenoihin	2 568	1 457
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	10 757	9 951
Toiminnan ja investointien rahavirta	-57 449	-37 090
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-58	-13
Antolainasaamisten vähennykset	784	26
Lainakannan muutokset	725	13
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	111 056	77 782
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-43 216	-40 230
Lyhytaikaisten lainojen muutokset	-12 502	-19 246
	55 338	18 306
Oman pääoman muutokset	-15 517	-217
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	142	754
Vaihto-omaisuuden muutos	602	-479
Saamisten muutos	-4 248	3 406
Korottomien velkojen muutos	19 194	8 234
Rahoituksen rahavirta	56 236	30 017
Rahavarojen muutos	-1 213	-7 073
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	28 228	29 441
Rahavarat 1.1.	29 441	36 514
Valuuttakurssien muutosten vaikutus		
	-1 213	-7 073

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Investointien tulorahoitus, %	37,7	44,8
Laskennallinen lainanhoitokate	0,5	0,6
Lainanhoitokate	0,9	0,9
Kassan riittävyys, pv	14,4	16,0
Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä viideltä vuodelta, euroa	-145 674,6	-90 060,0
Asukasmäärä (ennakkoluku)	53 152	53 843

Investointien tulorahoitus

100*Vuosikate/Investointien omahankintameno

Investointien omahankintamenoilla tarkoitetaan rahoituslaskelman pysyvien vastaavien investointeja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Laskennallinen lainanhoitokate

= (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Laskennalliset lainanlyhennykset)

Lainanhoitokate

(Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)

Kassan riittävyys, pv

365*Rahavarat 31.12./Kassasta maksut tilikaudella

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, €

Toiminnan ja investointien rahavirta-välitulos tilinpäätösvuodelta ja neljältä edelliseltä.

1.6.6.3 Konsernitase

Edellisten tilikausien tietojen vertailukelpoisuus

Edellisen tilikauden tilinpäätöksen valmistumisen jälkeen on toimitettu korjatut tilinpäätökset kahdelta kuntayhtymältä ja kahdelta tytäryhtiöltä. Lisäksi yhden vuonna 2018 tyttärenä konsernitilinpäätöksessä käsitellyn säätiön yhdistely on poistettu myöhemmin tarkentuneiden ohjeistusten johdosta. Näiden korjausten vaikutus tilikausien tietojen vertailukelpoisuuteen on esitetty konsernitilinpäätöksen esittämistapaa koskevassa liitetiedossa. Taustatietoja on selostettu myös kappaleessa 1.1.4. Olennaiset muutokset toiminnassa ja taloudessa.

Taseen sisältö

Konsernin rahoituksen rakennetta kuvataan, samoin kuten kunnalla, taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Taseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat kunnan omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaisuutta, joiden avulla voidaan arvioida keskeisesti konsernin taloudellista asemaa. Konsernin taseen vuoden 2019 loppusumma on 986,9 miljoonaa euroa, kun se vuotta aiemmin oli 939,2 miljoonaa euroa. Taseen loppusumma kasvoi näin ollen 47,7 miljoonalla eurolla eli noin 5,08 prosentilla.

Taseen erät

Taseen vastaavaa-puolella merkittävin erä on pysyviin vastaaviin kuuluva aineelliset hyödykkeet, jotka olivat 835,85 miljoonaa euroa eli 84,7 prosenttia taseen loppusummasta. Aineellisten hyödykkeiden lisäys edellisestä tilikaudesta oli 45,57 miljoonaa euroa. Pysyvät vastaavat kasvoivat edellisestä vuodesta 45,67 miljoonaa euroa eli 5,37 prosenttia. Aineettomien hyödykkeiden kasvu edelliseen tilikauteen verrattuna oli noin 2,9 miljoonaa eli 3,38 prosenttia, ja sijoitusten määrä laski noin 128,7 tuhannella eurolla eli 0,26 prosentilla. Vaihto-omaisuuden määrä laski noin 602 tuhannella eurolla. Konsernin rahojen ja pankkisaamisten määrä laski noin 1,2 miljoonalla 25,9 miljoonaan euroon.

Taseen vastattavaa-puolella oman pääoman suuruus on 244,7 miljoonaa euroa. Vieraan pääoman määrä oli 716,7 miljoonaa euroa, joka lisääntyi 78,26 miljoonalla eurolla edellisestä vuodesta. Konsernin lainakanta oli 581 miljoonaa euroa, joten lainakanta kasvoi peräti 57 miljoonalla eurolla vuoden 2018 vastaavasta luvusta. Pitkäaikaisen vieraan pääoman määrä kasvoi 78,73 miljoonalla, kun taas lyhytaikaisen vieraan pääoman määrä pieneni 472 tuhannella eurolla.

Alijäämän kattamisvelvollisuus kuntakonsernissa

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan. Mikkelin kaupungin tasapainotamistoimenpiteitä on selvitetty toimintakertomuksen kappaleessa 1.7.2.

Taseen tunnusluvut

Omavaraisuusaste mittaa kuntakonsernin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä omista sitoumuksistaan pitkällä tähtäyksellä. Mikkelin kaupunkikonsernin omavaraisuusaste oli 25,8 prosenttia vuonna 2019, kun vuonna 2018 tunnusluvun arvo oli 30,2 prosenttia. Tunnusluku on näin ollen edelleen heikentynyt. Kuntakonsernien keskimääräinen omavaraisuusaste Suomessa vuonna 2018 oli keskimäärin 43,5 prosenttia, joka on 0,9 prosenttiyksikköä vuoden 2017 lukua heikompi.

	TP 2019	TP 2018
Konsernin omavaraisuusaste	25,8 %	30,2 %
Konsernin lainakanta (milj. €)	581,1	523,5
Konsernilainat €/asukas	10 932	9 723
Konsernin kertyneet ylijäämät €/asukas	384	865

Kaupunkikonsernin lainakanta oli 581,1 miljoonaa euroa vuonna 2019, kun vuotta aiemmin luku oli 523,5 miljoonaa euroa. Asukasta kohden laskettuna vuoden 2019 lainamäärä oli 10 932 euroa per asukas ja 9 723 euroa vuonna 2018. Konsernin lainamäärä on siten jatkanut edelleen kasvujohteista kehitystään. Kaikkien Suomen kuntakonsernien lainakanta oli keskimäärin 6 540 euroa/asukas vuonna 2018, kun vuonna 2017 keskimääräinen luku oli 6 299 euroa/asukas. Lainakannat ovat siis kasvaneet myös valtakunnallisesti. Mikkelin-konsernin kertyneet ylijäämät vuonna 2019 olivat 384 euroa per asukas. Vuoden 2018 asukasta kohden laskettu ylijäämän määrä oli 865 euroa, joten tunnusluvun arvo on heikentynyt yli 55,6 prosentilla.

Konsernin kriisikuntakriteerit

Kuntalain mukaiset kriisikuntakriteerit on otettu käyttöön kahdessa vaiheessa. Kriteeriä 1 sovelletaan vuoden 2015 tilinpäätöksestä alkaen ja muita kriteerejä vuoden 2017 tilinpäätöksestä alkaen. Mikkelin kaupungin tilinpäätösluovista voidaan todeta, että kriteerien täyttymiseltä vältytään vielä tällä hetkellä, mutta vuodesta 2018 alkaen kaupungin taseeseen muodostunut alijäämä on kuitenkin kyettävä kattamaan neljässä vuodessa (vuoden 2023 loppuun mennessä), kaupunkikonsernin lainamäärä ylittää selvästi raja-arvon ja myös kunnallisveroprosentti on hyvin lähellä kriisikuntakriteerin ylärajaa nykyisillä mittareilla.

Kriisikuntakriteerit ovat:

1. Peruskunta ei pysty kattamaan taseeseensa kertynyttä alijäämää neljässä vuodessa.
2. Tai kuntakonsernilla on kertynyttä alijäämää yli 1.000 euroa asukasta kohden viimeisessä tilinpäätöksessä ja sitä edeltävässä vähintään 500 euroa.
3. Tai kaikki neljä seuraavista kriteereistä täyttyy kahden peräkkäisen vuoden aikana:
 - a. Kuntakonsernin vuosikate on negatiivinen.
 - b. Kunnan tuloveroprosentti on +1 prosenttiyksikköä yli kuntien keskiarvon. Kuntakonsernin asukasta kohden laskettu lainamäärä ylittää 50 prosentilla maan keskiarvon.
 - c. Kuntakonsernin suhteellinen velkaantuneisuus on vähintään 50 prosenttia.

Taseen alijäämä on katettava neljän (4) vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamisesta seuraavan vuoden alusta lukien								
Raja-arvo		Mikkeli			Konserni			ARVIO
		2019	2018	2017	2019	2018	2017	
Peruskunnan alijäämien kattaminen (milj. €)	katettava 4 vuodessa	-42,18	-8,45	4,88				+
Kuntakonsernin taseen ali-/ylijäämä ja	yli -1000 €/as.*				384	865	1 105	+
Kuntakonsernin taseen ali-/ylijäämä edellisenä vuonna	väh. -500 €/as.*				865	1 105	1 123	+
Rahoituksen riittävyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat tunnusluvut eivät saa ylittyä kahtena vuonna peräkkäin								
Raja-arvo		Mikkeli			Konserni			ARVIO
		2019	2018	2017	2019	2018	2017	
1. Konsernin vuosikate (milj. €)	Negatiivinen	3,1	3,6	26,7	37,4	35,0	54,8	+
2. Veroprosentti 1 %-yksikön yli kuntien KA	Yli 20,88 %	20,5 %	20,5 %	20,5 %				+
3. Konsernilainamäärä yli 50 % yli kuntien KA*	yli 9 810 €/as.*				10 932	9 723	9 308	-
4. Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus	väh. 50 %				115,1 %	106 %	99,7 %	-

* Asukkaita kohden lasketuissa tunnusluvuissa on käytetty Tilastokeskuksen ennakkotietoa Mikkelin asukasmäärästä per 31.12.2019, 53 152 asukasta. Konsernilainamäärän raja-arvo on laskettu kuntien vuoden 2018 keskiarvojen perusteella.

Uudet kriisikuntakriteerit

Kriisikuntakriteereitä on uudistettu 1.3.2019 voimaan tulleella uudella kuntalain 118 §:llä. Mittariston rakenne säilyy ennallaan, mutta tunnuslukuja ja niiden raja-arvoja on muutettu. Uusia raja-arvoja sovelletaan ensimmäisen kerran vuonna 2022 vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätösten tunnuslukujen perusteella. Siihen asti sovelletaan aiemmin voimassa olleita kriisikuntakriteereitä.

Arviointimenettely voidaan jatkossa käynnistää

- jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää 110 §:n 3 momentissa säädettyssä määräajassa (ei muutosta)
- jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa (ei muutosta)

TAI

- jos rahoituksen riittävyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet kaikki seuraavat raja-arvot
 1. kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 % (nykyisin konsernin negatiivinen vuosikate)
 2. kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti (nykyisin 1,0 prosenttiyksikkö)
 3. asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla (nykyisin tunnusluvussa huomioidaan ainoastaan konsernin lainamäärä)
 4. konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8 (nykyisin tunnuslukuna kuntakonsernin suhteellinen velkaantuneisuus vähintään 50 %).

VASTATTAVAA**OMA PÄÄOMA**

Peruspääoma	160 936	160 936
Arvonkorotusrahasto	59 495	59 894
Muut omat rahastot	3 902	5 811
Edellisten tilikausien yli- / alijäämä	35 013	59 271
Tilikauden yli- / alijäämä	-14 625	-12 675
	244 721	273 236

VÄHEMMISTÖOSUUS 8 924 9 759

PAKOLLISET VARAUKSET

Eläkevaraukset	20	20
Muut pakolliset varaukset	10 413	10 886
	10 433	10 906

TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT 6 119 6 834

KONSERNIRESERVI 23 34

VIERAS PÄÄOMA

Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	489 209	423 734
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	32 017	18 764
Lyhytaikainen korollinen pääoma	91 860	99 796
Lyhytaikainen koroton pääoma	103 623	96 159
	716 709	638 454

VASTATTAVAA YHTEENSÄ 986 929 939 223

* Liitetieto 4, tilikauden vertailukelpoisuus

KONSERNIN TUNNUSLUVUT

Omavaraisuusaste, %	25,8	30,2
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	115,1	106,0
Kertynyt yli-/ alijäämä 1000 €	20 388,6	46 595,3
Kertynyt yli-/ alijäämä euroa/ asukas	384	865
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	581 069,2	523 530,2
Konsernin lainat, euroa/asukas, 1000 €	10 932	9 723
Lainat ja vuokravastuut 31.12. 1000 €	608 831	531 536
Konsernin lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas	11 455	9 872
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 €	24 156	25 301
Kunnan asukasmäärä (ennakkoluku)	53 152	53 843

Omavaraisuusaste, %

= 100 x (Oma pääoma + Vähemmistöosuus + Konsernireservi + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

=100 * (Vieras pääoma - Saadut ennakot) / Käyttötulot

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas

=(Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä))/Asukasmäärä

Konsernin lainakanta 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Liittymismaksut ja Muut velat)

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

=Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut

Konsernin lainat, euroa/asukas

=Lainakanta/asukasmäärä

Konsernin lainasaamiset 31.12.

=Sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset

1.7 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet

1.7.1 Kaupunginhallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Kuntalain 115 §:n mukaan kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tai sen antamisen yhteydessä tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelyä sekä talouden tasapainottamista koskeviksi toimenpiteiksi.

Kaupunginhallitus esittää tilikaudelle 2019 muodostuneen 18 083 034,07 euron alijäämän käsittelyksi:

- tilikauden tuloslaskelman tulos ennen varaus- ja rahastosiirtoja -18 341 580,77 euroa.
- kirjataan tulona suunnitelman mukaan Vesiliikelaitoksen poistoeron vähennys 29 692,28 euroa.
- kirjataan tulona suunnitelman mukaan Etelä-Savon pelastuslaitokselle poistoeron vähennys 228 892,13 euroa.
- kirjataan tulona suunnitelman mukaan Mikkelin kaupungin poistoeron lisäystä 37,71 euroa.
- kirjataan tilikauden alijäämä 18 083 034,07 euroa tilikauden yli/alijäämän tilille taseeseen.

Alijäämää on taseessa vuoden 2019 tilinpäätöksen jälkeen 42 184 315,18 euroa.

1.7.2 Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Kuntalain 110.3 §:n mukaan kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Mikkelin kaupungin taseessa on kertyneitä alijäämiä 42,2 miljoonaa euroa vuoden 2019 tilinpäätöksessä ja Mikkelin kaupungin tulee kattaa alijäämät vuoden 2023 loppuun mennessä.

Tilikauden 2019 alijäämä oli 18,1 miljoonaa euroa. Talouden tulos heikkeni 4,8 miljoonaa euroa edellisestä vuodesta. Vuoden 2020 tilinpäätöksen arvioidaan olevan noin 11 miljoonaa euroa alijäämäinen. Investointien rahoitustarve huomioiden talouden sopeuttamistarve on noin 20 miljoonaa euroa.

Mikkelin kaupunki suunnittelee noin 50 miljoonan euron päiväkotij- ja kouluinvestointeja vuosille 2019–2022. Kaupungin lainamäärä tulee nousemaan investointien myötä merkittävästi em. ajanjaksolla. Investointien rahoittamiseksi kaupunki tavoittelee 30 miljoonan euron vuosikatetasoa, jolloin velkamäärää päästään lyhentämään em. investointien valmistuttua.

Kaupunkirakenneselvityksessä (KV 18.6.2018 § 71) on linjattu päiväkotij- ja kouluinvestoinnit sekä päiväkotij- ja koulu-toimintaa koskeva palvelurakenne. Kaupunkirakenneselvityksen mukaisesti päiväkotij- ja koulurakennetta uudistamalla toteutuu samalla 9,3 miljoonan euron talouden sopeutustoimenpiteet.

Palvelusuunnitelmassa (KV 18.3.2019 § 35) on päätetty yhteensä 20,9 miljoonan euron talouden sopeutustoimenpiteistä. Sopeutustoimenpiteissä 6,1 miljoonaa euroa on kaupungin oman toiminnan menoihin ja kaupungin/kaupunkikonsernin tuloihin kohdistuvia toimenpiteitä. Essotelta on edellytetty 6 miljoonan euron talouden sopeutusta siten, että niitä kohdistuu 2,5 miljoonaa euroa vuodelle 2019, 1,75 miljoonaa euroa vuodelle 2020 ja 1,75 miljoonaa euroa vuodelle 2021, mutta ne eivät ole toteutumassa suunnitellusti. Essoten kustannusten kasvu on ollut Mikkelin kaupungille 6 % vuonna 2018 ja 7 % vuonna 2019, eikä kuntalaskutuksen kasvun arvioida taittuvan tarvittavasti tulevina vuosina. Palvelusuunnitelman tasapainotustoimenpiteenä arvioitiin lisäksi tarvittavan 8,8 miljoonan euron tulojen lisäys veronkorotuksilla, mutta jo vuodelle 2020 tehtiin 15 miljoonan euron veronkorotukset. Kaupunkirakenneselvityksen ja palvelusuunnitelman toimenpiteiden toteutumisesta raportoidaan hallitukselle kuukausittain. Kaupunginvaltuustolle viedään tiedoksi vastaava raportointi neljännesvuosittain talouden seurannan yhteydessä.

Kaupunkirakenneselvityksestä ja palvelusuunnitelmasta vuosina 2020–2023 mahdollisesti toteutumassa olevien 15 miljoonan yksilöityjen talouden tasapainottamistoimenpiteiden avulla kaupungin talouden ei arvioida tasapainottuvan eikä taseeseen kertyneiden alijäämien tulevan katetuksi vuoden 2023 loppuun mennessä. Kaupungilla oli yhteistoimintaneuvottelut henkilöstön kanssa säästötoimenpiteiden saamiseksi vuoden 2019–2020 taitteessa, mutta niiden tuloksena saadut säästötoimenpiteet eivät tule riittämään talouden tasapainottamiseen. Kaupunki joutuu tekemään lisäksi omaisuuden myyntiä ja omaisuuden tasejärjestelyjä kertyneiden alijäämien kattamiseksi vuoden 2023 loppuun mennessä, joista on mainittu Talousarviossa 2020 (KV 9.12.2019 § 145, s. 22–23) kohdassa *Kuntalain 110 § mukaiset*

yksilöidyt toimenpiteet talouden tasapainottamiseksi. Tasapainotustoimenpiteinä mainitut osake- ja muun taseomaisuuden järjestelyt tulee toteuttaa selvästi talousarvion 2020 toimenpidesuunnitelmassa mainittua 20 miljoonaa euroa suurempina, koska tulokseen kirjattavaksi tarvittava taseomaisuuden järjestelytarve on vähintään 50 miljoonaa euroa. Lisäksi kaupunki joutuu tekemään lisätoimenpiteitä talouden tasapainottamiseksi.

Mikäli Essoten kuntalaskutuksen kasvu jatkuu aiempien vuosien tasolla, tulee kaupunki menettämään suuren osan merkittävästä taseomaisuudestaan ja veroprosentti on lähempänä 30 prosenttia vuosikymmenen lopussa.

2

Talousarvion toteutuminen

2.1 Kaupungin strategia ja tavoitteiden toteutuminen 2019

Mikkelin kaupunkistrategia 2018–2021 visionaan ”Teemme yhdessä Saimaan kauniin Mikkelin” on hyväksytty valtuustossa 11.12.2017. Samalla hyväksyttiin Mikkelin kaupungin arvoiksi luottamus, avoimuus, yhdenvertaisuus, kestävä kehitys ja vaikuttavuus. Kaupunkistrategiaa toteuttavat ja konkretisoivat strategiset ohjelmat, Hyvän elämän ohjelma, Kestävän kasvun ohjelma ja Elinvoimaohjelma, hyväksyttiin valtuustossa 20.8.2018 § 92. Hyvän elämän ohjelma on samalla kaupungin lakisääteinen hyvinvointikertomus.

Strategisten ohjelmien seuranta ja raportointi valtuustolle toteutetaan valtuuston hyväksymien seurantamittareiden avulla erillisenä raportointina. Valtuustotason seurantamittareiden tavoitetaso on asetettu valtuustokaudeksi.

Hyvän elämän ohjelman toteutuminen 2019

Hyvän elämän ohjelmaryhmä ohjaa toimenpiteiden toteuttamista ja seuranta. Hyvän elämän ohjelmaryhmä on laaja-alainen kaupungin toimijoista ja sidosryhmien edustajista muodostettu asiantuntijaryhmä. Hyvän elämän ohjelmajohtajana on sivistysjohtaja Virpi Siekkinen ja valmistelijana ja ryhmän sihteerinä hyvinvointikoordinaattori Arja Väänänen.

Yhteisöllisyys

Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa toteutetaan tunnetaitokasvatuksen vuorovaikutuskasvatuspolkua ja Lapset puheeksi -menetelmiä. Kouluilla toimivat tunnetaitotutorit ja Lapset puheeksi -menetelmä on käytössä kaikilla 1. ja 7. luokilla. Menetelmän käyttöön koulutetaan vuosittain kymmeniä opettajia. Lapsen varhainen tuki ja kuntoutuminen huomioidaan ja toteutetaan. Henkilöstö havainnoi arjessa lapsen tuen tarpeita. Monialaista yhteistyötä toteutetaan mm. aluevarpu-toiminnassa. Perheiden avoin kohtaamispaikka suunniteltiin ja varustettiin kirjaston alakertaan, jossa toiminta aloitettiin tammikuussa 2020.

Ehkäisevää päihdetyötä toteutetaan monialaisessa yhteistyössä. Selvästi-kiertueet toteutetaan ikäryhmittäin perusopetuksessa. Ehkäisevä päihdetyö näkyi vuoden mittaan eri-ikäisten arjessa, tapahtumissa, kampanjoissa, radiossa ja lehtien sivuilla. Suurimmat haasteet ovat yksinäisyyteen liittyvä päihteiden käyttö, erityisesti ikäihmisillä lisääntyvässä määrin. Nuorilla alkoholin ja tupakan sijaan päihteiden käytössä on yleistynyt nuuskan käyttö, myös laittomien huumeiden kokeilut ja käyttö aloitetaan yhä nuorempina. Netti- ja peliriippuvuus ovat huolestuttavia. Näihin kaikkiin on ehkäisevässä päihdetyössä pureuduttu monialaisessa verkostotyössä. Ehkäisevässä päihdetyössä on tuotettu laaja materiaalipankki, jota voivat kaikki sidosryhmät ja ammattilaiset lainata käyttöönsä.

Nuorisotyön yhteistyö poliisin Ankkuritiimin kanssa toteutuu.

Ylipaino, huonot ruokatottumukset ja liikkumattomuus ovat edelleen haasteita kaikissa ikäryhmissä. Diabeteksen ehkäisy ja hoito liittyvät elintapoihin keskeisesti. Vesote-hankkeessa luotua Elintapaneuvonta-toimintamallia toteutetaan Essoten, kaupungin ja järjestöjen yhteistyössä. Elintapaneuvonnassa huomioidaan ravinto, liikunta, uni ja mielen hyvinvointi.

Essoten tilastojen mukaan diabeteksen hoidon kustannukset ovat merkittävät Mikkelin kaupungille. Mielen hyvinvoinnin tukeminen ja varhainen tuki on kustannustehokasta, sillä mielenterveyssyiden hoitoon menee Mikkelillä merkittävät kustannukset. Suurimmat kustannukset ovat erikoissairaanhoidossa

Kumppanuustalo-toimintamallia ja Kumppanuustalo-tilakysymyksiä valmisteltiin työryhmässä, jota koordinoi Estery. Tavoitteena oli rakentaa kumppanuuspöytä-toimintamalli. Kumppanuustalo-kokeilu tehtiin 9-12/2019 Lähemäkitalolla, jossa tilojen käyttö jäi vähäiseksi. Kumppanuustoimintamallin ja järjestöstrategian suunnittelua jatketaan.

Osallistuva budjetointi on käytössä aluejohtokuntien strategisissa hankkeissa. Vuonna 2019 aluejohtokuntien strategisina liikuntahankkeina toteutettiin mm. Ristiinan kuntoportaati ja skeittialueen perustaminen, Otavan kuntoportaati, Suomenniemen kuntoportaati valaiseminen ja Anttolan/Koivulan laavu.

Osallistuva budjetointi toimii myös ikäihmisille ja vammaisille suunnattujen perintövarojen myöntämisessä. Kaupunkilaiset, järjestötoimijat ja vanhus- ja vammaisneuvosto ovat yhteistyössä esittäneet ja ideoineet avustamiskohteita. Perintövaroista on tuettu vuonna 2019 vammaisneuvoston ja Invalidiliiton toteuttamaa Equal Art Mikkelin – Taide kuuluu kaikille -tapahtumaa. Nuorisovaltuusto on tehnyt esityksiä ja päättänyt osallisuusmenetelmistä.

Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki

Avoimia päiväkoteja on suunniteltu kaupungin eri alueille kohtaamispaikoiksi, joissa on luotu yhteistyökumppanuuksia sekä toimintasisältöjä. Eri harrastetoimijoiden kanssa tehdään yhteistyötä. Kaikilla kouluilla toteutetaan maksuttomia kerhoja.

Senioriliikunta-vuoro ja ”IIK! -mikä meno” -lasten ja perheiden avoin liikuntavuoro Saimaa Stadiumilla ovat keränneet satoja osallistujia viikoittain. Voimaa Vanhuuteen -ohjelmassa on koulutettu ikäihmisiä vertaisohjaajiksi ja ulkoiluy-täviksi. Valtti -toiminnassa on etsitty vammaisille ja erityistä tukea tarvitseville lapsille ja nuorille liikuntaharrastusta. Harrastekalenteri on toteutunut Meijän Mikkeli Menoksi -kalenterina.

Urheiluseurojen kanssa yhteistyössä järjestetyissä koululaiskilpailuissa ja tapahtumissa liikkui tuhansia lapsia vuoden aikana. Liikunta – ja harrasteaprossa ja Aktiivinen Arki -harrastustapahtumissa kymmenet harrastusten tarjoajat esitelivät Mikkelin harrastustarjontaa.

Kävelyn ja pyöräilyn edistämistyötä on tehty monialaisessa yhteistyössä. Työtä koordinoi kävelyn ja pyöräilyn edistämisryhmä. Vuoden aikana on kampanjoitu keväällä pyöräilyviikolla, syksyllä liikkujan viikolla. Vaikuttamistyössä on nostettu esille turvallisuutta, ekologisuutta, kävelyn ja pyöräilyn hyvinvointi- ja taloudellisia vaikutuksia. Syksyllä toteutettiin kävelykilometrikisa. Rikspyöräesittely järjestettiin osana Pyörällä kaiken ikää -toiminnan suunnittelua. Pyörällä koko talo -toiminnan puitteissa taloyhtiöiden kanssa on käyty toimivia pyöräsäilytystiloja läpi. Kalevankan-kaalle avattiin yhteistyössä Velosaimaa ry:n kanssa kolme eri mittaista monikäyttöreittiä pyöräilijöille ja kävelijöille.

Kaupunki toteutti edellisten vuosien tapaan kevyen liikenteen väylän tehostetun talvikunnossapidon Otavankadun ja Savilahdenkadun kevyenliikenteen väylillä. Tästä on saatu hyvää palautetta ja se on parantanut talvipyöräilymahdol-lisuuksia ja innostanut talvipyöräilyyn. Varhaiskasvatyüksiköissä on käytössä pyöräilytaitoihin liittyviä välineitä, joita käytetään aktiivisesti. Varhaiskasvatyksessa perheitä otetaan mukaan yhteisiin liikuntatapahtumiin ja niiden suunnit-teluun.

Seniorikortin ikäraja aleni 65 ikävuoteen. Lisäksi kortin voivat hankkia kaikki työkyvyttömyyseläkkeellä olevat. Käytös-sä on myös vaikeavammaisten liikuntakortti. Vanhusneuvosto on toteuttanut seniorilounaat virastotalon lounashuo-neella kerran kuukaudessa. Entisissä kuntataajamissa jatketaan ikäihmisten toimesta Kimpassa syömään – hankkees-sa käynnistettyjä yhteisiä ruokailuja.

Aktiivista yhteistyötä ja yhteistyötoiveita ja mahdollisuuksia huomioidaan mm. Kulttuurikamelin, Kulttuuripolun, Kirjastopolun avulla museoiden, teattereiden, kirjaston, Konserttikeskuksen kanssa. Kulttuuripalvelut, orkesteri ja museot tuottavat hyvinvointia edistäviä palveluja kansalaisten arkeen ja juhlaan peruspalveluna. Kaupungin toimi-jat sekä vanhus- ja vammaisneuvoston edustajat ovat olleet aktiivisesti mukana maakunnallisen osallisuusohjelman laatimisessa.

Liikuntapaikkahankkeina toteutettiin seuraavat: Rantakylän kaukalon/ tenniskentän pohjan uusinta, Urpolan sähköi-sen tulostaulun hankinta ja asennus, Rantakylän 5 km:n ulkoilureitin oikaisun pohjatyöt 300 metrin matkalta, Kyrönpellon ulkoilureittien kunnostustyötä (tasausmaan ajo 10 000 m³), sekä Kyrönpellon ampumahiihtoalueen sähkö-pääkeskuksen rakentaminen. Ensilumenlatu on syksyllä 2019 ollut erityisen tarpeellinen ja paljon käytetty vähäisen luonnonlumen vuoksi.

Liikkuva Mikkeli 2030 -ohjelman laatiminen aloitettiin syksyllä 2019. Ohjelman on tarkoitus valmistua syksyyn 2020 mennessä.

Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin

Toimiva monialainen yhteistyö palvelujen sisällä ja siirtymissä palvelusta toiseen varmistetaan. Tuentarpeiseen lapseen ja perheeseen reagoidaan varhaiskasvatyksessa. Perheiden hyvinvointi ja erityistilanteiden toimintamalleja kehitetään Perheneuvon toiminnassa, perheneuvoverkoston työssä sekä eroauttamisen työryhmissä. Eroauttamiseen on laadittu palveluopas, jotta ennaltaehkäisy, varhainen tuki ja erotilanteessa moninaiset palvelun tarpeet helpottu-vat. Vuoden 2019 alussa avattiin uusi Ohjaamo Olkkari Hallituskadulle.

Vanhus- ja vammaisneuvostot ovat aktiivisesti olleet kehittämässä ja ottaneet kantaa moniin ikäihmisten ja erityisryh-mien turvallisuuteen ja sujuvaan arkeen vaikuttaviin tekijöihin. Vaikuttamistyötä on tehty mm. kuljetuspalveluiden, liikkumisen edistämiseen ja harrastamiseen liittyvissä asioissa.

Vuonna 2020 alkaa kaupungin esteettömyyssuunnitelman päivitys. Vammaisneuvosto on aktiivisesti mukana ja neu-voston asiantuntemusta on hyödynnetty moniin rakentamis- ja liikennesuunnitteluhankkeisiin huomioiden liikun-taesteisten, aistivammaisten sekä hahmottamisen häiriöisten esteettömyys. Liikuntapaikkojen esteettömyystiedot on päivitetty kaupungin verkkosivuille.

Kirjastossa toteutettiin Lukemisen unelmavuosi 2019 -kokonaisuutta. Kirjastossa toteutettiin Kirjastossa kuin koto-naan -hanke, jonka kohderyhmänä olivat maahanmuuttajat. Taidemuseo siirtyi terveisiin väistötiloihin Akseliin kevääl-lä 2019. Näyttelytoiminta yleisölle alkoi kesäkuussa 2019.

Kestävän kasvun ohjelman toteutuminen 2019

Uuden jätevedenpuhdistamon rakentaminen Metsä-Sairilaan on edennyt aikataulussa. Alueen infran rakentaminen ja tonttien muodostus on aloitettu. Tonttialueita tasoitetaan ja markkinointi on aloitettu.

Päästöttömään, paikalliseen ja ympäristöystävälliseen liikenteeseen on panostettu biokaasun käytön edistämiseksi. Samalla saadaan vähennettyä ulkomaisen fossiilisen polttoaineen käyttöä liikenteessä. Mikkelin kaupungilla on neljä kappaletta biokaasulla toimivia henkilöautoja työajaja varten. ESE:llä kaasuautoja käytössä jo yli kymmenen. ESE on uudistanut Graanin liikekeskuksessa sijaitsevan biokaasun tankkausaseman paremmin asiakkaita palvelevaksi.

Rakennusten/kiinteistöjen tehostetut myynti- markkinointitoimenpiteet käynnistyivät vuoden 2019 viimeisellä neljänneksellä johtaen maltillisten myyntitavoitteiden toteutumiseen.

Uudisrakentamisessa on otettu huomioon yhteiskäyttöiset tilat ja iltakäytön suunnittelu pitkällä tähtäimellä eri käyttäjäryhmien toimintojen keskittyessä tiiviimmin esim. aluekouluihin. Iltakäytön pilottikokeilu käynnistyi Rantakylän uudessa koulussa syksyllä 2019, josta haetaan toimintamalleja tulevaisuuden älykkäisiin tiloihin.

Pyöräilyn ja jalankulun edellytyksiä parannettiin korjaamalla vanhoja pintoja 8 000 m². Liikenneturvallisuutta parannettiin hidasteilla Lehtolankadulla ja Pietarintiellä. Koululaisten turvallisuutta parannettiin Tuppuralankadun ja Paukkulantien risteyksessä uusilla liikennejärjestelyillä.

Rantakeitaalle toteutettiin allastilojen ilman kuivaus lämpöpumpputekniikalla. Muutoksella saavutetaan vuosittain noin 400 MWh:n energiansäästö. Uusien aluekoulujen hankesuunnittelussa on otettu huomioon vihreät arvot, kestävä kasvu sekä oppilaiden innovointi ympäristöarvoihin. Kaikissa uusissa rakennuksissa on huomioitu varauksena tuleva sähköinen liikenne, kuten sähköautojen lataus. Kalevankankaalle valmistui uusi A-energialuokan päiväkotia.

BioSairila Oy:n biokaasulaitoksen rakentamista on jatkettu, ja laitoksen käynnistys tapahtuu kesällä 2020. Uudelleen suunnittelusta ja päälaitteiden hankinnasta on aiheutunut aikatauluviivettä. Biokaasulaitoksella voidaan käsitellä kaikki Mikkelin biojäte sekä jätevedenpuhdistamon liete. Laitoksen lopputuotteena on liikennebiokaasu ja ravinteet kierrätykseen.

Asumisen jätteestä hyötykäytetään materiaalina ja energiana vähintään 97 %. Pienkuormien lajittelua ja kierrätystä kehitetään yhdessä Mikkelin Toimintakeskus ry:n kanssa. Metsäsairila Oy:n ja Mikkelin Toimintakeskuksen yhteinen pienkuormien vastaanotto käynnistyy kesällä 2020 Metsä-Sairilan lajittelu- ja kierrätyskeskuksessa.

Vuoden 2019 aikana tehtiin mittava turbiinirevisio, minkä johdosta Pursiala 2-voimalaitoksen käytettävyyttä lämmön tuotannossa on parannettu ja puun osuutta saatiin jälleen kasvatettua, mikä vähentää turpeen tarvetta.

Elinvoimaohjelman toteutuminen 2019

Elinvoimaohjelman seurannan tueksi perustettu ja kaupunginjohtajan vetämä elinvoimaryhmä kokoontui vuoden 2019 aikana viisi kertaa. Kokouksissaan elinvoimaryhmä kävi läpi elinvoimaohjelman eri osa-alueiden etenemistä ja ajankohtaisia asioita.

Ohjelman Osaaminen ja TKI-toiminta -painopisteessä keskiössä vuonna 2019 olivat kehittämisalustat. EcoSairilan yhteyteen sijoittui kolme uutta yritystä. Uuden hallinnointiyhtiön, EcoSairila Business Parkin perustamissuunnitelmat etenivät päätöksentekovaiheeseen. Alueelle johtavan tien uudistaminen käynnistyi ja suunnitelmat ensimmäisten tonttien rakentamiseen valmistuivat. Hanketoiminta EcoSairilan kehittämiseksi on lisääntynyt merkittävästi ja myös suoran EU-rahoituksen hankkimisessa on onnistuttu.

Memory Campuksen toimijoiden yhteistyö on lisääntynyt uusien kehittämishankkeiden muodossa. Massadigitointiin ja Varastokirjastoratkaisuun liittyvien valtakunnallisten päätösten edistämisen rinnalla on rakennettu ohjelmisto-osaimisen kehittämiskonseptia sekä valmisteltu datakeskuksen sijoittumista.

Kalevankankaan kehittämisalusta järjestäytyi vuoden 2019 aikana ja alueen TKI-toimintojen edistämiseen saatiin useita hankkeita. Loppuvuodesta Kalevankankaan kehittämisalustan vision ja tilannekuvan tarkentamiseksi, liiketoimintapotentiaalin kartoittamiseksi sekä alueen tunnettuuden ja markkinoinnin vahvistamiseksi on valmisteltu Kalevankankaalle liiketoimintaa, tuotteita ja palveluita -hanke.

Mikkelin yliopistokeskuksen toimijat (Helsingin yliopisto, LUT-yliopisto ja Aalto-yliopisto) ovat mukana elinvoimaohjelmassa erityisesti kehittämisalustojen näkökulmasta, joiden osalta yliopistojen T&K-toiminta painottui erityisesti EcoSairilan ja Memory Campuksen kehittämisalustoihin. Lisäksi kehittämisalustoihin liittyen on valmisteilla Aalto-yliopiston opinnäytetöitä. Tutkimustoimintaa rahoitetaan monista rahoituslähteistä, kuten Suomen akatemia, EU:n

Pohjoinen Periferia ja Arktis –ohjelma, Suomen akatemian strategisen tutkimuksen neuvosto sekä monista eri säätiöistä. Kehittämistyö tiedekasvatuksen Tiedepolku -konseptin osalta jatkui kokeiluina opetustoimen, yliopistokeskuksen ja kesäyliopiston kesken. Mikkelissä aloitettiin vuoden 2019 aikana laaja-alainen yhteistyö yrittäjyyskosysteemin kehittämisessä. Tähän liittyen on valmisteilla myös tutkimusta.

Ammatillisen toisen asteen reformin mukaisesti osaamista on siirretty yhä vahvemmin työelämään ja verkko-opiskelumahdollisuuksia on lisätty. Mikkelin alueelle on luotu paikallisia tutkinnon osia vahvistamaan alueemme elinvoimaa ja kilpailukykyä. Esedusta valmistuu vuosittain yli 1 000 ammattilaista ja heistä merkittävä osa jää maakuntaan. Esedu palvelee opiskelijoiden ja työelämän kohtaantoa mahdollistamalla joustavat palvelut ja ohjatut siirtymät työn ja osaamisen kehittämisen välillä. Yhteistyö Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun kanssa mahdollistaa joustavat opiskelupolut Esedusta korkeakouluopintoihin. Uusista yrityksistä pääosa rakentuu toisen asteen koulutuksesta valmistuneiden varaan.

MikseiMikkelillä oli asiakkaita 1 112 kpl, jossa on lisäystä aiemmasta vuodesta lähes 30 %. Toiminnalla on vaikutettu 342 (+13 %) uuden työpaikan syntymiseen. Yhteistyössä Uusyrityskeskus Dynamon kanssa perustettiin 108 uutta yritystä (-14 %). Asiakastytyvyisyys on edelleen parantunut: yleisarvosana kehitysyhtiön palveluista oli 3,9/5 (3,8/5). Etelä-Savon pääomarahaston valmistelu eteni suunnitellusti ja yritysten omistajavaihdoksiin saatiin uutta vauhtia; kehitysyhtiön palvelun kautta niitä toteutui yhdeksän.

Mikkelin seudun rekisteröityjen majoitusvuorokausien toteuma vuonna 2019 oli ennakkotilastojen mukaan 269 478 vrk, joka on 17 % asetettua tavoitetasoa (230 000 vrk) enemmän. Samanaikaisesti tilastoinnin ulkopuolelle jäävä Airbnb-majoituksen arvo Mikkelissä kasvoi lähes 22 % ollen 1,62 miljoonaa euroa, joka vastaa n. 15 000 majoitusvuorokautta.

Mikkelin seudun rekisteröidyn kapasiteetin majoitusmyynti vuonna 2019 kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 6,8 % (n. 800 000 euroa) ollen yhteensä 12,56 miljoonaa euroa. Rekisteröityjen majoitusvuorokausien määrä supistui -0,3 % (805 vrk) johtuen venäläisten majoitusvuorokausien laskusta -20 % (-5 236 vrk). Kotimaisten matkailijoiden majoitusvuorokaudet kasvoivat 1,0 % (2 039 vrk), kansainvälisten matkailijoiden majoitusvuorokaudet ilman Venäjää kasvoivat 7,1 % (2 392 vrk). Suurin kasvu kirjattiin Aasian markkinoilta (166 %), josta majoitusvuorokausia kirjattiin yhteensä 7 920 vrk. Saksalaisten määrä kasvoi 15,2 % ja majoitusvuorokausien määrä oli yhteensä 5 999 vrk.

Osana Mikkelin kaupungin matkailun ja vapaa-ajan kehittämisohjelmaa vuoden 2019 aikana laadittiin Anttolan luontomatkailun keskuksen ja Astuvansalmen Kallioitaidekeskuksen kehittämisohjelma yhteistyössä alueen asukkaiden, yritysten ja yhdistysten kanssa. Kehittämisohjelman pohjalta on kirjoitettu kehittämishankehakemus, joka jätetään Etelä-Savon maakuntaliittoon keväällä 2020. Etelä-Savo monipaikkaisen asumisen mallialueeksi -hanke sai rahoituksen syksyllä 2019. Kaihun alueen monipuolinen tarjonta koottiin kehittämisohjelman mukaisesti yhteen Saimaa Central Parkin omalle verkkosivustolle.

Merkittäviä saavutuksia matkailussa vuoden 2019 aikana olivat myös Lake Saimaa ry:n perustaminen, Saimaa Gastrology -viikonloppujen valinta Suomen parhaaksi ruokamatkailutuotteeksi, Saimaan valinta Suomen johtavan matkailulehden Mondon kotimaan suosittelukohteeksi 2020 ja Saimaan tunnettuuden nousu kotimaassa ja kansainvälisesti mm. lukuisien matkanjärjestäjä- ja mediavierailujen sekä aktiivisen myyntityön tuloksena.

Vuonna 2019 työllisyydenhoitoa toteutettiin voimassaolevan työllisyysohjelman mukaisesti. Työmarkkinatuen kantaosuus oli noin 100 000 euroa pienempi kuin vuonna 2018. Valtakunnan vertailussa työmarkkinatuen kantaosuusmaksu on pienimpiä (sija 3) verrattuna muihin samankokoisiin kaupunkeihin. Vaikka työllisyystilanne oli koko vuoden hyvä, eivät pitkäaikaistyöttömät työllistyneet toivotulla tavalla. Suurimpina yksittäisinä syinä olivat kohtaantohaasteet sekä asiakkaiden työkyky. Nykytoimenpiteet eivät ole tavoitteisiin nähden riittäviä, minkä vuoksi Mikkelin kaupunki on hakeutunut mukaan valtakunnalliseen työllisyyden kuntakokeiluun, jonka on tarkoitus alkaa syksyllä 2020 ja kestää vuoden 2022 loppuun.

Kaupungin brändikirja hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 4.2.2019, jonka jälkeen aloitettiin brändin jalkauttaminen. Brändin lanseeraus toteutettiin kaupungin syntymäpäivänä 7.3.2019. Kaupungin linjauksen mukaisesti brändin jalkauttamisen päätavoite vuonna 2019 oli, että kaupunkilaiset oppivat tuntemaan uuden brändin, minkä johdosta toimenpiteet kohdistettiin ensisijaisesti Mikkelin kaupunkirajojen sisäpuolelle. Vuoden 2019 kaupunkimarkkinoinnin tavoite brändin jalkautuksesta paikallisesti onnistui hyvin. Kaupunkimarkkinointitiimi toimi aktiivisesti ja kaupunkimarkkinointia tehtiin aikaisempaa vahvemmin konserniyhteistyönä.

2.2 Käyttötalous- ja tuloslaskelmaosan toteutuminen

2.2.1 Konsernin tavoitteiden toteutuminen

2.2.1.1 Etelä-Savon Energia -konserni

Omistus	100 %	
Toimiala	Sähkön- ja lämmöntuotanto, sähkönsiirto, sähköurakointi, biokaasu ja aurinkoliiketoiminta.	
Toimitusjohtaja	Erkki Karppanen	
Hallituksen jäsenet	<u>21.5.2019 alkaen</u> Heikki Nykänen (pj.) Paavo Barck (varapj.) Outi Kauria Päivi Ylönen Anni Siiskonen Pekka Selenius Jukka Rossi (24.9.2019 alkaen) Ville Kakkonen Pertti Ruotsalainen	<u>21.5.2019 asti</u> Heikki Nykänen (pj.) Paavo Barck (varapj.) Outi Kauria Päivi Ylönen Anni Siiskonen Pekka Selenius Annaliisa Leinonen (24.7.2019 asti) Ville Kakkonen Aimo Ollikainen
	Hallituksen kokouksiin kutsuttavat asiantuntijat Henkilöstön edustajalla hallituksen kokouksissa puhe- ja läsnäolo-oikeus. Vuonna 2019 henkilöstön edustajana toiminut Ilkka Vaarasuo.	

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2020–2023

Sähkön hinta on ollut viime vuosina niin alhainen, että vastapainesähkönkään tuottaminen ei aina ole ollut kannattavaa. Erityisesti tuulisähkö heiluttaa sähkönhintaa ja Olkiluoto 3:n käynnistyminen voi laskea sähkönhintaa. Sähkön hinnan volatiliteetti tulee lisääntymään.

Vuodet tulevat olemaan aiempaa lämpimämmiksi ja sateisemmiksi, kuten alkuvuosi 2020 on osoittanut. Tämä voi pienentää lämmönmyyntiä ja heikentää polttoaineiden laatua. On epävarmuutta puupolttoaineen saannin suhteen talvella 2020–21, koska hakkuita ei ole tehty johtuen metsäteollisuuden lakoista ja seisokeista sekä huonosta lumitilanteesta.

Jatkossa yhtiöt tulevat panostamaan aurinkoon ja tuuleen energiantuotannossa. Liikenteessä panostetaan sekä sähkö- että kaasuautoihin.

Sähkön siirrossa alkaa uusi valvontakausi 2020-2023. Mahdollisesti valtiovalta tulee tekemään päätöksiä, joilla tullaan laskemaan sähkönsiirron tuottotasoa nykyisestä tulevina valvontajaksoina.

Merkittävimmät tapahtumat vuonna 2019 ja niiden vaikutus yhtiön talouteen

Vuosi 2019 toteutui operatiivisesti budjetoitua paremmin ja lisäksi Lumme Energian myyntitulot paransivat yhtiön tulosta. Puulla tuotetulle sähkölle ei saatu lainkaan aiemmin noin 1–1,5 milj. euroa vuodessa saatua tuotantotukea korkean päästöoikeuden hinnan johdosta.

Tulostavoitteet

Voimaliiketoiminta			
Strateginen valinta: Luovumme turpeen käytöstä vuoteen 2035 mennessä			
Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit	Toteuma 31.12.
Toteutetaan teknisiä toimenpiteitä, jotka mahdollistavat turpeen käytön edelleen vähentämisen.	1. Pursiala 2 turbiinin muuttaminen kaukolämpöturbiiniksi, jotta kaikki sähkö saadaan tehtyä hyvän hyötysuhteen vastapainesähkönä. Tällöin voidaan tehdä tuotantoa Pursiala 2:lla enemmän ja turvetta vaativalla Pursiala 1:lla vähemmän.	Turpeen käytön osuus: Nyt noin 20 %, muutoksen jälkeen noin 15 %.	Turbiinimuutos valmistui 12/2019. Turpeen käyttö vuonna 2019 21,4%.

Kokonaishyötysuhteen parantaminen edelleen.	Pursiala 2 turbiinin muuttaminen kaukolämpöturbiiniksi, jotta kaikki sähkö saadaan tehtyä hyvän hyötysuhteen vastapainesähkönä. Ajosuunnittelun ja optimoinnin kehittäminen edelleen.	Kokonaishyötysuhde. Nyt noin 80 %, tavoite 82 %.	Turbiinimuutos valmistui 12/2019.
Tuotanto-ominaisuudesta ja osaamisesta huolehtiminen siten, että huoltovarmuus on taattu.	Kunnossapito- ja käyttöorganisaation osaamisesta huolehtiminen, myös jatkuvuusmielessä. Vuosihuoltojen ja investointien toteuttaminen oikea-aikaisesti, laadukkaasti ja riittävillä varoilla.	Laskennallinen huippu- ja varalämpökeskusten varatehon tarve. Tavoitteena vähemmän kuin v. 2018.	Toteutunut. Taso 1548 MWh.

Kaukolämpö

Strateginen valinta: Tavoittelemme hyvää kannattavuutta ja kilpailukykyistä hinnoittelua

Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit	Toteuma 31.12.
Hyvän tuloksen takaava hinnoittelu siten, että kilpailukyky turvataan myös uudisrakentamisessa.	Hinnoittelun maltillinen arvioiminen kustannuksia vastaavaksi.	Liikevoittoprosentti vähintään 10 %. Kaukolämmöstä luopuvien asiakkaiden määrä ei lisääntynyt vuoden 2018 tasosta.	Toteutunut.
Asiakkaan kulutustiedon laadun parantaminen ja kulutusjoustopotentialin mahdollistaminen.	Kaukolämpömittareiden vaihtaminen tuntiluennantaisiksi. Kulutusdatan hyödyntäminen palveluissa.	Mittarit vaihdettu Q4/2020 mennessä isoihin käyttökohteisiin. Uusi kulutusjoustopotentialin palvelutuote lanseerattu Q4/2022 mennessä.	Työ käynnissä.
Verkon arvon säilyttäminen, optimointi simuloinnilla.	Riittävän tiedon kerääminen verkoston tilanteesta. Simulointiohjelmiston hankkiminen ja käyttöönotto.	Verkosto ajettu simulointimalliin, jolla voidaan optimoida investointeja. Tehty Q4/2019 mennessä.	Toteutui.
ESE edistämässä isoa lämmön tai höyryn käyttöä. Esim. kylpylä Mikkeliin?	Markkinointia lämmön- ja höyrykäytölle.	Tikkalan alueelle saatu uusi teollinen asiakas Q4/2022 mennessä.	Voidaan arvioida Q4/2022

Uudet liiketoiminnot

Strateginen valinta: Haemme kasvua uusista liiketoiminnoista

Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit	Toteuma 31.12.
Aurinkoliiketoiminta verkostoituu sopivien toimijoiden kanssa muodostaen vahvan palvelukokonaisuuden. Ydinosaaminen säilytetään ESE-konsernissa.	Etsitään sopivia yhteistyökumppaneita. Perustetaan yhteisyritys tai päästään kumppanuussopimukseen. Kehitetään ja tuoteistetaan palvelukokonaisuudet ja panostetaan asiakashankintaan.	Yhteistyökumppani löydetty Q2/2019 mennessä. Foremica-tuotteen myynti kaksinkertaistuu vuosittain.	Ei toteutunut.

ESE vastaa Mikkelin seutukunnan biokaasun jakelusta ja vähittäismyynnistä sekä kehittyä biokaasualan johtavaksi asian tuntijaorganisaatioksi.	Hankitaan omistukseemme Mikkeliissä ja Haukivuorella olevat tankkausasemat ja niihin liittyvät laitteet. Rakennetaan 2 uutta tankkausasemaa seutukunnalle. Hankitaan 2–3 teollista kaasuasiakasta. Rekrytoidaan ja/tai koulutetaan tarpeen mukaan sopivaa henkilöstöä	Kaasun myynnin kasvu 20 % vuodessa.	Myynti aloitettu 02/2019.
Aurinkolämmöllä korvataan polttamalla tuotettua lämpöenergiaa oman verkon sopivissa kohteissa.	Selvitetään taloudellisesti kannattavat kohteet Rakennetaan taloudellisesti kannattavat kohteet.	Toteutettu yksi kohde.	Ei ole toteutunut v. 2019.

ESE-Verkko			
Strateginen valinta: Noudatamme kohtuullista hinnoittelua			
Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit	Toteuma 31.12.
Hinnoittelussa tavoitellaan lähes maksimituottoa.	Ennakkolaskenta kuluvaan valvontajakson ja tulevien valvontajaksojen osalta sekä sen perusteella tarpeelliset hinnanmuutokset.	Toteutunut tulos / sallittu tuotto. Tavoitteena että toteutunut tulos on vähintään 90 % sallitusta tulosta tarkastelujakson päättyessä.	Valvontajakso päättynyt 31.12.2019 ja tulos selviää 11/2020.
Asiakaspalvelun parantaminen.	Häiriötiedotuksen tekstiviestipalvelu. Yleisen sähköverkkodatan netti-/somejakelu.	Asiakasmäärä tekstiviestipalvelussa. Asiakaskyselyiden tulokset.	Tekstiviestipalvelu ei ole kiinnostanut asiakkaita. Asiakastytyväisyyskysely tehty ja saatu hyvät tulokset.
Verkko-omaisuudesta ja osamisesta huolehtiminen niin, että jakeluvarmuus on taattu.	NKA-arvo pidetään yli 50 %. Kyberriskit torjutaan.	Investointimäärä keskimäärin 2,5 m€/v. Ei realisoituneita kyberriskejä.	Toteutunut.

ESE-tekniikka			
Strateginen valinta: Haemme kasvua ESE-Tekniikassa			
Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit	Toteuma 31.12.
Liikevaihdon kasvattaminen markkinointia ja myyntityötä lisäämällä.	Resurssin lisääminen: toimitusjohtajapestin muuttaminen täysiaikaiseksi. Jalkautuminen maakuntiin. Referenssikohteita, jotka tukevat myyntiä.	Liikevaihto vuonna 2020 vähintään 30 % suurempi kuin vuonna 2018. 50 asiakaskäyntiä / yhteydenottoa vuodessa. 10 uutta asiakasta vuodessa.	Liikevaihdon kasvu toteutunut. Asiakaskäynnit sekä uusasiakashankinta toteutunut.
Tuloksen parantaminen laskutettavaa työaikaa lisäämällä ja seuraamalla laskutettavaa työaikaa.	Seurantajärjestelmän käyttöönotto ja jalkauttaminen. Tulosten analysointi ja hyödyntäminen. Yksilötasolla työntekijöiden työtehon seuranta. Työtehon seurannan hyödyntäminen tulospalkkauksessa.	Liikevoitto nostetaan 10 %:iin vuoteen 2020 mennessä.	Voidaan tarkastella vuoden 2020 jälkeen.

Liikevaihdon kasvattaminen palveluita tuotteistamalla.	1. Jalkautuminen maakuntiin. 2. Testikohteita omalle tallelolle. 3. Laadukkaita palveluita asiakkaille.	Kaksi tuotteistettua palvelua vuosittain.	Toteutui vuonna 2019.

OHJELMAKORTIT

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Liikennepäästöjen vähentäminen	Biokaasutankkausasteiden lisääminen / Energialiiketoiminta (nykytaso 2 kpl)	Tankkausasteiden määrä + 2 kpl	Suunnittelun alla 2 uutta pistettä.
Ilmanlaadun parantaminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	Turpeen käytön vähentäminen / Voimaliiketoiminta (nykytaso 20 %)	- 5 %-yksikköä	Ei toteutunut v. 2019.
	Aurinkolämpö ja –sähkökohde, jolla korvataan polttamalla tuotettua energiaa / Energialiiketoiminta	1 kohde	Aurinkosähkökohde rakennettu Haukivuorelle.

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	Tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kestävä kehitys ja ilmasto- muutoksen torjunta	Kaukolämpöasiakkaiden kulu- tustiedon laadun parantami- nen vaihtamalla mittarit / Energialiiketoiminta	Mittarinvaihto aloitettu isoissa kohteissa v. 2019	Mittarinvaihto käynnissä.

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	Tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
EcoSairila -kehittämisalusta	BioSairila-hankkeen valmistu- minen / BioSairila Oy	Laitos tuotannossa v. 2019	Laitos tuotannossa v. 2020.

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	Tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kaupunkiorganisaation mark- kinoinnin ja viestinnän vies- tien ja visuaalisen ilmeen yh- tenäistäminen	Osallistumme kaupunkimark- kinointitiimin toimintaan / Hallinto	Osallistuminen	Toteutunut.
Tapahtumat	ESE tukee sopivia kaupungin järjestämiä tapahtumia / Hal- linto	1 tapahtuma	Osallistuttiin Syke-tapahtu- maan osana kaupunkikonser- nia.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Konserni pääsi tulostavoitteisiinsa.

Tunnusluvut (1000 euroa)

	Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019	Tilinpäätös 2019
Liikevaihto	47 138	47 000	50 483
Tilikauden voitto/tappio	1 452	2 000	4 185
Osinko	2 000	2 000	2 860
Investoinnit	8 000	10 500	14 400
Ulkoinen velka	91 773	83 000	91 087
Sisäinen velka	14 296	14 300	14 295
Konsernitilin limiitti	4 200	4 200	4 200
Omavaraisuusaste	17,3 %	15 %	18,4%
Henkilöstö	101	93	102
vakituinen	95	90	91
määräaikainen	6	3	7

Merkittävimmät investoinnit ja niiden toteutuminen

Voimalaitoksella tehtiin onnistuneesti turbiininmuutos lauhdeturbiinista vastapaineturbiiniksi.

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

• Strategiset riskit

ESEn strategiset riskit liittyvät Pursialan voimalaitoksen tuotannon ja kaukolämmön myynnin kannattavuuteen. Lämpiminä vuosina Pursialan voimalaitoksen tuotantomäärät ovat vähäisiä, ja ns. minimikuormalla ajaminen heikentää tuotannon hyötysuhdetta. Pursialan voimalaitos pystyisi tuottamaan enemmän lämpöä kuin mitä tällä hetkellä on olemassa lämpökuormaa. Voimalaitoksen toiminnan kannattavuuteen kytkeytyy myös poliittisia riskejä, kuten muutokset polttoaineiden verotuksessa, käyttökielloissa ja tuissa. On tärkeää, että voimalaitokselle saapuvien polttoaineiden energiamäärät saadaan mitattua oikein, sillä se vaikuttaa suoraan tuotannon kannattavuuteen.

Tukkusähkömarkkinoilla hinnat ovat edelleen alhaiset tuotantokustannuksiin verrattuna.

Sähkön hintariskeihin varaudutaan ESEn hallituksen hyväksymällä riskipolitiikalla. Riskipolitiikka määrittelee, miten tulee varautua markkinahintariskiiin, määräriskiiin, vastapuoliriskiiin, likviditeettiriskiiin ja aluehintariskiiin. Lisäksi riskipolitiikka määrittelee rajat, joissa riskien tulee pysyä. Riskipolitiikan toteutumista seurataan kuukausittain.

Kaukolämmössä haasteena on kiinteistöjen energiankulutuksen väheneminen sekä maalämpöratkaisujen imagoetu markkinoinnissa. Etu on tosin aiempaa pienempi.

• Operatiiviset riskit

Operatiivisista riskeistä huomattavimmat ovat polttoaineiden saannin turvaaminen Pursialan voimalaitoksella, lämmöntuotantokapasiteetin riittävyys ja toimivuus sekä sähkönjakelun varmistaminen.

Polttoaineiden saantia on pyritty turvaamaan riittäväillä polttoainesopimuksilla, omilla polttoaineiden varmuusvarastoilla sekä keskittämällä pääosa puupolttoaineiden terminaalitoiminnoista Mikkelin Metsä-Sairilaan. Puupolttoaineiden saatavuutta varmistaa lisäksi oman polttoainehankinnan kehittäminen Venäjällä. Pitkän aikavälin epävarmuustekijät liittyvät turpeen verotukseen ja mahdollisiin käyttökieltoihin.

Uutena haasteena on polttoainekäytön äärevöityminen. Tämä tarkoittaa sitä, että voimalaitos käyttää hyvin lyhyinä pakkasjaksoina paljon polttoainetta, kun muina aikoina polttoaineen käyttö on huomattavasti pienempää. Polttoainetoimittajilta vaadittaisiin näin ollen entistä enemmän terminaalivarastointia, jolla tuetaan haketusta kylminä kuukausina. Se vaatii kuitenkin investointeja.

Lämmöntuotantokapasiteetin riittävyys häiriötilanteissa ja suurissa kuormitustilanteissa on varmistettu vara- ja huippulämpökeskuksilla. Pursialan lämmöntuotantokapasiteetti on noin 130 MW ja vara- ja huippulämpökeskusten kapasiteetti hieman alle 100 MW. Vara- ja huippulämpökeskusten kapasiteetin tulee vastata kaukolämmön myyntimäärien kehitystä.

Verkkotoiminnan riskeinä ovat sähkönjakelun häiriöt ja sallitun tuoton laskentaan vaikuttavat viranomaispäätökset. Sähköverkon pitkän aikavälin kehittämiseksi on laadittu suunnitelma. Se ohjaa verkkoon tehtäviä investointeja, joilla pyritään turvaamaan sähköverkon toimintavarmuus ja kehittämään verkkoa. Sähkönjakelun häiriöitä pyritään lisäksi ennaltaehkäisemään siten, että verkon toimintakunnosta huolehditaan mm. huoltotoimenpiteillä ja verkonraivauksella. ESE-Verkko Oy jatkaa verkkonsa maakaapelointiasteen nostamista.

Muita riskejä ovat päästöoikeuksien riittävyys, muutokset sähkön markkinahinnassa sekä henkilöriskit. Yhtiön saamat ja edellisiltä vuosilta yli jääneet päästöoikeudet riittävät Pursialan voimalaitoksen tarvitsemaan turpeen polttomäärään, koska Pursialan kattilatekniikka mahdollistaa puunkäytön aina 85 %:iin saakka. Sähkön hintariskeihin on varauduttu riskipolitiikalla.

Hallituksella tulee aina olla suunnitelma toimitusjohtajan mahdollisesta korvaamisesta. Lisäksi henkilöriskeihin on varauduttu sijaisuusjärjestelyin ja dokumentoimalla tietoa siten, että tieto on myös muiden saatavilla. Sijainen tekee sijaistettavan työn ja tulee samalla perehdytetyksi toisen työhön käytännön kautta.

• Rahoitusriskit

Konsernin rahoitusriskeihin on varauduttu joko kiinteäkorkoisilla lainoilla tai hankkimalla lainoille suojaustuotteita. Tällä tavoin suojattuja lainoja tulee olla noin 50–80 % konsernin lainakannasta aina seuraavien 10 vuoden ajan. Muutoksia voidaan tehdä hallituksen päätöksellä. ESE-konsernilla on käytössään kaupunkikonsernitiliin liitetty limiitti, joka auttaa maksuvalmiudessa.

• **Vahinkoriskit**

Konsernissa on tunnistettu seuraavat vahinkoriskit: omaisuusvahinkoriskit, vastuuvahingot, tuotannon keskeytysriskit, ympäristövahingot, rikosvahingot ja tapaturmat. Vakuutusmäärät ja vakuutusten kattavuus tarkistetaan vuosittain. Konsernilla on käytössään vakuutusmeklari, joka avustaa mm. vakuutusten kattavuuden määrittelyssä sekä korvaushakemuksissa.

Omaisuusvahinkoriskeihin on varauduttu omaisuusvakuutuksilla, joita ovat mm. laitosten ja irtaimiston vakuutukset sekä ajoneuvovakuutukset. Sähkö- ja kaukolämpöverkkoja ei ole vakuutettu.

Toiminnan vahinkojen varalta yhtiöllä on vastuuvakuutus, joka sisältää liiketoiminnan lisäksi myös toimitusjohtajan, hallituksen ja johtoryhmän vastuuvakuutukset. Yrityksellä on myös rikosvakuutus. Pursialan voimalaitoksen ja Tikkan tuotantojen mahdollisen keskeytyksen varalta on keskeytysvakuutus.

Ympäristövahinkoihin on varauduttu mm. ympäristövahinkovakuutuksin sekä valitsemalla vähäpäästöisiä polttoaineita, parantamalla tulipalotilanteiden toimintavalmiuksia ja vaihtamalla sähköverkkoon ympäristöystävällisiä muuntajia.

Työtaturmia pyritään ehkäisemään järjestämällä työturvallisuuskoulutusta koko henkilöstölle ja lisäämällä näin tietoisuutta turvallisista työtavoista. Työturvallisuuden kehittymistä seurataan yhtiön mittareista laaditun työturvallisuusindeksin avulla. Lisäksi yhtiössä järjestetään säännöllisesti ensiapukoulutusta ja turvavartteja sekä ylläpidetään työturvallisuuskortteja. Työtaturmien varalta henkilöstöllä on lakisääteinen tapaturmavakuutus ja matkavakuutus työmatkoille. Henkilöstölle on otettu myös vapaaehtoinen sairauskuluvakuutus, joka kattaa kaikki sairaus- ja tapaturmakustannukset 10 000 euroon asti.

• **Sääntöjen ja päätösten noudattaminen**

Sisäisessä valvonnassa tai tilintarkastajien suorittamassa valvonnassa ei ole todettu, että sääntöjä tai päätöksiä olisi jätetty noudattamatta eikä ole havaittu, että noudattamatta jättäminen olisi aiheuttanut haittaa yhtiölle.

• **Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta**

Hallitus määrittelee konsernille strategian, vision, arvot ja palvelulupaukset. Niiden perusteella konsernille määritellään toiminnalliset tavoitteet vuosisuunnittelun yhteydessä. Tavoitteet perustuvat pitkälti hallituksen vahvistamaan strategiaan. Tavoitteiden toteutumista seurataan johtoryhmätasolla kaksi kertaa vuodessa pidettävissä johdon katselmuksissa. Yksiköiden vuositavoitteet perustuvat sekä strategian mukaisiin tavoitteisiin että kehityskeskusteluissa asetettuihin tavoitteisiin. Yksikötason tavoitteiden toteutumista seurataan yksiköiden osastopalavereissa vähintään kaksi kertaa vuodessa.

Konsernille laaditaan vuosittain budjetti sekä investointisuunnitelma, jotka hallitus vahvistaa. Näiden suunnitelmien pohjalta laaditaan konsernin kassabudjetti, johon esimerkiksi rahoitustarve perustuu. Tulosbudjetti seurataan kuukausittain ja kassabudjettia viikoittain. Toteutuneet investoinnit tarkastetaan vuosittain.

Jokaiseen maksuun tarvitaan asiatarkastaja ja hyväksyjä, joiden tulee olla eri henkilöt. Mikäli poikkeustilanteessa maksumääräys annetaan sähköpostilla ilman tarkastaja-hyväksyjä -menettelyä, tulee maksun oikeellisuus varmentaa puhelinsoitolla maksumääräyksen antaneille henkilölle. Kirjanpidossa tehdään täsmäytykset ja erot tarkastetaan eli siinä toimii omaehtoinen valvonta.

• **Omaisuuksien hankinta, luovutus ja hoito**

Hankintoihin liittyvät menettelyt ja oikeudet on määriteltävä ESE-konsernin Hyvä hallintotapa -asiakirjassa. Siinä on määriteltävä myös lähipiiriliiketoiminnan valvonta, sopimusten laadinta, omaisuuden hallinnointi, kirjanpidon ja maksuliikenteen järjestäminen sekä sisäinen valvonta ja tarkastus.

Jokainen työntekijä on velvollinen käsittelemään työnantajan omaisuutta vastuullisesti, kuten heidän tulee myös kunnioittaa asiakkaan omaisuutta. Nämä on määriteltävä ESElisen pelisäännöissä, joka on osa ESEn toimintajärjestelmää. Omaisuuteen kohdistuvat riskit arvioidaan vuosittain vakuutusyhtiön kanssa ja riskit pyritään poistamaan omaisuusvakuutuksin.

ESE-konserni noudattaa hankinnoissaan Erityisalojen hankintalakia ”Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista”. Hankintojen tulee aina olla tarkoituksenmukaisia.

Näiden hankintarajojen alle jäävät hankinnat tehdään Mikkelin kaupunkikonsernin Cloudia-järjestelmällä.

Hyviä valintakriteerejä ovat:

- hinta-laatusuhde
- paikallisuus
- ympäristöystävällisyys
- toimittajan luotettavuus
- aluetaloudelliset vaikutukset
- energiatehokkuus

Hankintoja valvotaan siten, että ostoreskontramaksuissa tulee olla laskun tarkastajan ja hyväksyjän kuittaus. Lasku ei mene maksuun ilman tarkastus- ja hyväksyntävaiheiden suorittamista, joista jää joko sähköinen merkintä. Laskulla ei saa olla sama henkilö hyväksyjänä, joka on laskun tarkastanut. Tarkastajana toimii hankinnasta tietävä henkilö. Reskontran ohi suoritetuissa maksuissa tulee myös olla tarkastajan ja hyväksyjän varmennus (maksumääräys tai lasku).

Yksiköt vastaavat siitä, että heidän hankintoihin liittyvissä laskuissa on riittävät merkinnät siitä, että laskusta käy selvästi ilmi, miten kustannus liittyy liiketoimeen. Mikäli näin ei ole, tulee laskun tarkastajan tai hyväksyjän täydentää laskun tietoja.

Investoinneista käydään erikseen talousosaston toimesta läpi, että investoinneiksi kirjatut kulut ovat investointeja ja varmistetaan, että laskuilta löytyvät riittävät tiedot, joilla voidaan varmistaa kulun olevan investointi. Yksiköt vastaavat siitä, että investointikirjaukset ovat oikein ja että laskuilta löytyvät riittävät tiedot. Konsernissa on erillinen ohje investointien määrittelyyn.

Hankintoja omalta lähipiiriltä (perheenjäsenet, joiksi katsotaan mm. avio- tai avopuoliso sekä henkilön omat tai puolison lapset ja muut huollettavat) voi tehdä ainoastaan esimiehen kirjallisella luvalla ja siten, että tarjoukset toimitetaan muulle kuin hankinnan tekeväälle henkilölle. Hankintoja suoritettava ei saa saada hankinnoista itselleen henkilökohtaista hyötyä.

Sopimusten laadinnassa tulee ottaa huomioon seuraavat asiat:

- sopimuksissa on ESE:ä suojaavat ja kohtuulliset pykälät
- sopimuksilla on omistaja, joka seuraa sopimusten noudattamista, voimassaoloa sekä maksujen aiheellisuutta ja oikeellisuutta
- mahdolliset sakkopykälät (viivästyskorko, myöhästymissakko)
- sopimuksen vakuudet ja takuut
- sopimuksen allekirjoittajalla on asianmukaiset allekirjoitusoikeudet (asemavaltuus, prokura tai nimenkirjoitusoikeus)
- sopimukset eivät pääse raukeamaan, kun niille on vielä tarvetta
- sopimukset sanotaan irti, kun ne eivät ole enää tarpeen
- sopimuksen irtisanomis-, purku- ja siirtomahdollisuudet (exit-pykälä)
- sopimus arkistoidaan ESE:n intranetin sopimustenhallintaan tai muuhun ESE:n sähköiseen järjestelmään

• Tiivis selvitys oman sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä arvio sisäisen valvonnan onnistumisesta

Sisäinen valvonta on osa päivittäistä toimintaa. Sen tavoitteena on saada riittävä varmuus toiminnan tuloksellisuudesta, toiminnan ja talouden lainmukaisuudesta, hyväksytyjen budjettien noudattamisesta, varojen ja omaisuuden turvaamisesta sekä raportoinnin oikeellisuudesta ja riittävydestä.

Sisäisen valvonnan järjestämisestä ja toiminnan tuloksellisuudesta vastaavat konsernin hallitukset sekä toimitusjohtajat. Kaikkien liiketoimintayksiköiden ja yhtiöiden on kuitenkin toimintaa suunnitellessaan otettava huomioon sisäisen valvonnan asettamat vastuut ja veloitteet ja he vastaavat sisäisestä valvonnasta vastualueillaan. Sisäistä valvontaa toteuttavat myös kaikki työntekijät kaikilla organisaatiotasoilla osana toimintarutiineihin sisältyvää toimintojen ja varojen käytön valvontaa.

Johdon ja esimiesten tulee omalla toiminnallaan näyttää esimerkkiä ja luoda organisaatioon myönteinen sisäisen valvonnan ilmapiiri. Johtamistapa ja toimintakulttuuri luovat perusta valvontaprosessille ja edistävät tavoitteiden toteutumista sekä henkilöstön valvontatietoisuutta.

Sisäisessä valvonnassa ei ole tullut ilmi väärinkäytöksiä tai kirjattu poikkeamia, joiden perusteella voitaisiin todeta, että konsernissa olisi tapahtunut väärinkäytöksiä. Sisäinen valvonta voisi olla tehokkaampaa, mutta yhtiössä ei ole erikseen sisäistä valvontaa tekevää controller-henkilöä, jonka avulla sisäistä valvontaa voitaisiin tehdä enemmän. ESE konsernissa aloitetaan kuitenkin vuonna 2020 ulkopuolisen toimijan suorittama sisäisen tarkastuksen toiminta ja tätä

varten on laadittu sisäisen tarkastuksen toimintamalli.

Omistajapoliittiset toimenpiteet vuonna 2019

Toimenpide	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmisteluvastuulininen	Muut osallistuvat tahot	Toteuma 31.12.
Toimitilakysymys: muutto Rantakylätaloon	12/2019		Naistinki Oy		Toteutunut 02/2020.
Pursiala 2:n turbiinimuutos, lauhdetuotannon vähentäminen	9/2019	Investointi noin 3 milj. €	Etelä-Savon Energia Oy / Voimaliiketoiminta		Toteutunut.
Mahdolliset osakkuusyhtiöiden osuuksien myynnit	12/2019		Etelä-Savon Energia Oy / Hallinto		ESE myi osuutensa Lumme Energia Oy:ssä.

2.2.1.2 Etelä-Savon Koulutus Oy (Esedu)

Omistus	62,5 %
Toimiala	Yhtiön toimialana on ylläpitää kulloinkin voimassa olevassa lainsäädännössä tarkoitettua ammatillista koulutusta sekä lukiokoulutusta (vaihtoehtoisesti toisen asteen koulutusta) sille toimiluvassa/järjestämisluvassa määrätyn koulutustehtävän mukaisesti. Yhtiö voi harjoittaa myös toimialansa puitteissa muuta koulutustoimintaa. Lisäksi yhtiö järjestää toisen asteen koulutuksen tasoista aikuiskoulutusta sekä koulutustaan tukevaa palvelu-, majoitus-, ravintola-, tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Yhtiö voi toimintaansa varten omistaa ja hallita osakkeita, osuuksia ja kiinteistöjä sekä käydä niillä kauppaa ja vuokrata niitä sekä vastaanottaa avustuksia ja lahjoituksia.
Toimitusjohtaja	Seppänen, Arja
Hallituksen jäsenet	Lehkonen, Raine, pj Harmoinen, Taina Siitonen, Mikko Strengell, Janne Vuorinen, Jarmo Ojala, Sakari Salminen, Lotta Skyttä, Heikki Pyrhönen, Heikki, varajäsen Hallituksen kokouksiin kutsuttavat asiantuntijat -

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2020–2023

Rahoitusmalli on tällä hetkellä jäädytetty 70-20-10 malliin, jossa perusrahoituksen osuus on 70 %, suoritusrahoituksen osuus 20 % ja vaikuttavuusrahoituksen osuus 10 %. Toimitilojen tarve vähenee entisestään osaamisen kehittämisen siirtyessä vahvemmin työelämään ja verkkoon. Metsäkompensaatoraha (n. 460.000 €) on luvattu ainoastaan vuoden 2020 loppuun saakka. Tässä toivomme edunvalvontaa Suomen suurimpana ja Taitaja-kilpailujen parhaana metsäkoneenkuljettajien kouluttajana.

Hyvinvointi- ja palvelualojen rahoitus tulee olemaan jatkossa haastavaa, joskin työvoimatarve-ennusteiden osalta teknologia-alojen osaajien varmistaminen korostuu Etelä-Savossa.

Merkittävimmät tapahtumat vuonna 2019 ja niiden vaikutus yhtiön talouteen

Myynti KasvuEsedun kautta oli ennakoitua 400.000 € pienempi, valmisteverastojen muutos oli yli 400.000 € negatiivinen. Strategiaraha 280.000 € (joka saatiin joulukuussa 2019) piti kirjanpitolautakunnan ohjeiden mukaan kirjata vuoden 2019 tuloksi, samoin laatupalkintoraha 150.000 € kirjattiin tuloksi vuodelle 2019. Henkilöstökulujen pienentäminen tulojen vähetessä onnistui erinomaisesti, muiden kulujen osuus ylitti talousarvion yli 600.000 €, josta suurin osa muodostui koulutuskorvauksista (OPSO) sekä metsäkoneenkuljettajakoulutuksen ostoista Samiedulta.

Tulostavoitteet

Tavoite	Mittari	Toteutuma 2019
Vuoden 2017 rahoitusleikkaus jaksotettiin vuosille 2017–2018 ja tilikauden 2019 talousarvio on laadittu 0-tulokselle	0-tuloksen saavuttaminen vuonna 2019	Tulos oli -258.750 €, Kolmen vuoden kumulatiivinen talousarviovahvuus oli 2 meur, ja vain 1,7 meur toteutui kumulatiivisesti
Henkilöstömäärä pyritään pitämään vuoden 2017 tasolla, mikäli tulopohja pysyy arvioidulla tasolla.	Henkilöstömäärä	323
Opiskelijavuositavoite painottamattomana 2.724, joten jatkuvaan hakuun on panostettava vahvasti.	Opiskelijavuodet	2480 painottamatonta opiskelijavuotta. 2930 painotettua opiskelijavuotta.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Syrjäytymisen ehkäisy	Tiivis yhteistyö nuorten pajatoiminnan kanssa ja oman pajatoiminnan käynnistäminen.	2 toimivaa pajaa 2019 KTK-indikaattorit ohjelman mukaan	1 toimiva paja käytössä, teknologia- ja autopaja. Toinen paja käynnistyy tammikuussa 2020 (MaRa).Valma- ryhmiä käynnistyi viisi. KTK 2019: Nuorten tupakointi, alkoholin käyttö ja kannabista kokeilleiden määrä selvästi vähentynyt, nuuskan käyttö lisääntynyt. Koulunkäynnistä pitävien osuus huomattavasti valtakunnan tasoa korkeampi. Elämänsä tyytyväisten osuus kuitenkin pienentynyt ja yksinäiseksi tuntevien osuus kasvanut.
Kumppanuustalo-toimintamalli	Esedu-pisteet osana kumppanuustalo-verkostoa, tavoitteena koulutukseen hakeutumisen matala kynnyks	Toiminta käynnissä 2019	Ei toteutunut
Uusille urille -hanke	Nuorten työelämätaitojen vahvistaminen	Keskeyttämisen ehkäisy ja työllistyminen tai jatko-opinnot	Keskeyttäminen oli 12 %, työllistyminen 66,6 %, jatko-opintoihin sijoittuminen 9 %
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Yhteisöllisyyttä tukevat tapahtumat, esim. hyvinvointi virtaa	Esedun nuorten yhteiset tapahtumat (2-3), yhteistyö lukion kanssa	Hyvinvointi virtaa, Esedu-tartti, opiskelijatoiminnan ohjaaja, opiskelijoiden ilmainen aamupuuro. KTK 2019: Yli 90 % harrastaa jotain vähintään kerran viikossa.

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	Ks. Kumppanuustalo-toimintamalli edellä		Ei toteutunut
	Ks. yhteisöllinen ruokailu alla		Opiskeijoiden aamupuuro
Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen toimenpiteet	Lanseerataan kävelyklubikortti esedulaisille	Kilpailu 2019, KTK-indikaattorit ohjelman mukaan	Ei toteutunut sellaisenaan. Vuosittaisista kehittämispäivistä 1 varattu työhyvinvointiin ja ePassin arvoa lisätty.
	Varmistetaan pyörien pysäköinti ja turvallinen säilyttäminen Esedun käytössä olevissa kiinteistöissä		Pyöräteline ratkaisu toteutettu pääkampuksella Otavankatu 4.

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Yhdyspintatyössä valmistautuminen uuteen maakuntaan	Osallistuminen maakuntaudistuksen valmisteluun ja maakunnan osaamisen kehittämisen suunnitteluun	Esedusta toimija mukana 2 ryhmässä	Valmisteluun osallistuttiin suunnitelmien mukaan mutta keskeytyi 8.3. maakuntaudistuksen kaaduttua
	Johtamisen ja esimiestyön sekä henkilöstön osaamisen kehittämisspalveluiden tarjoaminen muille konsernin toimijoille		Tarjottu ja koulutettukin konsernin muita toimijoita
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	Kotona asumisen tukemisen strategisen painopisteen toteuttaminen: ruokapalveluita kotiin ja yhteisöllinen ruokailu	Ruokapalveluiden tuottaminen käynnistyy	Ei ole käynnistynyt oman tuotannon uudistamisen takia
	Nuorten turvallisuuden tukeminen opintojen aikana	KTK-indikaattorit ohjelman mukaan	Terveellisen, turvallisen ja hyvinvoivan oppilaitoksen tarkastukset ja toimenpiteet, opiskelijatoiminnan ohjaaja. Opiskeluhuollon toimijat samoissa tiloissa. KTK 2019: Kiusaaminen hieman lisääntynyt, hyvä keskusteluyhteys vanhempiin lisääntynyt huomattavasti.

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Elinvoimaisuus			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Resurssitehokkuus	Vastuullinen ja aluekehitystä tukeva ammatillisen koulutuksen valtionosuusrahoituksen käyttö	100 % opiskelijavuosien käytöstä	2480/2696
	Tilojen vähentäminen synergiaa lisäämällä	Yhteistyö nuorten työpajoissa	Tiloja vähennetty

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Saavutettavuus	eAmiksen käynnistäminen opintojen saavutettavuuden tueksi	Toiminta käynnistynyt 2019	eEsedu on käynnistynyt
Palvelujen digitalisointi	Ks. Saavutettavuus edellä		eEsedu käynnistynyt

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Työelämän tarpeista lähtevä koulutus	Valtionosuusrahoituksen tehokas käyttö ammatillisessa koulutuksessa	Ammatillisen koulutuksen rahoitusindikaattorit	Kaikki valtionosuusrahoitus on käytetty alueen työelämän tarpeiden mukaiseen osaamisen kehittämiseen
	Koulutusopimusten ja oppisopimusten kohdentaminen työllistymisen tueksi	ForeAmmatti käyttöön otettu alustana 2019	Järjestelmä käyttöön otettu ja kehitettävänä
	Työelämäfoorumien toiminnan kehittäminen	Toimivat kaikilla aloilla	Työelämäfoorumit toimivat kaikilla aloilla

Painopiste: Asiakslähtöiset yrityspalvelut			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Laadukkaat neuvonta- ja kehittämispalvelut sekä yhteistyöverkostot yritykselle elinkaaren eri vaiheisiin	KasvuEsedu Oy:n tarjoamat kehittämis- ja koulutuspalvelut, osaamiskartoitukset	KasvuEsedun liikevaihto, 80 kartoitusta	Yrityskartoituksia tehty 57.

Työllisyydenhoito			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
TMT-maksun pienentäminen	Esedun rekrytointia ja työllisyyttä tukevien palveluiden käynnistäminen (yritykset, opiskelijat, julkinen sektori)	Käynnistyminen 2019	Oli osa maakuntaudistuksen palveluiden kehittämistä. Toimitetaan tällä hetkellä omille opiskelijoille, nuorten työpajoilla myös muita.
Osaavan työvoiman varmistaminen	<i>Ks. Työelämän tarpeista lähtevä koulutus, edellä</i>		Kaikki valtionosuusrahoitus on käytetty alueen työelämän tarpeiden mukaiseen osaamisen kehittämiseen
	Kiinteä yhteistyö TE-palveluiden kanssa		Toimii
	Osallistuminen työllisyyttä tukeviin hankkeisiin		Osallistuttu hankevalmisteluun ja toimittu kumppaneina, toistaiseksi ei omia hankepäätöksiä.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Esedu konserni, sisältää KasvuEsedun, investoinneista vähennetty rahoitusosuudet

Tunnusluvut (1000 euroa)

	Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019	Tilinpäätös 2019
Liikevaihto	30 388	29 304	29 147
Tilikauden voitto/tappio	-212	12	-384
Osinko	0	0	0
Investoinnit	1 238	1 813	1 134
Ulkoisen velka	4 787	5 000	4 701
Sisäinen velka	0	0	0
Konsernitilin limiitti	3000, ei käytetty	3000, ei käytetty	3000, ei käytetty
Omavaraisuusaste	59,71%	57,8%	57,31%
Henkilöstö	335	350	323
vakituinen	297	308	294
määräaikainen	38	42	29

Merkittävimmät investoinnit ja niiden toteutuminen

Henkilöstö- ja talouspalveluiden uuden palveluntarjoajan käyttöönottoprojekti, ict-palveluihin varmuuskopiojärjestelmä ja tietokoneita, sosiaali- ja terveysalalle jalkahoidon kalusteita ja välineistöä, autoalalle mm. sähköauto talon yhteiskäyttöön, metsäalalle Mikkeliin uusi hakkuukone, rahoitettu osittain metsän kompensaaorahalla, metallialalle Pieksämäelle työkalujyrsinkone ja metsäalalle Pieksämäelle Havesteri, rahoitettu osittain metsän kompensaaorahalla. Lisäksi muuta kalustoa ja välineistöä koulutusaloille.

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

• Strategiset riskit

Opiskelijamäärän väheneminen, myynnin väheneminen

• Operatiiviset riskit

Tavanomaiset monialaisen ammattipiston henkilöstöön ja omaisuuteen kohdistuvat riskit.

• Rahoitusriskit

Laajennettu oppivelvollisuus ja sen mukanaan tuomat rahoitusriskit sekä mahdollinen metsäkompensaation häviäminen.

• **Vahinkoriskit**

Opiskelijoiden työelämässä oppimisessa aiheuttamat vahingot, opiskelijoiden ja henkilöstön laitteille ja koneille aiheuttamat vahingot.

• **Sääntöjen ja päätösten noudattaminen**

-

• **Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta**

Hallitus seuraa varojen käyttöä yhtiössä.

• **Omaisuuksien hankinta, luovutus ja hoito**

Hankintalain mukaan hankitaan, omaisuuden huolto organisoitu työaika-suunnitelmien ja tehtäväkuvien kautta ja sitä opastetaan uusille työntekijöille.

• **Tiivis selvitys oman sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä arvio sisäisen valvonnan onnistumisesta**

COSO-mallin mukaisesti controller koordinoi toimialajohtajien ja muiden esimiesten kautta sisäistä valvontaa.

Omistajapolitiittiset toimenpiteet 2019

Toimenpide	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmisteluvastuullinen	Muut osallistuvat tahot	Toteuma 31.12.
Hotellitoiminnasta luopumisen selvittäminen	31.5.2019	Yt-menettelyn mukainen eteneminen	Anu Pynnönen	Esedun johtoryhmä	Yhteistoimintamennettely aloitettu vuonna 2020.
Toimitilastrategia	31.12.2019	Tehdään yhdessä Mikko Oy:n kanssa	Arja Seppänen	Esedun johtoryhmä	Toimitilastrategiaa viety onnistuneesti eteenpäin.
Uusien koulujen rakentamiseen osallistuminen (suunnittelu)	31.12.2019	Kaupungin otettava kilpailutuksessa huomioon	Vesa Vainikainen	Esedun johtoryhmä	Koulujen rakentaminen ei ole alkanut.

2.2.1.3 Kiinteistökehitys Naistinki Oy

Omistus	100 %
Toimiala	Yhtiön toimialana on elinkeinoelämän edistäminen, vahvistaminen ja monipuolistaminen, yritystoiminnan kehittäminen sekä yritystoiminnan aloittamisen helpottaminen Mikkelissä. Tässä tarkoituksessa yhtiö voi omistus- ja vuokraoikeuden nojalla hallita kiinteistöjä ja alueita, rakentaa niille teollisuus- ja palvelutiloja sekä laitteita luovutettavaksi edelleen joko vuokraamalla tai myymällä sekä omistaa kiinteistöyhtiön osakkeita ja osuuksia. Yhtiö voi harjoittaa omaan liiketoimintaansa liittyvää muuta palvelu- ja liiketoimintaa. Yhtiö voi toimialueensa pk-yritystoiminnan turvaamiseksi sijoittaa tarvittavaa pääomaa toimiviin ja perustettaviin yrityksiin sekä antaa takauksia.
Toimitusjohtaja	Kyösti Ylijoki
Hallituksen jäsenet	Kari Ojala, pj Juha Vuori, vpj Nina Nyyssönen Päivi Ylönen Harri Kivinen Hallituksen kokouksiin kutsuttavat asiantuntijat Jouni Riihelä, konsernivastuuhenkilö Heikki Siira

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2020–2023

Yleinen taloudellinen tilanne on ollut edelleen suhteellisen hyvä. Tilojen kysyntä pysynee hyvällä tasolla ja suurin osa yrityksistä pystyy suoriutumaan maksuvelvoitteistaan. Taloudellisen tilanteen hienoinen kiristyminen ja yleinen tilakäyttötrendi aiheuttaa sen, että osa asiakkaista vaatii joustavampia ja edullisempia tilaratkaisuja. Tämä aiheuttaa vuokralaiskiertoa ja Naistingin resurssit kokonaan tyydyttää tuota kiertoa ovat rajalliset. Aiheuttanee jonkin verran toimitilamuutoksia ja mahdollisesti vuokralaisten siirtymistä heille tällä hetkellä ajanmukaisempiin tiloihin.

Sijoittajien kiinnostus toimitilarakentamista kohtaan Mikkelin seudulla säilyy edelleen varovaisena ja jopa tiukkenee johtuen suurien investointikokonaisuuksien määrän kasvusta kasvukeskuksissa. Institutionaaliset sijoittajat eivät ole kiinnostuneita sijoittamisesta muihin kuin suuriin kasvukeskuksiin, joissa arvonnousu on mahdollista. Mikkelin kaupungilla on käynnissä useita tärkeitä aluerakennushankkeita. Uusien hankkeiden käynnistyminen Mikkelin seudulla edellyttää kaupunkikonsernin aktiivisuutta hankkeiden kehittäjänä. Mikkelin myyntityö on erittäin tärkeää! Naistingin rooli elinkeinopolitiikan tekijänä vahvistuu edelleen.

Merkittävimmät tapahtumat vuonna 2019 ja niiden vaikutus yhtiön talouteen

Rantakylätalon saneeraus ja uudisrakentaminen aiheutti vuodelle 2019 hieman odotettua suuremman liikevaihtopudotuksen. Samoin asiakasliikehdintä oli voimakkaampaa kuin edellisinä vuosina. Liikevaihdon hienoisen pudotuksen vastapainona saatiin kaikkia merkittäviä kulueria pudotettua myös. Ei merkittäviä tapahtumia talouteen suuresti vaikuttavina. Vuokrausaste on hyvä.

Tulostavoitteet

Tavoite	Toteuma 31.12.
Talouden vahvistaminen edelleen ja käynnissä olevien saneerauksien ja uudisrakennushankkeiden läpivieminen taloudellisesti kannattavasti Mikkelin elinkeinoelämää virkistäen	Yhtiön tilakantaa saatiin ajanmukaistettua tilikaudella hyvin. Rantakylätalon lisäksi Kansalliskirjastolle saatiin saneerattua lisää sanomalehtivarastotilaa sekä suurelle osalle vapautuneista tiloista saatiin neuvoteltua jatkokäyttöä.
Suuren kokoluokan elinkeinoinvestointeja on valmistelussa/toteutuksessa noin 30 miljoonan euron edestä, ja hankkeet on tavoitteena saada toteutumaan vuoteen 2022 mennessä.	Aikataulu kirjastohankkeen osalta siirtyi valtion päätöksenteon takia vuodelle eteenpäin. Investointihakneita saatiin kuitenkin toteutettua tilikaudella lähes 5M€ edestä. Samalla valmistelu käynnistyi ja eteni kaikkiaan n. 3,5M€n edestä vuodelle 2020
Yhtiön nykyisen kiinteistöomaisuuden korjausvelkaa tulee edelleen pienentää sekä ennakoita kiinteistöjen teknistä uudistamistarvetta. Investoinnit vuonna 2019 kohdistuvat kaupungin strategisesti tärkeiden yritysten kehittämisedellytysten turvaamiseen ja kiinteistökannan korjaustoihin.	Kiinteistökantaa saneerattiin suunnitellusti em. suurempien hankkeiden lisäksi uudistamalla tekniikkaa kohteissamme.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Luontoympäristön, kulttuurin ja rakennetun ympäristön hyvinvointivaikutusten edistäminen	Kyyhkylän ja Upseerikerhon kiinteistöistä ja ympäristöstä huolehtiminen siten, että toimivat kulttuuri- ja luontoarvoiltaan rikkaina toimintaympäristöinä kaupunkilaisille ja matkailijoille	Paikat ovat kunnossa ja käytettävissä	Suojelukohteiden tiloissa tehtiin sisätiloissa korjaustoimia. Kyyhkylässä kunnostettiin pihahuvimaja.

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	Savosetin tilojen uudelleenjärjestely	uudet toimivat tilat	Toteutettiin onnistuneesti aikataulussa.

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Elinvoimaisuus			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Maapolitiikka	Toimiminen osaltaan Mikkelin kaupungin maapolitiikassa omalla asiantuntemuksella	Tarvittaessa aina käytettävissä	Toimiminen mm. maankäyttötyöryhmässä oli aktiivista. Samoin yhteydenpito konsernin kehittämisasioissa oli aktiivista.
Matkailun edistäminen	Kyyhkylän matkailullisten toimintaedellytysten turvaaminen	kiinteistöjen pitäminen matkailullisesti houkuttelevina	Kyyhkylän osalta valmisteltiin alueen suurta muutostilannetta.

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Palvelujen digitalisointi	Kiinteistöjärjestelmien digitalisointi	Pääprosessit on digitalisoitu	Kunnossa.

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Memory Campus -kehittämisalusta	Kansalliskirjaston ja varastokirjaston sekä massadigitoinnin kiinteistöinvestoinnit	toteutunut rakennus	rakennuksen lobbaustoimintaa tehtiin ministereille ja virkamiehille.

Painopiste: Asiakslähtöiset yrityspalvelut			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Sujuvat sijoittautumispalvelut, joustava ja ennakoiva kaavoitus	Toimitilarapen tyydyttämisen sijoituville yrityksille	löydämme ratkaisun kaikille joko omasta kiinteistökanasta tai kolmansilta tahoilta	Kaikkiin tilahaasteisiin pystyttiin vastaamaan.
Laadukkaat neuvonta- ja kehittämispalvelut sekä yhteistyöverkostot yritykselle elinkaaren eri vaiheisiin	Etenkin omien asiakkaiden osalta aktiivinen rooli, mutta myös muille tiedontarvitsijoille tarvittaessa erittäin laadukasta neuvontaa		Pääsääntöisesti asiakasyrityksille, mutta myös joillekin muillekin yrityksille annettiin kehittämis- ja investointineuvontaa.

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	Aktiivinen verkostotoiminta	toimivat ja monipuoliset yhteydet Mikkelin elinvoiman kasvattamiseksi	Vaikuttaminen erityisesti RAKLIn toimitilat johtoryhmässä.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Asetetut taloudelliset tavoitteet toteutuivat muutoin paitsi tuloksen osalta arvio liikevaihto-/kulutasosta poikkesi budjetoidusta. Tilikauden aikana liikevaihtoennustetta nostettiin ylöspäin, mutta lähinnä liiketoiminnan muiden liikelajien osalta aiempien vuosien saneerausveloista saatavat tulot putosi ohjelmien päätyttyä ja siten tuloskin putosi, vaikka kulut pienivät kaikissa merkittävässä kulueryksessä. Yhtiön omavaraisuusaste ei pääse investointien määrän kasvun ja osinkomaksujen yhteisvaikutuksesta nousemaan.

Tunnusluvut (1000 euroa)

	Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019	Tilinpäätös 2019
Liikevaihto	5 274	5 000	5 148
Tilikauden voitto/tappio	380	300	259
Osinko	380	0	259
Investoinnit	1 000	6 500	4 500
Ulkoinen velka	20 502	26 500	23 041
Sisäinen velka	42	60	3
Konsernitilin limiitti	2 000	2 000	2 000
Omavaraisuusaste	27,6 %	26 %	24,7 %
Henkilöstö vakituinen	7	7	7
määräaikainen	0	0	0

Merkittävimmät investoinnit ja niiden toteutuminen

Merkittävin investointi Rantakylätalo.

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

• Strategiset riskit

Kaupungin houkuttelevaisuus yritysten toimintaympäristönä.

- **Operatiiviset riskit**

Tunnistetut riskit on suojattu vakuutuksilla.

- **Rahoitusriskit**

Riskit on suojattu vieraan pääoman osittaisilla suojauksilla ja korkoriskin siirrolla asiakkaalle.

- **Vahinkoriskit**

Tunnistetut riskit on suojattu vakuutuksilla

- **Sääntöjen ja päätösten noudattaminen**

Yhtiö noudattaa kaupunkikonsernin ohjeita ja päätöksiä täysimääräisesti. Samoin ulkoisia, mikäli ne ovat yhtiötä koskevia aitoja ja perusteltuja.

- **Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta**

Käyttöä valvoo toimitusjohtaja, hallitus ja kaupungin oma tarkastustoiminta.

- **Omaisuuksien hankinta, luovutus ja hoito**

Noudatamme kilpailutuslakia. Merkittävät päätökset käsitellään hallituksessa tai jopa omistajan taholta.

- **Tiivis selvitys oman sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä arvio sisäisen valvonnan onnistumisesta**

Yhtiössä noudatetaan osakeyhtiön valvontaperiaatteita lisätynä omistajaohjauksella ja -kontrollilla. Järjestely on toimiva.

Omistajapoliittiset toimenpiteet vuonna 2019

Toimenpide	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmisteluvastuullinen	Muut osallistuvat tahot	Toteuma 31.12.
Toimenpide 1: Konsernin kiinteistöomistuksen ja –hoidon yhtenäistäminen	2019-	Mm. kiinteistöautomaation, kustannuslaskennan ja valvonnan prosessit	Naistinki	Konsernin kiinteistötoimintaa harjoittavat ja/tai omistaja-käyttäjäyhtiöt	Kiinteistöautomaation osalta vastuu on laajentunut. Kustannuslaskennan ja valvonnan osalta tavoitetilaa ei ole saavutettu vaan konserni käyttää itsenäisesti ulkoisia palveluita, vaikka palvelua on tarjottu.
Toimenpide 2: Kaupunkikonsernin tilajärjestelyt	2019	Rantakylätalon saneeraus/uudistaminen	Naistinki	ESE, vesilaitos	Toteutunut täysimääräisesti ja aikataulussa sekä budjettirajoissa.
Toimenpide 3: Suuri elinkeinopoliittinen investointi	2022		Naistinki	Konserni, HY, OKM, Arkistolaitos	Hankesuunnitelma on valmis, samoin vuokraesitys. Lobbauksena tehty.

2.2.1.4 Metsäsairila Oy

Omistus	100 %
Toimiala	Jätehuolto ja jätteiden hyötykäytön edistäminen
Toimitusjohtaja	Sami Hirvonen
Hallituksen jäsenet	Olli Miettinen pj Jarmo Lautamäki varapj Tea-Tuulia Roos Risto Pöntinen Noora Ruuth Pirjo Paananen Markku Tiainen
	Hallituksen kokouksiin kutsuttavat asiantuntijat Jouni Riihelä / Mikkelin kaupunki

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2020–2023

Kuntien omistamien yhtiöiden markkinoilla oloa on rajattu. Tämä vaikuttaa merkittävästi Metsäsairila Oy:n tulokseen. Hyvä tulos on aikaisemmin tehty nimenomaan yritysjetteillä ja pilaantuneilla maa-aineksilla.

Ilmastonmuutos edellyttää toimia jätekuljetuksissa. Jätekuljetukset voivat olla täysin hiilineutraaleja, kun käytetään liikennebiokaasua. Liikennebiokaasu tulee voimakkaasti jätekuljetuksiin ja muuhun paikallisliikenteeseen Suomessa.

Kiertotalous tulee optimoida kokonaisuutena jätekuljetusten järjestämisestä alkaen, jolloin saadaan parempi kierätysaste ja alhaisemmat kustannukset kaupunkilaisille. Kiertotalouden myötä jätteiden lajitteluvaihtoiteet kasvavat ja jätekuljetusten keskitetyllä kilpailutuksella saadaan entistä suurempia säästöjä niin talouden kuin ympäristönkin kannalta. Tyypillisesti kuntien jäteyhtiöt hoitavat keskitetyt kilpailutukset jätekuljetuksista. 70 % suomalaisista asuu jo kunnan järjestämän jätekuljetuksen alueella (vaikka kuntien lukumäärästä suhde on 50/50 kunnan järjestämä kuljetus ja kiinteistön haltijan järjestämä kuljetus).

Valtioneuvoston selvityksessä yhdyskuntajätteen kierrätyksen lisäämisestä Suomessa (VN julkaisusarja 15/2019) todetaan, että kiinteistönhaltijan järjestämän jätekuljetuksen vaihtoehto tulee poistaa jätelaista.

Taajama-alueiden jätekuljetusten keskitetyssä kilpailutuksessa voidaan asuinkiinteistöjen osalta ottaa kattavasti myös muovinkeräys ja vaatteiden keräys järjestettäväksi.

Vuonna 2020 otetaan käyttöön huoneistokohtainen jätehuollon perusmaksu, jotta voidaan kattaa lisääntyneet kierätyskustannukset avoimesti ja läpinäkyvästi. Perusmaksu on osa kotitalouksien jätemaksua suuressa osassa Suomen kuntia.

Merkittävimmät tapahtumat vuonna 2019 ja niiden vaikutus yhtiön talouteen

Lainsäädännön markkinoilla oloa rajoittava vaikutus on pienentänyt tulosta verrattuna edellisiin vuosiin.

Tulostavoitteet

Tavoite	Toteuma 31.12.
Lajittelu ja kierrätyksen lisääminen eri jättemateriaaleille.	Hyötyjätepisteverkostoa on kehitetty.
Päästöjen vähentäminen kuljetuksissa, käyttäen jätteistä tuotettua liikennebiokaasua.	Haja-asutuksen jätekuljetusten kilpailutus toteutettu siten, että ainoa hyväksyttävä polttoaine on liikennebiokaasu. Biokaasukäyttöiset jäteautot tulevat Metsäsairila Oy:n urakoihin loppuvuonna 2020. Jos päästään hallinnoimaan ja tekemään yhteishankinta myös taajaman jätekuljetuksista niin päästöt laskisivat merkittävästi.
Jätteiden pienkuormien vastaanoton kehittäminen yhteistyössä Mikkelin Toimintakeskus ry:n kanssa.	Pienkuormien lajittelun tehostamisesta hanke käynnissä. Halli rakentuu keväällä 2020.
Jätehuollon kokonaisuuden optimointi ja hallinta. Jätehuollon ja kiertotalouden kokonaisuus tulee optimoida parhaan teknistaloudellisen ja ympäristöllisen hyödyn saamiseksi. Tehtyjen selvitysten pohjalta edullisin ja tasapuolisin kiertotalouspalvelu kuntalaisille saadaan kun jätehuollon kokonaisuus hoidetaan keskitetysti myös logistiikan osalta. Tästä on lukuisia esimerkkejä mm. Jätekuikko Oy Kuopiossa.	Kokonaisuuden optimointi edellyttää jätekuljetusten kokonaisuuden hallintaa. Taajaman osalta tätä ei ole päästy tekemään. Jätelain uudistus saattaisi tuoda tähän ratkaisun. Jätelain uudistus on viivästynyt. Oletettavasti aikataulu jätelain uudistukselle on kesä-syyskuu 2020.
Jätehuollon perusmaksulla rahoitetaan palveluiden kehittäminen ja käyttö. Uusia palveluita ovat mm. maksuttomat jäteasiat kiinteistöille sekä muovinkeräys.	Perusmaksu otetaan käyttöön 2020.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Syrjäytymisen ehkäisy	Metsä-Sairilan jätekeskukseen rakennetaan pienjätekuormille uusi vastaanotto- ja lajitteluhalli. Tämä mahdollistaa matalan kynnyksen työpaikkojen lisäämisen kiertotalouden alalle. Vastuu Metsäsairila Oy ja Mikkelin Toimintakeskus ry.	Toiminta alkaa 2019.	Halli on myöhästynyt, valmistuu kesällä 2020. Suunnitteluhanke on käynnissä.

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	Jätteiden syntypaikkalajittelu kaikissa kotitalouksissa.	Jätetutkimuksen tulokset (toteutus 2–5 v. välein)	Toteutetaan tutkimus 2020.

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Liikennepäästöjen vähentäminen	Jätekuljetukset liikennebiokaasulle koko Mikkelissä. Paikallinen biokaasun tuotanto.	BioSairila Oy:n tuotanto käynnistyy 2019 loppuvuonna.	BioSairilan tuotanto käynnistyy kesä-syky 2020.
Vesistöjen laadun parantaminen ja pohjavesiriskin vähentäminen	Jätekeskuksen hule- ja suoto-vesien hallittu käsittely.	Toiminnassa, toiminta tehostuu 2019.	Lisää vesienkeräysaltaita rakennettu 2019. Otetaan käyttöön kesällä 2020.
Ilmanlaadun parantaminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	Liikennebiokaasun lisääntyvä käyttö. Jätekuljetusten keskitetty kilpailuttaminen vähentää päällekkäistä kuljetusta. Kuljetussuorite laskee tehdyn selvityksen mukaan 17%.	2022	Ei ole tehty keskitettyä kilpailutusta koska jätekuljetusjärjestelmästä ei ole päätöstä.

Painopiste: Elinvoimaisuus			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Maapolitiikka	Uusiomaarakentamisen materiaalien hyötykäytön edistäminen aluksi EcoSairilassa ja myöhemmin muussa infrarakentamisessa.	tiilen ja betonin uusiokäyttö EcoSairilassa 2020	Toteutettu koekohde uuteen Metsäsairilankatuun.
Resurssitehokkuus	Kiertotalouden ja biotalouden hyödyntäminen. Materiaalien tehokas lajittelu ja kierrätys. Uusiomaarakentamisen tuotteet ensin EcoSairilan rakentamisessa. Liikennebiokaasun tuotanto jätemateriaaleista. Jätehuollon peruspalveluiden parantaminen rahoitetaan perusmaksulla.	Lajittelu ja kierrätys toiminnassa. Uusiomateriaalien tuotanto maarakentamiseen 2020.	Jatketaan tiilen ja betonin uusiokäytön kehittämistä. Tehdään kokeita uusiomaaineiden käytöstä mm. multa-tuotteiden raaka-aineena.

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Palvelujen digitalisointi	Sähköinen asiointi OmaSairila-palvelu kaikille jätehuollon asiakkaille.	Käytössä 2019 haja-asutuksen kiinteistökohtaisille asiakkaille.	Edelleen käytössä nykyisille asiakkaille.
Kestävä kehitys ja ilmasto- muutoksen torjunta	Jätekeskuksen energiaomavaraisuus kaatopaikkakaasusta sähköä ja lämpöä. Lisäksi aurinkopaneeleita jätekeskuksen oman sähkön käyttöön. Liikennebiokaasun käyttö vähentää päästöjä ilmaan.	Kaatopaikkakaasusta sähköä ja lämpöä toiminnassa. Liikennebiokaasun käyttö alkaa 2019.	Aurinkopaneelit otettu käyttöön 2019 vuoden lopussa. Liikennebiokaasun käyttö alkaa 2020.

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
EcoSairila -kehittämislusta	Yhteistyö EcoSairilan toimijoiden kesken.	Käynnissä	Käynnissä
Korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyö	Metsäsairila Oy toteuttaa bio- ja kiertotalouden kehittämissen hankkeita yhteistyössä LUT, Xamk sekä alan muut toimijat.	Useita hankkeita joka vuosi	Useita hankkeita käynnissä.

Painopiste: Asiakaslähtöiset yrityspalvelut			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Laadukkaat neuvonta- ja kehittämispalvelut sekä yhteistyöverkostot yritykselle elinkaaren eri vaiheisiin	Metsäsairila Oy tarjoaa pyydettyä yrityksiä kiertotalouden neuvontapalveluja. Metsäsairila Oy:n päätehtävä on tarjota kiertotalouden neuvontapalveluja asumisen osalta kaupunkilaisille. Näistä esimerkkinä ala-asteelta lähtien järjestettävät opetustilaisuudet ja neuvonnan esillä olo eri yleisötilaisuuksissa. Lisäksi tuotetaan materiaalia neuvonnasta, jota myös jaetaan jokaiseen kotitalouteen ja kesäasunnoille (lehti & kalenteri). Neuvontapalveluja kehitetään yhdessä Itä-Suomen jäteyhtiöiden kanssa myös eri some-kanavissa.	2018-	Toiminnot käynnissä.

Painopiste: Matkailu, vapaa-ajanasuminen, kulttuuri ja liikunta sekä niihin liittyvä tapahtumatuotanto			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Matkailun ja vapaa-ajanasumisen ympärivuotinen kasvu ja pitkäjänteinen kehittäminen	Mukana neuvomassa lajittelusta ja kierrätyksestä vapaa-aikaan liittyvissä markkinatapahtumissa. Laaja kierrätyspisteverkosto haja-asutusalueella.		Toiminta käynnissä.

Työllisyydenhoito			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Osaavan työvoiman varmistaminen	Oman henkilökunnan ammatitaidon ylläpitäminen ja kehittäminen koulutuksien avulla.	Jatkuva	Jatkuva

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Strategian jalkauttaminen ja brändityö	Kestävän kehityksen mukainen ympäristömyönteinen toiminta ja siitä tiedottaminen.		Toiminta käynnissä.
Kaupunkiorganisaation markkinoinnin ja viestinnän viestien ja visuaalisen ilmeen yhtenäistäminen	Konserniyhtiöiden yhteistyön lisääminen		Mukana yhteistyössä
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	Liikennebiokaasun käyttöön-otto laajemmassa mittakaavassa lisää hyvää julkisuutta.		Edistetään liikennebiokaasun käyttöä

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Taloudellisesti vuosi meni lähes suunnitellusti. Etukäteen oli tiedossa, että tulos tulee laskemaan edellisestä vuodesta. Tuloksen lasku johtuu pääosin lisääntyneistä jätteenkäsittelymaksuista sekä pienentyneestä markkinaehtoisesta jätemäärästä ja sen mukana tulleista tuloista. Kompostointilaitoksen operointi oli suunniteltua kalliimpaa mm. multatuotteiden raaka-aineena käytettävää turvetta jouduttiin ostamaan ennakoitua enemmän. Lakisääteinen kotitalouksien jätehuolto toteutettiin +/- 0 tuloksella.

Tunnusluvut (1000 euroa)

	Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019	Tilinpäätös 2019
Liikevaihto	6 382	6 097	6 178
Tilikauden voitto/tappio	863	501	373
Osinko	350	350	500
Investoinnit	879	1500	1 284
Ulkoisen velka	878	878	4 610
Sisäinen velka	0	0	0
Konsernitilin limiitti	500	500	500
Omavaraisuusaste	85 %	80 %	63 %
Henkilöstö vakituinen	19	22	22
määräaikainen	17	20	18
	2	2	4

Merkittävimmät investoinnit ja niiden toteutuminen

Aurinkopaneelit ovat toteutuneet. Uusien suoto- ja hulevesialtaiden rakennustyöt ovat pinnoitusta vaille valmiina.

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

• Strategiset riskit

Kiertotalouden toimintojen kokonaisoptimointi puuttuu. Jätekuljetukset tulee saada taajamassa asumisen jätehuollon osalta keskitetyn kilpailutuksen piiriin, näin toiminnan kehittäminen kiertotalouden aitona alustana on mahdollista.

Biokaasun liikennekäytön kehittyminen on strateginen riski, joka vaikuttaa BioSairilan tulokseen. Tähän varaudutaan biokaasun käyttövaatimuksella mm. omien kuljetusurakoiden kilpailutuksissa.

• Operatiiviset riskit

Eri jättemateriaalien laatu eteenpäin toimittamisessa on operatiivinen riski. Jätekeskuksen työt tehdään omana työnä joka vähentää riskiä jätteiden laadun osalta.

Ympäristölupien saaminen eri hankkeille on erittäin vaikeaa turhista valituksista johtuen. Lupaprosessit kestävät liian pitkään.

Jätteiden hyödyntämisen kustannukset voivat kasvaa, kun lakisääteiset veloitteet lisääntyvät. Tähän on varauduttu Riikinvoima Oy:n omistuksella sekä BioSairila Oy:n omistuksella ja pitkällä sopimuksella Kotkan Energian Hyötyvoimalaitoksen kanssa. Näin jätteenkäsittelystä ei makseta ylimääräisiä kustannuksia tulevaisuudessa. Kierrätysveloitteiden kasvaessa tarvitaan jätehuollon perusmaksu, jonka avulla kerätään rahoitus paremman jätehuollon palvelutason saavuttamiseksi

- **Rahoitusriskit**

Jätteiden hyödyntämisen kustannusten nousun riski voi aiheuttaa rahoitusriskiä

- **Vahinkoriskit**

Riskienarviointi osana sertifioitua toimintakäsikirjaa

- **Sääntöjen ja päätösten noudattaminen**

Noudatetaan sääntöjä ja päätöksiä, ympäristöluvan mukaiset viranomaistarkastukset ja -raportoinnit vuosittain.

- **Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta**

Tavoitteiden toteutumisen suunnitelman mukaan. Hallituksen kokouksissa seurataan talouden kehitystä.

- **Omaisuuksien hankinta, luovutus ja hoito**

Hallituksen päätöksillä.

- **Tiivis selvitys oman sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä arvio sisäisen valvonnan onnistumisesta**

Taloushallinnon tehtävät järjestetty siten, että laskujen tarkastaja ja hyväksyjä on eri henkilö. Sisäisen valvonnan asiat ovat esillä myös sertifioitujen toimintajärjestelmän ulkoisissa auditoinneissa.

Omistajapoliittiset toimenpiteet vuonna 2019

Toimenpide	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmisteluvastuullinen	Muut osallistuvat tahot	Toteuma 31.12.
Konsernin jätehuollon järjestämisen kokonaisuudessaan päivittäisen jätehuollon sekä rakennusten purkukohteiden osalta.	2020	Valmistelussa	Sami Hirvonen	Konserniyhtiöiden toimitusjohtajat	Toteutunut osittain. On järjestetty mm. yhteinen jättekuljetusten kilpailutus tehty konsernin tarpeisiin. Osa osallistui ja osa ei.
Liikennebiokaasun käyttöönotto omissa toiminnoissa ja koko konsernin kuljetuskilpailuissa.	2020	Valmistelussa	Sami Hirvonen	Konserniyhtiöt	Alkaa omissa urakoissa 2020 loppuvuonna.
Yhteistyö EcoSairilan kehittämisessä. Pienkuormien vastaanoton kehittäminen sekä materiaalien lajittelun ja kierrätyksen tehostaminen. Uusimateriaalien käyttö EcoSairilan alueen toteutuksessa.	2019	Valmistelussa	Sami Hirvonen Panu Jouhimo/Miksei Harri Lankinen/Mikkelin toimintakeskus	EcoSairilaan osallistuvat tahot	Hanke käynnissä. Pienkuormien lajitteluhalli valmistuu 2020 kesällä.
Konserniyhtiöiden yhteistyön tiivistäminen.	2020	Aloitettu	Konserniyhtiöiden toimitusjohtajat	Konserniyhtiöiden hallitukset	Käynnissä

2.2.1.5 Mikalo Oy

Omistus	100 %
Toimiala	Asuntojen vuokraus
Toimitusjohtaja	Hannu Sormunen
Hallituksen jäsenet	Markku Kakriainen (pj) Kalle Nieminen (vpj) Tuula Kohvakka Mirja Koski Jorma Harmoinen Pentti Laaksonen Eeva Kiiskinen
	Hallituksen kokouksiin kutsuttavat asiantuntijat Jouni Riihelä

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2020–2023

Kunnan väestökehityksen muutos, väestö ikääntyy ja vähenee. Yhden henkilön ruokakuntien määrä lisääntyy, jolloin isoja asuntoja tarvitaan aikaisempaa vähemmän. Ihmiset muuttavat keskustajamiin ja niiden läheisyyteen. Asuntojen kysyntä kohdistuu alueille, joissa palvelut ovat toimivia tai niitä on tarjolla. Väestö ei vähene muuttotappioalueilla pelkästään syrjäseuduilta, vaan se koettelee myös pienempiä kaupunkiseutuja. Taantuvat alueet menettävät tuottavaa työvoimaa, kun ammattitaitoinen ja nuorempi työvoima siirtyy vetovoimaisiin kasvukeskuksiin. Alueelle jää ikääntyvä väestö, jonka suhteellinen osuus väestöpohjasta kasvaa hyvin merkittävästi. Erityisesti kerrostaloalueet menettävät kilpailukykyään asuntomarkkinoilla, mikä heijastuu myös vuokra-asuntojen kysyntään.

Merkittävimmät tapahtumat vuonna 2019 ja niiden vaikutus yhtiön talouteen

Asuntojen kysyntä kohdistuu entistä voimakkaammin yksioihin ja pieniin kaksioihin. Sijainnilla on entistä suurempi merkitys.

Tulostavoitteet

Tavoite	Lähtötaso	Tavoitetaso	Mittari	Toteuma 31.12.
Käyttöaste	93 %	93 %	toteutunut/tavoite	94 %
Asukastyytyväisyys	1,44 %	1,42 %	kyselyn tulos	1,42 %

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Syrjäytymisen ehkäisy	Asuntoja asunnottomille ja vähävaraisille	Asunnottomien määrä	Asunnottomien määrä, ennallaan
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Asukastoimikuntien tukeminen ja niiden perustamisen edistäminen	Toimikuntien määrä	Toimikuntien määrä ennallaan

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	Asukastoimikuntien toiminnallisuuden tukeminen	Toimikuntien palaute	Palautteen sisältö
Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen toimenpiteet	Asuntojen sijainti		-
Luontoympäristön, kulttuurin ja rakennetun ympäristön hyvinvointivaikutusten edistäminen	Energiansäästöratkaisut	VAETS	Energian kulutus vähentynyt

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Yhdyspintatyössä valmistautuminen uuteen maakuntaan	ESSOTE-yhteistyö	palaute	Ei saatua palautetta
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	ESSOTE-yhteistyö	palaute	Ei saatua palautetta

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Liikennepäästöjen vähentäminen	Sähkö- ja kaasuautojen soveltuvuuden käytön selvittäminen	määrä	Jätehuollon kaasuautot
Vesistöjen laadun parantaminen ja pohjavesiriskin vähentäminen	Ruskien kartoitus	seuranta	Seuranta
Ilmanlaadun parantaminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	Energiansäästöratkaisut	kulutus	Energiankulutus vähentynyt

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Palvelujen digitalisointi	Asukkaiden internet-liittymät	palaute, määrä	Ei saatua palautetta
Kestävä kehitys ja ilmasto- muutoksen torjunta	Elinkaarimallin ohjauksessa oleva rakentamisen suunnitelu	tehokkuus	Suunnittelun kehittäminen

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Työelämän tarpeista lähtevä koulutus	Koulutussuunnitelmien laadinta	palaute	Koulutussuunnitelman toteutuminen
Korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyö	Oppisopimukset	määrä	Oppisopimuksia aloitettu

Painopiste: Asiakaslähtöiset yrityspalvelut			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Laadukkaat neuvonta- ja kehittämispalvelut sekä yhteistyöverkostot yritykselle elinkaaren eri vaiheisiin	Yhteistyö Miksein kanssa	palaute	Ei saatua palautetta

Painopiste: Matkailu, vapaa-ajanasuminen, kulttuuri ja liikunta sekä niihin liittyvä tapahtumatuotanto			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Mikkelin vahvuuksien täysimääräinen hyödyntäminen ja brändin rakentaminen	Alueen ja ympäristön esiintuominen markkinoinnissa	palaute	Ei saatua palautetta

Työllisyydenhoito			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Osaavan työvoiman varmistaminen	Koulutussuunnitelmat, oppisopimukset	määrä	Koulutukset menossa

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kaupunkiorganisaation markkinoinnin ja viestinnän viestien ja visuaalisen ilmeen yhtenäistäminen	Markkinointiyhteistyö, toivotaan kaupungin huomiota yhtiön osalta myös heidän markkinoinnissaan	palaute	Yhteistyötä lisätty
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	Mikkelin seutukunnan esiintuonti omassa markkinoinnissa	palaute	Markkinointia kohdennettu

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Liikevaihto aleni joten tavoitteesta jäätiin n. 160.000 euroa. Muutoin budjettiin verrattuna millään osa-alueella ei tapahtunut yllätyksiä.

Tunnusluvut (1000 euroa)

	Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019	Tilinpäätös 2019
Liikevaihto	22 575	22 400	22 129
Tilikauden voitto/tappio	-12	0	187
Osinko	0	0	0
Investoinnit	1 410	6 000	5 283
Ulkoinen velka	58 151	58 195	58 004
Sisäinen velka	5 108	4 545	4 544
Konsernitilin limiitti	0	0	0
Omavaraisuusaste	30 %	27 %	32 %
Henkilöstö vakituinen	69	70	73
määräaikainen			63
			10

Merkittävimmät investoinnit ja niiden toteutuminen

Haukivuoren päiväkoti, valmistui 31.10., investointi n. 2 M€. Saarnikatu 4-10, rakentaminen aloitettiin.

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen**• Strategiset riskit**

Yhtiön toimialan merkittävin riski on käyttöasteen heikkeneminen. Lähitulevaisuuden haasteena on kuntaliitosalueiden asuinrakennusten kunto, korjausvelka ja käyttöaste. Kaupungin väkiluvun väheneminen ja vuokratason nouseminen yli markkinatason, josta on seurauksena asuntojen vajaa käyttö. Varaudutaan sopeuttamalla asuntokantaa kysyntää vastaavaksi. Purkaminen ja myynti.

• Operatiiviset riskit

Edellä mainittu aiheuttaa määrärahojen riittämättömyyden asuntojen kunnostamiseen ja sitä kautta korjausvelan kasvamisen. Tarkempi seurana. Ennakointi.

• Rahoitusriskit

Yleinen taloudellinen tilanne lisää luottotappioiden määrää sekä vuokrasaattavia. Tarkempi valvonta ja seuranta, ennakointi.

• Vahinkoriskit

Kiinteistöihin kohdistuvat vahingot. Tahalliset tai tahattomat toimenpiteet. Vahinkovakuutukset.

• Sääntöjen ja päätösten noudattaminen

Noudatetaan johtosääntöä, seurataan sen toteutumista.

• Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta

Johtosäännön mukaisesti. Riskikartoituksen mukainen valvonta.

• Omaisuuden hankinta, luovutus ja hoito

Johtosäännön mukaisesti. Toimitusjohtaja valvoo toteutumista koska tekee päätökset.

• Tiivis selvitys oman sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä arvio sisäisen valvonnan onnistumisesta

Johtosäännön mukaisesti. Yhtiössä on luotu riskikartoitus dokumentti. Tarkastukset pistokokein. Ei havaittuja väärinkäytöksiä.

Omistajapoliittiset toimenpiteet vuonna 2019

Toimenpide	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmisteluvastuullinen	Muut osallistuvat tahot	Toteuma 31.12.
Yhteistyö MOAS, Miksei ja Naistinki	Q1/2019	Yhteistyötä MOAS:n kanssa synergiaetujen saavuttamisessa. Kilpailutuksen ym. kautta.	Mikalo Oy	MOAS	Hallinnollinen yhteistyö käynnistetty
Kiinteistöjen myynti	Q1/2019		Mikalo Oy		Pellosniementien myyntilupaa ei olla omistajalta saatu. Purkamiseen varauduttava 300 k€ pääomalla. Täysin yhtiöstä riippumaton kuluerä.
Brahenportti	2020		Mikalo Oy aj ES-SOTE	ESSOTE	Selvitystyö kesken.

2.2.1.6 Mikkelin Asumisoikeus Oy

Omistus	100 %
Toimiala	Asuntojen vuokraustoiminta asumisoikeussopimusten nojalla
Toimitusjohtaja	Matti Lappalainen (25.9.2019 alkaen; 1.1.–24.9.2019 Tommi Kuvaja)
Hallituksen jäsenet	Ulla Yli-Karro, puheenjohtaja Ari Lehtinen, jäsen Hannu Hulkkonen, jäsen Seija Korpinen, jäsen Raimo Pitkänen, jäsen
	Hallituksen kokouksiin kutsuttavat asiantuntijat Kokouksiin kutsutaan tarvittaessa eri alojen asiantuntijoita.

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2020–2023

Asuntokysyntä painottunee edelleen kaupungin keskusta-alueelle.

Merkittävimmät tapahtumat vuonna 2019 ja niiden vaikutus yhtiön talouteen

Yhtiön uudiskohteen rakentaminen alkoi osoitteessa Olkkolankatu 1, Mikkeli. Yhtiön toimitusjohtaja vaihtui.

Tulostavoitteet

Tavoite	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.
Pitää yhtiön käyttöaste 97 % yläpuolella	97 %	93 %

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Aktivoidaan asukastoimintaa ja ylläpidetään asukkaiden yhteisiä tiloja	Asukasaktiivisuus	Asukaskokoukset

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Ilmanlaadun parantaminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	Otetaan huomioon energiatehokkuudessa	Energiankulutus	Lämmitys- ja ilmanvaihtojärjestelmien kunnossapitäminen ja uusiminen

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kestävä kehitys ja ilmastomuutoksen torjunta	Otetaan huomioon energiatehokkuudessa	Energiankulutus	Rakennuttaminen keskusta-alueelle

3. ELINVOIMAOHJELMA

Painopiste: Asiakslähtöiset yrityspalvelut			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Sujuvat sijoittautumispalvelut, joustava ja ennakoiva kaavoitus	Tarjotaan ASO-asumismuotoa	ASO-asuntojen lukumäärä ja sijoittuminen	Uudiskohteen myötä asuntojen määrän lisääntyminen, keskusta-alue

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	Laadukkaat ASO-asunnot	Remonttien ja peruskorjausten määrä/laatu, asukastyytyväisyys	Asuntokunnostuksia mahdollisuuksien mukaan, PTS-suunnitelmien toteuttaminen

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Tilikauden talousarvio toteutui lähes suunnitellusti. Asuntojen kiertoaika pidentyi jonkin verran.

Tunnusluvut (1000 euroa)

	Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019	Tilinpäätös 2019
Liikevaihto	1 677	1 694	1 613
Tilikauden voitto/tappio	-1,68	0	8,91
Osinko	0	0	0
Investoinnit	15	0	2 876
Ulkoisen velka	5 958	8 236	8 942
Sisäinen velka	0	0	-
Konsernitilin limiitti	0	0	-
Omavaraisuusaste	21,04 %		15 %
Henkilöstö vakituinen	0	0	0
määräaikainen	0	0	0

Merkittävimmät investoinnit ja niiden toteutuminen

Yhtiön uudiskohteen rakentaminen alkoi vuoden 2019 aikana. Hanketta varten yhtiön otti lainaa 2 984 575 euroa.

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

• Strategiset riskit

Asumisoikeusasumisen tunnettuuden ja mainekuvan heikkeneminen, yhtiön asuntojen kysynnän lasku.

• Operatiiviset riskit

Korjausvelan kasvaminen ja asuntokohteiden ikääntyminen kysyntää vastaamattomiksi.

• Rahoitusriskit

Lainanhoitomenojen osuus liikevaihdosta on merkittävä vielä joitakin vuosia. Lainojen takaisinmaksuohjelmat ovat vahvasti takapainotteisia. Asuntojen käyttöasteen heikkeneminen pienentää liikevaihtoa.

- **Vahinkoriskit**

Vahinkoriskeihin voidaan varautua vahinkovakuutuksilla.

- **Sääntöjen ja päätösten noudattaminen**

Hallitustyöskentelyn määrätietoisuus ja päätöksissä pysyminen, konsernin ohjeistuksen noudattaminen.

- **Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta**

Yhtiön asuntojen käyttöastetavoitetta ei aivan saavutettu.

- **Omaisuuksien hankinta, luovutus ja hoito**

Omaisuuksia ei hankittu eikä luovutettu.

- **Tiivis selvitys oman sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä arvio sisäisen valvonnan onnistumisesta**

Hallitus valvoo toimitusjohtajan työtä. Laskujen hyväksymiskierto on järjestetty manageerausopimuksen osana.

Omistajapoliittiset toimenpiteet vuonna 2019

Toimenpide	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmisteluvastuullinen	Muut osallistuvat tahot	Toteuma 31.12.
ASOn isännöintisopimus katkolla 2019, pyritään pitämään isännöinti konsernissa	2019		ASO - hallitus	Kaupungin hankintayksikkö	Yhtiöllä on sopimus Mikalo Oy:n kanssa isännöinti- ja manageerauspalvelujen tuottamisesta vuoden 2020 loppuun saakka.
Yhteisiä kilpailutuksia asumisen ympäristöön liittyen, nykyisin voidaan käyttää Mikalon sopimustoimittajia.		Kustannussäästöjä			Yhtiö osallistuu yhteisiin hankintoihin.
Uudiskohde	2020	5 milj. €	Hallitus / tj	Kaupunki / Miksei	Uusi asuntokohde valmistuu toukokuussa 2020.

2.2.1.7 Mikkelin Jäähalli Oy

Omistus	suora omistus 74,88 % / konsernin omistus 89,10 %
Toimiala	Yhtiön toimialana on omistaa ja hallita Mikkelin kaupungin 3. kaupunginosan korttelin 30 tontilla nro 1 olevat hallirakennukset. Yhtiö voi harjoittaa myös urheiluun ja vapaa-aikaan liittyvää liiketoimintaa.
Toimitusjohtaja	Anssi Kaipainen
Hallituksen jäsenet	Elina Hölttä, pj Vesa Sorasahi Markku Veijanen Juha Vuori Jukka Toivakka Hallituksen kokouksiin kutsuttavat asiantuntijat Virpi Siekinen, Konsernivastuuhenkilö, sekä Ari Liikanen (jäi pois 2020 alussa)

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2020–2023

Yhtiö on mukana alueen kehittämistavoitteen suunnittelussa ja toteutuksessa. Yhtiön hallinto siirtyy Naistingin alle.

Merkittävimmät tapahtumat vuonna 2019 ja niiden vaikutus yhtiön talouteen

Päähallin vaihdettiin katsomoiden ja kaukalon päälle Led-valot, suunnitelman mukaisesti.

Tulostavoitteet

Tavoite	Toteuma 31.12.
Mikkeliläisellä jääurheilulla, seuroilla ja kuluttajilla on Kalevankankaalla toimivat ja laadukkaat puitteet kehittää ja harrastaa omaa toimintaansa.	Toiminnallisissa tavoitteissa on onnistuttu.
Kalevankankaalla on toimiva, vetovoimainen liikunta- ja tapahtumapalveluja tuottava monipuolinen kokonaisuus, jota kehitetään ja markkinoidaan yhteistyössä kaupungin, Ravirata Oy:n ja Saimaa Stadiumi Oy:n kanssa.	Infra on rakennettu, toiminnallisuuden kehittäminen on kesken.

OHJELMAKORTIT

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kalevankangas -kehittämisalusta	Mikkelin Jäähalli Oy osallistuu yhdessä muiden alueen toimijoiden kanssa alueen kehittämiseen.	Yhteistyökokousten määrä	Hanke on aloitettu.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Yhtiön hoitotalous on kehittynyt toimintavuoden aikana lähes suunnitellusti, iv-laitteiston ja rataliuspumppujen uusiminen jouduttiin tekemään ennakoimattomasti.

Tunnusluvut (1000 euroa)

	Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019	Tilinpäätös 2019
Liikevaihto	699	700	679
Tilikauden voitto/tappio	-1	-	-7
Osinko	0	-	0
Investoinnit	55	65	85
Ulkoisen velka	7 833	7 500	7 500
Sisäinen velka	-	-	-
Konsernitilin limiitti	-	-	-
Henkilöstö vakituinen	½	½	½
määräaikainen	-	-	-

Merkittävimmät investoinnit ja niiden toteutuminen

Yhtiön investoinnit olivat katsomopenkkien uusimiseen liittyviä hankintoja

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

• Strategiset riskit

Keskinäisen kiinteistöyhtiön toimintaan sisältyvät tavanomaiset kiinteistöriskit, joihin on varauduttu vakuutusin. Yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiön toiminta rahoitetaan osakkeenomistajilta perittävillä hoito- ja pääomavastikkeilla, jotka yhtiökokous määrää.

• Operatiiviset riskit

Keskinäisen kiinteistöyhtiön toimintaan sisältyvät tavanomaiset kiinteistöriskit, joihin on varauduttu vakuutusin. Yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiön toiminta rahoitetaan osakkeenomistajilta perittävillä hoito- ja pääomavastikkeilla, jotka yhtiökokous määrää.

• Rahoitusriskit

Keskinäisen kiinteistöyhtiön toimintaan sisältyvät tavanomaiset kiinteistöriskit, joihin on varauduttu vakuutusin. Yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiön toiminta rahoitetaan osakkeenomistajilta perittävillä hoito- ja pääomavastikkeilla, jotka yhtiökokous määrää.

• **Vahinkoriskit**

Keskinäisen kiinteistöyhtiön toimintaan sisältyvät tavanomaiset kiinteistöriskit, joihin on varauduttu vakuutuksin. Yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiön toiminta rahoitetaan osakkeenomistajilta perittävillä hoito- ja pääomavastikkeilla, jotka yhtiökokous määrää.

• **Sääntöjen ja päätösten noudattaminen**

Hallitus kokoontuu keskimäärin 10-kertaa vuodessa, jossa käydään läpi päätösten toteutuminen

• **Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta**

Yhtiön toimintaa valvoo hallitus sekä tilintarkastaja, jolla on mahdollisuus seurata talouden kehittymistä ja maksuliikennettä omilla tunnuksilla reaaliajassa kirjanpito-ohjelmasta.

• **Omaisuuksien hankinta, luovutus ja hoito**

Yhtiön toimintaa valvoo hallitus sekä tilintarkastaja, jolla on mahdollisuus seurata talouden kehittymistä ja maksuliikennettä omilla tunnuksilla reaaliajassa kirjanpito-ohjelmasta.

• **Tiivis selvitys oman sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä arvio sisäisen valvonnan onnistumisesta**

Taloudellisia asioita on käyty läpi hallituksen kokouksissa ja tilintarkastaja käy läpi taloustilannetta omilla tunnuksillaan säännöllisesti Netvisor-järjestelmässä.

Omistajapoliittiset toimenpiteet vuonna 2019

Toimenpide	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmisteluvastuulinen	Muut osallistuvat tahot	Toteuma 31.12.
Mikkelin Jäähalli Oy on esittänyt huollon ja siihen liittyvien toimintojen yhdistämistä alueella.	2019		Mikkelin Jäähalli Oy ja Liikuntatoimi	Saimaa Stadiumi Oy Mikkelin Ravirata Oy	Asia ei ole edennyt.

2.2.1.8 Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy

Omistus	80,65 %
Toimiala	kehitysyritys
Toimitusjohtaja	Juha Kauppinen
Hallituksen jäsenet	Toni Maczulskij, puheenjohtaja Risto Rouhiainen, varapuheenjohtaja Pia Honkanen, jäsen Liisa Pulliainen, jäsen Jari Hyyryläinen, jäsen Esko Pitkänen, jäsen Jarmo Kempainen, jäsen Kari Manninen, jäsen Kalevi Niemi, jäsen Mikko Pynnönen, jäsen
	Hallituksen kokouksiin kutsuttavat asiantuntijat Timo Halonen, Aki Kauranen

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2020–2023

Kasvun keskittyminen muutamiiin suuriin kaupunkeihin jatkuu, kilpailu asukkaista ja työvoimasta kovenee. Paikasta riippumattoman työn lisääntyminen voi toisaalta luoda uusia mahdollisuuksia kasvukeskusten ulkopuolella. Yritysten tarvitsema osaaminen muuttuu mm. digitalisaation edetessä laajalla rintamalla. Muutokset osaamistarpeissa ovat entistä nopeampia, mikä luo haasteita koulutukselle. Ympäristövastuullisuudesta ja vähähiilisydestä tulee yhä useampien yritysten kilpailutekijä.

Matkailualalla kansainvälinen kiinnostus Saimaan aluetta kohtaan kasvaa, mikä luo sekä mahdollisuuksia että tarpeen panostaa lisää palveluiden ja yhteistyöverkostojen kehittämiseen. Matkailun kasvua haetaan kestäväällä tavalla huomioiden sosiaalinen, taloudellinen ja ekologinen kestävyys.

Kuntatalouden kiristyminen haastaa etenkin pienempiä kuntia elinkeinopalveluiden järjestämisessä. Keskuskaupungin, kuten Mikkelin elinkeinopalveluille on odotettavissa kysyntää myös naapurikunnista.

Merkittävimmät tapahtumat vuonna 2019 ja niiden vaikutus yhtiön talouteen

Toiminta on ollut tavoitteiden ja budjetoidun mukaista, eikä merkittäviä poikkeamia ole vuoden aikana ollut.

Tulostavoitteet

Tavoite	Toteuma 31.12.
Kehittää toimintaympäristöä, uudistaa yritystoimintaa sekä hyödyntää alueen ulkopuolista rahoitusta	numeeriset tavoitteet ja tulokset ohjelmakorteissa
Kasvattaa Mikkelin vetovoimaa yritysten, työvoiman ja matkailijoiden näkökulmasta	numeeriset tavoitteet ja tulokset ohjelmakorteissa
Rakentaa toimijana ja kumppanina verkostoja, tuottaa asiakaslähtöisiä, tunnettuja ja tuloksellisia yrityspalveluja	numeeriset tavoitteet ja tulokset ohjelmakorteissa

OHJELMAKORTIT

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
EcoSairila -kehittämislusta	Yritysten houkuttelu sijoittamaan toimintonsa alustaan	sijoittuneiden yritysten määrä, 3 kpl	3
	Yritysten liiketoiminnan edistäminen	uudet työpaikat	2 (t&k)
	TKI-toiminnan edistäminen	TKI-resurssit	kasvussa
Memory Campus -kehittämislusta	Yritysten houkuttelu sijoittamaan toimintonsa alustaan	sijoittuneiden yritysten määrä, 2 kpl	0
	Yritysten liiketoiminnan edistäminen	uudet työpaikat	37 (t&k)
	TKI-toiminnan edistäminen	TKI-resurssit	kasvussa

Osa toimenpiteistä ja tavoitteista liittyy myös Kestävän kasvun ohjelmaan.

Painopiste: Asiakaslähtöiset yrityspalvelut			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Sujuvat sijoittautumispalvelut, joustava ja ennakoiva kaavoitus	Yritysten houkuttelu sijoittamaan Mikkelin seudulle	sijoittuneiden yritysten määrä, 15 kpl	12
Laadukkaat neuvonta- ja kehittämispalvelut sekä yhteistyöverkostot yritykselle elinkaaren eri vaiheisiin	Uusien asiakkuuksien hankinta	Asiakkuuksien määrä, 900 kpl	1112
	Tilaisuuksien järjestäminen	Tilaisuuksien/osallistujien määrä, 200 kpl/4600 hlöä	138/4999
	Yritysten neuvonta- ja kehittämispalvelut	Asiakastytyvyisyys, 4/5	3,9
		Uudet työpaikat, 420 kpl	341,5
		Yritysten kehityshankkeet, 120 kpl	104
Yritysten perustamisneuvonta	Uudet yritykset, 140 kpl	108	

Painopiste: Matkailu, vapaa-ajanasuminen, kulttuuri ja liikunta sekä niihin liittyvä tapahtumatuotanto			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Matkailun ja vapaa-ajanasumisen ympärivuotinen kasvu ja pitkäjänteinen kehittäminen		Rekisteröidyt majoitusvuorokaudet, 225000 kpl	269 478 (tavoite oli 230 000)

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	Osallistutaan kaupunkimarkkinointiin	EK:n seuturanking, 10. sija	18.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Toteutui lähes talousarvion mukaisesti

Tunnusluvut (1000 euroa)

	Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019	Tilinpäätös 2019
Liikevaihto	4 558	4 600	4 900
Tilikauden voitto/tappio	-81	0	-4,6
Osinko	-	-	-
Investoinnit	-	-	-
Ulkoinen velka	920		636
Sisäinen velka	995		1 164
Konsernitilin limiitti	1 500	1 500	1 500
Omavaraisuusaste	12,9 %		16,45 %
Henkilöstö	35	35	34
vakituinen	19	19	22
määräaikainen	16	16	12

Merkittävimmät investoinnit ja niiden toteutuminen

-

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

• Strategiset riskit

- yhtiö ei onnistu riittävässä määrin toteuttamaan kaupungin strategiaa
- melko epätodennäköinen, kun varmistetaan yhteinen näkemys tavoitteista ja suunnataan resursseja oikein
- kaupungin odotukset yhtiötä kohtaan eivät vastaa toimintaan osoitettua rahoitusta
- todennäköinen riski, noudatetaan kumppanuussopimusta
- yhteistyö/työnjako kaupungin muiden kehittäjäorganisaatioiden kanssa ei toimi
- ei kovin todennäköinen, lisätään vuoropuhelua mm. ohjelmatyön kautta
- alueellinen hankerahoitus vähenee
- todennäköinen riski, johon varaudutaan rahoituspohjaa laajentamalla

• Operatiiviset riskit

- operatiivinen johtaminen ja sisäinen yhteistyö ei toimi
- kohtalaisen todennäköinen, pienennetään kehittämällä sisäisiä toimintamalleja ja prosesseja
- reagoitakyky asiakkaiden tarpeisiin ei ole riittävä
- kohtalaisen todennäköinen, varmistetaan riittävä joustavuus toimenkuvissa ja että on oikeanlaista osaamista
- hankesalkku ei vastaa toiminnan tavoitteita
- ei kovin todennäköinen, kun strategia ja tavoitteet kommunikoidaan hyvin ja noudatetaan hankkeiden valmistusprosessia

• Rahoitusriskit

- kustannusten hylkäys tai takaisinperintä hankkeissa
- merkittävät tappiot eivät ole todennäköisiä, kun hankehallinnon laatu pidetään korkealla tasolla. Puutteita on kuitenkin myös rahoittajilta saatavissa ohjeissa.
- suunnitellut hankkeet eivät toteudu: tuloja jää saamatta
- melko todennäköinen, pienennettävissä soveltamalla osin määräaikaista työsuhteita ja ennakkoneuvotteluilla hankerahoittajien kanssa
- kaupungin rahoitusta leikataan lisää
- todennäköisyys? tarvitaan rahoituspohjan laajentamista edelleen mm. EU-hankkeisiin

• Vahinkoriskit

- vahingonkorvausvastuu asiakasyritykselle
- melko epätodennäköinen, toimintaohjeet asiakastyössä ja vastuuvakuutus
- matkustamiseen liittyvät riskit
- kohtalaisen todennäköinen, toimintaohjeet ja matkavakuutus

• **Sääntöjen ja päätösten noudattaminen**

Yhtiössä on noudatettu osakeyhtiölain määräyksiä, hallituksen päätöksiä sekä konserniohjetta. Julkisen rahoituksen saajana yhtiö noudattaa myös eri rahoittajien ehtoja ja määräyksiä. Säännöt on tehty tunnetuiksi sisäisen ohjeistuksen avulla. Toimintaohjeistuksen ajantasaisuutta seurataan yhtiön johtoryhmässä.

• **Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta**

Tavoitteiden toteutumista seurataan keräämällä tulostietoja jatkuvasti toiminnoittain. Seuranta on kehitetty hyödyntäen mm. asiakkuuksien hallintajärjestelmää (CRM). Varojen käyttöä valvoo johtoryhmä ja hallitus. Hankkeiden osalta tavoitteiden toteutumista ja varojen käyttöä valvoo lisäksi rahoittaja (Maakuntaliitto, ELY-keskus ja muut hankerahoittajat).

• **Omaisuuksien hankinta, luovutus ja hoito**

Ei merkittävää toimintaa.

• **Tiivis selvitys oman sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä arvio sisäisen valvonnan onnistumisesta**

Sisäinen valvonta on toteutunut hyvin yhdistelmänä johdon/johtoryhmän, hallituksen ja hankerahoittajien toimenpiteitä.

Omistajapoliittiset toimenpiteet vuonna 2019

Toimenpide	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmisteluvastuullinen	Muut osallistuvat tahot	Toteuma 31.12.
Matkailuohjelman toimeenpano	2019		MikseiMikkeli		Anttolan luonnonkeskuksen ja Astuvansalmen Kallio- taidekeskuksen kehittämisohjelma laadittu. Kaihun alueen tarjonta koottu Saimaa Central Park -sivustolle.
Kaupunkimarkkinoinnin vastuut ja työnjako	Q1/2019		kaupunki		Kaupunkimarkkinoinnin tehtävät määritelty kumppanuussopimukseen vuodelle 2020
EcoSairilan yhtiöraakenne	H1/2019		MikseiMikkeli	kaupunki, vesilaitos, Metsäsairila	EcoSairila Business Park Oy:n perustamissuunnitelma tehty
Pääomarahaston perustaminen	2019		MikseiMikkeli		Keskeiset päätökset tehty ja perustamisprosessi käynnissä, hallinnointiyhtiö kilpailutettu ja valittu

2.2.1.9 Mikkelin opiskelija-asunnot Oy, MOAS

Omistus	100 %	
Toimiala	Yhtiön toimialana on yleishyödyllisenä yhteisönä toimien asuntojen ja asuinkiinteistöihin liittyvien liike-tilojen rakennuttaminen, omistaminen, hallitseminen, vuokraaminen ja osakkeiden omistaminen. Omistamiseen ja hallintaansa saamiaan asuntoja yhtiö vuokraa peruskoulun jälkeisissä oppilaitoksissa opiskeleville opiskelijoille sekä muille nuorille ja erityisryhmille asunnoiksi. Asuinrakennuksiin mahdollisesti liittyvät muut tilat yhtiö vuokraa ensisijaisesti sosiaalisiin tarkoituksiin. Lisäksi yhtiö voi vuokrata asuntoja myös muille tilapäistarkoitukseen mm. kansainvälistä opiskelija-, tutkija- ja nuorisovaihtoa edistävään toimintaan sekä kesähotellitoimintaan. Yhtiö voi harjoittaa isännöinti- ja kiinteistöhoitotoimintaa.	
Toimitusjohtaja	Ari Liukkonen	
Hallituksen jäsenet	<u>28.06.2019 alkaen</u> Pentti Laaksonen, pj Aija Himanen, vpj Osku Nykänen, jäsen Marita Orava, jäsen Saska Kangassalo, jäsen Kalle Kwick, jäsen (opiskelijoiden jäsen) Satu Hasanen, varajäsen Annaliisa Heinonen, varajäsen	<u>28.06.2019 asti</u> Pentti Laaksonen, pj Aija Himanen, vpj Osku Nykänen, jäsen Marita Orava, jäsen Saska Kangassalo, jäsen Elina Ylönen, jäsen (opiskelijoiden jäsen) Satu Hasanen, varajäsen Annaliisa Heinonen, varajäsen
	Hallituksen kokouksiin kutsuttavat asiantuntijat Jouni Riihelä, konsernivastuuhenkilö	

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2020–2023

Opiskelija-asuntojen kysyntä on nykyisin entistä enemmän, niin Mikkelissä kuin muuallakin Suomessa, painottunut lähes pelkästään yksiöihin ja hyvään sekä keskeiseen sijaintiin, ts. joko keskustaan tai sen lähelle ja mm. Mikkelin vanhan kasarmin alueelle.

Soluja hakevat lähinnä kv-opiskelijat ja marginaalisesti suomalaiset. Myös perheasuntojen (kaksioiden) kysyntä on laskenut. Tämä aiheuttaa enemmän vajaakäyttöä MOASin reuna-alueen opiskelijatalojen soluasunnoissa ja kaksioissa. Myös opiskelijoiden siirtyminen yleisen asumistuen piiriin v. 2017 vähensi osaltaan nimenomaan soluasuntojen kysyntää.

Yhtenä syynä kysynnän muutoksiin saattaa olla myös opiskelijapaikkojen väheneminen, josta kertoi mm. Itä-Suomen aluehallintoviraston aiemmin vuonna 2018 julkaisema lausunto, jonka mukaan noin 70 % uusista ylioppilaista ei pääse jatko-opintoihin paikkojen niukkuuden vuoksi.

Korkeakouluasteen (yliopistot ja ammattikorkeakoulut) opiskelijapaikkoja Mikkelissä pitäisi selkeästi lisätä, joka luonnollisesti olisi myös MOASin kannalta tärkeä asia jatkossa ja lisäksi siten hakijoiden määrää. Toisaalta kuitenkin monimuoto-/verkko-opiskelun lisääntyminen eri oppilaitoksissa tulee osaltaan vähentämään asuntojen kysyntää. Lisäksi ympäristöministeriön jo vuonna 2018 julkaisema tutkimus (20/2018) ”Asuntoja opiskelijoille?” kertoo mm., että pidemmällä aikavälillä 20–29 vuotiaan väestön määrän ennustetaan vähenevän Mikkelissä peräti 11 prosenttia vuoteen 2028 mennessä ja muutokset kaupungin vetovoimassa tai korkeakouluverkostossa saattavat tutkimuksen mukaan vaikuttaa opiskelijamäärää alentavasti.

Kaupungin reuna-alueiden (Launiala ja Tusku) solujen kysyntä tulee todennäköisesti edelleen laskemaan ja yhtiö joutuu harkitsemaan jatkossa, saadaanko niihin edes peruskorjauksen ja siihen sisältyvän asuntotyyppimuutosten jälkeenkään riittävästi kysyntää tulevaisuudessa, kun huomioidaan niiden syrjäinen sijainti. Näin ollen MOASin mahdollinen uustuotanto kohdistuisi jatkossa pelkästään poistuvien asuntojen korvaamiseen yksiöillä, mikäli kohtuuhintaisia tontteja keskustan tai kasarmin kampuksen lähellä on hankittavissa.

Vuonna 2019 suomalaisten asunnonhakijoiden määrä väheni jo 26 %, kun taas kv-opiskelijoiden määrä lisääntyi 14 prosentilla. Asunnon sai 72 % uusista hakijoista, kun tavoitetaso oli 70 %. Xamk järjesti kesällä 2019 parin vuoden tauon jälkeen kesälukukauden, joka lisäsi asuntojen kysyntää hiukan hiljaisemmalla kesäkaudella.

Merkittävimmät tapahtumat vuonna 2019 ja niiden vaikutus yhtiön talouteen

Toteutunut käyttöaste oli 90,80 % eli 0,9 prosenttiyksikköä budjetoitua 91,70 prosenttia alempi. Vuokratulot toteutuivat 36.525 euroa talousarviota pienempinä liikevaihdon ollessa 4,24 miljoonaa euroa.

Yhtiön rahoitustulos oli omakustannusperiaatteen mukainen tilikaudelta huolimatta luottotappiokirjauksesta koskien perinnässä olevia vanhoja vuokrasaamisia. Yhtiön maksettua jo vuonna 2018 pois v. 2006 otetun 600 000 euron lainan koskien poismyydyin Otavan talokohteen Aravaloppulainan poismaksua, päätti yhtiö ottaa kilpailituksen perusteella 600 000 euron vapaarahoitteisen hoitolainan. Laina on nostettu yhtiölle vuoden 2019 alussa, ja sillä pystytään kattamaan reuna-alueiden talokohteiden kertyneitä alijäämiä. Osa pääomatasausryhmän talokohteista on jo nk. aravalainavelattomia, mikä jatkossa alentaa merkittävästi ryhmän pääomakuluja ja alijäämiä.

Tulostavoitteet

Tavoite	Lähtötaso	Tavoitetaso	Toteutuma 31.12.
Asuntojen käyttöaste	91,80 %	91,80 %	90,80
Keskivuokra	ka 10,79 €/as-m ² /kk	ka 11,12 €/as-m ² /kk	11,21
Suomalaisten ja kv-opiskelijoiden asunnonsaanti vs. asuntojen kysyntä/uudet hakijat	68,0 %	70,0 %	72 %

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Syrjäytymisen ehkäisy	MOAS on mukana syyskuussa 2018 alkaneessa Mistä valot – hankkeessa, joka käynnistyi Mikkelin kaupungin nuorisopalveluissa. Hankkeen tavoitteena on löytää keinoja nuorten ensiasumiseen liittyvän tuen ja neuvonnan lisäämiseen ja nuorten asumiseen liittyvien palveluiden suunnittelu ja edistäminen useiden eri yhteistyökumppaneiden kanssa. Itä-Suomen aluehallintovirasto on myöntänyt hankkeelle valtionavustusta.	Asumisen tuen ja neuvonnan kehittäminen valtakunnallisen nuorisopolitiikan mukaisesti painottaen nuorten oman osallisuuden merkitystä / hankkeen loppuraportti	Hankkeen loppuraportti.
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Asukkaiden asukasdemokratian edistäminen	Vuokralaisten osallistumismäärät asukaskokouksissa / osallistujamäärät	Asukasdemokratiakokouksiin osallistuvien määrässä ei muutoksia.

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Luontoympäristön, kulttuurin ja rakennetun ympäristön hyvinvointivaikutusten edistäminen	Energiansäästötoimenpiteet	kulutus/toteuma	Sähkön/lämmön kulutus vähentynyt. Veden kulutus pysynyt ennallaan.

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen turvallisuus	Talokohteiden piha-alueiden liukkaudentorjunnan ja valaistuksen parantaminen, tavoitteena turvallisuuden lisääminen piholla.	Loukkaantumispaukset / v Valaistustaso piha-alueilla	0 kpl/v. Pihavalaistusta parannettu/uudistettu vaiheittain.
	MOAS turvallinen ja varma vuokranantaja Asuntorahaston erityisryhmäsunnnoissa huomioiden, mm. vuokrasopimusten jatkuvuus koko opintojen ajan. Kotoaan irtaantuviin nuorten erityistarpeiden huomiointi ensiasunnoissaan, vuokrasopimusten jatkuvuus myös opiskelijan elämäntilanteiden muutokset huomioiden. Nuorisoasuntojen tuen ja neuvonnan lisääminen em. Mistä valot –hankkeen avulla.	Vuokrasopimusten jatkuvuus nuorisoasunnossa ensiasunnoista saatu palaute	Nuorisoasunnoissa asukasvaihtuvuus on kasvanut 30%. Vastaavasti vikailmoitusten määrä kasvanut 30%.

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Ilmanlaadun parantaminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	Energiansäästötoimenpiteet	kulutusmuutokset	Sähkön ja lämmön kulutus laskenut.

Painopiste: Elinvoimaisuus			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Maapolitiikka	Tonttien hankinta mahdolliseen tulevaisuuden uustuotantotarpeeseen yhteistyössä kaupungin kaavoituksen kanssa	tonttien määrä	Tonttien määrä pysynyt ennallaan.
Resurssitehokkuus	Tehokas asiakaspalvelu niin toimistolla kuin kiinteistönhoidossa	nykyresurssit/henkilöstömäärän kehitys	Vakituisen henkilökunnan määrä ennallaan.

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Palvelujen digitalisointi	Sähköisten asukaspalvelujen sujuvuus ja kehittäminen	verkkopalvelujen toimivuus ja taso/ asiakaspalaute	Sähköiset palvelut toimineet.
	Nopeat laajakaistayhteydet joko kaisessa MOAS-asunnossa (väh. 50 Mbit)	Laajakaistayhteyksien määrä ja nopeus	Saavutettu ja nopeus ennallaan.
Kestävä kehitys ja ilmasto- muutoksen torjunta	Jätteiden lajittelun korostaminen ja sen kehittäminen myös eri kulttuureista tuleville opiskelija-asukkaille sähköisellä tiedotuksella ja kontrollilla	sekajätteen määrän vähentäminen / tyhjennyskerrat vuositasolla	Sekajäteastioiden tyhjennyskertojen määrä kasvanut edellisestä vuodesta 3%. Markkinoitu kierrätystoria asukkaille.

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Korkeakoulu- ja oppilaitosyh-teistyö	Yhteistyön kehittäminen MOASin sidosryhmien eli pää-yhteistyötahojen kanssa, ts. yliopistokeskus (MUC), Xamk ja Esedu mm. kv-opiskelijoi-den asuntopalvelutarjonnassa	sujuva yhteistyö	Yhteistyö sidosryhmien kanssa toiminut.
	Täysin varusteltujen asuntojen tilapäinen vuokraaminen MUC:n kv-tutkijoille sekä Xamkin ja Mikkelin kesäyli-opiston aikuiskoulutuksen opiskelijoille vapaita markki-noita edullisemmin vuokrin	asuntojen tarjonta eri haki-joille tilapäisvuokraukseen / asunnon saaneet ja kysyntä vuokratasoon nähden	

Painopiste: Asiakaslähtöiset yrityspalvelut			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Sujuvat sijoittautumispalvelut, joustava ja ennakoiva kaavoitus	Osallistuminen kaavoitukseen mahdollisen uustuotantotarpeen osalta	hyvät tontit / tonttien keskei-nen sijainti	Ei uustuotantotarvetta v. 2019

Painopiste: Matkailu, vapaa-ajanasuminen, kulttuuri ja liikunta sekä niihin liittyvä tapahtumatuotanto			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Mikkelin vahvuusien täysi-määräinen hyödyntäminen ja brändin rakentaminen	Sijainniltaan hyvät ja kysynnän mukaiset pienasunnot opiske-lijoille sekä laadukkaat nuori-so- ja tilapäisasunnot luovat myönteistä kuvaa kaupun-gista, vahvistavat MOAS-brän-diä ja edistävät samalla Mikke-lin esiintuomista markkinoin-nissa ja mediassa.	näkyvyys / eri asuntotyyppien tarjonta ja kysyntä	Kaupunkia tuotu esille mm. Mistä valot-hankkeessa sekä Ohjaamo Olkkarin toimintaa

Työllisyydenhoito			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Osaavan työvoiman varmistaminen	Työharjoittelupaikkojen tarjonta eri alojen opiskelijoille resurssien mukaan.	Työharjoittelupaikkojen määrä / opiskelijatyöharjoittelijoiden määrä/v	Ei harjoittelijoita v. 2019.

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Strategian jalkauttaminen ja brändityö	Kaupungin ja MOAS-brändin esiintuonti yhteistyöllä	näkyvyys markkinoinnissa ja mediassa, palaute	Mm. linkit yhtiön kotisivuilla
Mikkelin vetovoiman ja tun-nettuuden lisääminen	Toimivien opiskelija- ja nuori-soasuntopalvelujen sekä tila-päisasuntojen tarjonnan rooli vahvistaa sekä kaupungin että yhtiön ja eri oppilaitosten ve-tovoimaa.	eri MOAS-asuntojen kysyntä, uusien hakijoiden määrä, käyt-töaste	Yksiöitä haetaan eniten. Suo-malaisien hakijoiden määrä väheni 26%. Ulkomaalaisten hakijoiden määrä kasvoi 14%. Käyttöaste 90,8%.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Liikevaihto hiukan budjetoitua korkeampi, mutta hoito- ja pääomamenot talousarviota alemmat huomioiden tilikau-den suuri luottotappiokirjaus vanhoista epävarmoista saatavista.

Tunnusluvut (1000 euroa)

	Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019	Tilinpäätös 2019
Liikevaihto	4 172	4 100	4 242
Tilikauden voitto/tappio	0	0	0
Osinko	0	0	0
Investoinnit	1 216	50	72
Ulkoisen velka	19 751	19 300	19 207
Sisäinen velka	754	760	754
Konsernitilin limiitti	0	-	-
Omavaraisuusaste	11,5 %	10 %	13 %
Henkilöstö vakituinen	14 10	13 10	12 10
määräaikainen	4	3	2

Merkittävimmät investoinnit ja niiden toteutuminen

Ei peruskorjauksia / uustuotantoa v. 2019.

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen**• Strategiset riskit**

Käyttöasteen ja asuntojen haun kehitystä, yhtiön tulojen (vuokrien) kertymää sekä myös opiskelijamääräennusteita pitkälläkin periodilla ja mahdollisia erityisryhmän tukijärjestelmien muutoksia (asumis- ja opintotuki ym.) seurataan. Reuna-alueiden solusasuntotalojen korvaaminen, ts. varautuminen asuntokannan muuttamiseen kysynnän mukaisiksi yksioiksi hyvällä sijainnilla mahdollisessa uustuotannossa lähivuosina.

• Operatiiviset riskit

Käyttöasteen ja sitä kautta tulojen kehitys vaikuttaa mm. korjausvelan kasvamiseen. Seuranta ja ennakointi sekä so-luasuntotaloista luopumista (myyntiä). Lisäksi monimuoto-/verkko-opiskelunlisääminen eri oppilaitoksissa vähentää asuntohakijoiden määrää.

• Rahoitusriskit

Hakijamäärien kehitys, asuntojen käyttöaste ja korjausvelan kasvu. Seuranta ja valvonta. Reuna-alueiden talokohteiden kertyneiden alijäämien määrä sekä mahdollinen korkojen suurempi nousu aiheuttaa vuokrien korotusta, joka lisää vuokrasaatavia ja luottotappioita. Seuranta ja ennakointi.

• Vahinkoriskit

Yhtiön omaisuuteen kohdistuvat tahalliset tai tahattomat vahingot. Kiinteistöjen täysarvo- ja vastuu- sekä irtaimisto-vakuutukset.

• Sääntöjen ja päätösten noudattaminen

Yhtiössä noudatetaan yhtiön taloussääntöä, jonka noudattamista seurataan.

• Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta

Budjetin toteutumisen ja Taloussäännön mukaisesti. Yhtiön laskujen hyväksynnän, maksatuksen ja kirjauksen suorittaa taloussäännön mukaan kolme eri työntekijää. Riskikartoituksen mukainen valvonta sekä tarkastukset pistokokein.

• Omaisuuden hankinta, luovutus ja hoito

Hallitus päättää kiinteistö- ja tonttiomaisuuden hankinnasta taloussäännön perusteella ja toimitusjohtaja hoitaa toteuttamista päätösten mukaan. Yhtiön omaisuuden, esim. yhtiön omistaman kiinteistön, luovutuksesta päättää aina yhtiön omistaja eli kaupunki yhtiökokouksessa yhtiöjärjestyksen mukaisesti.

• Tiivis selvitys oman sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä arvio sisäisen valvonnan onnistumisesta

Taloussäännön mukaisesti. Riskit ovat edellä kerrotut ja kartoitettu hallituksessa. Sisäisessä valvonnassa ei ole havaittuja väärinkäytöksiä.

Omistajapoliittiset toimenpiteet vuonna 2019

Toimenpide	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmisteluvastuullinen	Muut osallistuvat tahot	Toteuma 31.12.
Yhteistyön tiivistäminen Mikalo Oy:n kanssa mm. synergiaetujen saavuttamiseksi mm. tavarahankinnoissa, mutta huomioiden Asuntorahaston erityisryhmäasuntoja (opiskelija- ja nuorisoasunnot) koskeva lainsäädäntö ja siihen liittyvä Aran määräys yhtiön kaikkien merkittävien ostopalvelujen kilpailutuksesta vapailla markkinoilla.	2019-		Yhtiön hallitus	Mikalo Oy	Sähköenergia kilpailutettu Mikalo Oy:n kanssa sekä käynnistetty hallinnollinen yhteistyö Mikalon kanssa kaupungin omistajaohjauksen mukaisesti
Selvitetään alustavasti yhtiön hallituksessa mahdollista kantakaupungin reuna-alueilla sijaitsevista, käyttöasteeltaan vähäisemmistä vanhoista aravavelatomista ja solu-asuntotaloista luopumista eli myymistä.	2019-	Huomioidaan ympäristöministeriön valtakunnallinen opiskelija-asuntotuotantotarpeen selvitys 9/2018.	Yhtiön hallitus	Kaupungin omistajaohjaus ja asuntorahasto sekä päätävät elimet	Reuna-alueen solu-asuntotalojen käyttöaste vielä ollut tyydyttävä, mutta tulevaisuudessa luopuminen tulee harkittavaksi omistajatahon kanssa. Syynä kysynnän muutokset/asunnonhakijoiden vähentyminen ja mahdollinen monimuoto-/verkko-opetuksen lisääntyminen tulevaisuudessa entisestään eri oppilaitoksissa.

2.2.1.10 Mikkelin Oppilaitoskiinteistöt Oy

Omistus	100 %
Toimiala	Yhtiön toimiala on omistaa ja hallita kiinteistöjä. Tämän lisäksi yhtiön toimiala on rakennuttaa, omistaa, ylläpitää koulutus- ja opetustoiminnan, muun julkisen palvelutoiminnan, majoitustoiminnan sekä asuinhuoneistotoiminnan tarvitsemia tiloja sekä vuokrata niitä käyttäjille. Yhtiön toiminnan tarkoitus ei ole voiton tuottaminen osakkeenomistajille, eikä yhtiö jaa osinkoa. Yhtiö toimii omakustannusperiaatteen mukaisesti. Yhtiö voi omistaa arvopapereita.
Toimitusjohtaja	Kyösti Ylijoki
Hallituksen jäsenet	Markku Tirkkonen, pj Heikki Lappalainen Anni Panula-Ontto-Suuronen Hallituksen kokouksiin kutsuttavat asiantuntijat Jouni Riihelä (konsernivastuuhenkilö), Heikki Siira ja Kari Ahonen (kiinteistöpäällikkö)

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2020–2023

Yhtiön päävuokralainen on Etelä-Savon Koulutus Oy, joka vastaa ammatillisen opetuksen järjestämisestä. Yleinen taloudellinen tilanne saattaa vaikeutua entisestään ja valtakunnallisissa koulutusjärjestelmissä ja niiden rahoituksessa tapahtuvat muutokset todennäköisesti jatkuvat ja vaikuttavat tilojen vuokrausasteeseen ja niiden muutostarpeisiin.

Kouluskäytöstä vapautuvien tilojen kysyntä saattaa tulevaisuudessa olla entistä haasteellisempaa. Otavan koulutilan alueen kehittäminen taloudellisesti kannattavaksi on haasteellinen, sekä purkutoiminnot, että korjausvelan hoitaminen vaativat investointeja, joiden kattaminen vuokratuloilla on tarkastelujakson aikana mahdotonta. Otavan osalta tulee tehdä ratkaisuja.

Merkittävimmät tapahtumat vuonna 2019 ja niiden vaikutus yhtiön talouteen

ESEDUn luopuminen Raviradantie 8-10 tiloista ja niihin neuvottelut korvaavista vuokralaisista.

Tulostavoitteet

Tavoite	Toteuma 31.12.
Mikkelin Oppilaitoskiinteistöt Oy toteuttaa investointiohjelman, joka on laadittu yhdessä Etelä-Savon Koulutus Oy:n kanssa ottaen huomioon koulutusjärjestelmässä ennakoitujen muutokset. Investointien vaikutus rahoitusmenoihin on huomioitu vuokrasopimuksissa. Tavoitteena on nollatuloksen pitäminen kassan näkökulmasta. Tämä tarkoittaa tulevina vuosina kirjanpidollisen tuloksen positiivisuutta.	Yhtiön taloutta saatiin parannettua tilikaudella suunnitellusti.
Terveellisten ja kilpailukykyisten toimitilojen ylläpitäminen Esedulle.	Saneerausinvestointeja tehtiin asiakkaan kanssa yhteissuunnitelmien perusteella.
Otavan koulutilan tulevaisuuden ratkaiseminen.	Ratkaisu eteni omistajan käsittelyyn.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Otavan koulutila toimii Otavan koulutilan ystävien ja useiden otavalaisten/mikkeliläisten yhdistysten toiminta-alustana	Toimintaympäristö on käytettävissä	Toimii

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Luontoympäristön, kulttuurin ja rakennetun ympäristön hyvinvointivaikutusten edistäminen	Otavan koulutilan käytettävyys yleisötilaisuuksissa, kansalaisten olohuoneena	Toimintaympäristö on käytettävissä ja hoidettu	Toimii

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Palvelujen digitalisointi	Kiinteistöjärjestelmien digitalisointi	Pääprosessit on digitalisoitu	On kunnossa

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Työelämän tarpeista lähtevä koulutus	Kilpailukykyisten toimitilojen tarjoaminen Esedulle	Tyytyväinen asiakas	Yhteistyössä on saatu muokattua opetuksen tiloja tiiviimäksi ja toimivammaksi

Painopiste: Asiakslähtöiset yrityspalvelut			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Sujuvat sijoittautumispalvelut, joustava ja ennakoiva kaavoitus	Osataan aktiivisesti tarjota koulutuksen käytöstä vapautuvia tiloja yrityskäyttöön	Vapautuvat tilat siirtyvät hyötykäyttöön	Onnistuttu suunnitelman mukaisesti. Otava haasteena.

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Strategian jalkauttaminen ja brändityö	Tukea ESEDUa tilapalvelun kautta omissa tavoitteissaan	Hyvä ja toimiva kumppanuus	Toimii

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Toteutui lähes suunnitelman mukaisesti. Tilikauden tulos jäi ennakoidusta alaskirjattujen luottotappioiden ja purettujen kiinteistöjen takia.

Tunnusluvut (1000 euroa)

	Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019	Tilinpäätös 2019
Liikevaihto	3 808	3 700	3 917
Tilikauden voitto/tappio	-8	150	3
Osinko	0	0	0
Investoinnit	1 300	500	600
Ulkoinen velka	20 446	20 500	19 321
Sisäinen velka	869	0	773
Konsernitilin limiitti	1 000	1 000	1000
Omavaraisuusaste	25,2 %	27 %	26,1 %
Henkilöstö vakituinen	0	0	0
määräaikainen	0	0	0

Merkittävimmät investoinnit ja niiden toteutuminen

Sisäilmanhallintaan ja kattorakenteiden uusiminen

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

• Strategiset riskit

Mikkelin vetovoimaisuus ja Otavan onnistunut muutosprosessi.

• Operatiiviset riskit

Ei merkittäviä tunnistettuja.

• Rahoitusriskit

Korkotasoa hyvin pitkällä aikajänteellä, suojauksia ei ole lainoille. Vierasta rahoitusta pyritään vähentämään edelleen.

• Vahinkoriskit

Suojattu vakuutuksilla.

• Sääntöjen ja päätösten noudattaminen

Noudatamme

• Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta

On toteutunut ja valvonta toimii.

• Omaisuuden hankinta, luovutus ja hoito

Hallituksen päätöksillä ja omistajaohjausta kysytään lähes kaikissa päätöstilanteissa.

• Tiivis selvitys oman sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä arvio sisäisen valvonnan onnistumisesta

Osaakehtiön toimintamalli ja siinä valvonta sekä riskienhallinta on kunnossa. Lisäksi omistajan kontrolli. Toimii hyvin.

Omistajapoliittiset toimenpiteet vuonna 2019

Toimenpide	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmisteluvastuullinen	Muut osallistuvat tahot	Toteuma 31.12.
Konsernin kiinteistöomistuksen ja –hoidon yhtenäistämisen edistäminen	2019-		Naistinki	Konsernin kiinteistöyhtiöt	Toimii Naistingin suuntaan
Otavan koulutilan toimenpiteet	2019	Viivästynyt OKM:n taholta	MIKKO	Emo	Päätös luvattu nyt 2020 lisätietopyyntöjen jälkeen. Muut päätökset omistajan taholla.
Toimitilastrategia	31.12.2019		Esedu / Arja Sepänen	MIKKO	On noudatettu

2.2.1.11 Mikkelin Ravirata Oy

Omistus	75,47 %
Toimiala	ravirata
Toimitusjohtaja	Kari Tiainen
Hallituksen jäsenet	Kakriainen Markku, pj Kosonen Heikki Kovanen Ismo Manninen Kari Penttinen Leena Myyryläinen Seppo Rautiainen Terho
	Hallituksen kokouksiin kutsuttavat asiantuntijat konsernivastuuhenkilö Virpi Siekinen

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2020–2023

Ravipäivien vähentyminen valtakunnallisesti, ravipäivien keskittyminen hevosrikkaille ja toiminnoiltaan hyvillä raviradoille, raviratojen alueellisen yhteistyön tiivistyminen eli ravialueyhteistyö kasvaa. Mikkelin Ravirata Oy:n puitteet ovat kunnossa, mikä parantaa asemaa tulevaisuudessa.

Merkittävimmät tapahtumat vuonna 2019 ja niiden vaikutus yhtiön talouteen

St Michel ravit, joiden taloudellinen tulos parani, mm. pääsylipputulot, yhteistyösopimustuotot kasvoivat.

Tulostavoitteet

Tavoite	Toteuma 31.12.
Mikkelin Ravirata Oy:n v. 2019 budjetin loppusumma on -22.000	Tilikauden tulos +58 414 €
Palkintoja hevosomistajille maksetaan noin 830.000€	Maksettuja palkintoja 822 765 €
Vuoden 2019 aikana toteutetaan merkittävä perusparannusinvestointi, jossa korjataan kavioura, ravirata-alueen äänentoisto ja valaistus.	Toteutuneet. Lisäksi 46-paikkainen karsinallinen valjastuskatos.
St Michel -tapahtuman asema on Mikkelin Ravirata Oy:n strategiassa entistä merkittävämpi. Tapahtuman maineen ja suosion kasvattamiseen antaa vuosittainen positiivinen yleisöpalautte hyvän pohjan.	Johdonmukainen ja positiivinen palaute kävijäkyselyn perusteella edelleen. Myös rahankäyttö raviradalla ja maakunnassa edellisten tutkimisten mukaista: radalla 3,0M€, yhteensä 4,3M
Yhteistyö Saimaa Stadiumin ja Mikkelin Jäähallin kanssa Kalevankankaan alueen tapahtumajärjestäjinä ja toimintojen yhteisessä tehostamisessa on jatkossa entistäkin tärkeämpää.	Hanke uusien liiketoimintojen kehittämiseksi/tapahtumien saamiseksi ja yhteistyön tiivistämiseksi rahoitushakemusvaiheessa.

OHJELMAKORTIT**1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA**

Painopiste: Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Syrjäytymisen ehkäisy	Nuorille viikoittain järjestettävät ravinuorten tapaamiset ja koulutukset	Jäsenten määrän tuplaantumisen/maksetut jäsenmaksut (25)	Nyt yhteensä 138 jäsentä, +60%.

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	Talkoo- ja seuratoimijoiden käyttö ravien tapahtumajärjestelyissä.	Seuroille maksettu korvaus.	Seuroille ja yhdistyksille maksettu korvauksia yhteensä n. 50.000€.
Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen toimenpiteet	Hyvät pysäköintipaikat polkupyörille	Polkupyöräpaikkojen määrä / määrän lisääminen.	Ei tietoa.
Luontoympäristön, kulttuurin ja rakennetun ympäristön hyvinvointivaikutusten edistäminen	Hevosten käytön lisäämisellä on myönteinen vaikutus ihmisten hyvinvointiin.		Ei mitattua tietoa,

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	Perusparannustyön jälkeen toimiminen ravirata-alueella paranee (mm. valaistus paranee)	onnettomuudet vähenevät	Ei vielä mitattua tietoa.

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Liikennepäästöjen vähentäminen	Bussikuljetukset (non-stop) St Michel -tapahtumaan ja Toto76-raveihin. Opastus kuntoon pääteiltä suoraan raviradalle vähentää liikenteen päästöjä.	Kiinteän opastuksen toteutus 2019.	Ei toteutunut.

Painopiste: Elinvoimaisuus			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Matkailun edistäminen	Houkuttelevan St Michel -tapahtuman järjestäminen	Yleisömäärän ja hotelliyöpymisten kasvattaminen.	St Michelin yleisömäärä kasvoi, +9. Hotelliyöpymisten määrästä ei mitattua tietoa käytössämme.
Resurssitehokkuus	Yhteistyö seurojen talkooväen kanssa.	Yhteistyössä järjestettyjen tapahtumien määrä.	Pysynyt ennallaan.

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Saavutettavuus	Opastuksen parantaminen ja julkisen liikenteen järjestäminen.	Toteutus 2019.	Ei toteutunut.
Palvelujen digitalisointi	Osallisena Suomen Hippoksen ja Veikkaus Oy:n digitaalisissa ratkaisuissa.		Toteutunut.

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kalevankangas -kehittämialusta	Aktiivisena Kalevankankaan-osatoimijana ja yhteistyö kehittäjänä. Ravintola-yhteistyö Jukurit HC:n kanssa.	Ravintolaliiketoiminnan kasvu + 10 %	Merkittävä osa Jukurit HC -yhteistyöstä on päättynyt.
Korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyö	Yhteistyö Saimaan Stadiumin/Xamkin kanssa.		Toteutunut suunnitellusti ja rahoituspäätöstä odottavan hankkeen myötä tehostuu.

Painopiste: Matkailu, vapaa-ajanasuminen, kulttuuri ja liikunta sekä niihin liittyvä tapahtumatuotanto			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Matkailun ja vapaa-ajanasumisen ympärivuotinen kasvu ja pitkäjänteinen kehittäminen	Houkuttelevat ravitapahtumat.	Yleisömäärät	St Michelin yleisömäärä kasvoi, +9%.

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	St Michel -tapahtuma ja muut ravitapahtumat.	Yleisömäärät	St Michelin yleisömäärä kasvoi, +9%.
Tapahtumat	St Michel ja muut ravit.	Yleisömäärät	St Michelin yleisömäärä kasvoi, +9%.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Taloudellinen tulos, osin satunnaisten tulojen vuoksi, positiivinen. Osakeanti toteutui tavoitteiden mukaisesti. Investointisuunnitelma toteutettiin jopa suunniteltua laajempaan.

Tunnusluvut (1000 euroa)

	Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019	Tilinpäätös 2019
Liikevaihto	930	889	828
Tilikauden voitto/tappio	-53	6	58
Osinko	0	0	0
Investoinnit	23	2 070	1 862
Ulkoisen velka	298	70	708
Sisäinen velka	8	8,5	4
Konsernitilin limiitti	-	-	-
Omavaraisuusaste	61 %	-	61 %
Henkilöstö vakituinen	6	12	6
määräaikainen	6	12	6
	0	0	0

Merkittävimmät investoinnit ja niiden toteutuminen

Kaviouran, valaistuksen ja äänentoiston peruskorjaus sekä 46-paikkainen karsinallinen valjastuskatos, yhteensä noin 2 miljoonaa euroa.

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

• Strategiset riskit

Toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset, raviratojen profilointi.

• Operatiiviset riskit

Henkilöstöriskit, tapahtumien sääriskit.

• Rahoitusriskit

Kiinteistöjen vakuusarvo, vakuudet käytössä.

• Vahinkoriskit

Vakuutettu

- Sääntöjen ja päätösten noudattaminen

Ei

- Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta

Hallitus valvoo

- Omaisuuden hankinta, luovutus ja hoito

Hallitus valvoo

- Tiivis selvitys oman sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä arvio sisäisen valvonnan onnistumisesta

Hallitus valvoo

Omistajapoliittiset toimenpiteet vuonna 2019

Toimenpide	Arvioitu valmistuminen	Huomioitavaa	Valmistelu-vastuullinen	Muut osallistuvat tahot	Toteuma 31.12.
Kaviouran, valais- tuksen ja äänen- toiston peruskor- jaus	2019		Mikkelin Ravirata Oy	MMM/SH, Ma- veplan suunnitte- lee, Suomen Cont- rolteam hanke- koordinaattorina Mikkelin kaupunki	Toteutuneet suun- nitellusti. Lisäksi 46-paikkainen kar- sinallinen valjastus- katos.
Tallialueen tie-, kiinteistö- ja maan- vaihtoasiat	2019		Mikkelin kaupunki	Mikkelin Ravirata Oy	Toteutunet suunni- tellusti.

2.2.2 Toimielinten tavoitteiden toteutuminen

2.2.2.1 Keskusvaalilautakunta

Keskusvaalilautakunnan tehtävänä on hoitaa kunnalle kuuluvia tehtäviä vaalilain mukaisesti. Vuoden 2019 talousarviossa oli varauduttu maakuntavaaleihin, joita ei kuitenkaan toimitettu. Vaalien toteutumatta jäämisen vuoksi sekä toimintatulot että -menot alittuivat.

Talous

Keskusvaalilautakunta

Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama

Toimintatulot	260 000	260 000	190 795	-69 205
Toimintamenot	-295 392	-295 392	-210 016	85 376
Toimintakate	-35 392	-35 392	-19 221	16 171

2.2.2.2 Tarkastuslautakunta

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan on valmisteltava valtuuston päätettäväksi hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet sekä onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Talous

Tarkastuslautakunta

Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama

Toimintamenot	-86 000	-86 000	-62 242	23 758
Toimintakate	-86 000	-86 000	-62 242	23 758

2.2.2.3 Kaupunginvaltuusto

Talous

Kaupunginvaltuusto

Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama

Toimintamenot	-208 808	-208 808	-209 584	-776
Toimintakate	-208 808	-208 808	-209 584	-776

2.2.2.4 Hallinto- ja elinvoimapalvelut

Hallinto- ja elinvoimapalveluiden tehtävänä on tukea palvelualueiden, liikelaitoksien ja taseyksikön tuloksellista toimintaa ja seurata asetettujen tavoitteiden toteutumista. Hallinto- ja elinvoimapalvelut tuottavat johtamista, kehittämistä ja päätöksentekoa varten ajantasaista tietoa kaupungin ja kaupunkikonsernin toiminnasta ja toimintaympäristön muutoksista. Hallinto- ja elinvoimapalvelut tuottavat palvelualueille keskitetyt tukipalvelut. Hallinto- ja elinvoimapalvelut sisältää hallintopalvelut, talous- ja elinvoimapalvelut, henkilöstöpalvelut sekä ruoka- ja puhtauspalvelut.

Palvelusuunnitelman toteutuminen

Hallintopalvelut tuottaa hallinnon tukipalveluita, toteuttaa ja kehittää työllisyyspalveluita, vastaa kaupunkimarkkinoinnista sekä kehittää kaupungin palveluita henkilöstö- ja palvelukehitysohjelman tavoitteiden mukaisesti ja koko kaupungin monikanavaista asiakaspalvelukeskusta yhteistyössä valtiovarainministeriön kanssa. *Talous- ja elinvoimapalvelut* tuottaa talous- ja tietohallinnon sekä hankinnan tukipalveluita, koordinoi kaupunkistrategian toteuttamiseen ja kehittämiseen liittyviä toimenpiteitä, vastaa seutuhallinnon valmistelu- ja toimeenpanotehtävistä sekä tukee sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä omistajaohjauksen valmistelua ja toimeenpanoa. *Henkilöstöpalvelut* toteuttaa henkilöstö- ja palvelukehitysohjelman tukemalla johdon, esimiesten ja koko henkilöstön työtä sekä tavoitteiden saavuttamista läpi kaupungin organisaation. *Ruoka- ja puhtauspalvelut* toteuttaa palvelusopimuksien mukaista toimintaa.

Talouden toteutuminen ja olennaiset poikkeamat

Hallinto- ja elinvoimapalveluiden toimintamenot ylittyivät noin 1,76 miljoonalla eurolla ja toimintatulot ylittyivät 1,68 miljoonalla eurolla. Näin ollen toimintakate jäi 78 500 euroa budjetoitua pienemmäksi. Toimintatulot sisältävät luovutusvoittoeriä, jotka ylittivät talousarvion 1,9 miljoonalla eurolla.

Asiakaspalvelujen ostoihin Essotelta haettiin vuoden 2019 aikana 16,2 miljoonan euron lisämääräraha. Lisämäärä-

rahasta huolimatta Essoten kustannukset ylittivät muutetun talousarvion noin 4,48 miljoonalla eurolla, josta 2,19 miljoonan euron osuus on Essoten alijäämäisen tuloksen johdosta Mikkelin kaupungille tehtyä pakollista varausta. Alkuperäinen 183,215 miljoonan euron talousarviosumma ylittyi näin ollen 20,68 miljoonalla eurolla.

Henkilöstökulut jäivät noin 1,4 miljoonaa euroa budjetoitua pienemmiksi. Alitus muodostui pääosin palkkakuluista ja henkilöstösivukuluista.

Työmarkkinatuen kuntaosuus ylitti talousarvion noin 470 000 eurolla toteuman ollessa noin 3,37 miljoonaa euroa. TMT-maksu oli kuitenkin noin 100 000 euroa pienempi kuin edellisenä vuonna. Toisaalta työllisyyspalveluiden muissa määrärahoissa säästy vastaava summa johtuen mm. asiakasohjauksen haasteista, eivätkä asetetut työllistämisen kriteerit täyttyneet kaikkien asiakkaiden kohdalla. Lisäksi kaupungin omat YT-neuvottelut pysäyttivät työllistämistoimet lokakuusta eteenpäin koko loppuvuoden ajaksi.

Meidän IT ja talous Oy:n uusien talous- ja henkilöstöhallinnon (TaHe) järjestelmien käyttöönottoprojekti toteutui vuonna 2019, ICT-palvelujen käyttöönottoprojekti jatkuu vuoden 2020 puolelle. Koulujen työasemakokonaisuus otetaan käyttöön alkuperäistä suunnitelmaa laajemmin koko sivistyksen toimialueella, mikä kasvattaa ICT-projektin kokonaiskustannusarviota. Tämä on huomioitu vuoden 2020 talousarvion investointiosassa.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 2019
Syrjäytymisen ehkäisy	Työllistyminen ja työllistämismahdollisuudet hankinnoissa (hankintapalvelut)	8 tukityöllistettyä/ vuosi.	7 tukityöllistettyä
	Työmahdollisuuden tarjoaminen tukityöllistettäville ruoka- ja puhtaustaloudissa	1 – 2 hlö/v	7 henkilöä yhteensä 32 kk. Lisäksi kuntouttavassa työtoiminnassa ja työkoekielussa 4 henkilöä yhteensä 8 kk
	Työmahdollisuuden tarjoaminen kehitysvammaisille työtoimintana ruoka- ja puhtaustaloudissa	2 hlö/v	3 henkilöä
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Sovellukset, joilla kerätään tietoa ja mielipiteitä kuntalaisilta sekä osallistaminen sähköisten palvelujen kehittämisessä. (palvelukehitys, tietohallinto ytl. palvelualueet)	Asiakaspalautteen kerääminen, analysointi ja sen pohjalta tehtävät kehitystoimet tai uudet sovellukset / mittarina sovellus/vuosi	Osallistamistyökalun hankintaa lykätty osallisuustyöresurssien vähentämisen vuoksi.
	Henkilöstön osallisuuden lisääminen (henkilöstöhallinto).	Osallistavat yhteistyötävät ja henkilöstökyselyt.	Mikkelin tarina todeksi-työyhteisövalmennukseen (keskeisenä teemana osallisuus) on osallistunut 900 henkilöä. 100 esimiestä + 800 työntekijää. Osallisuuskyselyyn/valmennus on vastannut 787 työntekijää heistä kokee osallisuutta 12 % vähän 27 % jonkin verran 53 % melko paljon 8 % erittäin paljon
	Kantakaupungin alueen koulujen oppilaskuntien kutsuminen tutustumaan keskuskeittiö Isopadan toimintaa ja mistä kouluruoka tulee (ruoka- ja puhtaustaloudissa)	2 – 4 vierailua/v	Ei toteutuneita oppilaskuntavierailuja, toteutunut 1 päiväkotivierailu ja 2 XAMK:n opiskelijoiden vierailua

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 2019
Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen toimenpiteet	Työmatkaliikunnassa suositaan kävelyä ja pyöräilyä (henkilöstöhallinto).	Liikkumista kannustavat sisäiset kilpailut.	Pyöräile töihin -päivä toteutunut, pyöräilyn kilometrikisaan osallistutaan vuosittain, virkafillarit käytössä. Kävelykilometrikisaan osallistuttu sekä kannustettu arkiliikuntaan mm. porraspäivien muodossa
Luontoympäristön, kulttuurin ja rakennetun ympäristön hyvinvointivaikutusten edistäminen	Luomu-/lähialueen elintarvikkeiden käyttömäärän säilyttäminen nykyisellä tasolla (ruoka- ja puhtauspalvelut, hankintapalvelut)	Otetaan huomioon kaikissa elintarvikekilpailutuksissa.	Otettu huomioon v. 2019 elintarvikekilpailutuksissa. Kilpailutettu keskustukku ja tuoreen leivän hankinta. Molemmissa tarjouspyynnöissä käytettiin osatarjousmahdollisuutta ja puitejärjestelyä, joilla mahdollistettiin alueellisille toimijoille tarjousten teko. Lähialueella tuotettujen tai jatkojalostettujen elintarvikkeiden hankintaan käytetty 25,6 % (-2,9 %) elintarvikekustannuksista (-55 000 eur).
	Sydänmerkki-aterioiden määrä kouluruokailussa (ruoka- ja puhtauspalvelut)	2 ateriaa/vko	2 – 4 ateriaa/vko

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 2019
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	Kouluympäristön kalusteiden ym. ergonomisuus (hankintapalvelut).	Kaikissa koulu, päiväkotiki ym. hankinnoissa.	Otettu huomioon Kalevan-kankaan ja Haukivuoren päiväkotikalusteissa sekä Anttolan koulukalusteissa.
	Palvelukuvauksen mukainen puhtaustaso kaupungin kiinteistöissä (ruoka- ja puhtauspalvelut)	asiakastytyväisyyskyselyn tulosten kehittyminen	Asiakastytyväisyyskyselyitä ei ole tehty. Uutena laadunarvioinnin työkaluna toteutettiin kaikissa työkohteissa sisäiset laatukierrokset, joissa arvioitiin tehdyn työn laatua ja riittävyttä käyttöön nähden.

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 2019
Liikennepäästöjen vähentäminen	Liikennöintikilpailutuksissa laatupisteissä biokaasu- ja/tai sähköautot (hankintapalvelut).	5 % hankinnan arvosta.	Ollut mukana liikennepalvelukilpailutuksissa.

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 2019
Saavutettavuus	Saavutettavuusdirektiivin toimeenpano (palvelukehitys & viestintä)	Verkkopalvelut ovat direktiivin mukaisia siirtymäaikojen puitteissa.	Otettu käyttöön TilaaOn - palvelu, jonka tuli olla saavutettava 23.9.2019 lähtien. Ko. palvelu hankittu saavutettavana. Muiden osalta siirtymäaikaa 23.9.2020 saakka.
	Esteettömyystiedot palvelutietovarantoon (palvelukehitys)	Kaikkien palvelupisteiden esteettömyystiedot on kuvattu.	Toteutunut.
Palveluprosessien digitalisointi	Kilpailutus ja sopimusten hallinta sähköisiksi (hankintapalvelut)	100%:sti vuoden 2019 loppuun.	Kilpailutus 98 % sähköisiä, hankintasopimukset lähes 100%.
	Verkkomaksamisen edistäminen (talouspalvelut)	Myyntilaskumäärän vähentäminen 10 % 2018 lopun tilanteesta.	Verkkomaksamisen edistäminen on kytköksissä kassajärjestelmäratkaisuun, joka on vielä valmistelussa. Tästä huolimatta myyntilaskujen kokonaismäärä vähentyi v. 2017 tasosta 15 % (2018 ei luku käytettävissä).
	Kansallisen palveluarkkitehtuurin viestit - palvelun käyttöönotto (palvelukehitys, tietohallinto)	CaseM.n/ eAsiointin viestit - palvelupilotti tehty vuoden 2019 loppuun mennessä.	Toteutunut.
	Tilojen varausjärjestelmän, kurssi-ilmoittautumisten, uimakouluilmoittautumisten ja vastaavien palvelujen prosessien kokonaisvaltainen kehittäminen varauksesta maksuun asti digitaalisesti (palvelukehitys, tietohallinto, talouspalvelut)	Tilojen varaamiseen järjestelmä, josta liittymä reskontraan tai/ja verkkomaksamisen mahdollisuus.	Uuden tilavarausjärjestelmän hankkimisesta luovuttiin ja päätettiin tehostaa tilamarkkinointia kaupungin verkkosivuilla. Lisäksi verkkomaksamista on selvitetty osana kassapalveluiden kehittämistä. Tilavarausten osalta on pilotoitu uutta toimintamallia, jonka yhteydessä tarkastellaan myös sähköisten työkalujen tarvetta.
Kestävä kehitys ja ilmastomuutoksen torjunta	Ympäristötekijöiden huomioiminen hankinnoissa (kaikki toimialat)	Kaikissa hankinnoissa joissa tunnustetaan ympäristövaikutuksia	Ympäristötekijä huomioitu joko pakollisina tai pisteytyksellä. Vaikutusten arviointi tehty ennen tarjousasiakirjoja.
	Tulostamisen vähentäminen (hallinto- ja elinvoimapalvelut)	Tulostettujen sivujen määrän 10 % vähennys vuoden 2018 lopun tilanteesta.	Ei toteutunut. Kokonaistulostusmäärä ilman kopioita oli 1 810 935 kpl, kun tavoite oli 1 653 120 kpl. V. 2018 tulostusmäärä oli 1 836 800 kpl.
	Ruoka- ja puhtauspalveluiden työprosessien kehittäminen kestävän kehityksen näkökulmasta	Toteutetut toimenpiteet	- koulutettu koulujen oma keittiöhenkilöstö hävikkiseurannan tekemiseen - koulutettu kaikkien valmistuskeittiön henkilöstö valmistusprosessien yhtenäistämiseksi - aloitettu vaiheittain vähemmän puhdistusaineita tarvitsevan lattioidenhoitomenetelmän käyttöönotto

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 2019
Memory Campus -kehittämislusta	Mikkelin kaupungin arkistointipilotti (Palvelukehitys, asianhallinta).	Arkistomateriaalin kartoitus tehty, digitointitietokartta tehty ja muutostyö resursoitu.	Haettu rahoitusta ko. projektille valtiovarainministeriöstä. Rahoitusta ei saatu, kartoitustyö kuitenkin aloitettu.
Korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyö	Tarjotaan opiskelijoille harjoittelupaikkoja kaupungin hallinto- ja elinvoimapalveluissa	3 harjoittelijaa/vuosi	Tietohallinnossa 10 harjoittelijaa.
	Tarjotaan opinnäytetyöaiheita opiskelijoille (hallinto- ja elinvoimapalvelut)	3 opinnäytetyötä/vuosi	Hankintapalveluissa 1 AMK-opinnäytetyö. Viestinnässä 1 AMK-opinnäytetyö, joka valmistuu keväällä 2020. Ruoka- ja puhtauspalveluissa 1 AMK-opinnäytetyö
	PUHKE-hanke yhteistyössä mm. Esedun ja TE-keskuksen kanssa uuden työvoiman saamiseksi ruoka- ja puhtauspalvelualalle	hankkeessa toteutetut toimenpiteet	-2 toimialaa markkinoivaa infotilaisuutta -oman henkilöstön info -24 koulutusoppimusta -Esedun opettajat kuudessa ruoka- ja puhtauspalveluiden kohteessa -perehdytysvideon kuvaus
	oppisopimuskoulutus (ruoka- ja puhtauspalvelut)	3 – 4 hlö/v	7 henkilöä

Painopiste: Asiakslähtöiset yrityspalvelut			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 2019
Laadukkaat neuvonta- ja kehittämispalvelut sekä yhteistyöverkostot yritykselle elinkaaren eri vaiheisiin	Vuoropuhelut, yritysvaikutusten arvioinnit sekä yritysilat konsernin hankinnoista. Mahdollistetaan paikallisten yritysten osallistumista hankintoihin (hankintapalvelut)	Vuoropuhelu, yritysvaikutusten arviointi kaikista yli 300.000€ hankinnoista. Konsernin yritysilat 2kpl/vuosi. Osatarjousten lisääminen.	Vuoropuhelut ja vaikutusten arvioinnit pidetty arvon ylittävissä hankinnoissa. Yritysiltoja ollut 1 kpl. Osatarjousten määrä lisääntynyt.

Työllisyydenhoito			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 2019
TMT-maksun pienentäminen	Toteutetaan työllisyysohjelman mukaisia toimenpiteitä (työllisyyspalvelut)	TMT-maksu 2,9 milj. euroa.	Toteuma 3,4 milj. euroa
Osaavan työvoiman varmistaminen	Houkutellaan uusia asukkaita, pääpaino työmahdollisuuksien etsiminen ja markkinointi (Solmu)	100 uutta perhettä Mikkelin seudulle.	Toteuma 60 perhettä
	Laadukas rekrytointiprosessi ja houkutteleva työnantajakuva (henkilöstöpalvelut)	Hakijoiden määrä/ haku.	Keskimäärin 10,8 hakijaa ulkoisissa hauissa. Vaihteluväli 0 - 77 3 hakua, joihin ei yhtään hakijaa

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 2019
Strategian jalkauttaminen ja brändityö	Koulutamme kaupunkiorganisaation ja yhteistyökumppanit strategian ja kaupunkibrändin toteuttamiseen (viestintätiimi, kaupunkimarkkinointitiimi)	Kaupunkiorganisaatio, yhteistyökumppanit ja kaupunkilaiset käyttävät aktiivisesti Mikkelin uutta brändiä.	Mikkelin brändin jalkautus toteutunut suunnitellusti. Pidetty koulutuksia aiheesta henkilöstölle, luottamushenkilöille ja sidosryhmille.
Kaupunkiorganisaation markkinoinnin ja viestinnän viestien ja visuaalisen ilmeen yhtenäistäminen	Konkreettisia työvälineitä kaupunkimarkkinoinnin tueksi kaupunkiorganisaation ja yhteistyökumppanien käyttöön: brändikäsikirja, hissipuhe, tarinat, kuvapankki, esitysmateriaalit, videot, Invest-In-paketti jne. (kaupunkimarkkinointitiimi, viestintätiimi)	Käytössä konkreettiset työvälineet kaupunkimarkkinoinnin tueksi.	Brändikirja hyväksytty helmikuussa 2019. Kuvapankki otettu käyttöön. Esitysmateriaaleja valmisteltu. InvestIn-esitettä työstetty. Julkaistaan alkuvuodesta 2020. Markkinointimateriaalit ovat ajantasaisia ja aktiivisessa käytössä.
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	Mikkelin mahdollisuuksista tietoa oppilaitoksiin esim. luennoitsijoiden muodossa (hallinto- ja elinvoimapalvelut)	2 luentoa/ vuosi per Mikkelin oppilaitos.	Luentoja brändistä pidetty Yliopistokeskuksen henkilökunnalle, Kesäyliopistojen rehtoreille ja johdon sihteereille.
	Tuomme esiin Mikkelin hyviä puolia monikanavaisesti Markkinoimme sähköisiä kanaviamme niin sisäisesti kuin ulkoisesti (kaupunkimarkkinointitiimi, viestintätiimi)	Mikkeli mediassa: - 2018: 2.55 k - 2019: 2.85 k Mikkeli somessa: - 2018: 45.00 k - 2019: 47.00 k Mielikuvatutkimukset Mediaseuranta: keskustelun sävy ja määrä mediassa ja somessa	Mikkeli mediassa vuonna 2019 2.959k Mikkeli somessa vuonna 2019 4.219k Mielikuvatutkimuksia ei vuonna 2019 teetetty. Keskustelua vuonna 2019 väritti erityisesti loppuvuodesta talouskeskustelu, joka lähtökohtaisesti oli kaupungin näkökulmasta negatiivista.
Tapahtumat	Kannustamme viestinnällä mikkeliiläisiä yhteisölliseen kaupungin kehittämiseen (kaupunkimarkkinointitiimi, viestintätiimi, osallisuuskoordinaattori, hyvinvointikoordinaattori)	Kaupungin järjestämien tapahtumien määrä, tilaisuuksien osallistujamäärät.	Viestintätiimi toteuttanut kaupungin syntymäpäivän, jonka aikana 1500 mikkeliiläistä kirjoitti brändikortin. Kaupungin tapahtumissa oli 52 505 kävijää yhteensä 879:ssä tapahtumassa.

Talous

Hallinto- ja elinvoimapalvelut yhteensä

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toimintatulot	19 875 196	0	19 875 196	21 555 574	1 680 378
Toimintamenot	-230 710 860	-16 200 000	-246 910 860	-248 669 738	-1 758 878
Toimintakate (netto)	-210 835 664	-16 200 000	-227 035 664	-227 114 164	-78 500

Konsernipalvelut (ilman Ruoka- ja puhtauspalveluja)

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toimintatulot	9 729 545		9 729 545	11 775 754	2 046 209
Valmistus omaan käyttöön	100 000		100 000	47 451	-52 549
Toimintamenot	-220 725 271	-16 200 000	-236 925 271	-239 266 204	-2 340 933
Toimintakate (netto)	-210 895 726	-16 200 000	-227 095 726	-227 442 999	-347 273

Sosiaali- ja terveystalouden (Essote) osuus

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toimintamenot	-183 215 000	-16 200 000	-199 415 000	-203 899 306	-4 484 306

Kohderahoitteinen

Ruoka- ja puhtauspalvelut

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Myyntitulot	10 003 351		10 003 351	9 681 430	-321 921
Tuet ja avustukset	42 300		42 300	50 548	8 248
Muut toimintatulot				6	6
Valmistus omaan käyttöön				384	384
Toimintatulot	10 045 651		10 045 651	9 732 369	-313 282
Materiaalit ja palvelut	-4 496 338		-4 496 338	-4 338 869	157 469
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 607 000		-2 607 000	-2 366 876	240 124
Palvelujen ostot	-1 889 338		-1 889 338	-1 971 993	-82 655
Henkilöstömenot	-5 121 104		-5 121 104	-4 694 301	426 803
Palkat ja palkkiot	-3 928 416		-3 928 416	-3 775 641	152 775
Henkilösivukulut	-1 192 688		-1 192 688	-918 660	274 028
Muut menot	-368 148		-368 148	-370 364	-2 216
Toimintamenot	-9 985 590		-9 985 590	-9 403 534	582 056
Toimintakate (netto)	60 062		60 062	328 834	268 772

Poistot ja arvonalentumiset

Suunnitelman mukaiset poistot -102 463

Tilikauden tulos 226 371

2.2.2.5 Mikkelin seudun ympäristölautakunta

Ympäristölautakunta ja sen alaisuudessa toimiva Ympäristöpalvelut -yksikkö vastaa kuntatason ympäristöterveydenhuollon ja ympäristösuojelun tehtävistä Mikkelissä, Hirvensalmella, Kangasniemellä Mäntyharjussa ja Pertunmaalla. Resurssien sallimissa puitteissa toteutetaan erilaisia selvityksiä vuorotellen toimialueen eri kuntien alueella. Tavoitteena on antaa palvelut samantasoisina koko toiminta-alueella ympäristöpalvelusopimuksen mukaisesti.

Palvelusuunnitelman toteutuminen

Palveluja tuotetaan ensisijaisesti ympäristöpalvelujen toimintaa säätelevien lakien ja asetusten mukaisesti. Ympäristöterveydenhuollon tulosalue vastaa eläinlääkintähuollon ja kunnan terveydensuojeluviranomaisen tehtävistä, ja eläinsuojelulain, terveydensuojelulain, elintarvikelain, tupakka- ja lääkelain ja talousvesiasetuksen mukaisista valvontatehtävistä. Valvontasuunnitelmien toteutumisesta raportoidaan lautakunnalle erikseen. Vuonna 2019 eläinlääkintähuollon henkilöstöresurssit ovat vähentyneet 0,3 htv:n verran. Terveysvalvonnan johtajan virka oli täyttämättä 10 kk, mikä on vaikuttanut erityisesti terveysvalvonnan mutta jossain määrin myös eläinlääkintähuollon ja ympäristösuojelun palvelusuunnitelman toteutumiseen. Lisäksi ympäristöterveydenhuollon palvelusuunnitelman toteutumista on heikentänyt valtakunnallisen VATI-tietojärjestelmän käyttöönottoon liittyvät ongelmat. Ympäristöpalvelujen johtajan ja terveysvalvonnan johtajan tehtävät olivat pääosan vuotta jaettu ympäristöpäällikölle ja osin vastaavalle eläinlääkärille. Vajausta on ollut myös valvontaeläinlääkiresurssissa valvontaeläinlääkärin irtisanouduttua elokuussa 2019, mikä on näkynyt jonkin verran loppuvuodesta kiireettömien valvontatehtävien kasaantumisena.

Ympäristösuojelun tulosityksikkö vastaa kunnalle kuuluvista ympäristösuojelulain, jätelain, vesilain, vesihuoltolain, maa-aineslain, luonnonsuojelulain ja maasto- ja vesiliikennelain mukaisista valvonta- ja muista viranomaistehtävistä sekä kunnan ympäristösuojelun hallinnosta annetun lain mukaisista ympäristösuojelun edistämistehtävistä kunnassa. Vuonna 2019 ympäristösuojelun palveluja on toteutettu pääosin suunnitelman mukaisesti kuitenkin siten, että valvontakäyntien määrät ovat olleet hieman edellisvuosia alhaisempia johtuen mm. henkilöstöresurssihin liittyvistä tekijöistä. Erityisesti rekisteröintimenettelyn piirissä olevien kohteiden ja maa-ainekohteiden tarkastuksia on tehty suunniteltua vähemmän. Haja-asutusalueiden jätevesiasetukseen liittyvän jätevesijärjestelmien saneerauksen määräjän umpeutuminen lokakuussa 2019 lisäsi ympäristösuojelun palvelujen tarvetta.

Ympäristöpalvelut osallistuu erilaisiin ympäristösuojelun hankkeisiin ja selvityksiin yhteistyössä muiden tahojen kanssa. Vuonna 2019 Ympäristöpalvelut on hallinnoinut seuraavia hankkeita, jotka ovat myös mukana Ympäristöpalvelujen tilinpäätöksessä ja sisältyvät ympäristösuojelun tulosityksikön talouden toteumaan:

- Ympäristöministeriön rahoittama OMAVESI -hanke, joka antaa haja-asutusalueiden vesihuoltoon liittyvää neuvontaa ja tiedotusta.
- Kaakkois-Suomi – Venäjä -ohjelman rahoittama RAINMAN -hanke, joka liittyy yhdyskuntien vedenhankintaan ja pohjavesien suojelun edistämiseen.
- EAKR -rahoitteinen Mikkelin seudun kuntailmasto 2050 -hanke.

Lisäksi Ympäristöpalvelut on mukana erilaisten hankkeiden ohjausryhmissä ja osallistuu muutoin asiantuntijana tai sidosryhmänä hanketyöskentelyyn. Tällaisia hankkeita ovat mm. Hiilivapaa Etelä-Savo -hanke, Päästötön liikenne Mikkelin seudulla -hanke ja erilaiset vesien hoitoon liittyvät hankkeet ja työryhmät. Lisäksi Ympäristöpalvelut on tehnyt yhteistoimintasopimuksen Suomen luonnonsuojeluliiton VieKas LIFE -hankkeen kanssa siten, että hankkeen tehtävänä on edistää vieraslajien torjuntaa Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen toiminta-alueella järjestämällä talkoita ja tiedotustoimintaa.

Vuonna 2018 ja vuoden 2019 alussa Ympäristöpalvelut valmistautui vuoden 2020 maakuntaudistukseen, jonka myötä ympäristöterveydenhuolto (terveysvalvonta ja eläinlääkintähuolto) olivat siirtymässä maakunnalliseksi toiminnaksi. Maakuntavalmistelu kuitenkin keskeytettiin vuoden 2019 alussa.

Talouden toteutuminen ja olennaiset poikkeamat

Vuonna 2019 ympäristölautakunnan myyntituotot olivat talousarviossa arvioitua pienemmät (toteutuma 78,6 %). Myös toimintakulut jäivät talousarviossa esitettyä pienemmiksi ja ympäristölautakunnan talous oli 114 000 € ylijäämäinen (toimintakatteen toteutuma 89,75%). Säästöjä syntyi erityisesti henkilöstömenoissa johtuen siitä, että terveysvalvonnan johtajan virka oli 10 kk täyttämättä. Säästöjä syntyi myös palvelujen ostossa.

Tulosityksiköistä ympäristölautakunnan, yleisen terveysvalvonnan ja eläinlääkintähuollon talous oli ylijäämäinen. Ympäristösuojelun osalta toimintakulut toteutuivat talousarvion mukaisesti mutta toimintatuotot jäivät talousarviossa arvioitua alhaisemmiksi (poikkeama 7 500 €). Ympäristösuojelun tilinpäätösluvuissa on mukana myös kolme hanketta (OMAVESI, RAINMAN ja Kuntailmasto -hanke), joista RAINMAN -hankkeeseen sisältyy Mikkelin kaupungin maksa-

ma omarahoitusosuus ja Kuntailmasto -hankkeeseen Ympäristöpalvelujen maksama omarahoitusosuus. Hankkeiden talouden toteutumaa seurataan ensisijaisesti hankkeiden aloitusajankohdasta hankkeiden päättymiseen.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 31.12.2019
Syrjäytymisen ehkäisy	Tarjotaan tukityö- ja harjoittelupaikkoja	tarjotaan yhteensä vähintään 10 kk harjoittelupaikkaa	Terveysvalvonta 8 kk, ympäristönsuojelu 13 kk.
	Urpolan luontokeskuksen toimintaa laajennetaan osana Saimaa Geopark-hanketta. Luontokeskus tarjoaa ilmaista luontoaiheista toimintaa ja ympäristökasvatusta lapsille ja lapsiperheille.	Edistetään lapsille ja lapsiperheille suunnatun luontoaiheisen toiminnan järjestämistä.	
Kumppanuustalo-toimintamalli	Ilmoitusten ja lupahakemusten käsittelyyn liittyvät kuulemiset hoidetaan hyvin	Muistutusten ottaminen huomioon päätösten valmistelussa	Muistutukset huomioidaan päätöksissä lainsäädännön asettamissa puitteissa.
	Ympäristöpalveluissa on matala kynnyksen yhteydenottoon sekä asiakkailta että kuntalaisilta	Asiakaskysely sekä kuntalaisille että asiakkaille	Ympäristöpalveluiden yhteinen asiakastytyväisyyskysely talvella 2019
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Edistetään kuntalaisten mukaan ottamista omaan elinympäristöön liittyvistä asioista päättämiseen ja ympäristön hoitamiseen (esim. vieraslajien torjunta ja siivoustalkoot)	Vähintään 1 ympäristötalkootapahtuma vuodessa, jossa Ympäristöpalvelut on aktiivisesti mukana	Ympäristöpalvelut on osallistunut Mikkeli siistiksi – talkoiden järjestämiseen keväällä 2019. Ympäristöpalvelut on mukana Suomen luonnonsuojeluliiton hallinnoimassa VieKas LIFE -hankkeessa, joka järjestää tiedotus- ja talkootoimintaa vieraslajien torjunnassa.

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 31.12.2019
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	Edistetään kuntalaisten mukaan ottamista omaan elinympäristöön liittyvistä asioista päättämiseen ja ympäristön hoitamiseen (esim. vieraslajien torjunta ja siivoustalkoot)	Vähintään 1 ympäristötalkootapahtuma vuodessa, jossa ympäristöpalvelut aktiivisesti mukana	Mikkeli siistiksi –talkoot keväällä 2019 ja yksi VieKas LIFE -hankkeen järjestämä talkootapahtuma kesällä 2019.
Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen toimenpiteet	Kaavalausunnat	Kaavalausuntojen lukumäärä, jossa asiasta lausuttu	2
Luontoympäristön, kulttuurin ja rakennetun ympäristön hyvinvointivaikutusten edistäminen	Edistetään luontomatkailua ja kuntalaisten luonnossa liikkumista. Huolehditaan siitä, että maankäytön suunnittelussa varataan riittävästi tilaa viheralueille.	Urpolan ja Kalevankankaan luontopolkujen kunnossa pitäminen. Hankkeisiin osallistuminen.	Kalevankankaan luontopolku on uudistettu vuonna 2019. Yhteistyö Mikseihin kanssa hankerahoituksen saamiseksi Mikkelin seudun retkeilyreittien kunnostamiseksi.

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 31.12.2019
Yhdyspintatyössä valmistautuminen uuteen maakuntaan	Aktiivinen osallistuminen uuden maakunnan valmistelutyöhön	Ympäristöterveydenhuollon sujuva siirtyminen maakuntahallintoon. Työryhmien lukumäärä, jossa ympäristöpalveluilla on edustus	Osallistuttu kolmeen työryhmään. Maakuntavalmistelu on keskeytynyt keväällä 2019.

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 31.12.2019
Liikennepäästöjen vähentäminen	Ilmasto- ja energiastrategian päivittäminen. Yhteiskäyttöön hankittujen biokaasuautojen aktiivinen käyttö. Työmatkapyöräilyn edistäminen.	Selkeät tavoitteet liikennepäästöjen vähentämiseksi uudessa vuosille 2021 – 2030 laadittavassa ilmasto- ja energiastrategiassa.	Mikkelin seudun kuntailmasto 2050 -hanke on alkanut marraskuussa 2019. Ilmasto- ja energiastrategian päivittäminen tehdään osana hanketyötä. Hankkeeseen on palkattu ilmastokoordinaattori 4.11.2019 alkaen.
Vesistöjen laadun parantaminen ja pohjavesiriskin vähentäminen	Vesistöjen tutkimusohjelmassa seurataan painetekijöiden kehitystä ja vesistöjen tilaa säännöllisellä tarkkailulla.	Hyvässä ekologisessa tilassa olevien vesimuodostumien osuus, painetekijöiden kehitys valituissa keskeisissä vesienhoidon painopistevesistöissä (Mikkelin alapuolinen Saimaa, Otavan Kotalahti, Kyyvesi)	Toisen suunnittelukauden luokituksessa Mikkelin vesimuodostumista (135 kpl) 13 oli hyvää heikommassa ekologisessa tilassa. Vuoden 2004 jälkeen Mikkelin alapuolisen Saimaan, Kyyveden ja Kotalahden valuma-alueilla on toteutettu yhteensä noin 1000 vesiosuuskuntien viemäriiliittymää, millä on vaikutusta hajakuormituksen määrään. Muilta osin painetekijöiden oletetaan säilyneen ennallaan. Mikkelin seudun ympäristöpalvelut on jatkanut vuonna 2019 pintavesien tilan seuranta seurantaohjelman mukaisesti. Pohjavesien suojelun yhteistyöryhmä on kokoontunut keväällä 2019. Ympäristöpalvelut on ollut mukana Kaakkois-Suomi – Venäjä -ohjelman rahoittamassa RAINMAN -hankkeessa, jossa selvitetään ilmastonmuutoksen vaikutuksia yhdyskuntien vedenhankintaan.
	Edistetään vesienhoidon edellytysten syntymistä edistämällä vesitilusten yhdistämistä suuremmiksi yksiköiksi.	Osakaskuntien keskkokko, joissa Mikkelin on jäsenenä vesialueen omistajana. Osallistutaan vesienhoidon toimenpiteiden suunnitteluun.	Vesitilusten yhdistelyhankkeita on toteutettu menestyksellisesti Puulan (Itä-Puulan korpipjärven 3900 ha osakaskunta) ja Kyyveden alueella (Kyyveden 15 000 ha osakaskunta) Mikkelin alapuoliselle Saimaalle on muodostumassa ehkä yli 2000 ha osakaskunta. Osallistuttu vesienhoidon suunnitteluun mm. Puulalla, Mikkelin alapuolisella Saimaalla ja Kyyvedellä.
Ilmanlaadun parantaminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	Ilmanlaadun tarkkailu, ilmasto- ja energiastrategian päivittäminen	Jatketaan ilmanlaadun tarkkailua. Ilmasto- ja energiastrategian päivittäminen vuosina 2019-2020.	Maakunnan yhteismittauksiin kuuluvat ilmanlaadun mittaukset ovat Mikkelissä vuosina 2020 ja 2021. Ilmasto- ja energiastrategian päivittäminen sisältyy Mikkelin seudun kuntailmasto -hankkeeseen, joka on alkanut vuoden 2019 lopulla.

	Aktiiviset sisäilmatyöryhmät kaikissa jäsenkunnissa	Sisäilmaongelmaisten terveysuojelulain mukaisten kohteiden lukumäärä (koulut, päiväkodit, laitokset). Nykyiset ja uudet tapaukset	Sisäilmaryhmät: koulut 2, päiväkodit 2. Useassa kohteessa tutkimuksia ja korjauksia, mutta ei sisäilmaryhmän tarvetta. Kaupungin sisäilma-asioiden selvittämisen toimintamalli on hyvällä tasolla. Kuntien sisäilmaryhmistä vain Mikkeli aktiivinen.

Painopiste: Elinvoimaisuus			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 31.12.2019
Matkailun edistäminen	Edistetään luontomatkailun edellytyksiä Mikkelin seudulla mm. retkeilyreitistöjen osalta.	Osallistutaan luontomatkailua tukeviin hankkeisiin.	Vuoden 2019 aikana selvitetty rahoitusmahdollisuuksia aiemmassa hankkeessa valittujen matkailun kannalta tärkeimpien Mikkelin seudun retkeilyreittien rakenteiden ja opasteiden uusimiseen.
Resurssitehokkuus	Valvontatyötä tehdään riskinarviointiin perustuen ja yhteistyössä muiden valvontaviranomaisten kanssa. Esimerkiksi ruoka- ja vesivälitteisiä epidemioita on mahdollista ehkäistä tehokkaalla valvonnalla ja kohdentamalla resursseja oikein.	Ruoka- ja vesivälitteisten epidemioiden lukumäärä	Selvitetty kolmea ruokavälitteistä epidemiaepäilyä.

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	
Saavutettavuus	Ympäristöpalveluiden työntekijöihin saadaan yhteyttä arkisin eri kanavien kautta. Sähköiset palvelut toimivat 24/7 ja niiden toimintaa kehitetään.	Klo 8-16 on aina mahdollista saada kiinni tarkastaja tai eläinlääkäri.	Ympäristönsuojelussa toiminnassa olevat sähköiset kanavat ovat Lupapiste, Notto- ja YLVA-tietojärjestelmät.
Palvelujen digitalisointi	Terveysvalvonta siirtyy sähköiseen vati-järjestelmään vuoden 2019 alusta	Uudet sähköiset palvelut toimivat vuonna 2019	Facta-ohjelman ympäristöosa otettu käyttöön ympäristönsuojelussa vuoden 2019 loppupuolella. Sähköinen ruokamyrkytyspäilyn ilmoituslomake käytettävissä 24/7.
Kestävä kehitys ja ilmastomuutoksen torjunta	Ilmasto- ja energiastrategian päivittäminen ja siinä valitut tavoitteet ja toimenpiteet. Ympäristökasvatus.	Ilmasto- ja energiastrategian päivittäminen alkaa vuonna 2019.	Ilmasto- ja energiastrategian päivittäminen on aloitettu osana Mikkelin seudun kuntailmasto 2050 -hanketta.

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 31.12.2019
Korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyö	XAMKin ympäristöteknologiaopiskelijoiden opinnäytetyöt	2 opinnäytetyötä / vuosi valmistuu	Terveysvalvonnassa on valmistunut kaksi ja ympäristönsuojelussa yksi opinnäytetyö.
	Pyritään luomaan XAMK:n kanssa tehtävällä tiiviillä yhteistyöllä (opinnäytteet, harjoittelijat, hankkeet) omien toimialojen kannalta (terveysvalvonta, ympäristövalvonta) osapuolten osaamista kasvattava tietoon ja erilaisiin valmiuksiin perustuva verkosto. Esim. Hulevesien hallinta, alueiden käyttö, ympäristöriskien arviointi.	Harjoittelukuukausien lkm / vuosi, yhteishankkeet XAMK:n kanssa.	Terveysvalvonta on osallistunut yhden Xamkin opintokurssin pitämiseen. Ympäristöpalvelut on ollut mukana XAMK:in järjestämässä kansainvälisessä Climathon –tapahtumassa ja Maailman ympäristöterveyspäivän tapahtumassa, jonka teemana oli vuonna 2019 ilmastonmuutos. Lisäksi Ympäristöpalvelut on ollut mukana yhteisissä hankkeissa XAMK:n kanssa.

Painopiste: Asiakaslähtöiset yrityspalvelut			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 31.12.2019
Sujuvat sijoittautumispalvelut, joustava ja ennakoiva kaavoitus	Huomioidaan eri toimintojen järkevä sijoittuminen kaavalausunnoissa ja osallistutaan aktiivisesti maankäytön suunnitteluun yhteistyössä muiden kaupungin yksiköiden kanssa.	Kaavalausuntojen lkm / vuosi	6 kaavalausuntoa (lisäksi muita maankäyttöön liittyviä lausunnoita ml. lausunnot maisematyöluvista ja poikkeusluvista).
Laadukkaat neuvonta- ja kehittämispalvelut sekä yhteistyöverkostot yritykselle elinkaaren eri vaiheisiin	Yhteistyön käynnistäminen Miksein kanssa liittyen yrityspalveluihin ja kehittämishankkeisiin	Järjestelmällisten yhteistyömuotojen syntyminen.	Yhteistyötä on toistaiseksi tehty yksittäisiin hankkeisiin liittyen. Lisäksi Ympäristöpalvelut on tarjonnut tarvittaessa apua yritysten lupa-asioissa ja toimintojen sijoittumiseen liittyvissä ennakkotarkasteluissa.

Tunnusluvut

	TP 2018	TA 2019	TP 2019	Toteuma %
Terveysvalvonnan tarkastukset	760	750	417	56
Eläinlääkintähuollon virka- ja sairausmatkat	2135	1900	1879	99
Hoidetut pieneläimet	7020	5500	6529	119
Lupavollisten kohteiden tarkastukset	180	100	104	104
Ympäristönsuojelun kirjallinen asiakassuorite (päätökset, lausunnot, neuvotukset)	930	700	820	117

Talous

Ympäristölautakunta

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toimintatuotot	988 830		988 830	946 970	-41 860
Toimintamenot	-2 099 780		-2 099 780	-1 944 045	155 735
Toimintakate (netto)	-1 110 950		-1 110 950	-997 075	113 875

2.2.2.6 Kasvatus- ja opetuslautakunta

Lautakunta vastaa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen järjestämisestä ja tuottamisesta. Lautakunta luo edellytyksiä ja toteuttaa laadukasta varhaiskasvatusta ja perusopetusta lapsille ja nuorille. Lukiokoulutuksen tavoitteena on tukea opiskelijoiden kasvamista hyväksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintojen, työelämän, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Lautakunta tukee lasten, nuorten ja aikuisten edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen sekä henkiseen että myös fyysiseen hyvinvointiin.

Palvelusuunnitelman toteutuminen

Hallinto tuotti palveluja kattavasti palvelualueensa kaikille tulosalueille. Yhteistyötä Essoten kanssa on tehty monilaisissa yhteistyöryhmissä kuten oppilashuolenpidon ohjausryhmä sekä nuorten ohjaus- ja palveluverkosto. Lisäksi vuonna 2019 on kokoontunut laaja yhteistyöryhmä, joka on valmistellut perheiden avoimen kohtaamispaikan perustamista Mikkeliin. Kohtaamispaikka on avautunut pääkirjaston alakerrassa 15.1.2020. Essoten kanssa on muodostettu ja vakinaistettu Mikkelin lasten, nuorten ja perheiden johtoryhmä, jonka tehtäviin kuuluu erityisesti lasten, nuorten ja perheiden palveluja yhteen sovittaminen sekä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman seuranta. Kehittämistyötä on kohdennettu vuonna 2019 erityisesti Etelä-Savon ja Mikkelin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmien laatimiseksi.

Kehittämistyötä on tehty hakemalla avustuksia ja koordinoimalla työtä mm. varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen tunne- ja vuorovaikutuskasvatuksen kehittämisessä, koulujen kerhotoiminnassa, vähävaraisten perheiden lasten ja nuorten liikuntaharrastusten edistämiseksi sekä lasten ja nuorten kanssa työskentelevien täydennyskoulutuksen järjestämiseksi. Vuonna 2019 on myös valmistunut perusopetuksen Turvallinen koulupäivä –suunnitelma, jota on laadittu yhteistyössä Viola ry:n kanssa.

Ehkäisevän päihdetyön toiminta on kehittynyt ja vakiintunut. Ehkäisevän päihdetyön koordinaattori on käynyt esittelemässä kokonaisuutta mm. Itä-Suomen Aluehallintoviraston, Essoten että THL:n kutsumina eri puolilla Suomea. Ehkäisevän päihdetyön koordinaattori on ollut mukana 36 tapahtumassa, joissa hän on tavannut arviolta yli 7 000 eri ikäistä ihmistä. Tämä käsittää mm. tapaamiset kaikkien Mikkelin 6-9-luokkalaisten (yli 2 000 oppilasta) kanssa järjestämällänsä Selvästi-kiertueilla. Yhteistyötä koordinaattori on tehnyt noin 20 eri toimijan kanssa (mm. poliisi, Liikenneturva, seurakunta, Ehyt ry, Estery, Viola, Settlementti, Essote, Xamk, Esedu ja Suomen Nuorisopisto/Paukkula). Ehkäisevä päihdetyö on tarjonnut tapahtumia, koulutusta ja infotilaisuuksia oppilaitoksissa, vanhempainilloissa ja erilaisissa yleisötapahtumissa. Lisäksi mediassa (radio, sanomalehdet sekä televisio) tehdään tiedottamista, jolloin päihdekasvatus ja informaatio tavoittaa suuren joukon kuntalaisia. Koulutuksia on järjestetty tuleville ammattilaisille (Xamk, Paukkula) sekä kentällä työskenteleville ammattilaisille.

Meijän Mikkelin –hankkeen alla on käynnissä kuusi tuensiirtohanke: Meijän Mikkelin Sport, Parempaan elämän toivossa, Arki haltuun –hanke, Game lab Mikkelin, Kotikulmilla ja Kulma-hanke. Hankkeilla tähdätään muun muassa kuntalaisten osaamisen, osallisuuden ja hyvinvoinnin lisäämiseen, vahvistetaan oman elämän hallintaa, tuetaan lapsiperheiden arkea ja vanhemmuutta, lisätään eräiden kaupunginosien asukkaiden yhteisöllisyyttä, asuinviihtyvyyttä ja asukasdemokratiaa.

Lasten ja nuorten hyvinvointia, osallisuutta sekä tunne- ja vuorovaikutustaitoja on kehitetty yhdessä ja yhdensuuntaisesti varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Täydennyskoulutuksen ja tutortoiminnan avulla on tuettu henkilöstön osaamisen kehittämistä.

Essoten oppilashuoltopalveluissa on ollut valitettavaa henkilöstövajetta. Esiopetukseen on kuitenkin saatu oma kuraattori. Varhaiskasvatuksen toiminnan arviointikyselyn mukaan lapset kokevat olonsa turvalliseksi ja hyväksytyksi ryhmässään (arviointiasteikolla 1-5 huoltajien arvio 4,2). Sisäilmaongelmien osalta on tehty paljon töitä, mutta edel-

leen on kouluja ja päiväkoteja, joissa esiintyy sisäilmaongelmia. Kaupunkirakenneselvityksessä edellytetyt palveluverkkomuutokset ovat edenneet. Ihastjärven ja Rahulan koulut ovat lakkautuneet 1.8.2019. Eteläinen ja itäinen aluekoulu ovat suunnittelussa, ja niihin liittyvät käyttötaloussäästöt toteutuvat sitten, kun uudet koulut ovat valmistuneet.

Vuonna 2016 voimaan tulleiden lukiokoulutuksen opetussuunnitelmien soveltamista käytäntöön on jatkettu samalla kun on valmistauduttu uusien opetussuunnitelmaperusteiden tulemiseen marraskuussa 2019. Mikkelin lukiokoulutuksen uusi organisaatio- ja johtamisjärjestelmä on otettu käyttöön 1.1.2018 alkaen. Lukiokoulutuksen hallinnollista uudistamista on jatkettu siten, että Mikkelin lukio ja Ristiinan lukio on yhdistetty hallinnollisesti 1.1.2019 alkaen. Hallinnollisen yhdistämisen myötä Mikkelin lukiolla on kaksi toimipistettä: keskustan toimipiste ja Ristiinan toimipiste. Kaupungin säästöohjelmaan liittyen kaupunginvaltuusto päätti kokouksessaan 9.12.2019 Ristiinan toimipisteen lakkauttamisesta 1.8.2020 lähtien. Mikkelin etä- ja aikuislukion ja Netti lukion hallinnollisen yhdistymisen valmisteluja on jatkettu, tavoitteena yhdistyminen 1.8.2020. Elokuun 2019 alussa astui voimaan uusi lukiolaki ja lukioasetus sekä uusi ylioppilastutkintolaki. Mikkelin lukiokoulutuksessa uudet lait on otettu käyttöön ja mm. yhteistyömuotojen laajentamisesta ja syventämisestä on käynnistetty neuvotteluja eri korkeakoulujen, ammatillisen koulutuksen, eri lukiokoulutuksen järjestäjien sekä valtakunnallisen Luke-verkoston kanssa.

Talouden toteutuminen ja olennaiset poikkeamat

Kasvatus- ja opetuslautakunnan toimintatuotot olivat 4 987 000 euroa ja ne alittivat talousarvion noin 87 000 euroa. Toimintakulut olivat 88 335 000 euroa ja ne ylittyivät noin 297 000 euroa. Toimintakate oli näin ollen 83 349 000 euroa ja se on noin 383 000 euroa talousarviota heikompi.

Myyntituotot ylittyivät noin 556 000 euroa (kotikuntakorvaukset), maksutuotot alittuivat noin 691 000 euroa (päävähöitomaksut), tuet ja avustukset ylittyivät noin 169 000 euroa (hankerahoitus), vuokratulot ylittyivät noin 16 000 euroa ja muut toimintatuotot alittuivat noin 137 000 euroa.

Henkilöstökulut ylittyivät noin 375 000 euroa, palvelujen ostot ylittyivät noin 159 000 euroa, aineet, tarvikkeet ja tavarat alittuivat noin 98 000 euroa, avustukset alittuivat noin 76 000 euroa, vuokrat alittuivat noin 44 000 euroa ja muut toimintakulut alittuivat noin 19 000 euroa. Koulukuljetuksissa linja-autokuljetuksissa saatiin merkittävää säästöä, kun taas taksikuljetukset kasvoivat. Koulujen väistötilaratkaisut lisäsivät mm. puhtaus- ja ruokapalvelujen kustannuksia. Varhaiskasvatuksen palvelusetelimenot kasvoivat ja vastaavasti lasten kotihoidon tuki ja yksityisen hoidon tuki pienenevät.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 31.12.2019
Syrjäytymisen ehkäisy	Tunne- ja vuorovaikutuskasvatustapolku varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen (sis. mm. kiusaamisen ehkäisyn ja moniammatillisen yhteistyön)/varhaiskasvatus ja perusopetus	Vastuullinen ja aidosti välittävä asennoituminen kaikilla varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa työskentelevillä aikuisilla.	Jokaisessa varhaiskasvatustyösköössä on käytössä tunnetaitokasvatuksen menetelmät. Lapset puheeksi-menetelmäkoulutuksia on järjestetty varhaiskasvatukselle 4 kpl ja perusopetukselle 3 kpl (yht. noin 80 hlöä). Perusopetuksen tunne- ja vuorovaikutuskasvatuskoulutus on alkanut elokuussa 2019 ja kestää kevääseen 2020 saakka. Jokainen koulu on aloittanut oman tunne- ja vuorovaikutuskasvatuksensa kehittämisen keväällä 2019 Turvallinen koulupäivä –suunnitelman laadinnalla sekä jatkaen sitä em. koulutuksen aikana.
	Yhteisöpedagogit kouluille, yhteisöllinen työ alueittain/perusopetus	palkkaaminen 1.8.2019 alkaen	Ei ole palkattu.
	Ehkäisevä päihdetyön toimenpiteet eri ikäisille 4-vuotissuunnitelman mukaisesti/ehkäisevän päihdetyön koordinaattori	<u>Tupakointi/sähkösavukkeen käyttö päivittäin</u>, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 8.-9. lk: 8,1 % / 9,7 % lukio: 5 % / 7 % amm: 34,6 % / 32 %, tavoite: vähenee kaikissa ryhmissä <u>Nuuskaa päivittäin</u>; % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 8.-9. lk: 4 % / 4,5 % lukio: 1,8 % / 3,7 % amm: 12,1 % / 10,3 %, tavoite: vähenee kaikissa ryhmissä <u>Humalajuominen</u>, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 8.-9. lk: 8,3 % / 10,2 % lukio: 17,1% / 18,3 % amm: 29,2 % / 28,1 %, tavoite: vähenee kaikissa ryhmissä <u>Käyttää alkoholia viikoittain</u>, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 8.-9. lk: 3,8 % / 5 % lukio: 5,9 % / 6,7 % amm: 16,7 % / 15,6 %, tavoite: vähenee kaikissa ryhmissä <u>Kokeillut marihuanaa tai kanabista ainakin kerran</u>, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 8.-9. lk: 8,3 % / 7,9 % lukio: 8,2 % / 11,8 % amm: 19,9 % / 20,9 %, tavoite: vähenee kaikissa ryhmissä <u>Raittius</u>, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 8.-9. lk: 64,5 % / 61,7 %	<u>Tupakointi/sähkösavukkeen käyttö päivittäin</u>, % (Kouluterveyskysely) (MLI/koko maa 2019) 8.-9. lk: 8,5 % / 8,0 % lukio: 4,5 % / 6,1 % amm: 30,1 % / 28,7 % <u>Nuuskaa päivittäin</u>; % (Kouluterveyskysely) (MLI/koko maa 2019) 8.-9. lk: 6,3 % / 4,9 % lukio: 3,4 % / 3,8 % amm: 13,4 % / 14,7 % <u>Humalajuominen</u>, % (Kouluterveyskysely) (MLI/koko maa 2019) 8.-9. lk: 8,1 % / 9,6 % lukio: 13,3 % / 17,8 % amm: 29,3 % / 26,9 % <u>Käyttää alkoholia viikoittain</u>, % (Kouluterveyskysely) (MLI/koko maa 2019) 8.-9. lk: 4,0 % / 4,4 % lukio: 3,4 % / 6,3 % amm: 13,0 % / 12,8 % <u>Kokeillut marihuanaa tai kanabista ainakin kerran</u>, % (Kouluterveyskysely) (MLI/koko maa 2019) 8.-9. lk: 10,5 % / 8,9 % lukio: 10,1 % / 14 % amm: 16,6 % / 20,1 % <u>Raittius</u>, % (Kouluterveyskysely) (MLI/koko maa 2019) 8.-9. lk: 63,9 % / 60,7 %, lukio: 34,8 % / 34,9%

		lukio: 36,2 % / 35,1 % amm. 24 % / 26,4 %, tavoite: raittiiden osuus lisääntyy kaikissa ryhmissä	amm: 25,8 % / 28,6% Ehkäisevä päihdetyö: Selvästi seiska –kiertue koko ikäryhmälle toteutettiin. Päihdeforumi on pidetty 3.1.2019. Vuonna 2019 on käynnistetty 2 oppinäytetyöprojektiä, joissa selvitetään päihdetyön jatkumoa toiselle asteelle nuuskan ja kannabiksen osalta. Projekteilla pyritään selvittämään, mitä voitaisiin tehdä toisin, jotta peruskoulusta toiselle asteelle siirryttäessä esim. huumekeuiluluvut eivät kasvaisi.
Verkostomaiset monitoimijaiset toimintamallit sekä yhteisöllisessä työssä että yksilökohtaisissa tukimuo-doissa/varhaiskasvatus ja perusopetus, lukiokoulutus	<u>Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä</u>, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 4.-5. lk: 90,8 %/90,2 %, tavoite: 95 % 8.-9. lk: 75,7 %/75,1 %, tavoite: 80 % lukio: 74,5 %/75,2 %, tavoite: 80 % amm: 78 %/76,5 %, tavoite: 80 %	<u>Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä</u>, % (Kouluterveyskysely) (MLI/koko maa 2019) 4.-5. lk: 90,6 %/ 89,5 %, 8.-9. lk: 76,1 %/ 75,2 %, lukio: 76,0 %/ 74,5 %, amm: 74,7 %/ 76,1 % Vuonna 2019 painopiste lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman monialaisessa valmistelussa ja lähtöarvioinnin tekemisessä sekä perheiden avoimen kohtaamispaikan valmistelussa monitoimijaisesti. Perheneuvotyötä kehitetty edelleen. Nuorisotyön ja oppilashuolenpidon ohjausryhmän yhteistyö poliisin ankkuriryhmän kanssa on käynnistynyt. Ankkuriryhmän toiminta kouluilla käynnissä. Uusia yhteismuotoja Essoten kanssa saatu alkuun mm. varhaiskasvatuksen osalta. Essoten oppilashuoltopalveluissa on ollut valitettavaa henkilöstövajetta. Esiopetukseen on saatu oma kuraattori. Lukiolle on saatu kolmas kokopäiväinen opinto-ohjaaja. Nuorisotyön yhteistyö poliisin ankkuritiimin kanssa on käynnistynyt.	
Elintapaneuvonta edistää hyviä ravinto-liikunta-unitottumuksia/varhaiskasvatus ja perusopetus, lukiokoulutus	PYLL-indeksi (Potential Years of Life Lost), Ennenaikaisesti menetetyt elinvuodet Lähtötilanne (2010-2014): Miehet: Tilanne koko maata huonompi, etenkin alkoholin ja tupakan osalta. Ennenaikaiset menetykset suurimmat: 1) Tapaturmat ja myrkytykset, joista 58 % itsemurhat 2) verenkiertoelinsairaudet ja pahanlaatuiset kasvaimet (keuhkosyöpä)	Elintapaneuvonta ja siihen liitetyvä palvelutarjotin on käynnistynyt. Voimaa Vanhuuteen –ja IIK! Lasten ja perheiden avoimet liikunta-vuorot ovat keränneet satoja osallistujia viikoittain. Meijän Mikkeli Sportin (Tuu koittaa!) ja Game labin avoimet matalan kynnyksen harastusvuorot on käynnistetty.	

		Naiset: Tilanne koko maan tasolla. Kehitys positiivisinta koko maassa alkoholin suhteen. Huomio tupakan haittoihin. Ennenaikaiset menetykset suurimmat 1) pahalaatuiset kasvaimet (keuhkosyöpä), trendi huonompaan suuntaan 2) tapaturmat ja myrkytykset, trendi parempaan suuntaan, alkoholihaitat pienentyneet Tavoite: koko maan taso, erityinen huomio: Miehet: alkoholin ja tupakan haittojen vähentäminen. Naiset: Tupakan haittojen vähentäminen. Molemmilla lihavuuden ehkäisy.	Elintapaohjaus on käynnistynyt (Meijän Mikkeli)
Kumppanuustalo-toimintamalli	Kehitetään yhteisöllisyyden toimintamalleja kaupungin, järjestötoimijoiden ja vapaaehtoistoimijoiden yhteistyönä, lähellä kaupunkilaisten arkea/johto ja hallinto	Kumppanuustoimintamalli rakennettu ja kumppanuustalo-toiminta käynnistynyt	Kumppanuustaloa kokeiltiin Lähemäki-talolla 9–12/2019. Talon käyttö oli vähäistä ja sen jatkosta päätetään vuoden 2020 alkupuolella. Tavoitteena on valmistella kumppanuus-pöytätoimintamalli – on oltu mukana Estery ry:n hankevalmistelussa.
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Kahvitunti kaupunkilaisille. Jalkaudutaan kaupunkilaisten keskuuteen, teemoina kaavoitus, talous, kouluverkko jne./kaikki tulosalueet		Avustusklinikka on järjestetty – ohjeistusta pitää vielä viilata. Tapahtumajärjestämisen ABC on laadittu.
	”Viikon kysymys” kaupunkilaisille verkkosivuilla/kaikki tulosalueet		Viikon kysymys on nettisivuilla ja FB:ssa, kysymykset ovat herättäneet keskustelua vaihtelevasti.
	Lasten ja nuorten kuuleminen ja osallisuus/kasvatus ja perusopetus, lukiokoulutus	<u>Ei yhtään läheistä kaveria/ystävää</u>, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 4.-5. lk: 0,6 %/0,7 %, tavoite: 0 % 8.-9. lk: 7,2 %/8,5 %, tavoite: 0 % lukio: 8 %/7,2 %, tavoite: 0 % amm: 7,6 %/7,4 %, tavoite: 0 % <u>Tuntee itsensä yksinäiseksi</u>, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 4.-5. lk: 1,8 %/2,7 %, tavoite: 0 % 8.-9. lk: 8,6 %/9,5 %, tavoite: 0 % lukio: 10,3 %/10,4 %, tavoite: 0 % amm: 7,4 %/10 %, tavoite: 0 %	<u>Ei yhtään läheistä kaveria/ystävää</u>, % (Kouluterveyskysely) (MLI/koko maa 2019) 4.-5. lk: 1,1 %/0,9 % 8.-9. lk: 9,3 %/9,1 % lukio: 8,2 %/7,9 % amm: 8,2 %/8,3 % <u>Tuntee itsensä yksinäiseksi</u>, % (Kouluterveyskysely) (MLI/koko maa 2019) 4.-5. lk: 3,6 %/3,4 % 8.-9. lk: 10,8 %/10,7 % lukio: 12,3 %/11,7 % amm: 12,9 %/10,9 % Oppilaskuntatoiminta on kaikissa Mikkelin kouluissa toimivaa ja aktiivista. Lapset puheeksi-keskustelut ovat käytössä niissä varhaiskasvatuksen yksiköissä, jotka ovat saaneet tähän mennessä koulutuksen asiaan sekä kaikilla 1. ja 7. luokilla. Lasten parlamentti ottanut kantaa mm. kouluviihtyvyyteen. Positiivisen ja osallistavan pedagogiikan koulutuksia järjestetty henkilöstölle. Varhaiskasvatuksen toiminnan arviointikyselyn mukaan

			lapset viihtyvät varhaiskasvatuksessa hyvin (arviointias- teikolla 1-5 huoltajien arvio 4,4). Opiskelijakuntatoiminta on Mikkelin lukiossa toimivaa ja aktiivista. Opiskelijakunta on voinut osallistua kurssitarjonnan ja muiden opiskelijoita oleelli- sesti koskettavien asioiden valmisteluun Osallistuva budjetointi: perin- tövarojen käytössä nuorisoval- tuusto on tehnyt ensimmäiset esitykset ja päättänyt osalli- suusmenetelmistä. Perusopetuksessa ja lukiossa toteutettu tasa-arvo- ja yh- denvertaisuuskartoitukset ja kouluterveyskysely v. 2019.

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 31.12.2019
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	Alueelliset matalan kynnyksen kohtaamispaikat/johto, kasva- tus ja perusopetus	<u>Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa</u>, % (Kouluter- veyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 4.-5. lk: 82 %/83,3 %, tavoite: 100 % 8.-9. lk: 89 %/89,9 %, tavoite: 100 % Lukio: 94 % /93,4 %, tavoite: 100 % Amm. opp: 78,3 %/81,5 % ta- voite: 100 % <u>Aktiivisesti järjestötoimintaan tms. osallistuvien osuus</u> % (FinSote, aikuisväestö) Lähtöti- lanne (2015): Kaikki MLI 25,5 %/koko maa 27,6 %, tavoite: MLI 30 % 20-64 v. 22,9 %/27,6 %, ta- voite: 30 % 65+ 31,6 %/27,8 %, tavoite: 33 % <u>Vähintään tunnin päivässä liik- kuvat</u>, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 4.-5. lk: 48,1%/ 45,1 %, ta- voite: 100 % 8.-9. lk: 22,1 %/19,2 %, ta- voite: 100 % lukio:13,6 %/ 13,1 %, tavoite: 100 % amm: 11,5 %/12,6 %, tavoite: 100 % <u>Vapaa-aikana liikuntaa harras- tavien osuus</u>, % (FinSote, ai- kuiskväestö) Lähtötilanne (2015): 81,2 %/ koko maa (2016) 78,8 %,	<u>Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa</u>, % (Kouluter- veyskysely) (MLI/koko maa 2019) 4.-5. lk: 87,8 % / 89,4 % 8.-9. lk: 96,2 % / 95,9 % Lu- kio: 97,0 % / 97,8 % Amm. opp: 90,8 % / 91,1 % Tukioppilas-, kummi- ja kerho- toiminta on aktiivista. Ei Mikkeli-kohtaista tietoa 2019 <u>Vähintään tunnin päivässä liik- kuvat</u>, %(Kouluterveyskysely) (MLI/koko maa 2019) 4.-5. lk: 41,9 %/39,5 % 8.-9. lk: 22,6 %/21,9 % lukio: 12,4 %/13,9 % amm: 15,1 %/15,0 % Ei Mikkeli-kohtaista tietoa 2019

		tavoite: 100 %	Keskusta-alueen perheiden avoin kohtaamispaikka valmistui pääkirjaston alakertaan. Meijän Mikkelin perheparkit ovat käynnistyneet yhteistyössä järjestöjen kanssa. Kirjastot toimivat matalan kynnyksen kohtaamispaikkoina
	Eri ikäisten ja eri ryhmien kohtaamisen edistäminen läpäisevästi toiminnassa/kaikki tulosalueet		Eri harrastetoimijoiden kanssa tehdään yhteistyötä, mm. koulujen iltapäiväkerhot.
	Yhdenvertainen harrastusmahdollisuuksien edistäminen ja harrastusmahdollisuuksien hakujärjestelmä/kaikki tulosalueet		Voimaa Vanhuuteen – ja IIK! Lasten ja perheiden avoimet liikuntavuorot ovat keränneet satoja osallistujia viikoittain. Kaikilla kouluilla totutetaan maksuttomia kerhoja. Kaikilla kouluilla toteutetaan maksuttomia kerhoja. Liikunta- ja nuorisopalvelut hakivat avustusta vähävaraisten perheiden lasten ja nuorten liikuntaharrastusten tukemiseksi. Perheiden avoimeen kohtaamispaikkaan suunnitteilla kuntalaislähtöistä vertaistoimintaa. Suunnitteilla laajalla verkostolla nuorten harrastekalenterin kokoaminen, Meijän Mikkelin Menoksi –kalenteri on käytössä. Voimaa Vanhuuteen vertaisohjaajien koulutus on käynnissä. Päivitetään tarvittaessa yhteistyötoiveet ja mahdollisuudet esim. museoiden, Kulttuurikamelin, teattereiden, kirjaston, konserttikeskuksen kanssa.
	Waltti-korttikokeilun kokemukset hyödynnetään jatkon suunnittelussa, vaikuttavuus (vaikutukset hyvinvointiin)/perusopetus		Waltti-kortin vaikuttavuudesta on käynnistetty tutkimus Xamkissa.
Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen toimenpiteet	Kannustetaan sekä oppilaita että henkilökuntaa koulumatkapyöräilyyn, liikennekasvatus/kasvatus- ja opetushenkilöstö		Kouluilla on kannustettu oppilaita pyöräilemään. Liikennekasvatus kuuluu sekä varhaiskasvatuksen että perusopetuksen opetukseen.
Luontoympäristön, kulttuurin ja rakennetun ympäristön hyvinvointivaikutusten edistäminen	Lähiluontoympäristön hyödyntäminen Liikuntapaikkojen ym. rakennetun toimintaympäristön hyödyntäminen Kulttuuritoiminta hyvinvoinnin edistäjänä/kasvatus- ja opetushenkilöstö		Waltti-kortti ja kouluille maksuttomat päiväautot ovat mahdollistaneet oppimisympäristön laajentamisen useimilla kouluilla. Kulttuuripolku ja –kameli ovat vakiintunutta toimintaa. Lähiliikuntapaikkoja on hyödynnetty alueellisissa liikuntatapahtumissa. Varhaiskasvatuksen toiminnan arviointikyselyn mukaan lapsilla on mahdollisuus luonnosta ja lähiympäristöstä riittävästi (arviointiasteikolla 1-5 huoltajien arviointi 4,0).

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 31.12.2019
Yhdyspintatyössä valmistautuminen uuteen maakuntaan	Yhteensovittava johtaminen kaupungin ja muiden toimijoiden kesken, mm. si-sote-järjestöt/johto, kasvatusta ja perusopetus, lukiokoulutus	<u>Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017):</u> 4.-5. lk: 6,7 % / 7,3 %, tavoite: 0 % 8.-9. lk: 6,6 % / 5,8 %, tavoite: 0 % lukio: 1 % / 1,1 %, tavoite: 0 % amm: 3 % / 3,3 %, tavoite: 0 %	<u>Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % (Kouluterveyskysely) (MLI/koko maa 2019)</u> 4.-5. lk: 7,7 % / 7,2 % 8.-9. lk: 6,3 % / 5,5 % lukio: 0,4 % / 1,1 % amm: 4,2 % / 3,6 % <u>Hyvä keskusteluyhteys vanhempien kanssa, % (Kouluterveyskysely) (MLI/koko maa 2019)</u> 4.-5. lk: 64,5 % / 61,7 % 8.-9. lk: 48,4 % / 46,6 % lukio: 41,4 % / 44,5 % amm: 48,6 % / 46,1 %
	Perheiden hyvinvoinnin tukeminen eri elämäntilanteissa/kasvatusta ja opetushenkilöstö	<u>Hyvä keskusteluyhteys vanhempien kanssa, % (Kouluterveyskysely)</u> Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): Tavoite: Paranee kaikissa ryhmissä 4.-5. lk: MLI 58,6 % / 58,3 % 8.-9. lk: 36,4 % / 39,5 % lukio: 33,8 % / 38,8 % amm: 40,5 % / 40,5 %	Perheiden hyvinvointi ja erityistilanteet: perheneuvoston työn kehittäminen jatkuu edelleen Essoten johdolla. Etelä-Savon lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma valmistui keväällä ja Mikkelin täydennykset ja toimenpiteet hyväksyttiin syksyllä 2019. LNP-johtoryhmä (lasten, nuorten ja perheiden) toiminnassa. Esiopetukseen on saatu oma kuraattori. Vuoden alussa on avattu uusi Ohjaamo Olkkari Hallituskadulle. Kaupunki oli mukana valtakunnallisessa Tajua Mut! -järjestelmän kehittämisessä 2019. Kirjastossa on alkanut 2.1.19 Kirjastossa kuin kotonaan – hanke, jonka kohderyhmänä ovat maahanmuuttajat.
	Erityistilanteiden tunnistaminen (myös heikot signaalit) matalalla kynnyksellä, parisuhteiden tuki varhain sekä eroauttaminen/kasvatusta ja opetushenkilöstö	Lähikouluperiaatteen vahvistaminen siten, että lapsille ja nuorille mahdollistuu tarvittavat tukitoimet ensisijaisesti omalla koulualueellaan. Toimintaa kehitetään yhdessä Essoten koulutiimien kanssa turvaten lapsen ja perheen palvelut matalalla kynnyksellä ja varhaisesti./kasvatusta ja opetushenkilöstö	
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	Sisäilmaongelmien hallittu hoitaminen ja ehkäisy/kokotulosalue	Sisäilmaongelmaisten kiinteistöjen määrä vähenee	Sisäilmaongelmien osalta on tehty paljon töitä, mutta edelleen on kouluja ja päiväkotia, joissa esiintyy sisäilmaongelmia. Sisäilmaongelmaiset kiinteistöt (2018/2019): koulut 3/2, päiväkodit 1/3, muut ½

	Kokemus turvallisuudesta (Mm. ympäristön siisteys, esteettisyys, valaistus, ei lymy-paikkoja)	<u>Asuinalueensa turvallisuuteen tyytyväisten osuus</u>, % (Fin-Sote, aikuisväestö) Lähtötilanne (2015): Kaikki MLI 92,8 %/koko maa 91,2 %, tavoite: 95 % 65v + 92,9 %/91,8 %, tavoite: 95 %	Ei Mikkeli-kohtaista tietoa 2019 Peliriippuvuus ja somekiusaminen ovat ilmiöinä lisääntyneet.
	Kotouttaminen, maahanmuuttajat osaksi yhteisöjä/kasvatus- ja opetushenkilöstö		<u>Kokee olevansa tärkeä osa luokkayhteisöä</u> tilanne MLI/koko maa % (2017) 2019 4.-5. lk: (66,2/65,4) 58,0/55,8 8.-9. lk: (65,1/63,7) 52,6/56,6 lukio: (53,7/57,7) 45,9/56,6 amm: (74,1/70,5) 66,5/64,8
	Osallisuuden kokeminen/kasvatus- ja opetushenkilöstö		<u>Kokee olevansa tärkeä osa koulu-yhteisöä</u> tilanne MLI/koko maa % (2017) 2019 4.-5. lk: (54,4/54,5) 44,1/42,1 8.-9. lk: (57,3/54,7) 42,0/43,1 lukio: (50,5/54,7) 39,1/51,4 amm: (66,1/60,9) 54,6/51,1 <u>Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä</u> tilanne MLI/koko maa % (2017) 2019 4.-5. lk: (4,1/4,0) 2,9/3,6 8.-9. lk: (8,9/9,3) 12,8/11,7 lukio: (8,6/9,6) 12,8/10,3 amm: (5,3/6,0) 5,8/6,7 <u>Osallistunut koulun asioiden suunnitteluun</u> tilanne MLI/koko maa % (2017) 2019 4.-5. lk: (49,6/51,9) 53,2/50,4 <u>Hyvä vaikutusmahdollisuudet koulussa</u> tilanne MLI/koko maa % (2017) 2019 8.-9. lk: (9,0/9,5) 11,4/12,4 lukio: (8,2/10,5) 7,4/13,8 amm: (25,0/22,1) 34,4/27,8 Varhaiskasvatuksen toiminnan arviointikyselyn mukaan lapset kokevat olonsa turvalliseksi ja hyväksytyksi ryhmässään (arviointiasteikolla 1-5 huoltajien arvio 4,2).

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 31.12.2019
Liikennepäästöjen vähentäminen	Waltti-kortin käyttö Liikkuminen kävellen ja pyöräillen/kasvatus- ja opetushenkilöstö	Huoltajien koulukyyditykset vähenevät, kun oppilaat käyttävät julkisia kulkuneuvoja tai kävelevät tai pyöräilevät	Lasten kuljetukset vähentyneet kouluun ja harrastustoimintaan. Opiskelijat käyttävät julkisia kulkuneuvoja tai kävelevät tai pyöräilevät hieman aiempaa enemmän.
Vesistöjen laadun parantaminen ja pohjavesiriskin vähentäminen	Ympäristökasvatus, teemapinnot/kasvatus- ja opetushenkilöstö	Kestävän kehityksen suunnitelmien mukainen aktiivinen toiminta.	Kestävän kehityksen teemat sisältyvät opetukseen. Kestävä kehitys ja ympäristökasvatus ovat osa opetussuunnitelmaa ja varhaiskasvatussuunnitelmaa. Hankinnoissa huomioidaan kestävän kehityksen tavoitteet. Kasvisruoka on kaikille lapsille ja nuorille vaihtoehtona.
Ilmanlaadun parantaminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen			

Painopiste: Elinvoimaisuus			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 31.12.2019
Resurssitehokkuus	Biojätteiden kierrätyksen lisääminen syntypaikkalajittelun ja keräämisen tehostamisella/kasvatus- ja opetushenkilöstö	Syntyvän sekajätteen määrä/määrä pienenee sihyn toimipisteissä (koulut ja päiväkodit)	Ei mitattua tietoa.

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 31.12.2019
Saavutettavuus	Viisaan liikenteen kokeilut (joukkoliikenteen kutsupalvelut, yhteiskuljetukset esim. koulu-, palvelu- ja asiointiliikenteessä, työmatkaliikennekokeilu AIKO –hankkeessa) – Waltti-kortin käyttö mahdollistaa maksuttoman joukkoliikenteen peruskoululaisille	joukkoliikenteen käyttäjämäärät (suoritetta)/määrä kasvaa	Waltti-kortti on edistänyt harrastustoimintaan pääsemistä.
Palvelujen digitalisointi	Palautejärjestelmä otetaan käyttöön Kaupungin omistamien tilojen ja alueiden varausjärjestelmän sähköistäminen sekä markkinoinnin tehostaminen – koulujen käytön laajentaminen koulujan ulkopuolella	Julkisten tilojen käyttöaste, vajaakäyttöiset kiinteistöt/Lähtötilanne (15 h/vrk) 43 % / Tavoite 65 % Lähtötilanne Rakennuskohtainen varausjärjestelmä / Tavoite Avoin ja hlö riippumaton varausjärjestelmä	Varausjärjestelmä ei ole vielä käytössä. Kaupungin kotisivujen kautta tulevaan palautteeseen vastataan. Palvelualueella ei ole omaa palautejärjestelmää.
	Daisy-toiminnanohjausjärjestelmä varhaiskasvatuksessa ja Wilma käytössä perusopetuksessa/kasvatus- ja opetushenkilöstö	Sujuvat palvelut	Järjestelmät ovat käytössä.
Kestävä kehitys ja ilmasto- muutoksen torjunta	Kestävän kehityksen suunnitelmat käytössä kaikissa yksiköissä/kasvatus- ja opetushenkilöstö Kaupungin virka-autojen käyttö/koko henkilöstö	Käytetään kaupungin biokaasuautoja virka- ja virantoimitusmatkoissa	Virka-autot käytössä.

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 31.12.2019
Kalevankangas -kehittämialusta	Edistetään kuntalaisten tasa-vertaisuutta ja osallisuutta liikunnalliseen elämäntapaan/varhaiskasvatus, perusopetus ja lukiokoulutus käyttää Kalevankankaan alueen palveluja/kasvatus- ja opetushenkilöstö	Kalevankankaan liikuntapaikkojen käyttö kasvaa	Stadiumi on ollut säännöllisesti koulujen, varhaiskasvatuksen ja liikuntapalvelujen käytössä: Kalevankankaan koulu, Urheilupuiston koulu, Urheiluakatemia, eräät varhaiskasvatuksen yksiköt, lukio. Yo-kirjoitukset järjestettiin Stadiumilla. Stadiumin varaukset yhteensä 2569,4 tuntia, varausaste 66,2 % /käytettävissä olevat tunnit.
Työelämän tarpeista lähtevä koulutus	Osallisuuden ja hyvinvoinnin varmistaminen (nuoret ja aikuiset) osaamisen kehittämisen keinoin/lukiokoulutus	Toisen asteen tutkinnon suorittaneiden osuuden kasvu/Ei tutkintoa: v. 2016: 6612 hlö / pienenee vuosittain	Ei perusasteen jälkeistä tutkintoa, Mikkeli 2016: 12 698 hlöä/27 % 2017: 12 259 hlöä/26 % 2018: 11 820 hlö /26%
	Koulutusmaiseman imagoselvitys		
Korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyö	Opintotarjonnan Outlet (monimuotoinen verkostomainen koulutustarjotin)/lukiokoulutus	Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuuden kasvu/v. 2016: 13645 hlö / kasvaa vuosittain	Korkea-asteen tutkinto, Mikkeli 2017: 13 843 hlöä/30 %, 2018: 13 991 hlö/30 % Nuorisotyöttömyys (17-24 v) Mikkeli/koko maa 2018 14,3 %/ 12,3 % (THL) 7/2019: 422 hlöä Tiedepolku valmistelussa yhteistyössä yliopistokeskuksen kanssa. Esedun kanssa harjoitteluyhteistyötä. Valma-yhteistyö. Täydennyskoulutusyhteistyö. Mikkelin lukion kurssitarjonnassa näkyvät myös XAMK:n ja Mikkelin etä- ja aikuislukion sekä Nettilukion tarjonta. Opintotarjonnan laajentamisesta käydään neuvotteluja. Korkeakoulujen ja oppilaitosyhteistyön parempi yhteinen näkyvyys on edennyt pienin askelin. Koulutustoimijoiden foorumi kokoontunut Etelä-Savon Maakuntaliiton kokoonkutsu- mana säännöllisin välein.
	Yhteinen näkyvyys/lukiokoulutus		
	Koulutuksen järjestäjien oma neuvottelukunta/johto, lukio-koulutus		

Työllisyydenhoito			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 31.12.2019
Työllistämisperusteiset oppisopimukset ja muu koulutukseen ohjaus	Oppisopimuksia palvelualueelle mahdollisuuksien mukaan/kaikki tulosalueet	Oppisopimusten lukumäärä/15kpl/vuosi	Varhaiskasvatuksessa on kaksi ja kirjastoissa kaksi oppisopimuslaista.
Osaavan työvoiman varmistaminen	Aktiivinen rekrytointi/kaikki tulosalueet	Tavoitteena saada uusia asukkaita ja lisätä seudun näkyvyyttä	Vakinaisiin tehtäviin on saatu kelpoisia hakijoita. Sijaisuuksiin ja tiettyihin tehtäviin alkaa olla vaikea saada kelpoista henkilöistöä (erityisesti lastentarhanopettajat). Varhaiskasvatuksessa Osaamisen ja kehittämisen työryhmä ja perusopetuksessa Tulevaisuuden koulu-ohjausryhmä koordinoivat pedagogista kehittämistä ja täydennyskoulutusta.

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 31.12.2019
Strategian jalkauttaminen ja brändityö	Sitoutamme kaupunkiorganisaation ja yhteistyökumppanit strategian ja kaupunkibrändin toteuttamiseen Koulutamme kaupunkiorganisaatiota ja yhteistyökumppaneita/koko henkilöstö	Kaupunkiorganisaatio, yhteistyökumppanit ja kaupunkilaiset käyttävät aktiivisesti Mikkelin uutta brändiä	Brändin mukaiset esitteet, ilmoitukset ym. julkaisut.
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	Tuomme esiin Mikkelin hyviä puolia monikanavaisesti Markkinoimme sähköisiä kanavamme niin sisäisesti kuin ulkoisesti Laadukkaat kasvatus- ja opetuspalvelut sekä terveet, turvalliset ja uudet tilat lisäävät kaupungin vetovoimaa/koko henkilöstö		Sekä varhaiskasvatuksen että perusopetuksen laatua seurataan ja kehitetään arviointipalautteen pohjalta. Kalevankankaan uusi päiväkotitoimitus on valmistunut heinäkuun lopulla. Haukivuoren uusi päiväkotitoimitus Nuppula ja Anttolan uusi koulu ovat valmistumassa vuoden lopulla. Kattilansillan päiväkotitoimitus valmistuu alkukesästä 2020 ja Rantakylän päiväkodin rakennushanke on kilpailutuksessa. Eteläisen ja itäisen aluekoulun suunnitteluprosessi on etenevässä. Edelleen joissakin päiväkodeissa ja kouluissa on sisäilmaongelmia. Lukiopalvelujen laatua seurataan ja kehitetään aktiivisesti palautteen pohjalta. Mikkelin lukiokoulutus toimii aktiivisessa yhteistyössä Viisiapilaverkoston ja LUKE -verkoston kanssa. Mikkelin roolia verkkooppimisen ja monimuotooppimisen kehittäjänä on tuotu esille mm. 21 vierailun yhteydessä, joita on tehty eri puolille Suomea olevien lukiokoulutusjärjestäjien suuntaan.

Kasvatus- ja opetus, hallinto		TP 2018	TA 2019	TA 2019 + lmr.	TP 2019	Toteutuma-%
Sivistystoimen hallinto						
Kustannukset	€	350 718	401 075	401 075	389 163	97,0 %
Tuotot	€	-1 842	-1 100	-1 100	-2 472	224,7 %
Netto	€	348 877	399 975	399 975	386 691	96,7 %
Kasvatus- ja opetustoimen hallinto						
Kokousten määrä yhteensä	<i>kpl</i>	10	11	11	11	100,0 %
Kustannukset	€	31 904	39 243	39 243	26 942	68,7 %
Tuotot	€	0	0	0	0	
Netto	€	31 904	39 243	39 243	26 942	68,7 %
Projektit						
Projektien kustannukset yhteensä	€	310 565	460 967	500 967	509 333	102 %
Projektien tuotot yhteensä	€	-228 795	-396 000	-396 000	-434 845	110 %
Projektien netto yhteensä	€	81 770	64 967	104 967	74 489	71 %
Hallinto yhteensä						
Hallinto, kustannukset yhteensä	€	693 187	901 285	941 285	925 439	98 %
Hallinto, tuotot yhteensä	€	-230 637	-397 100	-397 100	-437 317	110 %
Hallinto, netto	€	462 550	504 185	544 185	488 122	90 %

Keskeiset tapahtumat kaudella

Yhteistyötä Essoten kanssa on tehty monialaisissa yhteistyöryhmissä. Esim. vuonna 2019 on kokoontunut laaja yhteistyöryhmä, joka on valmistellut perheiden avoimen kohtaamispaikan perustamista Mikkeliin. Kohtaamispaikka on avautunut pääkirjaston alakerrassa 15.1.2020. Essoten kanssa on muodostettu ja vakinaistettu Mikkelin lasten, nuorten ja perheiden johtoryhmä, jonka tehtäviin kuuluu erityisesti lasten, nuorten ja perheiden palveluja yhteen sovittaminen sekä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman seuranta. Ehkäisevän päihdetyön koordinaattori on ollut mukana 36 tapahtumassa, joissa hän on tavannut arviolta yli 7 000 eri ikäistä ihmistä, esim. tapaamiset kaikkien Mikkelin 6-9-luokkalaisten (yli 2 000 oppilasta) kanssa Selvästikiertueilla. Yhteistyötä koordinaattori on tehnyt noin 20 eri toimijan kanssa (mm. poliisi, Liikenneturva, seurakunta, Ehyt ry, Estery, Viola, Setlementti, Essote, Xamk, Esedu ja Suomen Nuoriso-opisto/Paukkula). Meijän Mikkeli -hankkeen alla käynnissä kuusi tuensiirtohanketta.

Lukiokoulutus ja toisen asteen yhteistyö		TP 2018	TA 2019	TA 2019 + lmr	TP 2019	Toteutuma-%
Lukio						
Varsinaiset opiskelijat	<i>kpl</i>	814,3	804,0	804,0	814,00	101,2 %
€ / varsinainen opiskelija	€/opisk.	7 184	7 335	7 373	6 986	94,8 %
Aineopiskelijoiden lukumäärä	<i>kpl</i>	155	163	163	61	37,4 %
Opetuskurssien lukumäärä	<i>kpl</i>	893	874	874	855	97,8 %
€ / opetuskurssi	€/kurssi	6 551	6 748	6 782	6 651	98,1 %
Suoritetut kurssit/opetuskurssit (ka.opetusryhmäkoko)		23,9	0,0	0,0	0,0	
Opetuskurssit / opiskelija	<i>kpl/opisk.</i>	1,1	1,1	1,1	1,1	99,9 %
Yhteensä	€	5 849 895	5 897 660	5 927 660	5 686 969	95,9 %
Tuotot	€	-153 910	-105 900	-105 900	-128 174	121,0 %
Netto	€	5 695 985	5 791 760	5 821 760	5 558 795	95,5 %
Lukio yhteensä						
Toiminnan kulut yhteensä	€	5 959 611	6 016 474	6 046 474	5 792 582	95,8 %
Tuotot	€	-197 919	-176 600	-176 600	-182 924	103,6 %
Tuotot % kuluista	%	-3,3	-2,9	-2,9	-3,2	109,0 %
Netto	€	5 761 691	5 839 874	5 869 874	5 609 658	95,6 %

Keskeiset tapahtumat kaudella

Uudet lukiokoulutuksen opetussuunnitelmaperusteet julkaistiin marraskuussa 2019. Mikkelin lukio ja Ristiinan lukio on yhdistetty hallinnollisesti 1.1.2019 alkaen. Hallinnollisen yhdistämisen myötä Mikkelin lukiolla on kaksi toimipistettä keskustan toimipiste ja Ristiinan toimipiste. Kaupungin säästöohjelmaan liittyen kaupunginvaltuusto päätti kokouksessaan 9.12.2019 Ristiinan toimipisteen lakkauttamisesta 1.8.2020 lähtien. Mikkelin etä- ja aikuislukio ja Nettilukio hallinnollisen yhdistymisen valmisteluja on jatkettu. 1.8.2019 astui voimaan uusi lukiolaki ja lukioasetuksen sekä uusi ylioppilastutkintolaki. Mikkelin lukiokoulutuksessa uudet lait on otettu käyttöön ja mm. yhteistyömuotojen laajentamisesta ja syventämisestä on käynnistetty neuvotteluja eri korkeakoulujen, ammatillisen koulutuksen, eri lukiokoulutuksen järjestäjien sekä valtakunnallisen Luke-verkoston kanssa.

Varhaiskasvatus- ja perusopetuspalvelut		TP 2018	TA 2019	TA 2019 + lmr	TP 2019	Toteutuma-%
Omat päiväkodit, asiakkaat						
Päiväkoti, asiakkaat	<i>kpl</i>	1 102	1 075	1 075	1 099	102,2 %
Alle 3-vuotiaita	%	16	19	19	17	88,7 %
Erytysisiakkaita (kahdenpaikalla, erit. tukea tarv.)	%	14	12	12	15	128,0 %
€ / asiakas	<i>€/asiakas</i>	11 202	11 429	12 174	11 686	96,0 %
Kulut	€	12 344 593	12 286 642	13 086 642	12 842 612	98,1 %
Tuotot	€	-1 389 070	-1 501 500	-1 501 500	-1 090 822	72,6 %
Netto	€	10 955 523	10 785 142	11 585 142	11 751 790	101,4 %
Esiopetus, päiväkot- ja esiopetusasiakkaat 3-6v	<i>kpl</i>	427	425	425	433	101,9 %
pelkässä esiopetuksessa	<i>kpl</i>	87	98	98	68	69,4 %
€ / asiakas	<i>€/asiakas</i>	6 675	8 376	8 376	7 587	90,6 %
Kulut	€	2 850 333	3 559 931	3 559 931	3 285 381	92,3 %
Tuotot	€	-4 068	0	0	-37 726	
Netto	€	2 846 265	3 559 931	3 559 931	3 247 655	91,2 %
Ostopalvelupäiväkodit, asiakkaat						
Päiväkoti, asiakkaat	<i>kpl</i>	14	6	6	9	150,0 %
Alle 3-vuotiaita	%	7	17	17	11	66,0 %
Erytysisiakkaita (kahdenpaikalla, erit. tukea tarv.)	%	0	0	0	0	
€ / asiakas	<i>€/asiakas</i>	6 570	5 867	5 867		0,0 %
Kulut	€	91 977	35 200	35 200	0	0,0 %
Tuotot	€	0	0	0	0	
Netto	€	91 977	35 200	35 200	0	0,0 %
Päiväkoti						
Päiväkoti, asiakkaat	<i>kpl</i>	1 116	1 081	1 081	1 108	102,5 %
Alle 3-vuotiaita	%	16	19	19	26	135,8 %
Erytysisiakkaita (kahdenpaikalla, erit. tukea tarv.)	%	13	12	12	15	128,7 %
€ / asiakas	<i>€/asiakas</i>	11 144	11 399	12 139	11 591	95,5 %
Kulut	€	12 436 570	12 321 842	13 121 842	12 842 611	97,9 %
Tuotot	€	-1 389 070	-1 501 500	-1 501 500	-1 090 822	72,6 %
Netto	€	11 047 500	10 820 342	11 620 342	11 751 790	101,1 %
Esiopetus, päiväkot- ja esiopetusasiakkaat 3-6v	<i>kpl</i>	427	425	425	433	101,9 %
pelkässä esiopetuksessa	<i>kpl</i>	87	98	98	68	69,4 %
€ / asiakas	<i>€/asiakas</i>	6 675	8 376	8 376	7 587	90,6 %
Kulut	€	2 850 333	3 559 931	3 559 931	3 285 381	92,3 %
Tuotot	€	-4 068	0	0	-37 726	
Netto	€	2 846 265	3 559 931	3 559 931	3 247 655	91,2 %
Vuorohoito						
Vuorohoito, asiakkaat	<i>kpl</i>	361	349	349	366	104,9 %
€ / asiakas	<i>€/asiakas</i>	14 623	14 707	15 065	14 281	94,8 %
Kulut	€	5 278 990	5 132 638	5 257 638	5 226 710	99,4 %
Tuotot	€	-458 723	-564 700	-564 700	-317 881	56,3 %
Netto	€	4 820 267	4 567 938	4 692 938	4 908 829	104,6 %
Päivähoito yhteensä						
Päivähoitoasiakk. (sis. pv. koti, erityis ja vuorohoito)	<i>kpl</i>	1 564	1 528	1 528	1 542	100,9 %
€ / asiakas	<i>€/asiakas</i>	13 150	13 753	14 358	13 849	96,5 %
Läsnäolopäivien määrä	<i>kpl</i>	303 862	445 812	445 812	360 869	80,9 %
Läsnäolopäivät / tavoitepäivät	%	3 120	4 501	4 501	3 806	84,6 %
€ / läsnäolopäivä	<i>€/pvä</i>	68	47	49	59	120,4 %
Kulut	€	20 565 893	21 014 410	21 939 410	21 354 703	97,3 %
Tuotot	€	-1 851 861	-2 066 200	-2 066 200	-1 446 429	70,0 %
Netto	€	18 714 031	18 948 210	19 873 210	19 908 274	100,2 %
Ryhmis						
Ryhmis, asiakkaat	<i>kpl</i>	77	76	76	72	94,7 %
€ / hoitopaikka (asiakas)	<i>€/asiakas</i>	15 026	15 199	15 199	17 417	114,6 %
Kulut	€	1 157 005	1 155 111	1 155 111	1 253 989	108,6 %
Tuotot	€	-106 106	-102 200	-102 200	-68 993	67,5 %
Netto	€	1 050 899	1 052 911	1 052 911	1 184 995	112,5 %

		TP 2018	TA 2019	TA 2019 + lmr	TP 2019	Toteutuma-%
Perhepäivähoito hoitajan kodissa						
Perhepäivähoito hoitajan kodissa, asiakk.	<i>kpl</i>	86	84	84	78	92,9 %
€ / hoitopaikka (asiakas)	<i>€/asiakas</i>	15 443	16 166	16 166	14 772	91,4 %
Kulut	€	1 328 076	1 357 903	1 357 903	1 152 254	84,9 %
Tuotot	€	-136 242	-173 000	-173 000	-96 424	55,7 %
Netto	€	1 191 834	1 184 903	1 184 903	1 055 830	89,1 %
Perhepäivähoito yhteensä						
Perhepäivähoitopaikat yhteensä	<i>kpl</i>	163	160	160	150	93,8 %
Alle 3-vuotiaita	%	47	58	58	51	88,7 %
Erytysisiakkaita (kahdenpaikalla, erit. tukea tarv.)	%	2	1	1	6	960,0 %
€ / hoitopaikka (asiakas)	<i>€/asiakas</i>	15 246	15 706	15 706	16 042	102,1 %
Kulut	€	2 485 081	2 513 014	2 513 014	2 406 242	95,8 %
Tuotot	€	-242 348	-275 200	-275 200	-165 417	60,1 %
Netto	€	2 242 733	2 237 814	2 237 814	2 240 825	100,1 %
Kotihoidontuki						
Kotihoidontuella hoidettavat lapset	<i>kpl</i>	576	589	589	512	86,9 %
€ / hoitopaikka (asiakas)	<i>€/asiakas</i>	3 843	3 905	3 905	3 864	98,9 %
Kulut	€	2 213 624	2 300 200	2 300 200	1 978 243	86,0 %
Tuotot	€	0	0	0	0	
Netto	€	2 213 624	2 300 200	2 300 200	1 978 243	86,0 %
Yksityinen tuki						
Yksityisen hoidon tukilapset	<i>kpl</i>	659	645	645	697	108,1 %
€ / hoitopaikka (asiakas)	<i>€/asiakas</i>	5 484	5 638	5 949	5 992	100,7 %
Kulut	€	3 613 900	3 636 800	3 836 800	4 176 496	108,9 %
Tuotot	€	0	0	0	0	
Netto	€	3 613 900	3 636 800	3 836 800	4 176 496	108,9 %
Muu kuntakohtainen tuki						
Muu kuntakohtainen tuki, asiakas	<i>kpl</i>	74	61	61	37	60,7 %
€ / asiakas (tai muu suorite)	<i>€/asiakas</i>	2 428	5 248	5 248	6 290	119,9 %
Kulut	€	179 686	320 135	320 135	232 748	72,7 %
Tuotot	€	-9 730	-10 300	-10 300	-4 594	44,6 %
Netto	€	169 955	309 835	309 835	228 153	73,6 %
Yhteensä hoidon tuki						
Yhteensä hoidon tuella	<i>kpl</i>	1 309	1 295	1 295	1 246	96,2 %
€ / hoitopaikka (asiakas)	<i>€/asiakas</i>	4 589	4 832	4 832	5 126	106,1 %
Kulut	€	6 007 209	6 257 135	6 457 135	6 387 486	98,9 %
Tuotot	€	-9 730	-10 300	-10 300	-4 594	44,6 %
Netto	€	5 997 479	6 246 835	6 446 835	6 382 892	99,0 %
Hallinto ja muut yhteiset erät						
Kulut	€	2 035 189	1 760 956	1 760 956	2 069 824	117,5 %
€ / asiakas	<i>€/asiakas</i>	670	590	590		0,0 %
Tuotot	€	-141 991	-90 000	-90 000	-208 308	231,5 %
Netto	€	1 893 198	1 670 956	1 670 956	1 861 516	111,4 %
Varhaiskasvatus yhteensä						
Kulut yhteensä	€	31 093 372	31 545 515	32 670 515	32 204 856	98,6 %
€ / asiakas	<i>€/asiakas</i>	9 610	10 007	11 181	10 961	98,0 %
Tuotot yhteensä	€	-2 245 930	-2 441 700	-2 441 700	-1 824 748	74,7 %
Yhteensä lapsia	<i>kpl</i>	2 962	2 922	2 922	2 938	100,5 %
Päivähoito netto	€	28 847 442	29 103 815	30 228 815	30 380 108	100,5 %

		TP 2018	TA 2019	TA 2019 + lmr	TP 2019	Toteutuma-%
Peruskoulut						
Peruskoulut, oppilaita	<i>kpl</i>	4 801	4 792	4 792	4 731	98,7 %
joista erityistä tukea tarvitsevat oppilaat	<i>kpl</i>	424	403	403	466	115,6 %
Tuntia, koulut	<i>h</i>	9 051	9 249	9 249	9 251	100,0 %
€/oppilas	€	9 418	9 568	9 568	9 591	100,2 %
Tuntiresurssit per oppilas	<i>h/oppilas</i>	1,9	2	2	2	103,6 %
Luokkien keskikoko	<i>hlö</i>	17,0	20	20	20	100,6 %
Koulut yhteensä	€	45 215 520	45 849 742	45 849 742	45 413 339	99,0 %
Tuotot	€	-1 522 020	-1 212 100	-1 212 100	-1 888 246	155,8 %
Netto	€	43 693 500	44 637 642	44 637 642	43 525 093	97,5 %
11-v oppivelvollisuus						
11-v oppivelvollisuus, oppilaita	<i>kpl</i>	110	106	106	106	100,0 %
€/oppilas	€/oppilas	20 057	17 457	17 457	17 449	100,0 %
11-v oppivelvollisuus yhteensä	€	2 196 212	1 850 413	1 850 413	1 849 550	100,0 %
Tuotot	€	-64	0	0	0	
Netto	€	2 196 148	1 850 413	1 850 413	1 849 550	100,0 %
Aamu- ja iltapäivätoiminta						
Aamu- ja iltapäivätoiminta, osallistujia	<i>kpl</i>	430	436	436	428	98,2 %
€/osallistuja	€/osallistuja	1 433	1 599	1 599	1 470	91,9 %
Aamu- ja iltapäivätoiminta, yhteensä	€	616 371	697 209	697 209	629 059	90,2 %
Tuotot	€	-89 713	-75 000	-75 000	-77 548	103,4 %
Netto	€	526 658	622 209	622 209	551 511	88,6 %
Perusopetus yhteensä						
Perusopetus yhteensä, oppilaita	<i>kpl</i>	4 910	4 898	4 898	4 837	98,8 %
Tuntia, perusopetus	<i>h</i>	9 342	9 249	9 249	9 251	100,0 %
€/oppilas	€/oppilas	10 026	10 095	9 854	10 203	103,5 %
Perusopetus yhteensä	€	48 028 103	48 397 363	47 237 387	47 891 948	101,4 %
Tuotot	€	-1 611 797	-1 287 100	-1 287 100	-1 965 794	152,7 %
Netto	€	46 416 306	47 110 263	45 950 287	45 926 155	99,9 %
Toiminnan kulut yhteensä	€	49 229 418	49 446 608	48 321 608	49 349 789	102,1 %
Tuotot	€	-2 198 694	-2 058 300	-2 058 300	-2 541 846	123,5 %
Netto	€	47 030 724	47 388 308	46 263 308	46 807 942	101,2 %
Toimintakulut	€	80 362 696	80 989 010	80 989 010	81 569 946	100,7 %
Tuotot	€	-4 460 508	-4 500 000	-4 500 000	-4 366 653	97,0 %
Netto	€	75 902 189	76 489 010	76 489 010	77 203 293	100,9 %

Keskeiset tapahtumat kaudella

Kaupunkirakenneselvityksessä edellytetty säästötavoite ryhmäperhepäivähoidon ja perusopetuksen osalta saavutettiin. Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa ei lakisääteisyiden takia päästy sijaisten käytön ja säästövapaiden osalta säästötavoitteeseen. Lisäksi subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden laajenemisen ja lisälapsiryhmien tarpeen takia henkilöstökulut ylittyivät varhaiskasvatuksessa. Palvelusetelikulut ylittyivät. Säästöä saatiin kuitenkin palvelujen ostoista. Ihastjärven ja Rahulan koulut ovat lakkautuneet 1.8.2019. Kalevankankaan ja Nuppulan päiväkodit sekä Anttolan koulu ovat valmistuneet.

Talous

Kasvatus- ja opetuslautakunta

Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama

Toimintatulot	5 073 700	5 073 700	4 986 893	-86 807
Toimintamenot	-87 968 446	-70 000	-88 335 451	-297 005
Toimintakate (netto)	-82 894 746	70 000	-82 964 746	-383 812

2.2.2.7 Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta

Tavoitteena on edistää kaupunkilaisten hyvinvointia ja harrastuneisuutta, lisätä poikkihallinnollisuutta, kehittää toimintaympäristöjä ja sähköisten palvelujen käyttöä sekä tehostaa kumppanuussuhteita yhdistysten ja järjestöjen kanssa.

Lautakunta vastaa kansalaisopiston, yleisten kulttuuripalvelujen, liikunta- ja nuorisopalvelujen, kirjastopalvelujen, museopalvelujen ja orkesteripalvelujen tuottamisesta.

Palvelusuunnitelman toteutuminen

Lautakunnan palvelut ovat pääasiallisesti lähipalveluita, joiden järjestäminen maantieteellisesti laajalla alueella on niukkenevilla resursseilla vaikeaa. Palveluiden tuottamisessa huomioidaan kaupunginvaltuuston vuonna 2018 tekemä kaupunkirakenneselvitys ja vuonna 2019 valmistunut palvelusuunnitelma.

Kirjastojen omatoimiaukioloaikamalleja on jatkokehitetty vuoden 2019 aikana. Omatoimikäyttö mahdollistaa esimerkiksi kirjaston aineiston lainaamisen ja lehtien lukemisen silloinkin, kun kirjastossa ei ole henkilökuntaa paikalla. Lisäksi kirjastotila on esimerkiksi yhdistysten käytössä kokoontumispaikkana. Erilaiset lukemisharrastusta edistävät toimintamuodot, kuten kirjavinkkaus, satutunnit ja lukupiirit, ovat vakiinnuttaneet jalansijansa kirjastojen palveluina. Näiden palveluiden tuottamista on jatkettu, ja niitä on pyritty kehittämään. Suurimpana voimain ponnistuksena on ollut Lukemisen unelmavuoden koordinointi, ja teemavuoteen liittyvien tapahtumien järjestäminen.

Kansalaisopiston toiminta on seudullista ja perustuu paitsi tiiviiseen yhteistyöhön sivistystoimen sisällä ja kaupungin muiden toimialojen kanssa, myös erilaisiin kumppanuuksiin muiden vapaan sivistystyön oppilaitosten, kolmannen sektorin toimijoiden ja muiden potentiaalisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Opisto toimii sivistystehtävänsä ohella merkittävänä hyvinvoinnin, elinvoiman ja osallisuuden lisääjänä ja edistäjänä alueella. Vapaan sivistystyön koulutustehtävän ohella opisto harjoittaa myös palvelumyyntiä. Kansalaisopiston kokonaistuntimäärää vähennettiin lukuvuodelle 2019 - 2020.

Aluejohtokunnat toimivat Anttolassa, Haukivuorella, Ristiinassa, Suomenniemellä ja Mikkelin pitäjän alueella. Ne edistävät alueensa elinvoimaisuutta, hyvinvointia ja osallisuutta muun muassa strategisten hankkeiden ja kumppanuuksien kautta. Lisäksi ne myötävaikuttavat alueensa verkostojen kehittymiseen ja hyödyntämiseen.

Vammaisneuvosto, vanhusneuvosto, nuorisovaltuusto ja lasten parlamentti ovat tärkeitä väyliä osallisuuden turvaamiseksi sekä eri ryhmien näkökulmien huomioon ottamiseksi päätöksenteossa.

Taidemuseon asiakaspalvelu, näyttelytoiminta ja museoiden toimistot siirtyivät väistötiloihin kauppakeskus Akseliin kevään 2019 aikana. Museokaupan myynti on kasvusuunnassa johtuen taidemuseon uudistetusta museokaupasta. Museo-ohjelma hyväksyttiin syksyllä 2019. Sodan ja rauhan keskus Muistin toimitilojen kunnostaminen Päämajataloon on alkanut. Muisti aloittaa toimintansa Päämajatalossa keväällä 2021.

Kulttuuripalveluissa uusia avauksia olivat mm. kirjaston kanssa yhteistyössä hankitut kulttuurivälineet, joita kaupunkilaiset saivat itse toivoa. Lainattavaksi välineet tulivat syksyn aikana. Tapahtumapuolella yksi isoimmista onnistumisista oli kulttuuripalveluiden järjestämä Hulivilikarnevaali, joka keräsi lähes 10 000 kävijää. Myös Puistokonsertti –sarjan kuulijaluvuissa tehtiin ennätys, 3094 henkilöä. Kulttuuripalvelut oli aktiivisesti mukana Lukemisen unelmavuoden toteuttamisessa. Koko vuoden lukuja katsoessa voidaan sanoa toiminnan onnistuneen erinomaisesti: omissa ja yhteistyössä muiden kanssa järjestetyissä tapahtumissa kävi yli 50 000 kävijää.

Kaupunginorkesteri äänitti keväällä Mikaelissa yhteistyössä Jyväskylän Sinfonian kanssa pääsiäisoratorion. Kesällä orkesteri esiintyi muutamalla festivaalilla. Syyskauden aluksi orkesteri äänitti lastenmusiikkilevyn. Syksyllä koko orkesteri vieraili kouluilla ja toteutti paikallisesti tuotettuja yhteistyökonsertteja musiikkiluokkien ja musiikkiopiston kanssa. Kaupunginorkesterin konserttien kuulijamäärä ylitti asetetun tavoitteen yli viidellä tuhannella.

Kaupunkilaisten liikunnan määrää pyrittiin lisäämään: seniorikortin myynti laajennettiin huhtikuun alusta koskemaan 65 vuotta täyttäneitä ja työkyvyttömyyseläkkeellä olevia. Voimaa vanhuuteen –ohjelman vertaisryhmiä lisättiin, liikuntaseuroihin kuulumattomia lapsia ja nuoria ohjattiin liikunnan pariin, liikuntapaikkoja kunnostettiin ja rakennettiin suunnitelmien mukaan. Terveiden ja hyvinvoinnin lisääntymiseen tähdättiin muun muassa pyöräilyn edistämällä, nuorisotyön kävijä- ja kontaktien määrän lisäämisellä ja liikunnan ulottamisella aluejohtokuntien strategisiin hankkeisiin. Vuonna 2019 tehtiin keskustan nuorisotilan ja Ohjaamo Olkkarin muutto uusiin tiloihin. Aluekoulujen hankesuunnittelussa on oltu mukana liikunta- ja nuorisopalvelujen näkökulmasta. Liikkuva Mikkelin 2030 -ohjelmatyö käynnistyi.

Talouden toteutuminen ja olennaiset poikkeamat

Lautakunnan alaisen toiminnan tuotot olivat 2 759 000 euroa ja ne ylittivät talousarvion noin 94 000 eurolla. Myyntituotot ylittivät noin 40 000 euroa, maksutuotot noin 29 000 euroa ja tuet ja avustukset noin 89 000 euroa. Vuokratuotot alittuivat noin 45 000 euroa ja muut toimintatuotot noin 20 000 euroa.

Toimintakulut olivat 19 578 000 euroa ja ne alittivat talousarvion noin 740 000 eurolla. Henkilöstökulut alittuivat 169 000 euroa, palvelujen ostot 185 000 euroa, aineet, tarvikkeet ja tavarat noin 72 000 euroa, avustukset alittuivat 226 000 euroa ja muut toimintakulut noin 105 000 euroa. Vuokrat ylittivät noin 17 000 eurolla.

Toimintakate oli näin ollen 16 819 000 euroa ja se muodostui 833 000 euroa talousarviota paremmaksi.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2019
Syrjäytymisen ehkäisy	AVI:n rahoittama hanke kirjastojen ja alueellisen nuorisotyön yhteiselle toimintamallille/elinikäinen oppiminen ja osallisuus - tulosalue	<u>Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä</u>, % (Kouluterveyskysely) lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 4.-5. lk: 90,8 %/90,2 %, tavoite: 95 % 8.-9. lk: 75,7 %/75,1 %, tavoite: 80 % lukio: 74,5 %/75,2 %, tavoite: 80 % amm: 78 %/76,5 %, tavoite: 80 % <u>Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus</u>, % (FinSote, aikuisväestö), lähtötilanne (2015): Kaikki MLI 53,8 %/koko maa 54,5 %, tavoite: 60 % 65+ 56,6 %/52,4 %, tavoite 60 % <u>Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana</u>, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 8.-9. lk: 26,3%/26,9 %, tavoite: 33 % lukio: 29,1 %/30,5 %, tavoite: 33 % amm: 31,3 %/28,6 %, tavoite: 33 % <u>Ei yhtään läheistä kaveria/ystävää</u>, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 4.-5. lk: 0,6 %/0,7 %, tavoite: 0 % 8.-9. lk: 7,2 %/8,5 %, tavoite: 0 % lukio: 8 %/7,2 %, tavoite: 0 % amm: 7,6 %/7,4 %, tavoite: 0 % <u>Tuntee itsensä yksinäiseksi</u>, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 4.-5. lk: 1,8 %/2,7 %, tavoite: 0 %	Hanke toteutettu. <u>Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä</u>, % (Kouluterveyskysely 2019 MLI/koko maa): 4.-5. lk: 90,6 %/ 89,5 % 8.-9. lk: 76,1 %/ 75,2 % lukio: 76 %/ 74,5 % amm: 74,7 %/ 76,1 % Ei Mikkeli-kohtaisia tietoja 2019. Ei Kouluterveyskyselyssä 2019 <u>Ei yhtään läheistä kaveria/ystävää</u>, % (Kouluterveyskysely 2019 MLI/koko maa): 4.-5. lk: 1,1 %/0,9 % 8.-9. lk: 9,3 %/9,1 % lukio: 8,2 %/7,9 % amm: 8,2 %/8,3 % <u>Tuntee itsensä yksinäiseksi</u>, % (Kouluterveyskysely 2019 MLI/koko maa): 4.-5. lk: 3,6 %/3,4 % 8.-9. lk: 10,8 %/10,7 % lukio: 12,3 %/11,7 %

		8.-9. lk: 8,6 %/9,5 %, tavoite: 0 % lukio: 10,3 %/10,4 %, tavoite: 0 % amm: 7,4 %/10 %, tavoite: 0 % <u>Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus, % (FinSote, aikuisväestö)</u> Lähtötilanne (MLI/koko maa 2015): Kaikki 9,9 %/8,6 %, tavoite: 0 % 20-64 v. 10,2 %/8,6 %, tavoite: 0 % 65+ 9,1 %/8,6 %, tavoite: 0 %	amm: 12,9 %/10,9 % Ei Mikkeli-kohtaista tietoa 2019.
	Maksuttomat tapahtumat ja teemapäivät/kaikki tulosalueet	Osallistavalla budjetoinnilla jaettu raha euroina Osallistavan budjetoinnin hankkeiden määrä	Orkesteri: 5 900 kuulijaa ilmaistapahtumissa. Alle 12-vuotiaat pääsevät ilmaiseksi konsertteihin. Lisäksi myös musiikkiopiston ja -luokkien oppilaat. Kulttuuripalveluiden tapahtumat pääosin maksuttomia, kesän aikana toteutettu mm. Pienten Puistikot & Puistokonsertit – tapahtumasarjat. Kaikki alle 18-vuotiaat pääsevät museokohteisiin ja näyttelyihin maksutta. Maksuton sisäänpääsy osaan museokohteista 7.3. ja 4.6. Museoiden yö 25.10.2019 veti ennätysyleisön yhteensä 11 173 kävijää, joista Mikkelin kaupungin museoiden kohteissa 8 022 kävijää. Kirjaston tapahtumissa 2 017 osallistujaa.
	Liikuntaseuroihin kuulumattomien lasten ja nuorten ohjaaminen liikunnan pariin, matalan kynnyksen liikuntamahdollisuuksia tarjoavien liikuntatoimijoiden avustaminen/liikunta- ja nuorisopalvelut		”Iik! mikä meno” -käyntikerrat 1199, kesätoiminnat 967 käyntikertaa, soveltavan liikunnan lasten ryhmät 413 käyntikertaa, vähän liikkuvat nuoret 362 käyntikertaa. Valttitoiminnassa 7 lasta
	Aktiivinen arki ja muut vapaa-ajantoimintoihin kannustavat tapahtumat/kaikki tulosalueet		Aktiivinen Arki järjestettiin 31.8.2019. Mukana oli noin 50 eri vapaa-ajan toimijaa, kävijöitä 900.
Kumppanuustalo-toimintamalli	Kumppanuusmallin valmistelu yhteistyössä kolmannen sektorin, maakunnan ja ESSOTE:n kanssa/elinikäinen oppiminen ja osallisuus - tulosalue		Hankesuunnitelmaa tehty yhdessä Esteryn kanssa.
	Tilojen löytäminen Kumppanuustalolle/elinikäinen oppiminen ja osallisuus - tulosalue		Kokeilu 9-12/2019 Lähemäki-talolla.

Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Lasten ja nuorten osallisuuden tukeminen: lasten ja nuorten vaikuttajaryhmien kuuleminen päätöksenteossa/kaikki tulosalueet		Lapsia ja nuoria kuultu mm. uusien koulujen suunnittelussa.
	Palvelujen saavutettavuuden parantaminen digitaalisilla palveluilla ja digiopastuksella/kaikki tulosalueet		Kirjaston digiopastukset: tietotunnit: kertoja 48, osallistujia 148. Nettiopastus: kertoja 15, osallistujia 186.
	Kerrokantasi.fi-palvelun tyyppisen palvelun käyttöönotto/elinikäinen oppiminen ja osallisuus - tulosalue		Valmisteltu, mutta ei otettu käyttöön, koska ei ole tarvittavaa henkilöstöresurssia.
	Osallistavan budjetoinnin kokeilujen jatkaminen ja sopivien mallien löytäminen/elinikäinen oppiminen ja osallisuus - tulosalue		Aluejohtokuntien strategisten hankkeiden määrärahan 140 000 euroa käytöstä päätetty, suuri osa myös toteutettu. yhteensä 19 hanketta. Nuorisovaltuuston perintövarojen käyttö on tehty osallistavan budjetoinnin periaatteilla, vuositasolla varattu 30 000 euroa. Rahat myönnetty yhdeksälle hankkeelle.
	Meijän Mikkeli –hankkeen kautta syntyvät eri-ikäisille kohdentuvat osallisuuden edistämismallit /Meijän Mikkeli-hanke ja yhteistyö kaikkien tulosalueiden kesken	Tuensiirtohankkeiden tavoitteiden saavuttaminen ja osallistujamäärät	Kuusi tuensiirtohanketta käynnissä.

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 31.12.2019
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	Varaamo-palvelun käyttöönotto pilotoinnin jälkeen	Varausten määrä Varaamon kautta <u>Aktiivisesti järjestötoimintaan tms. osallistuvien osuus, %</u> , (FinSote, aikuisväestö) Lähtötilanne (2015): Kaikki MLI 25,5 %/koko maa 27,6 % tavoite: MLI 30 % 20-64 v. 22,9 %/27,6 %, tavoite: 30 % 65+ 31,6 %/27,8 %, tavoite: 33 %	Varaamon pilotointi päättyi 3/2019. Kokeilu toimi kirjaston tilojen varaamisessa erinomaisen hyvin. Palvelun puutteellisten ominaisuuksien ja hinnan vuoksi sitä ei otettu käyttöön. Ei Mikkeli-kohtaista tietoa 2019.
Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen toimenpiteet	Maastopyöräilyreitit toteuttaminen yhdessä pyöräilyseuran kanssa/liikunta- ja nuorisopalvelut	Toteutunut maastopyöräireitti	Maastopyöräily-/talvikävelyreitit Kalevankankaalle valmistuneet: Nallepolku 2,8 km, Otson oikaisu 4,2 km ja Karhun kiertämä 6,2 km.
Luontoympäristön, kulttuurin ja rakennetun ympäristön hyvinvointivaikutusten edistäminen	Julkisen taiteen edistäminen/taide, kulttuuri ja tapahtumat -tulosalue	Julkisen taiteen poikkihallinnollisen työryhmän toiminnan vakiinnuttaminen	Työryhmän järjestäytymiskokous pidettiin 4.6. Syksyllä ryhmä kokoontui noin kuukauden välein, kokoontumiskertoja kolme. Työryhmä jatkaa toimintaansa.
	Vapaasti koulu- ja vapaa-ajankäytössä olevien lähiliikuntapaikkojen huomiointi kouluverkko- ja yhteistyössä, liikkumaan kannustavat ratkaisut koulusuunnittelussa/liikunta- ja nuorisopalvelut	<u>Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, %</u> (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 4.-5. lk: 48,1%/45,1 %, tavoite MLI: 100 % 8.-9. lk: 22,1 %/19,2 %, tavoite: 100 % lukio: 13,6 %/13,1 %, tavoite: 100 % amm: 11,5 %/12,6 %, tavoite: 100 %	<u>Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, %</u> (Kouluterveyskysely 2019 MLI/koko maa): 4.-5. lk: 41,9 %/39,5 % 8.-9. lk: 22,6 %/21,9 % lukio: 12,4 %/13,9 % amm: 15,1 %/15,0 %

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 31.12.2019
Yhdyspinta-työssä valmistautuminen uuteen maakuntaan	Olkkari-toiminnan jatkuvuus ja kehittäminen yhdessä maakunnan kanssa/liikunta- ja nuorisopalvelut	Tilaratkaisun toimivuus	Ohjaamo Olkkari ja nuorisotila Starlight muuttaneet uusiin tiloihin.
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	Esteettömyyden edistäminen palveluissa/kaikki tulosalueet	Esteettömyyssuunnitelma tehty	Taidemuseon yleisötoiminta alkoi kesäkuussa esteettömissä väistötiloissa. Taidemuseossa kesäkuusta joulukuuhun 2019 8 223 kävijää.

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Elinvoimaisuus			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 31.12.2019
Matkailun edistäminen	Muistin toteuttaminen/kulttuuri- ja museojohtaja	Muisti toteutuu	Muisti avautuu yleisölle keväällä 2021.
	Museostrategian liittäminen matkailustrategiaan/kulttuuri- ja museojohtaja	On liitetty	Museo-ohjelma hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 11.11.2019.

3. ELINVOIMAOHJELMA

Painopiste: Matkailu, vapaa-ajanasuminen, kulttuuri ja liikunta sekä niihin liittyvä tapahtumatuotanto			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 31.12.2019
Mikkelin vahvuuksien täysimääräinen hyödyntäminen ja brändin rakentaminen	Laadukkaiden tapahtumien, konserttien ja näyttelyiden järjestäminen/taide, kulttuuri ja tapahtumat -tulosalue Laadukkaat kirjastopalvelut ja kansalaisopisto/elinikäinen oppiminen ja osallisuus -tulosalue Laadukkaiden liikuntapaikkojen rakentaminen ja kunnossapito/liikunta- ja nuorisopalvelut	Kävijämäärät, tavoite: kaikissa kävijämäärät kasvavat lähtötilanne (2017): Kirjasto: 635 534 Museo: 38 491 Orkesteri: 16 918 Kulttuuripalvelut: kävijämäärä omissa ja muiden kanssa yhteistyössä järjestetyissä tapahtumissa: 47 467; kävijämäärä tapahtumissa, joihin on myönnetty kohdeavustusta: 13 293; säännöllistä kulttuuriavustusta saavien kävijä-/osallistujamäärä: 12 011 Uimahalli: 148 829 Teatteri: 37 586 Kansalaisopisto: 5 500 opiskelijaa	Orkesteri: kuulijamäärä 18 546. Kulttuuripalvelut: kävijämäärä omissa ja muiden kanssa yhteistyössä järjestetyissä tapahtumissa: 52 505; kävijämäärä tapahtumissa, joihin on myönnetty kohdeavustusta: 18 173; säännöllistä kulttuuriavustusta saavien kävijä-/osallistujamäärä: 14 601. Mikkelin teatteri: 33 397 kävijää. Mikkelin kaupungin museoissa yhteensä 37 472 kävijää. Kirjasto: 373 533 kävijää.

Työllisyydenhoito			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 31.12.2019
Pitkään työttömänä olleiden ja nuorten aktivoiminen, työelämävalmiuksien kehittäminen ja palkkatuki-työllistäminen. Tavoitteena oikean palvelun löytäminen, koulutukseen hakeutuminen tai avoimille työmarkkinoille työllistyminen.	Nuorten tavoittaminen, motivointi ja ohjaus työllistämistoimenpiteisiin, Olkkarin ja TE-toimiston yhteistyön lisääminen nuorten työllistämiseen liittyen/liikunta- ja nuorisopalvelut	Etsivän nuorisotyön kävijämäärä Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat, lähtötilanne 2016 (MLI/koko maa) 6,3 %/8,3 %, tavoite 5 % Nuorisotyöttömyyden (17-24 v.) väheneminen Lähtötilanne (2016): 21,8 %/17 % tavoite korkeintaan maan keskiarvotaso	Käyntejä 508. Koulutuksen ulkopuolelle jääneet Mikkelä/koko maa 2017: 5,6 %/8,1 % (THL) Nuorisotyöttömyys (17-24 v) Mikkelä/koko maa 2018:14,3%/12,3% Ei perusasteen jälkeistä tutkintoa, Mikkelä 2016: 12 698 hlöä/27 % 2017: 12 259 hlöä/26 % 2018: 11 820 hlö /26% Korkea-asteen tutkinto, Mikkelä 2017: 13 843 hlöä/30 % 2018: 13 991 hlö/30 %

Hyvinvoinnin ja osallisuuden palvelut, hallinto		TP 2018	TA 2019	TA 2019 + lmr.	TP 2019	Toteutuma-%
Kokousten määrä yhteensä	<i>kpl</i>	11	11	11	11	100,0 %
Kustannukset	€	27 016	28 411	28 411	44 165	163,5 %
Tuotot	€	0	0	0	0	
Netto	€	27 016	28 411	28 411	44 165	163,5 %
Hallinto yhteensä						
Hallinto, kustannukset yhteensä	€	2 276 777	2 281 011	2 281 011	2 300 547	100,9 %
Hallinto, tuotot yhteensä	€	0	0	0	0	
Hallinto, netto	€	2 276 777	2 281 011	2 281 011	2 300 547	100,9 %

Keskeiset tapahtumat kaudella

Yhteistyö Mikkelin Teatterin, Mikkelin musiikkiopiston ja Konsertti- ja kongressitalo Mikaelin kanssa jatkuu kumppanuussopimusten mukaisesti. Menojen kasvu johtuu kertapalkkioiden ja asionmenetyskorvausten arvioitua suuremmasta kertymästä sekä koko lautakunnan alaiseen toimintaan liittyvien ICT-ohjelmien ja -sovellusten keskittämisestä hallintoon.

Taide, kulttuuri ja tapahtumat		TP 2018	TA 2019	TA 2019 + lmr.	TP 2019	Toteutuma-%
Hallinto yhteensä						
Hallinto, kustannukset yhteensä	€	13 845	35 248	35 248	28 442	80,7 %
Hallinto, tuotot yhteensä	€	0	0	0	0	
Hallinto, netto	€	13 845	35 248	35 248	28 442	80,7 %
Muu kulttuuritoiminta						
Muu kulttuuritoiminta, asiakkaat	<i>kpl</i>	41 501	33 000	33 000	52 505	159,1 %
€ / asiakas	€/asiakas	14	21	22	12	55,5 %
€ / käynti	€/käynti	14	21	22	12	55,5 %
Yhteensä	€	590 068	678 314	668 314	608 572	91,1 %
Tuotot	€	-102 107	-94 500	-56 500	-54 108	95,8 %
Netto	€	487 961	583 814	583 814	554 464	95,0 %
Kulttuuripalvelut yhteensä						
€ / asukas	€/asukas	11	12	12	12	100,0 %
Tuottojen osuus kuluista (%)	%	-17	-14	-14	-8	57,1 %
Museot						
Museot, käynnit	<i>kpl</i>	28 771	36 150	36 150	37 472	103,7 %
€ / käynti	€/käynti	38	30	30	29	96,7 %
€ / aukiolotunti	€/h	276	229	229	226	98,7 %
Kävijämäärä per käyttötunti	<i>kpl/h</i>	5	6	6	6	100,0 %
Näyttelyiden määrä	<i>kpl</i>	15	12	12	12	100,0 %
Tallenteiden määrä	<i>kpl</i>	48 461	47 656	47 656	48 461	101,7 %
Sijoitettavien teosten määrä	<i>kpl</i>	749	749	749	749	100,0 %
Museot yhteensä						
Toiminnan kulut yhteensä	€	1 266 009	1 265 236	1 300 236	1 298 530	99,9 %
Tuotot	€	-124 872	-108 500	-95 500	-135 796	142,2 %
Tuottojen osuus kuluista (%)	%	-10	-9	-9	-12	133,3 %
Netto	€	1 141 137	1 156 736	1 204 736	1 162 734	96,5 %
Orkesteritoiminta						
Orkesteritoiminta, konsertit ja esitykset	<i>kpl</i>	92	50	50	91	182,0 %
€ / konsertti	€/konsertti	9 628	20 295	20 295	10 874	53,6 %
Kuulijoiden määrä	<i>kpl</i>	13 525	14 000	14 000	18 546	132,5 %
€ / kuulija	€/kuulija	65	72	72	55	76,4 %
Kuulijoiden määrä / konsertti ja esitykset	<i>kpl/kons.</i>	147	280	280	197	70,4 %
Orkesteritoiminta yhteensä	€	885 792	1 014 765	1 014 765	1 022 127	100,7 %
Toiminnan kulut yhteensä	€	885 792	1 014 765	1 014 765	1 022 127	100,7 %
Tuotot	€	-67 682	-114 000	-77 500	-94 008	121,3 %
Tuotot % kuluista	%	-8	-11	-8	-9	112,5 %
Netto	€	818 110	900 765	937 265	928 118	99,0 %

Keskeiset tapahtumat kaudella

Museot: Taidemuseo ja museoiden toimistot siirtyivät väistötiloihin kauppakeskus Akseliin keväällä 2019. Ylesioitointi Akselissa alkoi 8.6.2019. Kevätkaudella taidemuseo oli suljettuna muuton vuoksi, Päämajamuseo oli suljettuna kiinteistössä tapahtuneen vesivahingon vuoksi ajalla 8.2.-14.5.2019. Kevään osalta pääsylippu- ja museokaupan myyntitulot jäivät pieniksi. Onnistunut kesäkausi korjasi tilannetta tulojen osalta. Heinäkuu oli yksittäisenä heinäkuuna 2000-luvun paras heinäkuu; kävijöitä museotoimen museokohteissa oli heinäkuussa yhteensä 9779. Taide-museon muutto on aiheuttanut runsaasti kustannuksia, joten museoiden toimintakulut ovat toteutuneet etupainotteisesti. Museotoimen budjetissa oli Päämajamuseon amanuenssin palkkarahat, mutta rekrytointilupaa ei saatu. Näin ollen henkilöstökustannuksissa toteuma on alle budjetoidun. Kävijöitä Mikkelin kaupungin museoiden kaikissa kohteissa oli yhteensä 37 472. Museoiden yö 25.10.2019 teki kävijäennätyksen 11 173 kävijää, joista Mikkelin kaupungin museoiden kohteissa kävi 8 022 museovierasta. Henkilökuntavajeen vuoksi Suur-Savon museo jouduttiin sulkemaan yleisöltä 9.11.2019 jälkeen toistaiseksi.

Kaupunginorkesteri: Kevätkausi oli hieman totuttua pidempi, josta syystä kulut painottuvat pääasiassa keväkauteen.

Kuulijoita kevätkausi ei pituudestaan huolimatta saavuttanut toivotusti. Sen sijaan syyskausi oli orkesterilla erittäin hyvä. Saatiin toteutettua paljon laadukkaita kokonaisuuksia paikallisesti jolloin kuulijamäärät nousivat ja kulut las- kivat. Kokonaisuudessaan vuonna 2019 orkesteri saavutti kuulijoita 18546, joka on erittäin hyvä lukema ja kasvua edellisvuoteen on huomattavasti. Positiivinen yleisökehitys on näkynyt myös kevään 2020 ohjelman kiinnostavuudeessa. Tulotavoite orkesterilla on kova ja siihen on haasteellista yltää joka vuosi. Kulut pystytään kuitenkin pitämään suhteessa tuloihin joten netto on hyvä.

Yleisten kulttuuripalveluiden osalta tulotavoitteesta jäätin odotetusti, sillä suuria hankeavustuksia ei hauista huoli- matta saatu. Monissa tapahtumissa /tapahtumakokonaisuuksissa tehtiin kävijäennätyksiä, joka näkyi koko vuoden osalta omista ja yhteistyössä järjestettyjen tapahtumien kävijämäärässä todella isona tavoitetason (33 000) ylityksenä (loppulukema 52 505). Osaltaan tämä luo myös painetta pienillä resursseilla toimivalle yksikölle, jotta tapahtumat saadaan järjestettyä turvallisesti ja hallitusti.

Elinikäinen oppiminen ja osallisuus		TP 2018	TA 2019	TA 2019 + lmr.	TP 2019	Toteutuma-%
Vapaa sivistystyö						
Vapaa sivistystyö, opiskelija	<i>kpl</i>	5 404	5 800	5 800	5 284	91,1 %
€ / opiskelija	<i>€/opiskelija</i>	365	357	357	344	96,2 %
Opetustunnit	<i>kpl</i>	21 495	21 500	21 500	21 423	99,6 %
€ / opetustunti	<i>€/opetustun</i>	92	96	96	85	88,2 %
Kurssilaisia	<i>kpl</i>	10 613	10 500	10 500	10 888	103,7 %
€ / kurssilainen	<i>€/kurssilaine</i>	186	197	197	167	84,6 %
Peittävyys-%	<i>%</i>	10	11	11		0,0 %
Vapaa sivistystyö yhteensä						
Toiminnan kulut yhteensä	€	1 973 703	2 073 018	1 920 292	1 816 434	94,6 %
Tuotot	€	-522 935	-500 000	-460 000	-481 183	104,6 %
Tuotot % kuluista	%	-26	-24	-24	-26	109,8 %
Netto	€	1 450 767	1 573 018	1 613 018	1 335 250	82,8 %
Pääkirjasto						
Pääkirjasto, lainat	<i>kpl</i>	459 802	466 700	466 700	461 481	98,9 %
€ / laina	<i>€/laina</i>	5	5	5	5	100,0 %
€ / toimintatunnit	<i>€/h</i>	812	930	930	750	80,6 %
Käynnit	<i>kpl</i>	434 669	423 000	423 000	380 314	89,9 %
€ / käynti	<i>€/käynti</i>	5	6	6	6	103,9 %
Aukiolotunnit viikossa	<i>h</i>	62	63	63	63	100,0 %
Pääkirjasto yhteensä	€	2 378 110	2 443 470	2 291 513	2 245 824	98,0 %
Tuotot yhteensä	€	-430 204	-451 300	-451 300	-466 284	103,3 %
Netto	€	1 947 906	1 992 170	1 840 214	1 779 540	96,7 %
Lähikirjastot						
Lähikirjastot, lainat	<i>kpl</i>	282 200	230 000	230 000	288 233	125,3 %
€ / laina	<i>€/laina</i>	5	6	6	5	81,8 %
€ / toimintatunnit	<i>€/h</i>	74	124	124	72	58,1 %
Käynnit	<i>kpl</i>	148 074	149 100	149 100	195 508	131,1 %
€ / käynti	<i>€/käynti</i>	9	9	9	7	74,2 %
Aukiolotunnit viikossa	<i>h</i>	548	289	289	528	182,7 %
Lähikirjastot yhteensä	€	1 327 026	1 406 705	1 406 705	1 453 808	103,3 %
Tuotot yhteensä	€	-23 456	-28 200	-28 200	-19 597	69,5 %
Netto	€	1 303 570	1 378 505	1 378 505	1 434 211	104,0 %
Kirjastot yhteensä						
Kirjastot yhteensä, lainat	<i>kpl</i>	742 002	696 700	696 700	750 033	107,7 %
€ / laina	<i>€/laina</i>	5	6	6		0,0 %
€ / lainaaja	<i>€/lainaaja</i>	176	194	194		0,0 %
Lainajaat / asukas (peittävyys)	<i>%</i>	38	33	33		0,0 %
Käynnit	<i>kpl</i>	582 743	572 100	572 100	575 822	100,7 %
€ / käynti	<i>€/käynti</i>	6	7	7	6	89,2 %
Bruttokulut / asukas	<i>€/asukas</i>	68	64	64		0,0 %
Verkkopalvelun käyttö		135 593	128 700	128 700	157 073	122,0 %
Asiantuntijapalvelut		861 730	927 200	927 200		0,0 %
Kirjastot yhteensä	€	3 705 136	3 850 175	3 745 322	3 618 339	96,6 %
Tuotot yhteensä	€	-453 660	-479 500	-479 500	-485 882	101,3 %
Netto	€	3 251 476	3 370 675	3 370 675	3 132 457	92,9 %
Yhteis palvelupiste						
Yhteis palvelupiste yhteensä	€	*)	145 322	136 284	110 634	81,2 %
Tuotot yhteensä	€	*)		0		
Netto	€	*)	145 322	136 284	110 634	81,2 %

	TP 2018	TA 2019	TA 2019 + lmr.	TP 2019	Toteutuma-%
Kirjastopalvelut yhteensä					
Toiminnan kulut yhteensä	€	*)	4 110 154	3 852 847	97,6 %
Toiminnan tuotot yhteensä	€	*)	539 500	-577 815	107,1 %
Tuottojen osuus kuluista (%)	%	*)	13	-15	109,7 %
Netto	€	*)	3 570 654	3 313 347	96,1 %

*) Kuntamaisema-ohjelman versiopäivityksen vuoksi vertailukelpoisia tietoja ei ollut raportointihetkellä käytettävissä

Keskeiset tapahtumat kaudella

Vapaan sivistystyön tunnusluvuissa ei ole tapahtunut oleellista muutosta. Tuntitarjontaa on hieman vähennetty, mutta toteutuma on pysynyt ennallaan. Opiskelijamäärä on hieman pienentynyt, mutta kurseille osallistuneiden määrä on kasvanut.

Kirjastoissa lainaus kääntyi hienoiseen nousuun laskusuuntaisten vuosien jälkeen. On huomattava myös, että e-kirjalainat ja e-lehtien käyttökerrat kaksinkertaistuivat edellisvuoteen verrattuna. E-aineistojen käyttöluvut eivät ole mukana taulukon luvuissa. Kirjastojen kävijämäärät lisääntyivät, mihin lienevät syynä etenkin omatoimikirjastojen mahdollistamat laajemmat aukioloajat sekä runsas tapahtumien määrä. (Huom. Pääkirjaston vuoden 2019 kävijäluku ei ole vertailukelpoinen vuoden 2018 lukuun.)

Liikunta- ja nuorisopalvelut		TP 2018	TA 2019	TA 2019 + lmr.	TP 2019	Toteutuma-%
Ulkoliikunta-alueet						
Ulkoliikunta-alueet, kpl	<i>kpl</i>	105	114	114	114	100,0 %
€ / alue	<i>€/alue</i>	15 653	13 693	13 978	13 529	96,8 %
€ / hoidettu m2	<i>€/m²</i>	0	0		0	
Yhteensä	€	1 643 513	1 561 024	1 561 024	1 542 326	98,8 %
Tuotot	€	-65 603	-91 600	-91 600	-71 779	78,4 %
Netto	€	1 577 910	1 469 424	1 469 424	1 470 547	100,1 %
Liikuntareitit						
Liikuntareitit, km	<i>km</i>	299	299	299	299	100,0 %
€ / km	<i>€/km</i>	648	459	446	492	110,3 %
Yhteensä	€	193 845	137 200	137 200	147 008	107,1 %
Tuotot	€	-37 341	-38 400	-38 400	-46 952	122,3 %
Netto	€	156 504	98 800	98 800	100 056	101,3 %
Jäähallit						
Käyttöaste %	%	86	84	84	86	102,0 %
€ / käyttötunti	<i>€/h</i>	185	175	175	174	99,4 %
Yhteensä	€	1 376 005	1 271 716	1 271 716	1 346 716	105,9 %
Tuotot	€	-285 291	-284 100	-284 100	-284 100	100,0 %
Netto	€	1 090 715	987 616	987 616	1 062 616	107,6 %
Uimahallit						
Uimahallit, käynnit	<i>kpl</i>	168 133	195 000	176 000	183 506	104,3 %
€ / käynti	<i>€/käynti</i>	11	10	10	9	92,6 %
€ / käynti (netto)	<i>€/käynti</i>	7	7	7	6	86,3 %
€ / aukiolotunti	<i>€/h</i>	438	434	408	462	113,3 %
€ / aukiolotunti (netto)	<i>€/h</i>	305	294	279	305	109,1 %
Tuottojen osuus kuluista (%)	%	-30	-32	-31	-34	108,1 %
Yhteensä	€	1 805 875	1 897 886	1 897 886	1 705 974	89,9 %
Tuotot	€	-547 579	-612 600	-570 600	-532 781	93,4 %
Yhteensä (netto)	€	1 258 296	1 285 286	1 327 286	1 173 193	88,4 %
Sisäliikuntatilat						
Käyttöaste %	%	56	50	50	53	106,0 %
€ / käyttötunti	<i>€/h</i>	692	660	645	750	116,2 %
Yhteensä	€	1 591 302	1 650 459	1 650 459	1 662 961	100,8 %
Tuotot	€	-170 607	-205 200	-170 000	-167 586	98,6 %
Netto	€	1 420 695	1 445 259	1 442 908	1 495 375	103,6 %
Liikuntapaikat yhteensä						
Liikuntapaikat, kustannukset yhteensä	€	6 610 541	6 518 285	6 593 285	6 361 708	96,5 %
Tuotot yhteensä	€	-1 106 422	-1 231 900	-1 231 900	-1 092 306	88,7 %
Netto	€	5 504 119	5 286 385	5 286 385	5 269 402	99,7 %
€ / asukas	<i>€/asukas</i>	121	119	119	118	99,2 %
Liikuntatoiminta						
Liikuntatoiminta, käynnit	<i>kpl</i>	25 063	30 000	30 000	26 468	88,2 %
€ / käynti	<i>€/käynti</i>	4	5	5	4	74,5 %
Yhteensä	€	111 433	164 850	164 850	98 377	59,7 %
Tuotot	€	-42 384	-19 200	-19 200	-14 733	76,7 %
Netto	€	69 050	145 650	145 650	83 645	57,4 %
Seura- ja järjestötoiminta						
Seura- ja järjestötoiminta, seurojen määrä	<i>kpl</i>	46	45	45	45	100,0 %
Avustus € / asukas	<i>€/asukas</i>	3	3	3	3	90,2 %
Yhteensä	€	181 515	181 900	175 900	171 176	97,3 %
Tuotot	€	0	0	0	0	
Netto	€	181 515	181 900	175 900	171 176	97,3 %
Liikuntapalvelut yhteensä						
Toiminnan kulut yhteensä	€	7 020 921	7 026 285	7 095 285	6 755 897	95,2 %
Tuotot	€	-1 159 245	-1 263 100	-1 223 100	-1 142 401	93,4 %
€ / asukas	<i>€/asukas</i>	128	129	129	126	97,4 %
Tuottojen osuus kuluista (%)	%	-17	-18	-17	-17	99,2 %
Netto	€	5 861 676	5 763 185	5 799 185	5 613 496	96,8 %

		TP 2018	TA 2019	TA 2019 + lmr.	TP 2019	Toteutuma-%
Nuorisotilat						
Nuorisotilat, käynnit	<i>kpl</i>	21 289	22 100	22 600	15 526	68,7 %
€ / käynti	<i>€/käynti</i>	32	38	34	44	129,9 %
Avoimet ovet tuntia viikossa	<i>h</i>	135	145	145		0,0 %
Yhteensä	€	672 532	835 518	835 518	689 590	82,5 %
Tuotot	€	-6 595	-18 600	-18 600	-5 920	31,8 %
Netto	€	665 937	816 918	816 918	683 670	83,7 %
Leirikeskukset						
Leirikeskukset, käynnit	<i>kpl</i>	489	300	300	890	296,7 %
€ / käynti	<i>€/käynti</i>	6	12	12	2	16,2 %
Yhteensä	€	2 928	3 700	3 700	1 611	43,5 %
Tuotot	€	0	-4 900	-4 900	-4 900	100,0 %
Netto	€	2 928	-1 200	-1 200	-1 611	134,3 %
Nuorisotoiminta						
Nuorisotoiminta, käynnit	<i>kpl</i>	5 856	2 500	2 500	6 750	270,0 %
€ / käynti	<i>€/käynti</i>					
Tilaisuuksia, lukumäärä	<i>kpl</i>					
Yhteensä	€					
Tuotot	€					
Netto	€					
Kuntamaisema-ohjelman versiopäivityksen vuoksi vertailukelpoisia tietoja ei ollut raportointihetkellä käytettävissä						
Järjestöjen nuorisotoiminta						
Järjestöjen nuorisotoiminta, avustettuja järjestöjä	<i>kpl</i>	15	20	20	17	85,0 %
Yhteensä	€	111 432	128 900	124 900	114 489	91,7 %
Tuotot	€	0	0	0	0	
Netto	€	111 432	128 900	124 900	114 489	91,7 %
Erytisnuorisotyö						
Erytisnuorisotyö yhteensä	€	260 001	331 191	285 873	282 770	98,9 %
Tuotot	€	-156 145	-161 000	-161 000	-183 451	113,9 %
Netto	€	103 856	170 191	124 873	99 319	79,5 %
Nuorisotyö yhteensä						
Toiminnan kulut yhteensä	€	1 324 557	1 581 126	1 577 126	1 382 770	87,7 %
€ / alle 29-vuotias asukas	<i>€/asukas</i>	77	92	84		0,0 %
Tuotot	€	-182 729	-214 400	-214 400	-233 090	108,7 %
Tuotot % kuluista	%	-14	-14	-14	-17	124,5 %
Netto	€	1 141 827	1 366 726	1 362 726	1 149 679	84,4 %

Keskeiset tapahtumat kaudella

Nuorisotilojen aukiolotunnit ja sitä kautta kävijämäärät vähenivät. 1.8. alkaen nuorisopalveluilta on puuttunut kaksi osa-aikaista ja yksi kokoaikainen nuoriso-ohjaaja, mikä tarkoittaa, että nuorisotilojen yhteenlasketut aukiolopäivät vähenivät 7 päivällä viikossa.

Uimahallien ja ohjatun liikuntatoiminnan kävijämäärät kasvoivat. Tähän vaikuttivat elintapaohjauksen ja siihen liittyvän kaupungin palvelutarjottimen käynnistyminen sekä seniorikortin laajennus koskemaan kaikkia yli 65-vuotiaita sekä työkyvyttömyyseläkeläisiä. Myös avoimet IIK! -mikä meno -liikuntavuoro lapsille ja senioriliikuntavuoro lisäsivät toimintojen kävijämääriä.

Talous

Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta

Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama

Toimintatulot	2 834 500	-169 500	2 665 000	2 758 998	93 998
Toimintamenot	-20 312 452	-5 000	-20 317 452	-19 577 939	739 513
Toimintakate (netto)	-17 477 952	-169 500	-17 652 452	-16 818 941	833 511

Talous

Sivistystoimi yhteensä

Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama

Toimintatulot	7 908 200	-169 500	7 738 700	7 745 891	7 191
Toimintamenot	-108 280 898	-75 000	-108 355 898	-107 913 390	442 508
Toimintakate (netto)	-100 372 698	-244 500	-100 617 198	-100 167 499	449 699

2.2.2.8 Kaupunkiympäristölautakunta

Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue tuottaa kaupunkilaisille ja elinkeinoelämälle vetovoimaisen elin- ja toimintaympäristön puitteet suunnittelemalla, rakentamalla ja ylläpitämällä kiinteistöjä ja yhdyskuntateknisiä verkostoja sekä viher- ja virkistysalueita. Tarjotaan tilaratkaisuja asiakkaille, edistetään toimitilojen käytön tehokkuutta ja ylläpidon taloudellisuutta sekä vastataan kiinteistöjen arvon säilymisestä. Maaseutu- ja lomitustoimen toiminta-alueena on maataloushallinnon ja maatalousyrittäjien lomituspalveluiden järjestäminen sekä maaseudun elinkeinotoiminnan kehittäminen seitsemän kunnan alueella.

Asumisen ja toimintaympäristön palvelualueen tulosalueet

- kaupunkikehitys (johtaminen, strategiset projektit, kaupunkisuunnittelupalvelut, maaomaisuuspalvelut ja vuokraus- ja käyttöpalvelut)
- kaupunkiympäristön elinkaari- ja tilapalvelut (infra-aluepalvelut, tilapalvelut ja viher- ja metsäaluepalvelut)
- rakennusvalvonta (rakennusvalvonta- ja jätehuoltopalvelut, pysäköinnin valvontapalvelut)
- maaseutu- ja lomituspalvelut (maaseutupalvelut ja lomituspalvelut)

Palvelusuunnitelma

Kaupunkiympäristölautakunnan alainen palvelualue vastaa toimialansa viranomaistehtävistä, omistajahallintatehtävistä sekä palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta.

Palvelualueen tavoitteena on tuottaa kaavoitus- mittaus- ja kartastopalveluja sekä hankkia ja luovuttaa maata taloudellisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Lisäksi kaupunkiympäristölautakunnan alaisiin palveluihin kuuluvat yhdyskuntateknisten palveluiden ylläpito ja rakennuttaminen, joukkoliikenteen palveluiden organisointi, lentoaseman ylläpito, torien hallinnointi ja palveluiden järjestäminen ja tilaratkaisut (rakentaminen, vuokraaminen, hankkiminen, myyminen ja purkaminen). Maaseutu ja lomituspalveluissa palvelee lähellä asiakasta ja tarjotaan toimivia sähköisiä palveluja. Palvelualue vastaa rakennusvalvonta- ja jätehuoltoviranomaisen sekä pysäköintipalveluiden tuottamisesta.

Rakennusvalvontaviranomaisena toimii kaupunkiympäristölautakunnan lupa- ja valvontajaosto.

Palvelusuunnitelman toteutuminen

Palvelualueen laaja-alaisen perustehtävän ja asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa onnistuttiin hyvin. Tehtävän ja vastuun laaja-alaisuus näkyy kuntalaisille, kesäasukkaille ja yrityksille mutkattomana, hoidettuna ja toimivana arkena. Sisäisenä asiakkuutena sivistyksen palvelualueen koulut ja päiväkodit ovat keskeisiä palvelualueen tuotteita.

Kaupungissa käynnistyi vuoden mittaan erilaisia yksityisiä investointeja tai saatiin kaupungin osalta päätösvaiheeseen. Kaupungin elinvoimaisuuskehityksen mahdollistamiseksi ulkoisten asiakkuuksien hoitamisen tärkeys on entisestään korostunut. Toki yksittäisiä epäonnistumisia asiakkuuksien hoidossa on ollut. Palvelualueella voidaan jatkuvasti oppia ja kehittää omaa toimintaansa vastaamaan paremmin asiakkuuksien tarpeita.

Kaupungin elinvoimaisuuskehityksen, väestökehityksen (muuttotappion) ja taloudellisen tuloksen näkökulmasta palvelualueella ja sen työntekijöillä on keskeinen vastuu ja rooli.

Kehittämislustojen merkitys myönteisen yritys- ja työpaikkakehityksen sekä kaupungin elinvoimaisuuden kehittämiseksi ovat keskeistä, jolloin myös asioiden ja tekemisien konkreettisuus lyhyelläkin aikavälillä korostuu. EcoSairilassa investointien edistyminen oli merkittävää.

Asiakasrajapinnassa ja aikataulullisessa reagoinnissa on kehitettävää. Korjausvelan näkökulmasta toimenpiteet purevat toivottua hitaammin. Rakentavan asiakaspalutteen määrä on kasvanut.

Henkilökunta on laajasti osaavaa ja sitoutunutta. Henkilöstön kokonaismäärä on laskussa. Ympäröivän yhteiskunnan muutospainet ja siihen liittyvät osaamispuutteet aikaansaivat osaamisen kehittymiselle suurimmat haasteet.

Talouden toteuman näkökulmasta palvelualueen tulot olivat suuremmat, kuin palvelualueen menot. Yksittäisissä kustannuspaikoissa tai projekteissa oli toiminnalle tavanomaisia ylityksiä, että alituksia. Toimintakate muodostui 3,299 milj. euroa talousarviota suuremmaksi (käyttötalouteen kirjattiin Graanin alueen maankäytön sopimuksen mukaisesti 4 tontin n. 1,8 milj. euron tulo). Talouslaskujen näkökulmasta tulos oli erinomainen.

Merkittävin poikkeama perustehtävään oli Tuppuralan koulun tulipalo kesällä 2019. Tulipalosta ja sammutusvedestä aiheutui merkittävät vahingot, mm. koulun liikuntasali tuhoutui täysin. Koulu on vakuutettu. Osa koulun toiminnoista jatkoi syksyllä vahinkoa kärsimättömissä tiloissa, osa siirtyi väistötiloihin ja koulun sisäliikunta järjestettiin kaupungin

muissa liikuntatiloissa. Uudelleen rakentamisen vaihe on menossa.

Investointien loppusumma poikkeaa alkuperäisestä talousarviosta, koska jalkapallohallin rakentamista ei aloitettu (markkinaoikeuteen tehty valitus), Rantakylän päiväkodin rakentamisen aloitus siirtyi vuodelle 2020, Eteläisen aluekoulun aloitus viivästyi, Hänninkentän huoltorakennuksen rakentamista ei aloitettu koska urakkahinta ylitti merkittävästi talousarviossa varatun määrärahan.

Talouden toteutuminen ja olennaiset poikkeamat

Vuonna 2019 ei haettu käyttötalouteen määrärahamuutoksia kaupunginvaltuustolta. Tulosalueiden välisiä siirtoja tehtiin.

Kaupunkiympäristölautakunnan toimintatuotot ylittyivät 1 931 005 eurolla, toimintakulut alittuivat 1 340 413 euroa. Toimintakate oli 3 346 818 euroa talousarviota parempi.

Henkilöstökulut ovat yleisesti laskeneet n. 500.000 euroa, koska kaupungin henkilöstöpolitiikan yleinen linja on, että kaupungilla on henkilöstöä tulevaisuudessa vähemmän. Kaupungin YT-prosessi oli käynnissä loppuvuonna, jonka aikana perusteltuja ja tavoiteorganisaation mukaisiakaan rekrytointeja ei voitu edistää.

Maankäyttö- ja kehittämiskorvauksia saatiin 1 179 895 euroa, kun talousarviossa niitä odotettiin vain 170 000 eurolla. Tuloja kertyi enemmän lähinnä Graani Oy:n ja kaupungin välisestä sopimuskorvauksesta.

Vuokratuotot olivat noin 150 000 euroa suuremmat alkuperäiseen talousarvioon verrattuna. Toisaalta pysäköintivirhemaksutuloja saatiin noin 120 000 euroa alkuperäistä talousarviota vähemmän. Myös joukkoliikenteen myyntituotot olivat 150 000 euroa budjetoitua pienemmät. Osa lipputuloista maksetaan suoraan autoilijalle, joka vähentää ne Mikkelin kaupungille kohdistuvassa laskutuksessaan. Tästä syystä osa tuloista näkyy menojen vähenemisenä, eikä kirjaudu kirjanpitoon lipputuloksi. Joukkoliikenteen valtionavustus toteutui 150 000 euroa budjetoitua suurempana.

Joukkoliikenteen kuljetukset (palveluiden ostot) ylittyivät talousarvion 565 000 eurolla. Ylitys selittyy maaseutuliikenteen uuden sopimuskauden myötä kohonneilla hinnoilla sekä lisäkalustotarpeilla, joita aiheuttivat koulujen väistöilaratkaisut ja Vt5-työmaasta johtuvat liikennejärjestelyjen muutokset. Matkustus- ja kuljetuspalvelujen ostopalvelut sote-kuljetuksista alittuivat 216 000 eurolla. Sote-kuljetukset laskutetaan Essotelta, ja koska kuljetusmenot jäivät budjetoitua pienemmiksi, myös niitä vastaavat tulot jäivät tältä osin saamatta.

Väistöilakustannukset vuonna 2019 olivat 1,46 miljoonaa euroa. Kustannukset koostuvat vuokrista sekä perustamis-, purku- ja ylläpitokustannuksista. Tuppuralan koulun palovahingon vaikutus lautakunnan käyttötalouteen vuonna 2019 oli +/- 0 euroa.

Maaseutu- ja lomituspalveluiden tulot alittuivat noin 90 000 eurolla. Tulojen alittuminen johtuu lomituksen vähentämisestä ja sen myötä lomituspalvelukorvauksen pienenemisestä. Vastaavasti menot alittuivat sekä palvelujen ostoissa että henkilöstömenoissa.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 31.12.2019
Yhdyspintatyössä valmistautuminen uuteen maakuntaan	Maatalous - Maakuntauudistuksen valmistelutyöryhmän kokouksiin osallistuminen / maaseutupäällikkö, lomituspäällikkö	3 kokousta/vuosi	Maakuntauudistus ei toteutunut
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	Maatalousyrittäjien sijaisapulomitus / lomituspäällikkö	sijaisapulomitus päivät / vuosi	4101 päivää

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 31.12.2019
Liikennepäästöjen vähentäminen	Valittujen talvipyöräilyreittien tehostettua kunnossapitoa kaupungin alueella jatketaan. Kohteet ovat: Lähemäki-keskusta, Paukkula- keskusta, Tusku –keskusta ja yhteistyössä ELY:n kanssa Otava-keskusta, Tuukkala-keskusta. / Kunnossapitopäällikkö	5/kpl	Kevättalvella 5 kpl reittejä ollut tehostetussa kunnossapidossa. Syksyllä kokeilu lopetettu säästösyistä.
	Luodaan edellytykset joukkoliikenteen käytön lisäämiseksi. / Kytineuvo	Joukkoliikenne-matkojen määrän lisääntyminen (2018 n.1,1 milj.)	Koululaisten maksuton Waltti-kokeilu vakinaistettu. Uusia joukkoliikenteen käytettävyyttä helpottavia palveluja kokeiltu ja kehitetään edelleen. Paikallisliikenteen palvelutasosuunnitelma saatu valmiiksi seuraavaa kilpailutusta varten. 2019 matkoja n. 1,13 milj. Kasvua n.3 %.
	Virkamatkoja suoritetaan uusiutuvalla energialla. Biokaasuautojen käytön lisääminen. /	Virka-autojen käyttöasteen kasvu.	Biokaasuautoja on käytössä 4 kpl. Biokaasuautojen käyttö ollut erittäin aktiivista.
Vesistöjen laadun parantaminen ja pohjavesiriskin vähentäminen	Kiinteistökohtaisten jätevesijärjestelmien uusimista kannustetaan mm. tiedotusta lisäämällä pohjavesi- ja vesistöjen ranta-alueilla. / Rakennusvalvonta	Lupamäärän kasvu.	2019: jätevesijärjestelmien saneerauksia 118 kpl.
Ilmanlaadun parantaminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	Alue-urakoiden hiekanpoiston aloittamisen ajankohtaa täsmennetään olosuhteiden mukaisesti ja urakoitsijoiden toimenpideaikoja esim. hiekanpoiston 2 viikkoa valvotaan. / Kunnossapitopäällikkö	Toteuttamisaika 14/vrk.	Toteutui 21 vrk. Viivästymisen syy uusi lumisade
	Kaupunkikonsernin ja -yhtiöiden (omistus >50%) uudet autot hankitaan kotimaista ja päästötöntä energiaa käyttävinä (esim. biokaasu, sähkö). / Kaupunkikonserni; Hankintapalvelut ja kaupunkikonsernin yhtiöt	Pääpoltoaineina fossiilista Be/DI- käyttäviä autoja ei enää hankita 2019 jälkeen.	Mikkelin kaupungilla on työajoissa käytössä 4 kpl biokaasuautoja. ESE Oy:llä biokaasuautoja on yli 10 kpl.

Painopiste: Elinvoimaisuus			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 31.12.2019
Maapolitiikka	Maankäytön suunnittelun ja tontinluovutusprosessien kehittäminen ja kuvaaminen. / Kaupungeodeetti, tekninen johtaja	Mallinnetaan prosessi resurssineen kaupungin luovutettavaksi muodostettavien tonttien muodostamisesta ja luovuttamisesta.	Prosessi mallinnettu ja läpikäyty valtuustoseminaarissa syyskuussa. Havaittuja kehittämistoimenpiteitä käynnistetään. Maapoliittinen ohjelman on valmisteilla, ja se tulee hyväksymiskäsittelyyn 2020.
	Ennakoiva ja strategiaa tukeva raakamaan hankkiminen. / Kaupungeodeetti	Maahankinnat Satamalahden kehittämiseksi.	Maanostoneuvotteluja on jatkettu. Yleiskaava tullut kesällä 2019 lainvoimaiseksi. PIMA-selvitys on aloitettu.
Matkailun edistäminen	Muodostetaan Urpolan Luontokeskuksesta paikallinen Saimaa Geopark keskus, jossa ovat näkyvillä Geopark, luonto, matkailu ja luontokasvatus. / Projektijohtaja	Urpolan luontokeskuksen kävijämäärän kehittyminen.	Urpolan luontokeskus toimi myös Saimaa Geopark -keskukseksi. Uutena toiminnallisuutena otettiin käyttöön seinämaalaukset, joka toimi digitaalisena kosketusseinänä. Kävijämäärä touko-syyskuussa oli 3 871 henkilöä 14 eri maasta. Luontokeskuksen läheisyyteen rakennettiin nuotiopaikka.
	Rakennetaan osaltamme systemaattisesti Kaihun matkailualueen toiminnallisuutta.	Kävijämäärän kehittyminen.	Mikkeli puistoon on sijoitettu 2 kpl raitiovaunuja matkailu- ja tapahtumakäyttöön
	Huolehditaan vesimatkailun kasvun mahdollisuuksista mm retkisatamaverkostoa ja opastausta parantamalla. / Saimaa Geopark	Kunnostettujen kohteiden määrä.	Opastusta on parannettu mm. Saimaan Geopark – opastetauluilla.
Resurssitehokkuus	Jättemateriaalien tehokkaampi hyödyntäminen. / Metsäsairila Oy	Jätteen vastaanotto ja lajittelukeskuksen rakentaminen ja käyttöönotto Metsä-Sarilassa.	Pienkuormien lajittelua ja kierrätystä kehitetään yhdessä Mikkelin Toimintakeskus ry:n kanssa. Metsäsairila Oy:n ja Mikkelin Toimintakeskuksen yhteinen pienkuormien vastaanotto käynnistyy kesällä 2020.
	Biohajoavat jätteet (biojäte, vihermassa, jätevesiliete yms.) esikäsitellään biojalostamossa. Samalla ravinteiden kierrätys tehostuu. Liikennebiokaasun tuotanto alkaa. Lisätään liikennebiokaasun käyttöä omissa kilpailutettavissa kuljetuksissa. / Metsäsairila Oy, hankintayksikkö, palvelualue	Kaikki vastaanotettu biohajoava jäte hyödynnetään (hyödyntämisen vaihe 1.) liikennebiokaasun tuotannossa.	BioSairila Oy:n biokaasulaitoksen rakentamista on jatkettu. Laitoksen käynnistyy 2020 kesällä. Aikatauluviive uudelleen suunnittelusta ja päälaitteiden hankinnasta johtuva. Biokaasulaitoksella voidaan käsitellä kaikki Mikkelin biojäte sekä jätevedenpuhdistamon liete. Lopputuotteena on liikennebiokaasua ja ravinteet kierrätetty.
	Asumisen jäte hyödynnetään materiaalina tai energiana mahdollisimman tehokkaasti. Kehitetään materiaalien	Asumisen jäte hyödynnetään yli 90 %.	Asumisen jätteestä hyötykäytetään materiaalina ja energiana vähintään 97 %.

	hyödyntämisen lähtökohtia. / Metsäsairila Oy, hankintayksikkö, palvelualue		
	Ylijäämämaiden (sekä tiilen ja betonin) jalostus hyötykäyttöön, myös alueen ulkopuoliseen käyttöön eli esim. EcoSairilan rakentamiseen. / Metsäsairila Oy, hankintayksikkö, palvelualue	Ylijäämämaiden jalostus aloitetaan.	Metsäsairilantien rakenteissa käytetty betonirouhetta. Kaikki soveltuvat ylijäämää käytetään katupenkereissä ja luiskarakenteissa. Koranderin puistossa hyödynnetty ylijäämää.
	Maatalouden jätemuovihanke: maatalouden muovijättemateriaalien hyödyntäminen / maaseutupäällikkö	kerätty jätemuovi t/v	Hanketta ei toteutettu vuonna 2019.

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 31.12.2019
Saavutettavuus	Nostamme joukkoliikenteen käyttöastetta. - Koululaisten kaksivuotisesta maksuttomasta joukkoliikennekokeilusta laaditaan analyysi ja raportti. Tavoitteena on koululaisten maksuttoman joukkoliikenteen jatkaminen kokeilujakson päätyttyä, ja käynnistää keskustelu mahdollisuuksista laajentaa maksuttomuus koskemaan myös yli 65-vuotiaita. - Uusien käytettävyyttä edistävien palveluiden kehittäminen (reaaliaikainfo, mobiililippu, itsepalveluautomaatit). - Eräiden nyt "suljettujen" koulukuljetusreittien avaaminen joukkoliikennereiteiksi. - Matkaketjujen luominen. / Kyytineuvo, logistiikkapäällikkö	Joukkoliikenne-matkojen määrän lisääntyminen (2018 n.1,1 milj.)	Koululaisten joukkoliikennekokeilu analysoitu keväällä 2019 ja päätetty jatkaa. Waltti-itsepalveluautomaatit 2 kpl otettu käyttöön. Reaaliaikainfo ei ole valmistunut, työ jatkuu. Maksutapoja uudistettu. Palveluliikenteessä toteutettu kutsuohjaukokeilu keväällä ja pyritään laajentamaan kutsuohjausta vuonna 2020. Maksuttomuuskokeiluja ei käynnistetty muiden matkustajaryhmien osalta. 2019 matkoja n. 1,13 milj. Kasvua n. 3 %.
	Aiko - hankkeena toteutetaan työmatkakokeiluhanke yhdessä taksiryttäjien kanssa. / Kaupungininsinööri	Toteutuneiden reittikokeluiden määrä (kpl).	Kokeilu toteutettiin Rantakylän, Ristiinan ja Haukivuoren alueilla. Kyytejä ei toteutunut. Mobiiliseurantalaitteen kehittäminen busseihin jatkuu.

Palvelujen digitalisointi	- Varaamo –kokeilu erilaisten tilojen varaamisen osalta testivaiheessa. Timmi vs. Varaamo. (SIHYltä oma vastuuhenkilö, ASTY palvelupäällikkö/vuokraus- ja käyttöpalvelut) - Pidemmällä tähtäimellä mm. koululuokkien varaaminen digitaalisesti (vaatii uudenlaisia älylukituksia -> koodipääsy tarvittaviin tiloihin, turvallisuus) (SIHY, ASTY, mm. vuokraus- ja käyttöpalvelut) - Torin myyntipaikkavarausta digitaalisesti suunnitellaan kokeiltavaksi aluksi pienempien toritapahtumien osalta. Varaus 24/7 ja maksumahdollisuus pyritään järjestämään sähköisesti. (ASTY palvelupäällikkö ja torikaupanvalvoja) - Palautejärjestelmä otetaan käyttöön (palaute- ja osallisuuskanava). (SIHY ja ASTY) - Jätehuolto- ja viranomaisasiointipalvelun sähköisen käynnistämisen / Rakennusvalvonta/jätehuolto- viranomaisen - Rakennusvalvonnan paperiarkiston digitointi käynnistetään / Rakennusvalvonta	Lähtötilanne esim. koulut (15 h/vrk) 43 % / Tavoite 65 % Mittari; asiakastytyvyys, digitaalinen varausaste (asiakkaiden siirtyminen sähköiseen järjestelmään vs. entinen malli)	Tilavaraukset on hoidettu keskitetysti Timmin kautta. Visuaalista ja ohjaavaa uudistusta on toteutettu vuoden ajan, ja kehittäminen yhteistyössä jatkuu. Integraatio lukitusjärjestelmään. Rantakylän koulun pilottikokeilun kautta toimivia malleja tulevaisuuden aluekouluihin. Kokeilun tavoitteena myös vahvistaa sisäistä yhteistyötä, mikä koettiin onnistuneeksi. Torin uudistusten vahvistuminen (uusi kesäkahvilapaikka vuodelle 2020). Aloitettu myös uuden markkinakartan suunnittelu ja toteutus yhteistyössä torikauppiasyhdistyksen ja muiden toimijoiden kanssa. Tapahtumasivustokoonti kaupungin nettisivuilla. Tilaaon.fi -tilaportaali (24/7) avautui syksyn 2019 alussa. Seurattu ohjelmatoimittajien kehitystyötä. Selvitystyö jatkuu. VM:n hankerahoitusta ei saatu.
Kestävä kehitys ja ilmastomuutoksen torjunta	Sähköinen maataloustukihakukäytäntö / maaseutupäällikkö	Sähköisten hakemusten prosentuaalinen määrä vuositasolla.	93,5% asiakkaista
	Uusiutuvan energian hyödyntäminen uudiskohteissa / Tilapalvelut, kiinteistöjohtaja	Vuosittain toteutuneiden kohteiden määrä (1 kpl/vuosi).	Aurinkopaneelikentän suunnittelu käynnissä Haukivuoren päiväkodille.
	Uudiskohteissa huomioidaan energiantuotanto auringolla sekä älykäs energianhallinta. Olemassa olevissa kohteissa (koulut ja päiväkodit) laajennetaan aurinkoenergian käyttöä osana ympäristökasvatusta. / Tilapalvelut, kiinteistöjohtaja	Aurinkoenergian käytön määrän kasvaminen.	Uusien aluekoulujen hankesuunnittelussa on huomioitu energiaseurannan mahdollistaminen osana opetusta.
	Pursialan lentotuhkan hyödyntäminen kiertotalouden prosesseissa Mikkelissä. / ESE, Metsä-Sairila Oy	Tuhkat jalostetaan omassa kaupungissa.	Tuhkia ei jalosteta vielä Mikkelissä, mutta selvittelyt menossa.

Kaupungin omistamien rakennusten tunnusluvut

	TP 2018	TA 2019	TP 2019	Toteutuma %
Hallinnassa oleva rakennusomaisuus 1000 m ³	1425	1404	1362	97 %
Ulosvuokratut liike- ja teollisuuskiinteistöt, 1000 htm ²	88	80	68	85 %
Rakennusten ylläpito				
Rakennusten kunnossapito €/m ³ /v	1,8	2,3	1,8	78 %
Rakennusten ylläpito				
Kaukolämmön normitettu kokonaiskulutus (kWh/r-m ³ /v)	39	40*	36,5*	91 %
Sähkön kokonaiskulutus (kWh/r-m ³ /v)	18	20*	18,5**	93 %

* Lämmin loppuvuosi vaikutti positiivisesti tulokseen

**Sähkönkulutus kasvoi sähkölämmitteisten väistötilojen lisääntymisen vuoksi.

Kulutukset on laskettu rakennuskuutiometriä kohti. Seurannassa oleva rakennustilavuus edustaa noin 66 prosenttia tilapalveluiden hallinnassa olevasta kokonaisrakennustilavuudesta.

Tietojen tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019	Toteutuma %
Avustettavat yksityistiet, kpl	782	820	772	94 %
Perusparannetut yksityistiet, kpl	66	60	62	103 %
Kunnossapidetyt yksityistiekilometrit euroa/km	389	390	384	98 %
Rakennetut vesiosuuskuntien johtokilometrit tms.	5	5	0	0 %

Maaseutu- ja lomitustoimen tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019	Toteutuma %
Maatilat yhteensä, kpl	1334	1334	1332	100 %
Maatalouden tukihakemukset, kpl	5155	5900	5701	97 %
Maatalouden tuet milj. euroa/vuosi	11	26	24,1	93 %
Lomituspäivät (vuosilomat, sijaisapu, tuettu lomitus)	17 637	18 000	14 752	82 %
Kustannus euroa/lomituspäivä	206	212	214	101 %

Projektit	TP 2018	TA 2019	TA 2019 + lmr.	TP 2019	Toteutuma-%
Projektit yhteensä					
Kulut	€ -85 183	-490 500	-490 500	-110 041	22,4 %
Tuotot	€ 36 873	0	0	24 947	-
Netto	€ -48 310	-490 500	-490 500	-85 094	17,3 %

Keskeiset tapahtumat kaudella

Metsä-Sairilan alueen infran rakentaminen on jatkunut, ja tonttialueiden tasoitus on alkanut. Alueen tonttimarkkinointi on aloitettu. Satamalahden alueen yleiskaava (Mikkelin kantakaupungin yleiskaava) on vahvistunut. Alueen PIMA (pilantuneet maat) -alueiden selvitystyö on käynnistetty syksyllä 2019. Alueen vetovoimakohteen suunnittelu on aloitettu yhdessä Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy:n kanssa. Maanomistusneuvotteluja on jatkettu.

Lentoasema	TP 2018	TA 2019	TA 2019 + lmr.	TP 2019	Toteutuma-%
Kulut	€ -590 232	-551 440	-551 440	-566 481	102,7 %
Tuotot	€ 123 597	20 000	20 000	51 433	257,2 %
Netto	€ -466 635	-531 440	-531 440	-515 048	96,9 %

Keskeiset tapahtumat kaudella

Valtuusto päätti kesäkuussa 2019 lentokentän toiminnan jatkamisesta. Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy laati keuhälä 2019 lentokentän toiminnan lisäämiseen ja markkinointiin liittyvän selvityksen. Operaatioita kentällä on ollut 1-12/2019 seuraavasti: Sotilasilmailu 80 kpl, kaupallinen ilmailu 4 kpl, HOSP -lentoja 2 kpl sekä lisäksi yleisilmailuoperaatiot (Tornin aukioloaikoina) 20kpl.

Lentoaseman päällikön rekrytointi oli syksyllä 2019. Päätös ei ole vielä lainvoimainen.

Lennotiedottajan irtisanouduttua marraskuussa lentoasema jouduttiin hetkellisesti sulkemaan. Lennotiedottajan virkaan ei ollut yhtään hakijaa, joten virkaa ei saatu täytettyä.

Joukkoliikenne		TP 2018	TA 2019	TA 2019 + lmr.	TP 2019	Toteutuma-%
Kutsutaksi						
Asiakasmäärä	<i>kpl</i>	4550	-	-	790	-
Kulut/asiakas	€	8,42	-	-	30,92	-
Kutsutaksin kulut yhteensä/asukas	€/asukas	-0,53	-0,54	-0,55	-0,45	82,5 %
Kulut	€	-38 322	-29 621	-29 621	-24 430	82,5 %
Netto	€	-38 322	-29 621	-29 621	-24 430	82,5 %
Waltti-liikenne						
korttilatausten lukumäärä	<i>kpl</i>	69 161	27 000	27 000	80 219	297,1 %
Kulut/korttilataus	€/korttilat.	-51,09	-116,36	-131,18	-51,84	39,5 %
Nousujen määrä	<i>kpl</i>	1 125 952	1 110 000	1 110 000	1 155 149	104,1 %
Joukkoliik. kulut/asukas	€	-49,04	-57,47	-65,81	-77,27	117,4 %
Kulut	€	-3 533 156	-3 141 839	-3 541 839	-4 158 656	117,4 %
Tuotot	€	1 251 519	1 327 000	1 477 000	1 382 500	93,6 %
Netto	€	-2 281 637	-1 814 839	-2 064 839	-2 776 156	134,4 %
Aikatauluinformaatio						
Kulut/asukas	€	-0,31	-0,38	-0,39	-0,45	115,6 %
Kulut	€	-22 542	-20 964	-20 964	-24 228	115,6 %
Tuotot	€	58	500	500	81,07	16,2 %
Netto	€	-22 484	-20 464	-20 464	-24 147	118,0 %
Joukkoliikennepalvelut yhteensä						
Joukkoliik.kulut yhteensä / asukas	€/asukas	-49,88	-58,40	-66,75	-78,18	117,1 %
Kulut yhteensä	€	-3 594 020	-3 192 424	-3 592 424	-4 207 314	117,1 %
Tuotot yhteensä	€	1 251 577	1 327 500	1 477 500	1 382 582	93,6 %
Netto	€	-2 342 444	-1 864 924	-2 114 924	-2 824 732	133,6 %

Keskeiset tapahtumat kaudella

Mikkelin kaupungin peruskoululaisille on maksuton joukkoliikennepalvelu, jota pidetään yllä waltti-lippu- ja maksujärjestelmässä. Moppepalveluliikennettä ei yhdistetty kutsuohjattuna matkojenyhdistelyjärjestelmään. Mikkelin joukkoliikennesuunnitelma päivitettiin kaupunkimaisen Mikkelin paikallisliikenteen linjaston ja aikataulurakenteen osalta ja loppuraportti valmistui syyskuussa 2019. Suunnitelma on pohjana kaupunkimaisen joukkoliikenteen uuden sopimuskauden valmistelulle sekä hankinnalle. Waltti-lippu- ja maksujärjestelmässä on otettu asiakaskäyttöön kaksi itsepalveluautomaattia. Joukkoliikenteen waltti-lippu- ja maksujärjestelmää on markkinoitu sekä on pyritty edistämään asiakaskäytäntöjä sekä sujuvoittamaan liikennöintiä. Paikallisliikenteessä poistettiin maksutapana pankkikortilla ja luottokortilla bussilipun osto. Kaupunkiliikenteessä vt 5 työmaa aiheutti reitti- sekä aikataulumuutoksia. Joukkoliikenteen ja koulukuljetusten suunnittelutyö tehdään tiiviissä yhteistyössä. Kouluverkko muutokset huomioidaan joukkoliikenteen linjastossa sekä aikatauluissa. PoSEly-keskuksen liikenteitä siirtyi osittain keväästä alkaen sekä sopimuksellisesti kaupungin joukkoliikenteeseen että kaupungin waltti-järjestelmään.

Kutsuohjausliikenteitä on yhdistetty muihin joukkoliikennekohteisiin, joten tilastointi on muuttunut. Tämä vaikuttaa kohdan "Kutsutaksi" asiakasmäärään. Kutsuohjausliikenteiden käyttö on kuitenkin vähentynyt.

Maaomaisuuspalvelut		TP 2018	TA 2019	TA 2019 + lmr.	TP 2019	Toteutuma-%
Maastotietopalvelut						
Kunnan maapinta-ala	<i>km²</i>	2 550	2 550	2 550	2 550	100,0 %
Kulut / maapinta-ala	€/km ²	-140,36	-139,64	-91,96	-130,34	141,7 %
Kulut / asukas	€/asukas	-4,97	-6,56	-4,36	-6,18	141,7 %
Kulut	€	-357 912	-356 093	-234 488	-332 363	141,7 %
Tuotot	€	20 820	20 700	20 700	24 277	117,3 %
Netto	€	-337 093	-335 393	-213 788	-308 086	144,1 %

		TP 2018	TA 2019	TA 2019 + lmr.	TP 2019	Toteutuma-%
Paikkatietopalvelut						
Ylläpidettävä alue	km ²	152	152	152	152	100,0 %
Kulut / ylläpidettävä alue (km ²)	€/km ²	-2 223,12	-2 337,79	-1 539,44	-2 179,39	141,6 %
Kulut / asukas	€/asukas	-4,69	-6,55	-4,35	-6,16	141,6 %
Kulut	€	-337 914	-355 345	-233 995	-331 267	141,6 %
Tuotot	€	68 088	87 800	87 800	55 346	63,0 %
Netto	€	-269 826	-267 545	-146 195	-275 922	188,7 %
Kiinteistöinsinööripalvelut						
Rekisteröidyt kiinteistöt	kpl	58	50	50	48	96,0 %
Kulut / rekisteröidyt kiinteistöt	€/kiint.	-1 737,60	-2 002,08	-1 318,37	-1 976,79	149,9 %
Kulut / asukas	€/asukas	-1,40	-1,84	-1,22	-1,76	143,9 %
Kulut	€	-100 781	-100 104	-65 918	-94 886	143,9 %
Tuotot	€	75 054	50 000	50 000	81 577	163,2 %
Netto	€	-25 727	-50 104	-15 918	-13 309	83,6 %
Tonttipalvelut						
Operoidut kiinteistöt		166	200	200	144	72,0 %
Kulut / operoidut kiinteistöt	€/kiint.	-624,83	-791,37	-521,12	-1 416,84	271,9 %
Kulut / asukas	€/asukas	-1,44	-2,92	-1,94	-3,79	195,8 %
Kulut	€	-103 722	-158 273	-104 223	-204 026	195,8 %
Tuotot	€	3 187 323	2 954 000	3 204 000	4 785 196	149,4 %
Netto	€	3 083 602	2 795 727	3 099 777	4 581 171	147,8 %
Maomaisuuspalvelut yhteensä						
Kulut yhteensä / asukas	€/asukas	-12,50	-17,87	-17,87	-17,89	100,1 %
Kulut yhteensä	€	-900 329	-969 815	-969 815	-962 542	99,3 %
Tuotot	€	3 351 285	3 112 500	3 362 500	4 946 396	147,1 %
Netto	€	2 450 956	2 142 685	2 723 876	3 983 854	146,3 %

Keskeiset tapahtumat kaudella

Maomaisuuspalvelut yksikön henkilöstöressurssien vähenemisen seurauksena ylläpidettäviä paikkatietoaineistoja on jouduttu karsimaan, tämä näkyy palvelutason laskuna. Tontteja lohkottiin ja rekisteröitiin edellisvuotta vähemmän. Uusia pientalotontteja luovutettiin sekä vanhoja vuokrasopimuksia uusittiin edellisvuoden tasossa. Vuokratontteja lunastettiin selvästi enemmän edellisvuoteen verrattuna, tämä johtuu uuden tonttihinnoittelun siirtymäajasta, minkä puitteissa tontteja oli mahdollista lunastaa vanhan hinnoittelun mukaisella hinnalla vuoden 2019 loppuun.

Kaupunkisuunnittelupalvelut		TP 2018	TA 2019	TA 2019 + lmr.	TP 2019	Toteutuma-%
Yleiskaavoitus						
Bruttokulut / asukas	€/asukas	-3,83	-6,78	-6,83	-3,75	54,9 %
Bruttokulut / hyväksytyt kaavat (kpl)	€/kpl	-55 225,55	-367 698,62	-367 698,62	-67 268,71	18,3 %
Bruttokulut / hyväksytyt kaavat (ha)	€/ha	-4 314,50	-23,93	-23,93	-13,13	54,9 %
Hyväksytyt kaavat (kpl)	kpl	5	1	1	3	300,0 %
Hyväksytyt kaavat (ha)	ha	64	15 367	15 367	15 367	100,0 %
Kulut	€	-276 128	-367 699	-367 699	-201 806	54,9 %
Tuotot	€	0	0	0	0	-
Netto	€	-276 128	-367 699	-367 699	-201 806	54,9 %
Asemakaavoitus						
Bruttokulut / asukas	€/asukas	-6,51	-7,43	-7,49	-10,46	139,6 %
Bruttokulut / hyväksytyt kaavat (kpl)	€/kpl	-117 234,66	-57 615,76	-57 615,76	-112 565,39	195,4 %
Bruttokulut / hyväksytyt kaavat (ha)	€/ha	-1 937,76	-9 836,84	-9 836,84	-7 124,39	72,4 %
Bruttokulut / hyväksytyt kaavat (k-m ²)	€/k-m ²	-0,71	-6,95	-6,95	-1,81	26,0 %
Hyväksytyt kaavat (kpl)	kpl	4	7	7	5	71,4 %
Hyväksytyt kaavat (ha)	ha	242	41	41	79	192,7 %
Hyväksytyt kaavat (k-m ²)	k-m ²	665 000	58 000	58 000	311 130	536,4 %
Kulut	€	-468 939	-403 310	-403 310	-562 827	139,6 %
Tuotot	€	0	0	0	0	-
Netto	€	-468 939	-403 310	-403 310	-562 827	139,6 %
Muut palvelut						
Kulut / asukas	€/asukas	-0,93	-1,48	-1,50	-0,36	24,1 %
Kulut	€	-67 337,35	-80 476,68	-80 476,68	-19 410,03	24,1 %
Tuotot	€	0,00	0,00	0,00	0,00	-
Netto	€	-67 337,35	-80 476,68	-80 476,68	-19 410,03	24,1 %
Kaavoituspalvelut yhteensä						
Kulut yhteensä / asukas	€/asukas	-11,28	-15,69	-15,82	-14,57	92,1 %
Kulut yhteensä	€	-812 404	-851 486	-851 486	-784 043	92,1 %
Tuotot	€	0	0	0	0	-
Netto	€	-812 404	-851 486	-851 486	-784 043	92,1 %

Keskeiset tapahtumat kaudella

Vuonna 2019 asemakaavoilla vahvistettiin yli 300 000 kem rakennusoikeutta kaupunkialueelle. Asumisen osuus tästä oli n. 10 % ja teollisuusalueiden yli 86 %. Asemakaavaaja valmistui 7 kappaletta ja yleiskaavoja 3.

Kantakaupungin osayleiskaava sai lain voiman elokuussa 2019. Osayleiskaavassa luodaan suuntaviivat kaupungin kehitykselle seuraaviksi vuosikymmeniksi. Asukkaiden määrä kasvaa keskustan palveluiden lähellä ja asumisen painopisteenä ovat tiivistyvä keskusta sekä Saimaan rantojen hyödyntäminen. Elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä on vahvistettu uusilla teollisuusalueilla sekä tukemalla keskustaa kaupan ensisijaisena sijoittumispaikkana. Luonnon ja ympäristön hyvinvoinnin edistäminen on yksi kaavan isoista teemoista, ja sitä on kaavassa lähestytty ekosysteemi-palvelu-ajattelun kautta. Ekosysteemi-palveluilla eli luonnon palveluilla tarkoitetaan kaikkia ihmisen luonnosta saamia aineellisia ja aineettomia hyötyjä. Ydinkeskustassa Vuorikadun ns. ESE:n kortteli ja Runebergin aukion Urheilutalon alue sekä sen viereiselle parkkipaikalle kaavoitettiin kerrostaloja. Uusien kerrostalojen rakentamisen lisäksi tulevaisuudessa tullaan painottamaan täydennysrakentamisen mahdollisuuksia ydinkeskustassa. Urpolan koululle laadittiin uusia kaava vastamaan kaupungin palveluverkkosuunnitelmaa ja siinä osoitettua kasvanutta tilantarvetta. Tuskussa Tehtaanpuiston kaavamutoksella liitettiin vanhoja teollisuusraiteille varattuja alueita teollisuus- ja varastokäyttöön.

Rakennuttaminen		TP 2018	TA 2019	TA 2019 + lmr.	TP 2019	Toteutuma-%
Tuotot	€	59 278	40 000	40 000	48 364	120,9 %
Toimintakulut	€	-242 425	-213 145	-213 145	-256 506	120,3 %
Netto	€	-183 147	-173 145	-173 145	-208 142	120,2 %
Kulut / asukas	€/asukas	-3,4	-3,9	-4,0	-4,8	120,3 %

Keskeiset tapahtumat kaudella

Rakennuttamispalveluita ostetaan tarvittaessa palvelujen tuottajilta. Osallistutaan VT5 yhteysväli Mikkeli – Juva hankkeeseen. Sähköistä kilpailutusta käytetään kaikissa tarjouspyynnöissä.

Kunnallistekniikan suunnittelu, sisältää liikennesuunnittelun		TP 2018	TA 2019	TA 2019 + lmr.	TP 2019	Toteutuma-%
Kadut						
Tuotot	€	39 156	47 000	47 000	63 131	134,3 %
Toimintakulut	€	-373 147	-393 697	-393 697	-419 816	106,6 %
Netto	€	-333 992	-346 697	-346 697	-356 685	102,9 %
Kulut / asukas	€/asukas	-5,2	-7,3	-7,3	-7,8	106,6 %

Keskeiset tapahtumat kaudella

Suunnittelu. myös osa liikennesuunnittelusta, ostetaan pääosin palveluntuottajilta. Yleissuunnitteluun panostetaan mm. hulevesien kokonaishallinnassa. Pyöräilyhankkeisiin panostetaan.

Satamat		TP 2018	TA 2019	TA 2019 + lmr.	TP 2019	Toteutuma-%
Tuotot	€	38 396	38 000	38 000	41 755	109,9 %
Toimintakulut	€	-282 565	-132 335	-132 335	-124 853	94,3 %
Netto	€	-244 169	-94 335	-94 335	-83 098	88,1 %

Keskeiset tapahtumat kaudella

Kuntalaisille on tarjolla monipuoliset palvelut Anttolassa. Kotisatamapalvelut hoidetaan ostopalveluina palveluntuottajalta. Satamapalvelujen tuottaja rakentaa laituripaikkoja ja talvisäilytyspaikkoja. Haukivuorelle on valmistunut uusi laskuluiska. Talvisäilytyspaikat sijaitsevat Lotjasaassa ja laivojen vedessä säilytys tapahtuu Mikkelin sataman laiturissa. Mikkelin laivalaiturin paikat, Anttolan sataman huoltolaituri ja Suomenniemen venepaikat ovat kaupungin hallinnassa ja laskutuksessa. Ristiinan venepaikkoja hoitaa Ristiinan Pursiseura ry.

Liikenneväylät		TP 2018	TA 2019	TA 2019 + lmr.	TP 2019	Toteutuma-%
Liikenneväylien kunnossapito						
Tuotot	€	49 167	45 000	45 000	8 879	19,7 %
Toimintakulut	€	-4 397 941	-4 446 980	-4 446 980	-4 267 759	96,0 %
Netto	€	-4 348 774	-4 401 980	-4 401 980	-4 258 880	96,7 %
Pinta-ala, m ²	m ²	2 930 142	2 925 969	2 925 969	5 859 552	200,3 %
Kulut / neliö (m ²)	€/m ²	-1,5	-1,5	-1,5	-0,7	47,9 %
Kesäkunnossapito						
Kulut / neliö (m ²)	€/m ²	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	100,4 %
Talvikunnossapito						
Kulut / neliö (m ²)	€/m ²	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8	92,4 %
Katuvalaistus ja liikenteen ohjauslaitteet						
Toimintakulut	€	-1 190 525	-1 261 963	-1 261 963	-1 278 569	101,3 %
Netto	€	-1 190 525	-1 261 963	-1 261 963	-1 278 569	101,3 %
Valaisimet						
Katuvalaisimet	kpl	13 128	13 051	13 051	13 128	100,6 %
Kulut / valaisin	€/kpl	-82,5	-88,9	-88,9	-89,5	100,7 %
Liikenteen ohjauslaitteet						
Liikenteen ohjauslaitteet	kpl	27	27	27	27	100,0 %
Kulut / ohjauslaite	€/kpl	-3 971,9	-3 773,1	-3 773,1	-3 827,7	101,4 %
Muut palvelut						
Tuotot	€	128 715	126 400	126 400	112 088	88,7 %
Toimintakulut	€	-162 310	-109 906	-109 906	-166 535	151,5 %
Netto	€	-33 595	16 494	16 494	-54 447	-330,1 %
Kulut / asukas	€/asukas	-1,1	-2,0	-2,0	-1,5	75,4 %
Liikenneväylät yhteensä						
Tuotot	€	177 883	171 400	171 400	120 967	70,6 %
Toimintakulut	€	-5 750 777	-5 818 848	-5 818 848	-5 712 863	98,2 %
Netto	€	-5 572 894	-5 647 448	-5 647 448	-5 591 896	99,0 %
Kulut / asukas	€/asukas	-79,8	-107,2	-108,1	-106,2	98,2 %

Keskeiset tapahtumat kaudella

Katujen korjausvelka on vuoden 2020 alussa 10,68 miljoonaa euroa (päällystetyt ja sorapintaiset yhteensä). Siltojen kuntokartoituksen valmistuttua selvitetään siltöjen kantavuustiedot sekä korjaustarpeet kiireellisyysjärjestyksessä. Korjausvelan kasvua ehkäistään oikein kohdistetuilla pintauksilla ja urapaikkauksilla. Kunnossapidon urakka-alueiden turvallisuus ja viihtyvyys varmistetaan korjaamalla mahdolliset vauriot viipymättä ja varmistamalla että alueet ovat hoitoluokituksen mukaisessa kunnossa. Katuvalaistuksen ohjausyksiköiden saneerausta jatketaan energiasäästöjen saavuttamiseksi. Elohopealamppujen ensimmäinen vaihto-osuus on tehty ja toisen osuuden rahoituksesta neuvotellaan.

Ympäristövastuut		TP 2018	TA 2019	TA 2019 + lmr.	TP 2019	Toteutuma-%
Toimintakulut	€	-1 258 790	-556 871	-556 871	-375 972	67,5 %

Keskeiset tapahtumat kaudella

Keskeisimmät hankkeet vuonna 2019: Sielokorttelin puhdistamisen lopputyöt purku-urakan jälkeen, Tikkanen suotovesipumppauksen säädöt ja tarkkailu, Metsä-Sairilan vanhan penkan sulkemisen viimeistelyt, Laiturikatu 6 täyttötöyt, Suonsaaren autopurkaamon tonttien puhdistaminen sekä vanhojen kaatopaikkojen velvoitetarkkailut (ml. Oravimäen suotovesialtaan huoltaminen).

Viheralueet		TP 2018	TA 2019	TA 2019 + lmr.	TP 2019	Toteutuma-%
Viheralueiden suunnittelu ja rakennuttaminen						
Tuotot	€	22 028	26 000	26 000	27 264	104,9 %
Toimintakulut	€	-157 189	-172 446	-172 446	-163 161	94,6 %
Netto	€	-135 161	-146 446	-146 446	-135 897	92,8 %
Toimintakulut / asukas	€/asukas	-2,2	-3,2	-3,2	-3,0	94,6 %
Puistojen hoito ja ylläpito						
Tuotot	€	13 720	10 000	10 000	9 361	93,6 %
Toimintakulut	€	-1 022 714	-1 068 221	-1 068 221	-1 110 332	103,9 %
Netto	€	-1 008 994	-1 058 221	-1 058 221	-1 100 971	104,0 %
Kulut / neliö (m ²)	€/m ²	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	103,9 %
2. hoitoluokan puistot						
Tuotot	€	10 959	0	0	0	
Toimintakulut	€	-806 956	-828 804	-828 804	-889 716	107,3 %
Netto	€	-795 997	-828 804	-828 804	-889 716	107,3 %
Pinta-ala, m ²	m ²	1 137 206	1 137 206	1 137 206	1 137 206	100,0 %
Kulut / neliö (m ²)	€/m ²	-0,7	-0,7	-0,7	-0,8	107,3 %
A2-luokan puistot						
Pinta-ala, m ²	m ²	325 285	325 285	325 285	325 285	100,0 %
Kulut / neliö (m ²)	€/m ²	-2,1	-2,1	-2,1	-2,3	112,0 %
A3-luokan puistot						
Pinta-ala, m ²	m ²	811 921	811 921	811 921	811 921	100,0 %
Kulut / neliö (m ²)	€/m ²	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	86,6 %
Muut palvelut						
Tuotot	€	359	0	0	0	
Toimintakulut	€	-52 520	-43 656	-43 656	-46 246	105,9 %
Netto	€	-52 161	-43 656	-43 656	-46 246	105,9 %
Kulut / asukas	€/asukas	-0,7	-0,8	-0,8	-0,9	105,9 %
Yhteensä						
Tuotot	€	14 078	10 000	10 000	9 361	93,6 %
Toimintakulut	€	-1 075 234	-1 111 876	-1 111 876	-1 156 578	104,0 %
Netto	€	-1 061 156	-1 101 876	-1 101 876	-1 147 217	104,1 %
Kulut / neliö (m ²)	€/m ²	-0,7	-0,7	-0,7	-0,8	104,0 %
Kulut / asukas	€/asukas	-14,9	-20,5	-20,7	-21,5	104,0 %

Keskeiset tapahtumat kaudella

Keskeisten alueiden viihtyisyyteen ja puhtauteen panostettiin edelleen. Leikkipaikkaohjelman mukaisesti muutamien leikkipaikkojen käyttötarkoitusta muutettiin. Kaupunginosaseuroja ja kaupunkilaisia kannustettiin talkoisiin ja ympäristön siistimiseen. Mikkeli siistiksi -kampanja toteutettiin jälleen keväällä. Asukkaille on laadittu lähiympäristön oma-toimisen siistimisen pelisäännöt sekä vieraslajien torjuntaohjeet. Kaupunki tarjosi kaupunkilaisille Mikkeli-puistossa 10 kappaletta kaupunkiviljelylaatikoita muodollista korvausta vastaan.

Metsät ja vesialueet		TP 2018	TA 2019	TA 2019 + lmr.	TP 2019	Toteutuma-%
Metsät yhteensä						
Tuotot	€	1 106 983	1 181 000	1 031 000	979 561	95,0 %
Toimintakulut	€	-456 223	-602 854	-602 854	-602 523	99,9 %
Netto	€	650 759	578 146	428 146	377 038	88,1 %
Pinta-ala, ha	ha	6 759	6 759	6 759	6 653	98,4 %
Kulut / ha	€/ha	-67,5	-89,2	-89,2	-90,6	101,5 %
Talousmetsät						
Tuotot	€	740 326	991 000	841 000	697 738	83,0 %
Toimintakulut	€	-152 463	-199 431	-199 431	-197 895	99,2 %
Netto	€	587 864	791 569	641 569	499 843	77,9 %
Pinta-ala, ha	ha	5 112	5 112	5 112	5 011	98,0 %
Kulut / ha	€/ha	-29,8	-39,0	-39,0	-39,5	101,2 %
Taajamametsät						
Tuotot	€	303 587	155 000	155 000	206 326	133,1 %
Toimintakulut	€	-162 967	-276 221	-276 221	-226 771	82,1 %
Netto	€	140 621	-121 221	-121 221	-20 445	16,9 %
Pinta-ala, ha	ha	1 647	1 647	1 647	1 642	99,7 %
Kulut / ha	€/ha	-98,9	-167,7	-167,7	-138,1	82,3 %

Metsät ja vesialueet		TP 2018	TA 2019	TA 2019 + lmr.	TP 2019	Toteutuma-%
Palvelut ja monikäyttö						
Tuotot	€	63 069	35 000	35 000	75 497	215,7 %
Toimintakulut	€	-140 794	-127 202	-127 202	-177 856	139,8 %
Netto	€	-77 725	-92 202	-92 202	-102 359	111,0 %

Keskeiset tapahtumat kaudella

Taajamametsien keskeiset hoitokohteet olivat Tuskun, Ristiinan ja Haukivuoren metsiköt, taajamametsien hoitotöitä tehtiin yhteensä 64 ha. Talousmetsien taimikonhoitoa tehtiin 117 ha, ensiharvennushakkuita 45 ha ja hakkuiden ennakkoraivauksia 51 ha. Perämaan metsätien rakentaminen valmistui muilta osin, mutta päällysrakenteet viimeistellään keväällä 2020. Vastualueen vakinainen henkilöstö on suorittanut luonnonhoitotutkimon ja nyt kaikilla on luonnonhoitokortti.

Rakennusvalvonta		TP 2018	TA 2019	TA 2019 + lmr.	TP 2019	Toteutuma-%
Rakennus- ja toimenpideluvat						
Luvat	kpl	522	490	490	585	119,4 %
Katselmukset	kpl	883	1 000	1 000	870	87,0 %
Kulut / asukas	€/asukas	-8,62	-11,88	-12,07	-16,96	140,5 %
Kulut / lupa	€/lupa	-1 189,10	-1 325,27	-1 325,27	-1 560,18	117,7 %
Kulut / katselmus	€/katselm.	-702,95	-649,38	-649,38	-1 049,08	161,6 %
Kulut	€	-620 709	-649 381	-649 381	-912 703	140,5 %
Tuotot	€	711 006	762 400	662 400	804 865	121,5 %
Netto	€	90 297	113 019	13 019	-107 838	-828,3 %
Muut luvat						
Luvat	kpl	162	180	180	165	91,7 %
Katselmukset	kpl	98	120	120	87	72,5 %
Jätehuolto						
Jätehuolto	€/asukas	-2,05	-2,01	-1,86	-3,36	180,7 %
Kulut	€	-147 516	-109 972	-99 972	-180 626	180,7 %
Tuotot	€	80 461	109 972	109 972	84 692	77,0 %
Netto	€	-67 055	0	10 000	-95 934	-959,4 %
Rakennusvalvonta yhteensä						
Luvat	kpl	684	670	670	750	111,9 %
Katselmukset yhteensä	kpl	981	1 120	1 120	957	85,4 %
Kulut yht. / asukas	€/asukas	-13,51	-17,97	-17,33	-20,32	117,3 %
Kulut / lupa	€/lupa	-1 422,83	-1 466,34	-1 391,71	-1 457,77	104,7 %
Kulut / katselmus	€/katselm.	-992,06	-877,18	-832,54	-1 142,45	137,2 %
Kulut	€	-973 214,69	-982 445,02	-932 445,02	-1 093 329	117,3 %
Tuotot	€	802 529,01	923 672,00	823 672,00	889 556,35	108,0 %
Netto	€	-170 685,68	-58 773,02	-108 773,02	-203 772,37	187,3 %

Keskeiset tapahtumat kaudella

Alkuvuoden heikommasta tulokertymästä huolimatta päästiin rakennusvalvonnan lupamaksuissa tavoitteeseen loppuvuodesta myönnettyjen isojen rakennushankkeiden vuoksi. Menoissa oli ylitystä, joka johtui henkilösiirrosta tulosyksiköstä toiseen kesken toimintakauden. (kaavoitusinsinöörin poikkeamispäätökset rakennusvalvontaan). Kustannuspaikka ”Muut luvat” on uuden kirjanpito-ohjelman konversiossa yhdistetty kustannuspaikkaan ”Rakennusvalvonnan luvat ja ilmoitukset”. Tämän vuoksi ko. kustannuspaikalla ei ole enää toteutuneita tuottoja tai kuluja, vaan ne sisältyvät rakennusvalvonnan eurotietoihin.

Pysäköintipalvelut		TP 2018	TA 2019	TA 2019 + lmr.	TP 2019	Toteutuma-%
Pysäköintivirhemaksut	kpl	8504	9 000	9 000	7 810	86,8 %
Pysäköintivirhemaksutulot	€	368 818	450 000	350 000	330 842	94,5 %
Pysäköintipalv. kulut / asukas	€/asukas	-3,36	-5,14	-4,93	-4,12	83,7 %
Kulut	€	-241 932	-278 975	-278 975	-221 890	79,5 %
Tuotot	€	683 840	677 540	577 540	618 648	107,1 %
Netto	€	441 909	398 565	298 565	396 758	132,9 %

Keskeiset tapahtumat kaudella

Pysäköintivirheistä määrättyjen virhemaksujen määrä ja samalla virhemaksutulot ovat edelleen hiukan laskeneet edellisvuodesta. Neljän pysäköinnintarkastajan työpanoksesta on varsinaiseen pysäköinninvalvontaan voitu käyttää vain noin 2,5 henkilötyövuotta. Osa-aikaisuus, torikaupan valvonta, lippuautomaattien ylläpito, siirtoajoneuvojen käsittely ja sairauspoissaolot vievät ison osan työajasta. Pysäköintimaksuja lippuautomaateista, mobiilisovelluksesta ja pysäköintikorteista on kertynyt edellisvuoden tahtiin. Ajoneuvojen siirtoasioita on jouduttu käsittelemään edelleen runsaasti. Ne vievät paljon työaika, mutta eivät lisää nettotuloja.

Kiinteistöveroprojekti		TP 2018	TA 2019	TA 2019 + lmr.	TP 2019	Toteutuma-%
Kulut (yhteensä / asukas)	€/asukas	-1,28	-2,45	-2,47	-1,94	78,5 %
Kulut	€	-92 123	-133 066	-133 066	-104 205	78,3 %
Tuotot	€	0	0	0	0	-
Netto	€	-92 123	-133 066	-133 066	-104 205	78,3 %

Keskeiset tapahtumat kaudella

Kiinteistöveroprojektissa saatiin säästöä menoissa talousarvioon nähden.

Talous

Kaupunkiympäristölautakunta

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toimintatulot	43 745 896		43 745 896	45 676 901	1 931 005
Valmistus omaan käyttöön	373 000		373 000	448 399	75 399
Toimintamenot	-43 345 809		-43 345 809	-42 005 396	1 340 413
Toimintakate (netto)	773 087	0	773 087	4 119 905	3 346 818

2.2.2.9 Etelä-Savon pelastuslaitos -taseyksikkö

Etelä-Savon pelastuslaitos huolehtii 14 kunnan pelastustoimen tehtävistä. Pelastuslaitoksen lakisääteisenä tehtävänä on huolehtia pelastustoimelle kuuluvista onnettomuuksien ennaltaehkäisystä, pelastustoiminnasta, öljyntorjunnasta ja väestönsuojelusta normaali- ja poikkeusoloissa. Etelä-Savon pelastuslaitos tuottaa sopimusten mukaan myös ensivaste- ja ensihoitopalveluita. Ensivastepalveluista ja ensihoitopalveluista pelastuslaitos on sopinut Etelä-Savon ja Itä-Savon sairaanhoitopiirien kanssa. Etelä-Savon pelastuslaitos valmistautuu mahdolliseen maakuntauudistukseen ja toiminnan siirtymiseen maakunnalle vuonna 2021.

Palvelusuunnitelma

Etelä-Savon pelastuslaitos tuottaa palvelut palvelutasopäätöksen mukaan. Palvelutasopäätöstä on jatkettu vuosille 2018–2019. Palvelutasopäätöksessä on päätetty pelastuslaitoksen toiminnan sopeuttamisesta. Lisäksi Etelä-Savon pelastuslautakunta on linjannut, että kuntien maksuosuudet eivät saa lähivuosina nousta.

Palvelusuunnitelman toteutuminen

Etelä-Savon pelastuslaitoksen palvelu on tuotettu palvelutasopäätöksen mukaisesti. Vuoden 2019 aikana pelastuslaitos valmisteli uuden palvelutasopäätöksen, jonka suunnittelun lähtökohtana oli se, että kuntien maksuosuudet eivät merkittävästi nouse. Joroisen kunta ja Heinäveden kunta siirtyvät pois Etelä-Savon maakunnasta vuoden 2021 alusta.

Talouden toteutuminen ja olennaiset poikkeamat

Vuonna 2019 pelastustoimen ja ensihoidon toimintatuotot olivat 16 822 365 euroa ja toimintakulut olivat 16 341 633 euroa. Vuoteen 2018 verrattuna toimintatulot kasvoivat 0,6 % (107 t€) toimintakulut kasvoivat 1,5 % (239 t€).

Talousarvioon verrattuna toimintatulojen toteuma oli 100,7 % ja toimintamenojen toteuma oli 99,3 %. Talousarvion toteuma jäi menojen ja kuntalaskutuksen osalta arvioitua suuremmaksi, koska vuodelta 2018 siirtyi yhden sammutusauton korityö vuodelle 2019. Etelä-Savon pelastuslaitoksen käyttöomaisuuden hankintaan vuodelle 2019 saatiin 171 948 € (alv 0%) talousarvion lisämääräraha investointeihin.

Henkilöstömenot kasvoivat 0,7 % (80 t€). Palkat ja palkkiot kasvoivat 1,4 %. Palvelujen ostot kasvoivat 2,2 % (36t€). Osaan palvelujen ostoja saatiin öljynsuojelurahaston korvauksia.

Investointeihin pelastuslaitos käytti 448 145 euroa.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 2019
Yhdyspintatyössä valmistautuminen uuteen maakuntaan	Etelä-Savon pelastuslaitos osallistuu aktiivisesti uuden maakunnan suunnitteluun.	Toteutuu kyllä/ei	Ei toteutunut
Fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen turvallisuus	Etelä-Savon pelastuslaitoksen palvelut tuotetaan palvelutasopäätöksen mukaisesti.	Kts. erilliset mittarit	Kts. erilliset mittarit

TUNNUSLUVUT

		TP 2017	TA 2018	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Pelastustehtävät	kpl	3 357	vähenee	3947	vähenee	3653
Palokuolemat	kpl	4	0	3	0	4
Tulipalot	kpl	368	vähenee	457	vähenee	427
Turvallisuusasioihin kohdistuvaa neuvontaa, valistusta ja koulutusta saaneiden osuus väkiluvusta	kpl	19 %	20 %	14 %	20 %	14 %
Pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatoteuma						
I riskialueella/ 80 %.		70 %	80 %	85%	80 %	60%
II riskialueella /80 %		73 %	80 %	84%	80 %	81%
III riskialueella/ 80 %		96 %	80 %	91%	80 %	97%
IV riskialueella/ 80%		96 %	80 %	94%	80 %	94%

Pelastustoimen tehtävät vuosittain (tilinpäätös)						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Onnettomuustyyppi (ensisijainen)						
Rakennuspalo	81	79	90	68	75	79
Rakennuspalovaara	112	108	93	89	93	96
Maastopalo	153	105	105	75	173	123
Liikennevälinepalo	99	57	66	68	63	56
Muu tulipalo	79	50	77	68	53	73
Liikenneonnettomuus	541	542	550	646	601	665
Öljyvahinko	76	60	80	81	82	88
Vaarallisten aineiden onnettomuus	7	11	8	7	7	11
Räjähdykset/räjähdyksvaara	0	0	0	1	0	2
Sortuma/sortumavaara	2	0	1	1	6	5
Autom. paloilmoittimen tarkastus-/ varmistustehtävä	472	482	529	427	424	400
Palovaroittimen tarkastus-/ varmistustehtävä	58	51	71	57	81	57
Muu tarkastus-/varmistustehtävä	328	336	347	329	414	434
Ensivastetehtävä	612	634	788	788	962	729
Ihmisen pelastaminen	100	112	101	104	105	73
Eläimen pelastaminen	47	45	78	55	56	59
Vahingontorjuntatehtävä	310	495	532	216	473	415
Avunantotehtävä	92	107	189	250	246	266
Virka-aputehtävä	86	75	21	27	33	22
Yhteensä	3 255	3 349	3 726	3 357	3947	3653

Etelä-Savon pelastuslaitos

Talousarvion toteutuminen

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Liikevaihto	16 124 214		16 124 214	16 222 108	97 894
Liiketoiminnan muut tuotot	589 844		589 844	600 257	10 413
Materiaalit ja palvelut	-2 594 400		-2 594 400	-3 004 678	-410 278
<i>Ostot tilikauden aikana</i>	-1 151 350		-1 151 350	-1 360 359	-209 009
<i>Palvelujen ostot</i>	-1 443 050		-1 443 050	-1 644 319	-201 269
Henkilöstökulut	-11 565 686		-11 565 686	-11 373 139	192 547
<i>Palkat ja palkkiot</i>	-9 430 470		-9 430 470	-9 280 118	150 352
<i>Henkilösivukulut</i>	-2 135 216		-2 135 216	-2 093 021	42 195
<i>Eläkekulut</i>	0		0	-1 789 559	-1 789 559
<i>Muut henkilösivukulut</i>	0		0	-303 462	-303 462
Suunnitelman mukaiset poistot	-255 000		-255 000	-709 192	-454 192
Liiketoiminnan muut kulut	-2 298 972		-2 298 972	-1 963 817	335 155
Liikelylijäämä (-alijäämä)	0		0	-228 460	-228 460
Rahoitustuotot ja -kulut				-432	-432
<i>Korkotuotot</i>				181	181
<i>Muut rahoituskulut</i>				-612	-612
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä				-228 892	-228 892
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia					
Poistoeron vähennys				228 892	228 892
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)				0	0

Etelä-Savon pelastuslaitoksen tuloslaskelma 2019

Ostot ja myynnit kaupungilta mukana

	1.1.-31.12.2019		1.1.-31.12.2018	
Liikevaihto		16 222 108,17		16 092 015,55
Liiketoiminnan muut tuotot		600 256,80		623 241,45
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	-1 360 359,18		-1 159 164,50	
Palvelujen ostot	-1 644 318,96	-3 004 678,14	-1 608 560,35	-2 767 724,85
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-9 280 117,98		-9 151 147,42	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-1 789 558,99		-1 782 938,79	
Muut henkilösivukulut	-303 461,57	-11 373 138,54	-359 551,90	-11 293 638,11
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot		-709 191,97		-810 565,27
Liiketoiminnan muut kulut		-1 963 816,73		-2 040 908,32
Liikelylijäämä (-alijäämä)		-228 460,41		-197 579,55
Rahoitustuotot ja -kulut				
Muut rahoitustuotot	180,50		330,41	
Muut rahoituskulut	-612,22	-431,72	-400,01	-69,60
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä		-228 892,13		-197 649,15
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia		-228 892,13		-197 649,15
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)		228 892,13		197 649,15
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		0,00		0,00

Etelä-Savon pelastuslaitoksen rahoituslaskelman toteutusvertailu

Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama

Toiminnan rahavirta

Liikelyjäämä (-alijäämä)	0	0	-228 460	-228 460
Poistot ja arvonalentumiset	255 000	255 000	709 192	454 192
Rahoitustuotot ja -kulut			-432	-432
Tulorahoituksen korjaukset	-54 000		-63 242	-63 242
	<u>201 000</u>	<u>255 000</u>	<u>417 058</u>	<u>162 058</u>

Investointien rahavirta

Investointimenot	-305 000	-305 000	-448 146	-143 146
Rahoitusosuudet investointimenoihin	200 000	200 000	203 337	3 337
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulo	0		63 242	63 242
Toiminnan ja investointien rahavirta	150 000	150 000	235 491	85 491

Etelä-Savon pelastuslaitoksen rahoituslaskelma

varsinainen toiminnan ja investointien rahavirta

	1.1.-31.12.2019	1.1.-31.12.2018		
Toiminnan rahavirta				
Liikelyjäämä (-alijäämä)	-228 460,41	-197 579,55		
Poistot ja arvonalentumiset	709 191,97	810 565,27		
Rahoitustuotot ja -kulut	-431,72	-69,60		
Muut tulorahoituksen korjaukset	-63 241,94	-24 570,96		
	<u>417 057,90</u>	<u>417 057,90</u>	<u>588 345,16</u>	<u>588 345,16</u>
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-448 145,58	-724 608,11		
Rahoitusosuudet investointimenoihin	203 337,00	254 348,80		
Käyttöomaisuuden myyntitulot	63 241,94	-181 566,64	24 570,96	-445 688,35
Toiminnan ja investointien rahavirta		<u>235 491,26</u>		<u>142 656,81</u>
Rahoituksen rahavirta				
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Saamisten muutos kunnalta	-1 334 341,43	-142 726,00		
Saamisten muutos muilta	1 205 779,64	-30 226,26		
Korottomien velkojen muutos kunnalta		19 685,60		
Korottomien velkojen muutos muilta	-106 929,47	-235 491,26	10 609,85	-142 656,81
Rahoituksen rahavirta		<u>-235 491,26</u>		<u>-142 656,81</u>
Rahavarojen muutos		0,00		0,00
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.		0,00		0,00
Rahavarat 1.1.		0,00		0,00
		<u>0,00</u>		<u>0,00</u>

Etelä-Savon pelastuslaitoksen tase 31.12.2019

	2019	2018
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineelliset hyödykkeet		
Kiinteät rakenteet ja laitteet	0,00	1 322,29
Koneet ja kalusto	1 393 127,36	1 771 243,82
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	0,00	84 944,64
	<u>1 393 127,36</u>	<u>1 857 510,75</u>
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset lainasaamiset	21 261,79	1 519 028,96
Myyntisaamiset	255 375,72	69 678,30
Saamiset kunnalta ja kuntayhtymältä	1 334 341,43	
Muut saamiset	341 100,30	464 570,45
Siirtosaamiset	343 697,59	113 937,33
	<u>2 295 776,83</u>	<u>2 167 215,04</u>
Rahat ja pankkisaamiset	0,00	0,00
VASTAAVAA YHTEENSÄ	3 688 904,19	4 024 725,79
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	7 049,04	7 049,04
Tilikauden yli-/alijäämä	0,00	0,00
	7 049,04	7 049,04
Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset		
Poistoero	1 248 090,83	1 476 982,96
	1 248 090,83	1 476 982,96
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Saadut ennakot	49 794,83	0,00
Ostovelat	264 484,73	340 129,48
Muut velat	238 500,77	897 818,35
Siirtovelat	1 880 983,99	1 302 745,96
	<u>2 433 764,32</u>	<u>2 540 693,79</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	3 688 904,19	4 024 725,79

2.2.3 Liikelaitosten tavoitteiden toteutuminen

Valtuusto asettaa toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet liikelaitoksille. Liikelaitokset noudattavat toiminnassaan talousarviossa määriteltyjä tavoitteita. Talousarviossa toiminnalliset tavoitteet on määritelty sitoviksi ja niiden mahdollisista muutoksista päättää valtuusto. Talousarviossa esitettävät tunnusluvut muodostuvat suoritettavista, tehokkuutta ja taloudellisuutta ilmaisevista luvuista, toiminnan laajuustiedoista sekä voimavaroja osoittavista tunnusluvuista, jotka eivät ole määrärahojen tapaan valtuustoon nähden sitovia. Liikelaitosten tavoitteiden toteutuminen on esitetty erillistilinpäätöksinä tilinpäätöskirjassa.

Asetettujen tavoitteiden rajoissa johtokunta päättää toiminnan kehittämisestä sekä seuraa ja raportoi tavoitteiden saavuttamista. Liikelaitoksille asetettujen toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan kerran vuodessa heinäkuun toteutumisena ja tilinpäätöksen yhteydessä kaupungin toimintakertomuksessa. Liikelaitosten taloudellisesta tilanteesta on raportoitu kaupungin raportointiaikataulun mukaisesti 4/2019, 7/2019 ja 10/2019 seurantaraporteissa. Kaupunginvaltuusto on konserniohjeen hyväksyessään (KV 16.3.2020 § 20) määritellyt myös liikelaitoksia koskevan konserniohjauksen ohjeistuksen.

Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian (30.11.2018 asti Otavan Opiston liikelaitos) talouden sitova tavoite oli 10 000 euron liikeylijäämä. Otavian taloustavoitteet toteutuivat suunniteltua paremmin ja liikelaitos teki 234 915 euron liikeylijäämän. Opetus- ja kulttuuriministeriö teki turvaamistoimenpiteen koskien Otavialle kohdennetun lukiokoulutuksen valtionosuuden maksamisen keskeyttämistä vuoden 2018 osalta, mutta vuodelle 2019 Otavia sai valtionosuudet lukiokoulutuksesta. Otavian tuotoista merkittävimmän osan muodostaa juuri opiskelijamäärään suhteutettu valtionosuusrahoitus.

Sitovana tavoitteena ollut vakituisen henkilökunnan talousarvion mukainen henkilöstömäärä (enintään 70 henkilöä) alittui 9 henkilöllä, mutta henkilöstökulut ylittyivät 291 461 eurolla opiskelijamäärän kasvun vuoksi.

Toiminnallisina tavoitteina olevat opiskelijamäärät toteutuivat siten, että lukion opiskelijamäärä oli 948, joka on 33 opiskelijaa talousarviota suurempi. Peruskoulun opiskelijamäärä oli 227 opiskelijaa ja se ylitti talousarvion 27 oppilaalla. Vapaan sivistystyön opiskelijaviikkojen tavoitteena oli 1390 opiskelijaa ja toteutuma oli 1770 eli opiskelijamäärätavoite ylittyi selvästi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö teki lukiokoulutuksen valtionosuuksista takaisinperintäpäätöksen vuosien 2013–2017 osalta (15,65 miljoonan euroa), josta kaupunki on tehnyt oikaisuvaatimuksen (KH 9.3.2020 § 75). Lisäksi Otavian lukiokoulutuksen valtionosuuksia koskevan asian käsittely on yhä kesken vuoden 2018 osalta. Vuoden 2019 lukiokoulutuksen valtionosuuksien osalta opetus- ja kulttuuriministeriö antoi kuitenkin myönteisen rahoituspäätöksen.

Mikkelin Vesiliikelaitoksen talousarvion sitova liikeylijäämätavoite 3 140 000 euroa ei toteutunut aivan suunnitellusti, kun toteuma oli 2 742 525 euroa. Korvaus peruspääomasta oli talousarvion mukainen 500 000 euroa. Vakituisen henkilöstön määrä oli 29 henkilöä, joka oli 4 henkilöä tavoitetta pienempi.

Tunnusluvuissa veden myynti ei toteutunut aivan talousarvion 2,710 miljoonan m³ tavoitteen mukaisesti, kun toteuma oli 2,644 miljoonaa m³. Jätevettä laskutettiin 2,574 miljoonaa m³, kun talousarvion mukainen tavoite oli 2.630 miljoonaa m³.

Kaupunginvaltuuston asettamat toiminnalliset tavoitteet saavutettiin kokonaisuutena suunnitelmien mukaan, pois lukien Ristiinan jätevesipuhdistamon toiminta, jossa fosforin puhdistustehovaatimusta ei aivan saavutettu. Ristiinan jätevesipuhdistamossa oli myös kaksi käyttöhäiriötä vuoden aikana. Vesijohtoveden laatu säilyi hyvänä, eikä vedenjakelussa tapahtunut vakavia häiriöitä tai korvausvastuisiin johtaneita keskeytyksiä.

2.2.4 Liikelaitosten ja taseyksikön vaikutus tulokseen

Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeen mukaan kunnan tulee esittää laskelmat, joista käy ilmi liikelaitosten vaikutus kunnan tilikauden tuloksen muodostumiseen ja toiminnan rahoitukseen. Laskelmien tarkoituksena on osoittaa, miten liikelaitostamisesta johtuen talousarvion toteumavertailu ja tilinpäätöksen laskelmat poikkeavat toisistaan. Kunnan talousarviossa ja toteutumisvertailussa liikelaitosta käsitellään ulkoisena talousyksikkönä, kun taas tilinpäätöksessä liikelaitos on osa kunnan taloutta.

Mikkelin kaupungin kahden liikelaitoksen (Mikkelin Vesiliikelaitos ja Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia) sekä yhden

taseyksikön (Etelä-Savon pelastuslaitos) vaikutus on esitetty laskelmassa ”Liikelaitosten ja taseyksiköiden vaikutus kunnan tilikauden tuloksen muodostumiseen”.

Laskelma liikelaitosten vaikutuksesta kaupungin tuloksen muodostamiseen kokoaa yhteen talousarvion tuloslaskelman toteumavertailun, liikelaitosten tuloslaskelmat ja kaupungin tilinpäätöksen tuloslaskelman. Liikelaitosten vaikutus on esitetty laskelmassa niin sanotun peruskaupungin eli kaupungin ilman liikelaitoksia sekä liikelaitosten eliminoitujen lukujen avulla. Eliminoitujen luvut on esitetty Kunta eliminoitu ja Liikelaitokset ja taseyksiköt yhteensä eliminoitu -sarakkeissa. Luvut eivät sisällä sisäisiä eriä eli kaikkien kaupungin yksiköiden välisiä myynti- ja ostotapahtumia sekä niistä aiheutuvia yksiköiden tuloja ja menoja.

Liikelaitosten ja taseyksikön toimintatuotot olivat 38,30 prosenttia koko kaupungin toimintatuotoista. Liikelaitosten ja taseyksikön toimintatuotoista 94,85 prosenttia oli myyntituottoja. Liikelaitosten ja taseyksikön myyntituotot olivat 66,30 prosenttia koko kaupungin myyntituotoista.

Liikelaitosten ja taseyksikön osuus kaupungin toimintakuluista oli 6,92 prosenttia. Liikelaitosten ja taseyksikön henkilöstökulut olivat 17,68 prosenttia koko kaupungin henkilöstökuluista.

Verotulot ja valtionosuudet kirjataan kaupungin yhteisiin eriin, jotka raportoidaan peruskaupungin luvuissa. Rahoitustuotot ja muut rahoituskulut ovat pääasiassa kaupungin yhteisten erien tuottoja ja kuluja, kun taas koko kaupungin korkokuluista 79,11 prosenttia on kertynyt Vesiliikelaitoksen maksamista koroista. Liikelaitoksista vain Vesiliikelaitos maksaa korvausta peruspääomasta, jonka kaupunki on sijoittanut liikelaitokseen. Peruspääomakorvaus on 500 000 euroa vuodessa.

Suunnitelman mukaisista poistoista liikelaitosten ja taseyksikön osuus oli noin 3,96 miljoonaa euroa eli 20,50 prosenttia koko kaupungin suunnitelman mukaisista poistoista. Mikkelin Vesiliikelaitoksen poistojen osuus oli noin 3,24 miljoonaa euroa eli 16,76 prosenttia koko kaupungin poistoista.

Liikelaitosten ja taseyksiköiden vaikutus kunnan tilikauden tuloksen muodostumiseen 1000 euroina

	Sitovuustarkastelu		Kokonaistarkastelu
	Kunta eliminoitu	Liikelaitokset ja taseyksiköt yhteensä eliminoitu	Kokonaistarkastelu kunta ulkoinen eliminoitu
Talousarvion toteutuminen			
Toimintatuotot			
Myyntituotot	11 791	23 202	34 993
Maksutuotot	5 789	61	5 850
Tuet ja avustukset	3 822	1 134	4 955
Muut toimintatuotot	18 008	66	18 074
Valmistus omaan käyttöön	496	118	614
Toimintamenot			
Henkilöstömenot	-81 127	-17 419	-98 545
Palvelujen ostot	-240 611	-4 239	-244 850
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-11 500	-3 200	-14 700
Avustukset	-14 990	-332	-15 322
Muut toimintakulut	-7 541	-1 267	-8 808
Toimintakate	-315 863	-1 876	-317 740
Verotulot	204 312	0	204 312
Valtionosuudet	114 898	0	114 898
Rahoitustulot ja -menot			
Korkotuotot	1 031	0	1 031
Muut rahoitustuotot	4 441	6	4 448
Korkokulut	-176	-667	-843
Muut rahoituskulut	-2 969	-5	-2 974
Vuosikate	5 674	-2 542	3 132
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-15 365	-3 961	-19 326
Arvonalentumiset, muut	-2 148	0	-2 148
Satunnaiset erät	0	259	259
Tilikauden tulos	-11 838	-6 245	-18 083

2.2.5 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota (kuntalaki 410/2015 § 110). Toteutumisvertailussa seurattavia asioita ovat toiminnallisten tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen. Toteutumisvertailusta on lisäksi käytävä ilmi se, onko menot rahoitettu talousarviossa määrättyllä tavalla vai lisäksi muulla rahoituksella. Muulla rahoituksella tarkoitetaan tällöin kassavarojen käyttöä ja muita maksuvalmiuden muutoseriä rahoituslaskelmassa.

Kunnan toimintaa ohjataan käyttötalousosan avulla. Talousarvion käyttötalousosassa on valtuusto asettanut tehtäväkohtaiset tavoitteet sekä osoittanut tavoitteiden edellyttämät tuloarviot ja määrärahat tehtävien hoitamiseen. Käyttötalousosan toteutumisessa selvitetään tavoitteiden, määrärahojen tuloarvioiden poikkeamat ja niiden syyt siltä osin kuin valtuusto ei ole niitä hyväksynyt talousarviomuutoksina. Käyttötalouden määrärahat sitovat toimielimiä valtuustoon nähden lautakuntatasolla.

Talousarvion määrärahojen toteutuminen

Kaupungin (sis. Etelä-Savon pelastuslautakunnan) alkuperäisen talousarvion käyttötalousmäärärahojen toimintatuottojen ylitykset olivat kokonaisuutena 0,3 miljoonaa euroa. Kaupunkiympäristölautakunnan ylitys oli 2 miljoonaa euroa, kasvatus- ja opetuslautakunnan alitus 0,1 miljoonaa euroa, hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunnan alitus 0,1 miljoonaa euroa, ympäristölautakunnan alitus 0,04 miljoonaa euroa ja konserni- ja elinvoimapalveluiden ylitys 1,7 miljoonaa euroa alkuperäisestä talousarviosta. Taseyksikkö Etelä-Savon pelastuslaitoksen tulot ylittivät alkuperäisen talousarvion 0,1 miljoonaa euroa.

Toimintamenoissa kaupungin alkuperäinen talousarvio ylittyi 15,9 miljoonaa euroa. Lisämäärärahoja myönnettiin 16,275 miljoonaa euroa, josta Essoten kuntalaskutuksen osuus oli 16,2 milj. euroa, jonka jälkeen muutettu talousarvio ylittyi vielä Essoten kuntalaskutuksen osalta 4,5 miljoonaa euroa. Kasvatus- ja opetuslautakunta ylitti alkuperäisen talousarvion toimintamenot 0,4 miljoonalla eurolla ja muutettu (lisämääräraha 70.000 euroa) talousarvio ylittyi 0,3 miljoonaa euroa. Muilta osin ja kokonaisuutena kaupungin oman toiminnan toimintamenot pysyivät talousarviossa ja oman toiminnan säästötoimenpiteissä kokonaisuutena onnistuttiin hienosti.

Tulo- ja kustannuserien toteutuminen

Myyntituotot alittivat alkuperäisen talousarvion 0,9 miljoonaa euroa ja muutetun talousarvion 0,5 miljoonaa euroa. Maksutuotot ylittivät alkuperäisen talousarvion 1 miljoonaa euroa ja muutetun talousarvion 1,1 miljoonaa euroa. Tuet ja avustuksen ylittivät alkuperäisen talousarvion 0,6 miljoonaa euroa ja muutetun talousarvion 0,5 miljoonaa euroa. Muut toimintatuotot ylittivät alkuperäisen talousarvion 2,6 miljoonaa euroa ja muutetun talousarvion 2,4 miljoonaa euroa. Kokonaisuutena toimintatuotot ylittivät alkuperäisen talousarvion 3,4 miljoonaa euroa ja muutetun talousarvion 3,6 miljoonaa euroa.

Henkilöstömenot ylittivät alkuperäisen talousarvion 0,4 miljoonalla eurolla ja alittivat muutetun talousarvion 1,6 miljoonaa euroa; loppuvuodesta tiukennettiin rekrytointilupien saantia ja sijaisuuksien käyttöä. Palvelujen ostot ylittivät alkuperäisen talousarvion 16,6 miljoonalla eurolla; sosiaali- ja terveystalouden palvelujen maksuosuudet ylittivät alkuperäisen talousarvion 20,7 miljoonaa euroa, joten kaupungin omassa toiminnassa palveluiden ostot alittuivat selvästi. Talousarviomuutoksia tehtiin palveluiden ostoon Essotelta 16,2 miljoonaa euroa, jonka jälkeen palvelujen ostot Essotelta ylittivät vielä 4,5 miljoonalla eurolla. Aineet, tarvikkeet ja tavarat alittivat alkuperäisen talousarvion 0,8 miljoonaa euroa ja muutetun talousarvion 0,6 miljoonaa euroa; palvelusuunnitelman säästötavoitteet aineiden ja tarvikkeiden osalta toteutuivat hyvin. Avustukset liikelaitoksille ylittivät 0,7 miljoonaa euroa; Otavian nettilukiot toiminnan valtionosuudet saatiin vuodelle 2019. Muut toimintamenot ylittivät alkuperäisen talousarvion 0,2 miljoonaa euroa ja muutetun talousarvion 0,3 miljoonaa euroa.

Verotulot alittivat alkuperäisen talousarvion kokonaisuutena 7,4 miljoonalla eurolla. Valtionosuudet ylittivät alkuperäisen talousarvion 3,8 miljoonalla eurolla. Kokonaisuutena rahoitustulot ja -menot toteutuivat nettona 0,2 miljoonaa euroa talousarviota paremmin. Suunnitelman mukaiset poistot alittivat talousarvion 0,2 miljoonaa euroa, mutta kertapoistoja tehtiin 2,1 miljoonaa euroa, joten poistot ja arvonalentumiset ylittivät kokonaisuutena alkuperäisen talousarvion 2 miljoonaa euroa. Tilinpäätöksen alijäämä oli 18,1 miljoonaa euroa, kun talousarviossa tavoiteltiin nollatulosta.

Talousarvion toteutuminen (kaupunki, taseyksikkö ja liikelaitokset)

(1000 euroina)

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama (-) alle (+) yli
Toimintatuotot	107 264	-170	107 094	110 656	3 562
Myyntituotot	55 726	-407	55 319	54 868	-451
Maksutuotot	4 880	-120	4 760	5 855	1 095
Tuet ja avustukset	9 146	97	9 243	9 784	541
Muut toimintatuotot	37 512	260	37 772	40 150	2 378
Valmistus omaan käyttöön	473		473	614	141
Toimintamenot	412 545	16 275	428 820	429 009	189
Henkilöstömenot	98 171	1 990	100 161	98 545	-1 616
Palvelujen ostot	247 948	14 430	262 378	264 521	2 143
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	15 733	-221	15 512	14 911	-601
Avustukset muille	15 913	205	16 118	15 322	-796
<i>Avustukset liikelaitoksille</i>	4 081		4 081	4 828	747
Muut toimintamenot	30 699	-129	30 570	30 882	312
Toimintakate	-304 808	-16 445	-321 253	-317 740	3 513
Verotulot	211 668	-8 034	203 634	204 312	678
Valtionosuudet	111 120		111 120	114 898	3 778
Rahoitustulot ja -menot	1 480		1 480	1 662	182
Korkotulot	1 150		1 150	1 031	-119
Muut rahoitustulot muilta	4 480		4 480	4 948	468
<i>Korvaus peruspääomasta liikelaitoksilta</i>	500		500	500	
Korkomenot	1 450		1 450	843	-607
Muut rahoitusmenot	2 700		2 700	3 474	774
Vuosikate	19 460	-24 479	-5 019	3 132	8 151
Poistot ja arvonalentumiset	19 500		19 500	21 474	1 974
Suunnitelman mukaiset poistot	19 500		19 500	19 326	-174
Arvonalentumiset				2 148	2 148
Tilikauden tulos	-40	-24 479	-24 519	-18 342	6 177
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	40		40	259	219
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	0	-24 479	-24 479	-18 083	-6 396

Verotulojen erittely

(1000 euroina)

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Verotulot	211 668		203 634	204 311	677
Kunnan tulovero	177 983	-8 034	169 949	170 262	313
Osuus yhteisöveron tuotosta	14 556		14 556	14 731	175
Kiinteistövero	19 129		19 129	19 318	189

	Tuloveroprosentti	Verotettava tulo, milj.€	Muutos
2015	20,00	829	1,80 %
2016	20,00	836	0,84 %
2017	20,50	814	-2,60 %
2018	20,50	829	1,80 %
2019	20,50	tietoa ei vielä saatavilla	

Kiinteistöveroprosentit

	2015	2016	2017	2018	2019
Yleinen kiinteistövero%	1,20	1,20	1,25	1,25	1,25
Vakituinen asuinrakennus	0,55	0,55	0,58	0,58	0,58
Muu kuin vakituinen asuinrakennus	1,10	1,10	1,15	1,15	1,15
Yleishyödyllinen yhteisö	-	-	-	-	-
Rakentamaton rakennuspaikka	3,00	3,00	3,30	3,30	3,30
Voimalaitoksen kiinteistöveroprosentti	2,50	2,50	2,75	2,75	2,75

Valtionosuuksien toteutuminen

(1000 euroina)

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Valtionosuudet	111 120		111 120	114 898	3 778
Kunnan peruspalveluiden valtionosuus	112 424		112 424	114 876	
<i>Siiitä:</i> Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	21 271		21 271	21 271	
Opetus- ja sivistystoimen muut valtionosuudet	-1 304		-1 304	22	

2.3 Investointien toteutuminen

Koko kaupungin nettoinvestointien toteutuma oli 33,802 milj. euroa. Talousarvion mukaiset nettoinvestoinnit olivat yhteensä 49,392 miljoonaa euroa. Rakennusinvestoinnit alittuvat kokonaisuudessaan noin 14 miljoonalla eurolla, Kiinteät rakenteet ja laitteet noin 1.36 miljoonalla eurolla. Investointien loppusumma poikkeaa alkuperäisestä talousarviosta, koska jalkapallohallin rakentamista ei aloitettu (markkinaoikeuteen tehty valitus), Rantakylän päiväkodin rakentamisen aloitus siirtyi vuodelle 2020, Eteläisen aluekoulun aloitus viivästyi ja Hänninkentän huoltorakennuksen rakentamista ei aloitettu, koska urakkahinta ylitti merkittävästi talousarviossa varatun määrärahan.

Investoinnit jakaantuivat seuraavasti:

Investoinnit 2019 (1 000 €)	TULOT	MENOT	NETTO
PERUSKAUPUNKI	5 586	21 778	-16 192
• Muut pitkävaikutteiset menot		288	-288
• Maa- ja vesialueet	3 924	1 643	2 281
• Rakennusten myynnit/hankinnat	1 013	0	1 013
• Kiinteät rakenteet ja laitteet	483	8 468	-7 985
• Rakennukset	74	8 844	-8 770
• Koneet ja kalusto	62	521	-459
• Osakkeet, osuudet	29	2 013	-1 984
VESILIIKELAITOS	233	17 662	-17 429
OTAVAN OPISTO	0	0	0
E-S PELASTUSLAITOS	267	448	-182
INVESTOINNIT YHTEENSÄ	6 085	39 888	-33 803

Lisämäärärahoja/määrärahasiirtoja hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 9.12.2019 § 144 seuraavasti:

Menot

Hankkeiden väliset määrärahasiirrot yhteensä 769 000 euroa.

Tulot

Tulojen vähennykset yhteensä 305 000 euroa.

Lisäksi kaupunginvaltuusto on myöntänyt lisämäärärahat seuraaviin hankkeisiin:

- Anttolan yhtenäiskoulu/ Liikuntasali 560 000 euroa (18.3.2019 § 29)
- Päämajatalon vesikaton uusiminen 500 000 euroa (26.8.2019 § 93)

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 16.3.2020 § 19 investointeihin liittyviä menojen määrärahaylityksiä (yli 5 %) ja tulojen alituksia seuraavasti:

Menot:

- Maa- ja vesialueiden hankinta, menojen ylitys 1,393 miljoonaa euroa
- Haukivuoren päiväkotit, menojen ylitys 9 000 euroa
- Kattilansillan päiväkotit, menojen ylitys 20 000 euroa
- Rantakylän koulun rakennusprojekti, menojen ylitys 85 000 euroa
- Tuppuralan koulun uudisrakentaminen, menojen ylitys 52 000 euroa
- Rakennusten suunnittelumääräraha, menojen ylitys 17 000 euroa
- Energiataloudelliset investoinnit, menojen ylitys 51 000 euroa
- Mannerheimintien joukkoliikennekatu, menojen ylitys 3 000 euroa
- Kadut, menojen ylitys 157 000 euroa
- Suoto- ja hulevesien biohiilikasetin pilotit, menojen ylitys 10 000 euroa
- Mikkelin kyläverkko -hanke, tulojen alitus 300 000 euroa
- Kiinteistöjen rakennusautomaatiojärjestelmien uudistaminen, tulojen alitus 20 000 euroa
- Energiataloudelliset investoinnit, tulojen alitus 3 000 euroa
- Vesiliikelaituksen verkostoinvestoinnit, menojen ylitys 482 000 euroa

Tulot:

- Mikkelin kyläverkko -hanke, tulojen alitus 300 000 euroa
- Kiinteistöjen rakennusautomaatiojärjestelmien uudistaminen, tulojen alitus 20 000 euroa
- Energiataloudelliset investoinnit, tulojen alitus 3 000 euroa

Kunnallistekniikan investointien toteutuminen 2019

Kaupunkiympäristössä korjausvelkaa pienennettiin viimeistelemällä uusia alueita ja saneeraamalla vanhoja alueita. Uuden korjausvelan kasvua ehkäistiin oikea-aikaisella hoidolla ja kunnossapidolla.

Poimintoja kunnallistekniikan investointikohteista v. 2019:

- Yhteishankkeista merkittävin oli VT5 -hanke, Pelloksen liittymä VT-13 ja Karikon liittymän suunnittelu
- Raviradan alueella rakennettiin huoltotie ja pysäköintialue
- Pitkäjärven hulevesien käsittelyn T&K ympäristö- investointihanke
- Sairaalan ympäristön hulevesihanke Olkkolankadulla ja Porrassalmenkadulla
- EcoSairila-hankkeessa rakennettiin Metsäsairilankatu
- Raatihuoneenkadun kevytväylä
- Tupalan omatoimikorttelikenttä (Oravinkatu) viimeistely
- Brahentien leikkipaikka vaihe 1
- Laihalammen leikkipuisto

Merkittävimmät talonrakennusinvestointikohteet v. 2019 olivat:

- Haukivuoren päiväkotijakso, rakennuttaminen Tilapalvelut, rahoitus Mikalo
- Kalevankankaan päiväkotijakso
- Kattilansillan päiväkotijakso, jatkuu 2020, rakennuttaminen Tilapalvelut, rahoitus Mikalo
- Otavan päiväkotijakso, siirtokelpoinen lisäosa
- Anttolan yhtenäiskoulu, uusi vuokrakoulu
- Anttolan yhtenäiskoulu, liikuntasali, jatkuu 2020
- Sodan ja rauhankeskus Muisti Päämajataloon, jatkuu 2020
- Päämajatalon vesikaton uusiminen, jatkuu 2020
- Kaupungin virastotalon korjaus- ja muutostyöt, 2.krs
- Kaupungintalon hissien rakentaminen, jatkuu 2020
- Graanin palvelutalon hissien uusiminen

Lisäksi useita kohteita oli vuoden 2019 aikana suunnitteluvaiheessa ja varsinainen rakentaminen alkaa vuonna 2020.

Vuonna 2019 KETS-sopimuksen mukainen energiataloudellinen investointi toteutettiin Viihdeuimala Rantakeitaalle. Rantakeitaan allastilojen poistoilmasta otetaan lämpöenergia lämpöpumppujen avulla. Investoinnilla saavutetaan laskennallisesti n. 400 MWh vuosittainen kaukolämmön säästö. Vuonna 2019 asennettiin lisäksi ilmalämpöpumppu Hirolan VPK:n rakennukseen.

Pelastuslaitoksen kaluston myyntivoittoa on kirjautunut virheellisesti kaupungin puolelle 30 500 euroa. Kirjaus korjataan kirjanpitoon peruskaupungilta Pelastuslaitoksen tuloksi tammikuulle 2020.

INVESTOINTIEN TOTEUTUMINEN (1000 €) S=SITOVUUSTASO	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama (-) alle (+) yli
KAUPUNKI					
Muut pitkävaikutteiset menot					
Mikkelin kyläverkko-hanke (ent. laajak.) TULOT		300		300	0
Mikkelin kyläverkko-hanke (ent. laajak.) MENOT		400		400	0
Meitan palveluiden käyttöönottoprojekti MENOT		355		355	288
TAHE-projekti		205		205	82
IT-projekti		150		150	206
Maa- ja vesialueet					
Maa- ja vesialueiden myynti, TULOT *	S	2 000		2 000	3 924
Maa- ja vesialueiden hankinta, MENOT	S	250		250	1 643
* sis. myyntivoitot 3.566.462 euroa					
Rakennukset					
Rakennusten myynti *	S	50		50	1 013
*sis. myyntivoitot/-tappiot neton 100.148 euroa					
RAKENNUKSET					
Liikelaitokset					
Liikelaitos Otavia, pääraKENNUS iv		20		20	2
Liikelaitos Otavia, asuntolan 4.krs peruskorjaus		50		50	0
Sivistystoimi					
Haukivuoren pk, korvaava uudisrakennus, vuokraus		50		50	59
Kalustus (varhaiskasvatus)		80		80	66
Kalevankankaan pk, korjaus (tai korvaava uudisrakennus)		3 200		3 200	2 831
Kalustus (varhaiskasvatus)		150		150	135
Kattilansillan päiväkot		120		120	140
Rantakylän alueen uusi päiväkot		3 000	-769	2 231	281
Otavan päiväkot		500		500	473
Rantakylän koulu (peruskorjaus ja laajennus)					
Rakennusprojekti		0	700	700	785
Koneet ja kalusteet (opetus)		75		75	70
Anttolan yhtenäiskoulu		200		200	124
Koneet ja kalusteet (opetus)		200		200	195
Anttolan yhtenäiskoulu / Liikuntasali		1 600	560	2 160	1 682
Eteläinen aluekoulu		5 000		5 000	54
Tuppuralan koulun uudisrakentaminen					52
Kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntatoimi					
Mikaelin kunnostus		100		100	75
Teatterin peruskorjaus		100		100	0
Sodan ja rauhankekus Muistin perustaminen		1 400		1 400	418
Hänninkentän huoltorakennus MENOT		1 990		1 990	106
Hänninkentän huoltorakennus TULOT		200	-200	0	0
Kalevankankaan jalkapallohallin uusiminen MENOT		2 390		2 390	19
Kalevankankaan jalkapallohallin uusiminen TULOT		100	-100	0	0
Sosiaali- ja terveystoimi					
ESPER- hanke vaihe 1 (rahoitusratkaisu)		150		150	0
Julkisat rakennukset					
Kaupungintalon korjaus, invahissi		200		200	131
Kaupungin virastotalon osittainen saneeraus		400		400	315
Sotakoulu, Ristiina		50		50	49
Kiinteistöjen muut muutos- ja peruskorjaustyöt					
Koulu- ja esiopetus		200		200	25
Sosiaali- ja terveystoimi		200		200	50
Julkisat rakennukset		100		100	74
Julkisat rakennuksetTULOT					38
Päämajatalo			500	500	311
Kiinteistöjen rakennusautomaatiojärjestelmien uudist. MENOT		100		100	25
Kiinteistöjen rakennusautomaatiojärjestelmien uudist. TULOT		25	-5	20	0
Rakennusten suunnittelumääräraha		50		50	67
Energialoudelliset investoinnit MENOT		150		150	201
Energialoudelliset investoinnit TULOT		40		40	37
Alv-tarkistukset					29
RAKENNUKSET YHTEENSÄ					
MENOT	S	21 825	991	22 816	8 844
TULOT	S	365	-305	60	74
NETTO		21 460	1 296	22 756	8 770

INVESTOINTIEN TOTEUTUMINEN (1000 €)		Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama (-) alle (+) yli
S=SITOVUUSTASO						
Kiinteät rakenteet ja laitteet						
Satamalahden kehittäminen, strateginen projekti		250		250	15	-235
EcoSairila, strateginen projekti TULOT		231		231	384	153
EcoSairila, strateginen projekti MENOT		1 500		1 500	1 535	35
Vt5 yhteysväli Mli Juva, kaupungin osuus		3 000		3 000	2 823	-177
VT13 Karikon liittymä		300		300	72	-228
VT13 Pelloksen liittymän kanavointi		200		200	176	-24
Mannerheimintie, joukkoliikennekatu		50		50	53	3
Raviradan alue, huoltoalue ja yhteys		300		300	290	-10
Pyöräilyn ja kävelyn edistämishojelman toteuttaminen		250		250	228	-22
Kadut (työohjelma vahvistetaan käyttösuunnitelman yhteydessä)		1 300		1 300	1 457	157
Kadut (yritys- ja asuinrakentamisen tukeminen)		1 000		1 000	544	-456
Ruutukaavakeskustan kehittäminen		100		100	97	-3
Suoto- ja hulevesien biohiilikasetin pilotit, TULOT					87	87
Suoto- ja hulevesien biohiilikasetin pilotit, MENOT		50	59	109	119	10
Hulevesiohjelma, sairaalan ymp.		350		350	340	-10
Katuvalojen saneeraus (ohjausyksiköt, katuvalot)		150		150	121	-29
Puistot ja leikkipaikat (työohjelma vahvistetaan käyttösuunnitelman yhteydessä) TULOT					12	12
Puistot ja leikkipaikat (työohjelma vahvistetaan käyttösuunnitelman yhteydessä) MENOT		200	10	210	210	0
Kaihun matkailualueen (sis. Mlipuisto) kehittäminen		100		100	97	-3
Satamien kunnostukset (työohjelma vahvistetaan käyttösuunnitelman yhteydessä)		75		75	74	-1
Uimarantojen kunnostukset		40		40	40	0
Liikuntapaikkarakentaminen ja kunnostus (työohjelma vahvistetaan käyttösuunnitelman yhteydessä)		125		125	86	-39
Kalevankangas, maastopolkupyöreitti		20		20	12	-8
Lentoasema		50		50	0	-50
Geopark hanke (Unesco Status)		100		100	75	-25
Kiinteät rakenteet ja laitteet menot	S	9 510	69	9 579	8 468	-1 111
Kiinteät rakenteet ja laitteet tulot	S	231	0	231	483	252
Kiinteät rakenteet laitteet netto		9 279	69	9 348	7 985	-1 363
Koneet ja kalusto						
Hallinnon palvelualue (keskushallinto/ruoka- ja puhtaus)	S	75		75	74	-1
Sivistyksen palvelualue	S	600		600	446	-154
<i>Opetuslautakunta</i>		300		300	238	-62
<i>Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta</i>		300		300	208	-92
Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue	S	100		100	0	-100
Koneet ja kalusto menot		775		775	521	-254
Koneet ja kalusto tulot						
<i>PELA:n kaluston myyntivoitto</i>					31	31
<i>Koneet ja kalusto tulot (latukoneen myyntivoitto)</i>					31	31
Koneet ja kalusto netto		775		775	459	-192
SIIJOITUKSET						
Osakkeet ja osuudet						
Menot		1 403	600	2 003	2 013	-10
<i>Meita Oy</i>		183		183	192	-9
<i>Efetta Oy</i>		20		20	21	-1
<i>Saimaa Stadium Oy</i>		200		200	200	0
<i>Kiinteistö Oy Mikkelin Mannerh</i>			600	600	600	0
<i>Ravirata Oy</i>		1 000		1 000	1 000	0
Tulot *					30	30
<i>Osuuskunta Karjaporitn jako-osuus kaupungille loppuselonteon muk.</i>					20	20
<i>Saita osakkeet</i>					9	9
*) sis. Myyntivoitot/-tappiot neton 29.628 euroa.						
KAUPUNGIN INVESTOINNIT YHTEENSÄ						
MENOT	S	34 518	1 660	36 178	21 778	-14 400
TULOT	S	2 946	-305	2 641	5 586	2 946
NETTO		31 572	1 965	33 537	16 192	-11 455

INVESTOINTIEN TOTEUTUMINEN (1000 €) S=SITOVUUSTASO	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama (-) alle (+) yli
TASEYKSIKKÖ					
Etelä-Savon pelastuslaito					
MENOT	S	305	172	477	448 -29
TULOT*	S	200		200	267 67
NETTO		105		277	182 -95
*sis.myyntivoiton 203.337 euroa					
LIKELAITOKSET					
Otavan opisto					
MENOT	S	15		15	0 -15
Vesiliikelaitos					
MENOT	S	2 700		2 700	3 182 482
<i>Laitosinvestoinnit</i>		290	-40	250	168 -82
<i>Puhdistamot</i>		360	40	400	666 266
<i>Verkosto</i>		2 050		2 050	2 347 297
TULOT					233 233
NETTO		2 700		2 700	2 949 249
*sis.myyntivoiton 9.677 euroa					
Vesiliikelaitos/Metsä-Sairilan puhdistamo					
MENOT	S	15 000		15 000	14 480 -520
TULOT	S				
NETTO		15 000		15 000	14 480
INVESTOINNIT YHTEENSÄ (Ilman Metsä-Sairilan puhdistamo)					
MENOT		37 538		39 370	25 408 -13 962
TULOT		3 146		2 841	6 086 3 245
NETTO		34 392		36 529	19 322 -17 207
INVESTOINNIT YHTEENSÄ					
MENOT	S	52 538	1 660	54 370	39 888 -14 482
TULOT	S	3 146	-305	2 841	6 085 3 244
NETTO		49 392	1 965	51 529	33 803 -17 726

2.4 Rahoitusosan toteutuminen

Kaupunki, taseyksikkö ja liikelaitokset sisäisin erin
(1000 euroa)

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toiminta ja investoinnit					
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	19 460		19 460	3 132	-16 328
Tulorahoituksen korjaukset	-2 054		-2 054	-2 582	528
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-52 538		-52 538	-39 888	12 650
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 096		1 096	984	-112
Pv vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2 050		2 050	5 101	3 051
Investointien rahavirta yhteensä	-49 392		-49 392	-33 803	15 589
Toiminnan ja investoinnit , netto	-31 986		-31 986	-33 253	-1 267
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset muille				-152	-152
Antolainasaamisten vähennykset muilta	1 000		1 000	753	-248
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	60 000		60 000	65 000	5 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-16 500		-16 500	-18 959	-2 459
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-13 209		-13 209	-32 599	-19 390
Oman pääoman muutokset				-15 649	-15 649
Muut maksuvalmiuden muutokset	200		200	34 845	34 645
Rahoituksen rahavirta	31 491		31 491	33 239	1 748
Rahavarojen muutos	-495		-495	-13	482

2.5 Yhteenvedo valtuuston hyväksymien määrärahojen ja tulosarvioiden toteutumisesta

	Määrärahat										Tuloarviot					Määrärahat		Tuloarviot alitus
	Sito- vuus	Alkup. Talousarvio	TA:n muutokset	TA muut:n jälkeen	Toteutuma	Poikkeama (+) alle (-) yli	Alkup. Talousarvio	TA:n muutokset	TA muut:n jälkeen	Toteutuma	Poikkeama (-) alle (+) yli	Määrärahat yhtelys	Tuloarviot alitus					
														Määrärahat		Tuloarviot		
KÄYTTÖTALOUSOSA																		
B	295	295	210	85	260	191	-69	260	191	69								
B	86	86	62	24														
B	209	209	209															
B	230 711	16 200	246 911	-1 759	19 875	21 555	1 680	19 875	21 555									
B	37 510	37 510	35 367	2 143	9 829	11 823	1 994	9 829	11 823									
B	183 215	16200	199 415	-4 484	10 046	9 732	-314	10 046	9 732			4484						
N	9 986	9 986	9 404	583														
B	2 100	2 100	1 944	156	989	947	-42	989	947				42					
B	108 280	75	108 355	442	7 909	7 746	6	7 909	7 746									
B	87 968	70	88 038	-297	5 074	4 987	-87	5 074	4 987				87					
B	20 312	5	20 317	739	2 835	2 759	93	2 835	2 759									
B	43 346	43 346	42 005	1 341	44 119	46 125	2 006	44 119	46 125									
B	375 041	16 275	391 316	-294	63 106	66 832	3 895	63 106	66 832									
B	9 986	9 986	9 404	583	10 046	9 732	-314	10 046	9 732									
N	385 028	16 275	401 303	401 013	73 151	76 564		73 151	76 564									
N	16 459	16 459	16 342	117	16 714	16 822	108	16 714	16 822									
B	375 041	16 275	391 316	-294	63 106	66 832	3 895	63 106	66 832									
B	26 445	26 445	25 746	700	26 760	26 555	-205	26 760	26 555									
N	401 486	16 275	417 761	406	89 866	93 386	3 689	89 866	93 386									

Kaupunki ja Etelä-Savon pelastus (taseyksikkö)

Päät. Kv 16.3.2020 § 19

	Sito- vuus	Alkup. Talousarvio	TA:n muutokset	TA muut:n jälkeen	Toteutuma	Poikkeama (+) alle (-) yli	Alkup. Talousarvio	TA:n muutokset	TA muut:n jälkeen	Toteutuma	Poikkeama (-) alle (+) yli	Määrärahat yityys	Tuloarviot aituus
TULOSLASKELMAOSA													
Verotulot	B						211 668	-8 034	203 634	204 312	678		
Valtionosuudet	B						111 120	111 120	114 898	3 778			
Rahoitustuotot/-kulut yht:	N	2 921	2 921	2 921	3 145	-224	5 630	5 630	5 972	342			
Korkotulot							1 150	1 150	1 031	-119			
Muut rahoitustulot							4 480	4 480	4 941	461			
Korkomenot		721	721	721	176	545							
Muut rahoitusmenot		2 200	2 200	2 969	-769								
Tuloslaskelmaosa yhteensä		2 921	2 921	2 921	3 145	-224	328 418	-8 034	320 384	325 182	4 798		
		404 407	16 275	420 682	420 500	182	418 284	-8 203	410 081	418 568	8 487		
INVESTOINTIOSA													
KAUPUNKI													
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET													
Mikkelin kyläverkko-hanke	B	400	400	400	400	400	300	300	300	-300			
Meita Oy/ palveluiden käyttöönotto		355	355	355	288	67							
MAA- JA VESIALUEET													
Maa- ja vesialueiden osto	B	250	250	250	1 643	-1 393							
Maa- ja vesialueiden myynti	B						2 000	2 000	3 924	1 924			
RAKENNUKSET													
Rakennusten myynnit (tulot)	B						50	50	1 013	963			
Muut rakennukset	B	21 825	991	22 816	8 844	13 972	365	-305	60	74	14		
KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET													
IRTAIMOISTON INVESTOINNIT													
Hallinnon palvelualue	B	75	75	75	74	1							
Sivistyksen palvelualue	B	600	600	600	446	154				31			
Asumisen ja kaupunkiympäristön palvelualue	B	100	100	100	100	100				31			
Pelastustoimen kaluston myyntivoitto													
OSAKKEET JA OSUUDET													
Osakkeet ja osuudet	B	1 403	600	2 003	2 013	-10	2 946	-305	2 641	29			
<i>Kaupungin investoinnit yhteensä</i>		34 518	1 660	36 178	21 778	14 400				5 585			10
TASEYKSIKÖ													
Etelä-Savon pelastuslaitos													
<i>Investoinnit kaikki yhteensä</i>	B	305	172	477	448	29	200	200	200	267	67		
Määrärahat													
Tuloarviot		34 823	1 832	36 655	22 226	14 429	3 146	-305	2 841	5 852	3 011		

	Sitovuus	Alkup. Talousarvio	TA:n muutokset	TA muut:n jälkeen	Toteutuma	Poikkeama (+) alle (-) yli	Alkup. Talousarvio	TA:n muutokset	TA muut:n jälkeen	Toteutuma	Poikkeama (-) alle (+) yli	Määrärahat ylitys	Tuloarviot alitus
<i>Tulorahoituksen korjaukset</i>													
RAHOITUSOSA													
	B				151	-151							
	B						1000		1000	753	-247		
	B	16 500		16 500	18 959	-2 459	55 000		55 000	60 000	5 000		
	B	13 209		13 209	32 599	-19 390							
	N												
		8 491		8 491	2 220	-2 220			26 615	14 054	-12 561		
		477 430	18 107	495 537	496 655	-1 118	477 430	18 107	495 537	496 655	1 118		
YHTEENSÄ													

Sitovuus B = brutto, N= netto

3

Tilinpäätöslaskelmat

3.1 Tuloslaskelma

Ulkoinen (eliminoitu kaupunki, liikelaitokset ja taseyksiköt yhteensä)

	1.1.-31.12.2019	1.1.-31.12.2018		
Toimintatuotot				
Myyntituotot	34 992 705,89	35 335 703,34		
Maksutuotot	5 849 559,95	4 619 758,13		
Tuet ja avustukset	4 955 341,53	4 835 852,82		
Muut toimintatuotot	<u>18 074 157,84</u>	<u>15 685 457,67</u>	60 476 771,96	
Valmistus omaan käyttöön		614 020,47	471 325,64	
Toimintakulut				
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-76 897 925,26	-75 294 455,89		
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-19 334 268,75	-19 548 586,10		
Muut henkilösivukulut	-1 167 082,08	-1 580 788,74		
Henkilöstökorvaukset	<u>-1 146 154,43</u>	<u>-1 177 340,26</u>	-97 601 170,99	
Palvelujen ostot	-244 849 946,51	-233 716 789,77		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-14 700 115,46	-14 697 022,04		
Avustukset	-15 321 838,48	-15 346 415,07		
Muut toimintakulut	<u>-8 808 087,69</u>	<u>-9 076 141,83</u>	-272 836 368,71	
Toimintakate	-317 739 632,98		-309 489 442,10	
Verotulot	204 311 568,23		199 833 996,65	
Valtionosuudet	114 898 428,00		110 712 221,00	
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	1 030 806,73	1 772 599,86		
Muut rahoitustuotot	4 447 799,69	4 515 850,17		
Korkokulut	-843 223,56	-897 407,00		
Muut rahoituskulut	<u>-2 973 633,92</u>	<u>1 661 748,94</u>	<u>-2 805 775,69</u>	2 585 267,34
Vuosikate	3 132 112,19		3 642 042,89	
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-19 325 844,83	-17 644 338,19	-17 644 338,19	
Arvonalentumiset	<u>-2 147 848,13</u>	<u>-21473692,96</u>		
Tilikauden tulos	-18 341 580,77		-14 002 295,30	
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	258 546,70		672 748,42	
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	0,00		0,00	
Tilikauden ylijäämä (+) alijäämä (-)	-18 083 034,07		-13 329 546,88	

3.2 Rahoituslaskelma

Ulkoinen (eliminoitu, kaupunki, liikelaitokset ja taseyksiköt yhteensä)

	2019	2018
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	3 132 112,19	3 642 042,89
Tulorahoituksen korjaukset	-2 582 345,44	-2 187 271,75
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-39 888 643,49	-34 766 799,77
Rahoitusosuudet investointimenoihin	984 183,54	1 288 236,83
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	5 101 237,60	1 414 268,60
Toiminnan ja investointien rahavirta	-33 253 455,60	-30 609 523,20
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-152 462,77	-80 602,05
Antolainasaamisten vähennykset	719 456,14	744 397,02
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	65 000 000,00	45 000 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-18 958 943,53	-16 913 166,98
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-10 784 548,57	-9 213 595,45
Oman pääoman muutokset	-15 648 033,00	
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	149 688,21	740 374,56
Vaihto-omaisuuden muutokset	809 842,98	-1 095 663,24
Saamisten muutos	-4 502 364,51	-7 817 945,47
Korottomien velkojen muutos	16 607 636,06	18 607 189,96
Rahoituksen rahavirta	33 240 271,01	29 970 988,35
Rahavarojen muutos	-13 184,59	-638 534,85
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	47 643,56	60 828,15
Rahavarat 1.1.	60 828,15	-699 363,00
	-13 184,59	-638 534,85

3.3 Tase

(Eliminoitu, kaupunki, liikelaitokset ja taseyksikkö yhteensä)

	31.12.2019	31.12.2018
VASTAAVAT		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Muut pitkävaikutteiset menot	4 450 844,49	246 035,45
Ennakkomaksut	332 651,50	4 253 311,28
	<u>4 783 495,99</u>	<u>4 499 346,73</u>
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	95 564 814,06	94 528 194,92
Rakennukset	140 971 586,62	133 026 990,28
Kiinteät rakenteet ja laitteet	71 108 509,98	72 298 954,61
Koneet ja kalusto	5 303 899,48	4 762 747,43
Muut aineelliset hyödykkeet	597 277,85	597 277,85
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	58 811 251,13	53 429 217,19
	<u>372 357 339,12</u>	<u>358 643 382,28</u>
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	81 240 368,11	79 486 663,53
Muut lainasaamiset	21 759 102,30	22 396 097,91
Muut saamiset	1 935 136,15	1 865 133,91
	<u>104 934 606,56</u>	<u>103 747 895,35</u>
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Lahjoitusrahastojen varat	1 237 185,18	1 067 824,77
Muut toimeksiantojen varat	67 350,43	67 350,43
	<u>1 304 535,61</u>	<u>1 135 175,20</u>
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	1 000 380,73	1 810 223,71
Muu vaihto-omaisuus	0,00	0,00
	<u>1 000 380,73</u>	<u>1 810 223,71</u>
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	2 481,13	42 430,00
Lainasaamiset	1 223 480,74	1 286 915,05
Muut saamiset	4 000,00	4 000,00
	<u>1 229 961,87</u>	<u>1 333 345,05</u>
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	4 072 778,03	3 637 997,31
Lainasaamiset	8 770 965,23	9 503 524,64
Muut saamiset	3 460 734,78	2 955 229,38
Siirtosaamiset	11 767 419,70	7 369 398,72
	<u>28 071 897,74</u>	<u>23 466 150,05</u>
Rahoitusarvopaperit		
Osakkeet ja osuudet	20 202,36	20 202,36
	<u>20 202,36</u>	<u>20 202,36</u>
Rahat ja pankkisaamiset	27 441,20	40 625,79
VASTAAVAA YHTEENSÄ	513 729 861,18	494 696 346,52

VASTATTAVAA**OMA PÄÄOMA**

Peruspääoma	160 935 630,56	160 935 630,56
Arvonkorotusrahasto	53 167 522,85	53 566 645,07
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-24 101 281,11	4 876 298,77
Tilikauden yli-/alijäämä	-18 083 034,07	-13 329 546,88
	<u>171 918 838,23</u>	<u>206 049 027,52</u>

POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET

Poistoero	1 636 421,18	1 894 967,88
Vapaaehtoiset varaukset	2 782 943,72	2 782 943,72
	<u>4 419 364,90</u>	<u>4 677 911,60</u>

Pakolliset varaukset

Eläkevaraukset	19 969,52	19 939,56
Muut pakolliset varaukset	8 343 151,41	7 104 123,27
	<u>8 363 120,93</u>	<u>7 124 062,83</u>

TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT

Valtion toimeksiannot	611,00	9,00
Lahjoitusrahastojen pääomat	4 186 033,34	3 875 389,30
Muut toimeksiantojen pääomat	169 087,36	161 284,78
	<u>4 355 731,70</u>	<u>4 036 683,08</u>

VIERAS PÄÄOMA**Pitkäaikainen**

Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	189 530 132,00	145 150 482,00
Lainat julkisyhteisöiltä	2 404 960,33	2 615 205,52
Muut velat	4 027 821,03	3 796 267,32
Siirtovelat	12 314 568,80	685 663,36
	<u>208 277 482,16</u>	<u>152 247 618,20</u>

Lyhytaikainen

Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	54 804 838,09	64 024 665,74
Lainat julkisyhteisöiltä	184 287,30	140 006,39
Lainat muilta luotonantajilta	4 911 151,71	4 648 501,91
Saadut ennakot	1 292 639,87	1 102 535,51
Ostovelat	20 394 006,85	20 966 087,21
Muut velat	2 117 468,31	4 592 990,90
Siirtovelat	32 690 931,13	25 086 255,63
	<u>116 395 323,26</u>	<u>120 561 043,29</u>

VASTATTAVAA YHTEENSÄ**513 729 861,18 494 696 346,52**

3.4 Konsernin tuloslaskelma

	01.01.-31.12.2019		01.01.-31.12.2018	
Toimintatuotot		277 058 763,77		266 298 081,09
Toimintakulut		-579 313 062,64		-561 141 494,00
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)		-552 208,77		-77 920,47
Toimintakate		-302 806 507,64		-294 921 333,38
Verotulot		202 123 940,38		197 628 929,71
Valtionosuudet		141 236 385,00		136 843 092,00
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	749 811,48		611 780,91	
Muut rahoitustuotot	3 713 387,30		972 627,71	
Korkokulut	-4 476 549,26		-4 292 214,10	
Muut rahoituskulut	-3 190 910,75	-3 204 261,23	-1 869 850,36	-4 577 655,84
Vuosikate		37 349 556,51		34 973 032,49
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-46 794 269,48		-46 197 582,16	
Omistuksen eliminointierot	-586 723,97		0,00	
Arvonalentumiset	-2 712 271,79	-50 093 265,24	-227 810,37	-46 425 392,53
Satunnaiset erät		0,00		143 745,06
Tilikauden tulos		-12 743 708,73		-11 308 614,98
Tilinpäätössiirrot		0,00		0,00
Tilikauden verot		-968 573,30		-1 041 911,36
Laskennalliset verot		-923 274,42		-594 979,82
Vähemmistöosuudet		11 031,67		270 094,66
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		-14 624 524,78		-12 675 411,50

* Liitetieto 4, tilikauden vertailukelpoisuus

3.5 Konsernin rahoituslaskelma

	31.12.2019		31.12.2018	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	37 349 556,52		34 973 032,50	
Satunnaiset erät			143 745,06	
Tilikauden verot	-968 573,30		-1 041 911,36	
Tulorahoituksen korjaukset	-5 523 903,53	30 857 079,69	-3 039 887,47	31 034 978,73
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-101 630 913,34		-79 532 891,83	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	2 567 964,57		1 456 934,56	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	10 756 503,04	-88 306 445,73	9 950 727,44	-68 125 229,83
Toiminnan ja investointien rahavirta		-57 449 366,04		-37 090 251,10
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäykset	-58 294,83		-13 567,15	
Antolainasaamisten vähennykset	783 530,39	725 235,56	26 252,90	12 685,75
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	111 056 232,74		77 782 064,54	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-43 216 259,57		-40 229 584,60	
Lyhytaikaisten lainojen muutokset	-12 502 032,53	55 337 940,64	-19 246 046,02	18 306 433,92
Oman pääoman muutokset		-15 517 187,02		-216 708,99
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	141 821,06		754 400,16	
Vaihto-omaisuuden muutos	602 268,40		-478 976,72	
Saamisten muutos	-4 247 727,14		3 405 793,29	
Korottomien velkojen muutos	19 193 808,55	15 690 170,87	8 233 912,88	11 915 129,61
Rahoituksen rahavirta		56 236 160,05		30 017 540,29
Rahavarojen muutos		-1 213 205,99		-7 072 710,81
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	28 228 219,29		29 441 425,28	
Rahavarat 1.1.	29 441 425,28	-1 213 205,99	36 514 136,08	-7 072 710,80
Ed.tilikauden oikaisu				
Yritysjärjestelyissä tulleet/lähteneet rahavarat		0		0
		-1 213 205,99		-7 072 710,80

3.6 Konsernitase (lyhyt)

VASTAAVAA	31.12.2019	31.12.2018
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	3 948 280,12	3 376 714,19
Konserniliikearvo	48 042,16	198 426,13
Muut pitkävaikutteiset menot	4 831 961,90	1 055 919,99
Ennakkomaksut	332 651,50	4 308 743,21
	9 160 935,68	8 939 803,52
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	102 427 401,72	101 275 103,07
Rakennukset	467 497 952,94	428 864 224,73
Kiinteät rakenteet ja laitteet	78 619 721,18	80 594 116,17
Koneet ja kalusto	92 941 981,37	86 699 131,81
Muut aineelliset hyödykkeet	5 364 094,11	3 572 781,95
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	88 995 329,38	89 266 148,72
	835 846 480,70	790 271 506,45
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosakkeet	15 086 091,83	14 840 036,69
Osakkeet ja osuudet	9 409 382,61	8 709 167,31
Muut lainasaamiset	24 155 551,87	25 300 618,95
Muut saamiset	1 655 542,59	1 585 423,83
	50 306 568,90	50 435 246,78
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	2 987 122,04	3 844 344,57
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	6 839 354,13	7 441 622,53
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	2 742 290,60	2 831 215,85
Lyhytaikaiset saamiset	50 818 130,63	46 017 202,02
	53 560 421,23	48 848 417,87
Rahoitusarvopaperit	2 318 270,68	2 325 290,84
Rahat ja pankkisaamiset	25 909 948,61	27 116 134,44
VASTAAVAA YHTEENSÄ	986 929 101,97	939 222 367,00

VASTATTAVAA**OMA PÄÄOMA**

Peruspääoma	160 935 630,56	160 935 630,56
Arvonkorotusrahasto	59 494 607,33	59 893 729,55
Muut omat rahastot	3 901 818,51	5 810 882,79
Edellisten tilikausien yli- / alijäämä	35 013 154,19	59 270 757,22
Tilikauden yli- / alijäämä	-14 624 524,78	-12 675 411,50
	244 720 685,81	273 235 588,62

VÄHEMMISTÖOSUUS

8 924 469,22	9 759 413,97

PAKOLLISET VARAUKSET

Eläkevaraukset	19 969,52	19 939,56
Muut pakolliset varaukset	10 413 479,92	10 885 661,78
	10 433 449,44	10 905 601,34

TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT

6 118 950,33	6 834 351,81

KONSERNIRESERVI

22 584,53	33 876,43

VIERAS PÄÄOMA

Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	489 209 195,58	423 733 978,72
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	32 016 836,44	18 764 459,47
Lyhytaikainen korollinen pääoma	91 859 999,07	99 796 177,23
Lyhytaikainen koroton pääoma	103 622 931,55	96 158 919,41
	716 708 962,64	638 453 534,83

VASTATTAVAA YHTEENSÄ

986 929 101,97	939 222 367,00

* Liitetieto 4, tilikauden vertailukelpoisuus

4

Liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty kaikki tytäryhteisöt, mikäli myöhemmin näissä liitetiedoissa ei toisin mainita. Mikäli tytäryhteisön konsernitilinpäätöksen tekemisen edellytykset eivät täyty, eikä se ole tehnyt konsernitilinpäätöstä, on sen tyttären tiedot yhdistelty konsernitilinpäätökseen suoraan. Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty kaikki kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä.

Konsernitilinpäätökseen ei ole yhdistetty sellaisia tytäryhtiöidemme yhtiöitä, joita tyttäreemme eivät ole olennaisuuden arvioinnin perusteella yhdistelleet omaan tilinpäätökseensä. Nämä yhtiöt ovat: KS Energiavälitys Oy, Suomen Voimatieto Oy, Lumme Energia Oy ja Finn Wind Oy. Mikkelin kaupungin omistusyhteisöistä Etelä-Savon Kaapelitelevisio Oy, ei toimintaa.

Konsernitilinpäätöksessä on huomioitu kaikki olennaiset yhdisteltävien yhteisöjen ilmoittamat korjaukset, jotka ovat tulleet talouspalveluihin 10.3.2020 mennessä.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on eliminoitu. Konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on eliminoitu vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa, vähemmistöosuusien erottamisessa sekä osakkuusyhteisöjen yhdistelemissä.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhtiöiden sekä kuntayhtymien keskinäinen omistus on eliminoitu. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikaudelle.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Asunto-osakeyhtiöiden ja muiden keskinäisten kiinteistötytäryhteisöjen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi. Jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisöjen poistojen oikaisuksi ja aikaisemmilte tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöt on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen. Konsernitaseesta esitetään lyhennetty versio.

Muut velat

Muiden velkojen erittelyssä ei esitetä muut velat riviä, koska eliminoidussa lyhyessä taseessa ei ole erikseen muut velat taseryhmää.

Siirtovelat

Olennaisissa erissä ei ole esitetty erikseen riviä menojäämät ja siirtovelat yhteensä, koska lyhyt eliminoitu konsernitase ei tuo rivejä erikseen. Pyydetyistä liitetiedoista on kerätty erät, jotka on ilmoitettu.

Myyntituotot

Myyntituottoihin kirjattu Etelä-Savon Koulutus Oy:n yksikköhintarahoitus 26 337 957,00 euroa on oikaistu konsernitilinpäätöksessä valtionosuuskohtaan. Vuoden 2018 vastaava summa on 26 130 871,00 euroa.

Verotulot

Verotuloista on oikaistu kiinteistöveroja 2,2 milj. euroa.

Konsernitilinpäätöksen esittämistapaa koskeva liitetieto

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Tilinpäätöksen valmistumisen jälkeen on Vaalijalan kuntayhtymältä, Etelä-Savon Sosiaali- ja terveystieteiden ky:ltä, Kiinteistökehitys Naistinki Oy:ltä sekä Kiinteistöosaakeyhtiö Pirttitie III:lta tullut korjatut tilinpäätökset, joiden vaikutus on korjattu vuodelle 2018.

Sodan ja rauhan keskus Muistin tukisäätiö on yhdistelty konserniin vuonna 2018 tyttärenä, mutta myöhemmin saatujen tietojen mukaan se ei kuulu konserniin, joten sen yhdistely on poistettu vuodelta 2018.

Tehtyjen korjausten yhteisvaikutus on:

Tuloslaskelma **-314 521,75**

Tase **-1 320 357,99**

Rahoituslaskelma

Liitetiedot

Liitetieto 6 Toimintatuotot tehtäväalueittain
Liitetieto 24 Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät
Liitetieto 25 Oman pääoman erittely
Liitetieto 33 Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

Tarkemmat tiedot korjauksista liitetiedon liitteenä.

Liitetieto 1

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät (KPA 2:2.1 § 1-kohta)

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteiden mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysjankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoa vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti, joita on muutettu vuoden 2013 alusta vastaamaan Kuntaliiton suosituksen mukaisia alimpia poistoaikoja. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskenta-perusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoa tai sitä alempana todennäköiseen luovutushintaan.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen FIFO-periaatteen mukaisesti hankintamenoa tai sitä alemman todennäköisen hankintamenoa tai todennäköisen luovutushinnan määräisenä.

Rahoitusomaisuus

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutus-hintaan.

Johdannaissopimukset

Koronvaihtosopimuksista esitetään oma liitetieto.

Muut toimintakulut

Luottotappioiden kirjaus

Saatavista poistetuista myyntilaskuista on tehty luottotappiokirjaukset tuloslaskelman erään muut toimintakulut.

Varausten ja rahastojen muutos

Poistoeron muutos ja varausten muutos pelastuslaitos

Pelastuslaitoksen investoinnit rahoitetaan kunnilta kerättävällä maksuosuudella.

Liitetieto 4

Kunnan tilinpäätöksen esittämistapaa koskeva liitetieto

Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat korjaukset

Perusteettoman edun takaisinmaksu.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on tehnyt päätöksen OKM/5/591/2019, jonka mukaan Otavan Opistolle vuosina 2013–2017 maksetut valtionosuudet tullaan perimään takaisin.

Takaisin maksettava summa on 15 648 033,00 euroa ja se on maksettava 31.3.2023 mennessä.

Erä on kirjattu tilinpäätöksessä 2019 oikaisemaan edellisten tilikausien yli-/alijäämää.

Mikkelin kaupunginhallitus on päättänyt jättää opetus- ja kulttuuriministeriölle oikaisuvaatimuksen takaisinperintä-päätöksestä (KH 9.3.2020 § 75).

Liitetieto 6

Toimintatuotot tehtäväalueittain	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Keskushallinto	7 623 394,59	5 468 762,99	7 406 430,67	5 281 333,93
Sosiaali- ja terveyspalvelut	120 014 661,53	117 901 354,87	0,00	
Ympäristöpalvelut	6 422 103,42	1 009 406,76	934 600,35	1 014 610,76
Opetuspalvelut	11 171 148,05	11 830 303,30	5 925 057,84	5 788 182,90
Kulttuuri- ja vapaa-aika	2 730 688,08	2 623 727,33	2 663 545,85	2 644 924,32
Yhdyskuntapalvelut	35 134 660,86	26 272 471,05	34 740 329,53	29 292 184,10
Muut palvelut	93 962 107,24	101 192 054,79	12 201 800,97	16 455 535,95
Kunnan toimintatuotot yhteensä	277 058 763,77	266 298 081,09	63 871 765,21	60 476 771,96

Konsernin vertailutieto vuodelta 2018 korjattu oikeaksi.

Liitetieto 7

Verotulojen erittely

	2019	2018
Kunnan tulovero	170 261 664,76	167 522 930,97
Osuus yhteisöveron tuotosta	14 731 439,50	13 164 195,07
Kiinteistövero	19 318 463,97	19 146 870,61
<i>Verotulot yhteensä</i>	<i>204 311 568,23</i>	<i>199 833 996,65</i>

Liitetieto 8

Valtionosuuksien erittely

	2019	2018
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	114 876 506,00	114 035 797,00
<i>Siitä</i> :Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	21 271 200,00	20 439 862,00
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	21 922,00	-3 323 576,00
<i>Valtionosuudet yhteensä</i>	<i>114 898 428,00</i>	<i>110 712 221,00</i>

Liitetieto 9

Palvelujen ostojen erittely		
	Kunta	
	2019	2018
Asiakaspalvelujen ostot	205 525 121,48	192 065 776,34
Muiden palvelujen ostot	39 324 825,03	41 651 013,43
<i>Kunnan palvelujen ostot yhteensä</i>	<i>244 849 946,51</i>	<i>233 716 789,77</i>

Pysyvien vastaavien suunnitelman mukaiset poistot

Poistotapa	Poistoaika tai poisto-%	Vuotuiset poistoprosentit

Aineettomat hyödykkeet

Aineettomat oikeudet

tasapoisto 5 v 20 %

Muut pitkävaikutteiset menot

tasapoisto 3-5 v 20 % - 33,3 %

Aineelliset hyödykkeet

Maa- ja vesialueet

ei poistoa

Rakennukset ja rakennelmat

Hallinto- ja laitosrakennukset

tasapoisto 20 v, 30 v, 50 v 2%, 3,34%, 5%

Tehdas- ja tuotantorakennukset

tasapoisto 30 v, 50 v 2 %, 3,34%

Vapaa-ajan rakennukset

tasapoisto 20 v, 30 v 3,34%, 5 %

Asuinrakennukset

tasapoisto 30 v, 50 v 2 %, 3,34%

Kiinteät rakenteet ja laitteet

Kadut, tiet, torit ja puistot

mj-poisto 15%, 20% 15%, 20%

Sillat,laiturit ja uimalat

mj-poisto 15%, 20% 15%, 20%

Muut maa- ja vesirakenteet

mj-poisto 15%, 20% 15%, 20%

Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet

mj-poisto 15 % 15 %

Puhelinverkko, keskusasema ja alakeskukset

tasapoisto 10 v 10 %

Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet

tasapoisto 10 v -20 v 5 % - 10 %

Lentoasema

mj-poisto 20 % 0,2

Vesimittarit (käytössä vain Vesilaitoksella)

mj-poisto 20 % 0,2

Vesijohto- ja viemäriverkostot (käytössä vain Vesilaitoksella)

mj-poisto 30 v 3,34 %

Koneet ja kalusto

Kuljetusvälineet

tasapoisto 4 v, 5 v 20% - 25%

Liikkuvat työkoneet

tasapoisto 5 v 20 %

Liikkuvat työkoneet (käytössä vain Vesilaitoksella)

tasapoisto 10 v 10 %

Muut laitteet ja kalusteet

tasapoisto 3 v, 5 v 20% - 33,34%

Atk-laitteet

tasapoisto 3 v 33,34 %

Sairaala- , terveydenhuolto- yms.laitteet

tasapoisto 5 v 20 %

Muut aineelliset hyödykkeet

Luonnonvarat

poisto käytön mukaan

Arvo- ja taide-esineet

ei poistoa

Keskeneräiset hankinnat

ei poistoa

Pysyvien vastaavien sijoitukset

Osakkeet ja osuudet

ei poistoa

Taseyksiköt (Etelä-Savon pelastuslaitos)

Noudattaa kaupungin käyttämiä poistoaikoja

Liikelaitos (Mikkelin kaupungin liitelaitos Otavia)

Noudattaa kaupungin käyttämiä poistoaikoja

Liikelaitokset (Vesilaitos)

Noudatetaan liikelaitoksen johtokunnan määrittelemiä poistoaikoja

Pakollisten varausten muutokset

Kohde	2019	2018	2019	2018
	Konserni	Konserni	Kunta	Kunta
Ympäristövaraukset 1.1.	2 076 639,22	2 529 423,95	2 076 639,22	2 529 423,95
Lisäykset tilikaudella	76 000,00	50 000,00	76 000,00	50 000,00
Vähennykset tilikaudella	420 781,86	502 784,73	420 781,86	502 784,73
Ympäristövaraukset 31.12.	1 731 857,36	2 076 639,22	1 731 857,36	2 076 639,22
Muut pakolliset varaukset 1.1.	5 762 449,43	6 306 627,64	5 027 484,05	5 491 823,46
Lisäykset tilikaudella	0,00	13 078,20	0,00	
Vähennykset tilikaudella	623 180,36	557 256,41	602 240,00	464 339,41
Muut pakolliset varaukset 31.12.	5 139 269,07	5 762 449,43	4 425 244,05	5 027 484,05
Osuus kuntayhtymän alijäämästä 1.1.	0,00	0,00	0,00	0,00
Lisäykset tilikaudella	0,00	0,00	2 186 050,00	0,00
Vähennykset tilikaudella		0,00	0,00	0,00
Osuus kuntayhtymän alijäämästä 31.12.	0,00	0,00	2 186 050,00	0,00
Potilasvahinkovakuutusmaksu (ky) 1.1.	3 046 573,14	4 076 081,58		
Lisäykset tilikaudella	495 780,35			
Vähennykset tilikaudella	0,00	1 029 508,44		
Potilasvahinkovakuutusmaksu (ky) 31.12.	3 542 353,49	3 046 573,14		
Eläkevastuu 1.1.	19 939,56	35 607,48	19 939,56	35 607,48
Lisäykset tilikaudella	19 700,00	11 000,00	19 700,00	11 000,00
Vähennykset tilikaudella	19 670,04	26 667,92	19 670,04	26 667,92
Eläkevastuu 31.12.	19 969,52	19 939,56	19 969,52	19 939,56

Ympäristövarauksiin on siirretty vertailutiedot
v. 2018 kaatopaikkojen jälkihoidosta sekä maisemointivaruudesta

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot				
	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden myyntivoitot	3 566 462,36	657 363,87	3 566 462,36	837 657,11
Rakennusten myyntivoitot	343 522,62	0,00	258 767,47	0,00
Muut myyntivoitot	271 839,75	483 382,61	154 846,16	418 450,86
<i>Myyntivoitot yhteensä</i>	<i>4 181 824,73</i>	<i>1 140 746,48</i>	<i>3 980 075,99</i>	<i>1 256 107,97</i>
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden myyntitappiot	0,00	841,00	158 618,98	841,00
Kiinteistöjen myyntitappiot	0,00	1 028,20	0,00	787,28
Muut luovutustappiot	4 734,04		53,47	
<i>Myyntitappiot yhteensä</i>	<i>4 734,04</i>	<i>1 028,20</i>	<i>158 672,45</i>	<i>1 628,28</i>

Liitetieto 14

Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Satunnaiset tuotot				
Muut	0,00	145 523,40		
<i>Satunnaiset tuotot yhteensä</i>	0,00	145 523,40	0,00	0,00
Satunnaiset kulut				
Muut	0,00	1 778,38		
<i>Satunnaiset kulut yhteensä</i>	0,00	1 778,38		

Liitetieto 15

Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely

	2019	2018
Osinkotuotot saman konsernin yhteisöistä		
Etelä-Savon Energia Oy	2 000 000,00	2 860 000,00
Metsäsairila Oy	350 000,00	350 000,00
Kiinteistökehitys Naistinki Oy	379 666,90	
Mikkelin Mikaeli Oy		5 000,00
	2 729 666,90	3 215 000,00
Osinkotuotot muista yhteisöistä		
Muut yhtiöt	42 335,29	58 024,43
Suur-Savon Sähkö Oy	975 330,00	650 220,00
	1 017 665,29	708 244,43
Osuuspääoman korot	20 409,38	19 632,75
	3 767 741,57	3 942 877,18

Arvonkorotukset

	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Pysyvien vastaavien arvonkorotukset				
Maa- ja vesialueet arvonkorotukset 1.1.	53 171 631	53 308 951	53 470 245	53 607 565
Muut arvonkorotukset				
Lisäykset				
Vähennykset		137 320	399 122	137 320
Maa- ja vesialueet arvonkorotukset 31.12.	53 171 631	53 171 631	53 071 123	53 470 245
Rakennukset arvonkorotukset 1.1.	6 722 099	6 722 099		
Lisäykset				
Vähennykset				
Rakennukset arvonkorotukset 31.12.	6 722 099	6 722 099		
Arvonkorotukset yhteensä 31.12.	59 893 730	59 893 730	53 071 123	53 470 245

ARVONKOROTUKSEN PERIAATTEET JA NIIDEN KOHTEIDEN ARVONMÄÄRITYKSEN MENETELMÄT

Mikkelin maa- ja vesialueiden arvonkorotukset on tehty tonttirekisteriohjelman laskelmien mukaan, arvonkorotuksista ei ole tehty ulkopuolista arviota.

Osakkeissa ja osuuksissa sekä muussa käyttöomaisuudessa ei ole arvonkorotuksia.

Vertailutieto vuodelta 2018 korjattu oikeaksi.

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

	Kaupunki	Pelastus- laitos	Mikkelin Vesiliike- laitos	Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia	Yhteensä
Aineettomat hyödykkeet 31.12.2019	4 641 498	0	141 999	0	4 783 497
Muut pitkävaikutteiset menot					
Poistamaton hankintameno 1.1.	168 625	0	77 411	0	246 036
Lisäykset tilikauden aikana	250 000	0	0	0	250 000
Siirrot erien välillä	4 197 579	0	70 286	0	4 267 865
Tilikauden poistot	271 366	0	41 690	0	313 056
Poistamaton hankintameno 31.12.	4 344 838	0	106 007	0	4 450 845
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat, aineettomat 1.1.					
aineettomat 1.1.	4 164 846	0	88 466	0	4 253 312
Lisäykset tilikauden aikana	1 018 583	0	49 870	0	1 068 453
Rahoitusosuudet tilikaudella	0	0	32 058	0	32 058
Siirrot erien välillä	4 886 769	0	70 286	0	4 957 055
Poistamaton hankintameno 31.12.	296 660	0	35 992	0	332 652
Aineelliset hyödykkeet 31.12.2019	285 276 462	1 393 127	85 659 177	28 573	372 357 340
Maa- ja vesialueet 1.1.					
Poistamaton hankintameno 1.1.	94 470 901	0	57 293	0	94 528 195
Lisäykset tilikauden aikana	1 643 469	0	0	0	1 643 469
Vähennykset tilikauden aikana	756 850	0	0	0	756 850
Siirrot erien välillä	150 000	0	0	0	150 000
Poistamaton hankintameno 31.12.	95 507 521	0	57 293	0	95 564 814
Rakennukset					
Poistamaton hankintameno 1.1.	123 472 038	0	9 554 952	0	133 026 990
Lisäykset tilikauden aikana	29 113	0	0	0	29 113
Rahoitusosuudet tilikaudella	6 584	0	0	0	6 584
Vähennykset tilikauden aikana	912 852	0	0	0	912 852
Siirrot erien välillä	18 448 183	0	6 702	0	18 454 885
Tilikauden poistot	6 923 133	0	548 985	0	7 472 118
Arvonlennukset ja niiden palautukset	2 147 848	0	0	0	2 147 848
Poistamaton hankintameno 31.12.	131 958 918	0	9 012 669	0	140 971 587
Kiinteät rakenteet ja laitteet					
Poistamaton hankintameno 1.1.	42 151 416	1 322	30 146 217	0	72 298 955
Lisäykset tilikauden aikana	20	0	39 057	0	39 076
Siirrot erien välillä	6 314 402	0	2 009 814	0	8 324 216
Tilikauden poistot	7 188 350	1 322	2 364 064	0	9 553 736
Poistamaton hankintameno 31.12.	41 277 487	0	29 831 023	0	71 108 510
Koneet ja kalusto					
Poistamaton hankintameno 1.1.	1 989 089	1 771 244	961 568	40 847	4 762 748
Siirrot erien välillä	2 116 749	329 753	81 584	0	2 528 086
Tilikauden poistot	981 664	707 870	285 127	12 274	1 986 935
Poistamaton hankintameno 31.12.	3 124 174	1 393 127	758 025	28 573	5 303 899

	Kaupunki	Pelastus- laitos	Mikkelin Vesiliike- laitos	Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia	Yhteensä

Muut aineelliset hyödykkeet

Poistamaton hankintameno 1.1.	597 278	0	0	0	597 278
Poistamaton hankintameno 31.12.	597 278	0	0	0	597 278

Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat,

aineelliset 1.1.	22 627 983	84 945	30 716 289	0	53 429 217
Lisäykset tilikauden aikana	17 074 061	448 146	17 573 367	0	35 095 573
Rahoitusosuudet tilikaudella	550 815	203 337	191 390	0	945 542
Siirrot erien välillä	26 340 144	329 753	2 098 100	0	28 767 998
Poistamaton hankintameno 31.12.	12 811 085	0	46 000 166	0	58 811 251

Olennaiset arvonalentumiset

Erittely olennaisista arvonalentumisista

Taitola	1 546 843,68
Tuppuralan koulun liikuntasali	81 753,02
Wisa-areena	192 732,95
Pankaranta	285 765,09
Muut yhteensä	40 753,39

Liitetieto 19a

Maa- ja vesialueet erittely

Konserni		Kunta	
2019	2018	2019	2018

Maa- ja vesialueet

Kiinteistöjen liittymismaksut	851 782,27	1 082 480,14		
Muut maa- ja vesialueet	101 575 619,45	100 192 622,93	95 564 814,06	94 528 194,92
<i>Maa- ja vesialueet yhteensä</i>	<i>102 427 401,72</i>	<i>101 275 103,07</i>	<i>95 564 814,06</i>	<i>94 528 194,92</i>

Liitetieto 19b

Pysyvien vastaavien sijoitukset

	Osakkeet ja osuudet					Jvk-, muut laina- ja muut saamiset				
	Osakkeet Konserni- yhtiöt	Osakkeet omistusyht. Yhteisöt	Kunta- yhtymä- osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä	Jvk-laina saamiset	Saamiset konserni- yhteisöt	Saamiset kunta- yhtymät	Saamiset muut yhteisöt	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	46 182 674,75	9 299 549,97	19 910 631,42	4 093 807,11	79 486 663,25	0,00	21 119 865,74	0,00	3 174 446,09	24 294 311,83
Lisäykset	1 599 996,05	200 000,00		470 963,72	2 270 959,77		113 718,08		19 403,15	133 121,23
Vähennykset	250 000,00	258 000,00		9 254,91	517 254,91		654 915,02		78 279,59	733 194,61
Siirrot erien välillä	100 000,00	100 000,00			0,00					0,00
Hankintameno 31.12.	47 432 670,80	9 341 549,97	19 910 631,42	4 555 515,92	81 240 368,11	0,00	20 578 668,80	0,00	3 115 569,65	23 694 238,45

Arvonalennukset
Arvonkorotukset
Kirjanpitoarvo 31.12

Tytär-yhtiöosuudet, laskettu yhtiöiden alkuperäisistä taseista

Kotipaikka	Kaupungin omistus-osuus %	Konsernin omistus-osuus %	Kuntakonsernin osuus, euroa			
			omasta pää-omasta	vieraasta pääomasta	tilikauden tappiosta / voitosta	
Asunto Oy Hirvipari	Mikkeli	95,69	95,69	501 330	351 762	0
Asunto Oy Pirttitie III	Mikkeli	100,00	100,00	38 431	734 287	352
Asunto Oy Tuppura	Mikkeli	97,00	97,00	798 992	295 473	4
Asunto Oy Mikkelin Hauki-Koivikko	Mikkeli	64,27	64,27	76 722	45 151	1 650
Kiinteistö Oy Kenkäveronniemi	Mikkeli	66,70	66,70	1 009 566	124 814	-8
Kiinteistö Oy Mikkelin Tietotaitokortteli	Mikkeli	51,56	51,56	2 974 815	125 296	29 478
Kiinteistö Oy TeknoGraani	Mikkeli		75,64	1 885 025	90 212	19
Mikkelin kehitys-yhtiö Miksei Oy	Mikkeli	80,65	80,65	223 462	1 452 070	-3 714
Etelä-Savon Energia Oy (konserni)	Mikkeli	100,00	100,00	29 563 129	131 225 870	4 184 608
Kiinteistökehitys Naistinki Oy	Mikkeli	100,00	100,00	8 345 621	25 237 353	258 775
Metsäsairila Oy	Mikkeli	100,00	100,00	9 178 544	4 609 682	373 644
Mikkelin Arkistotalo Oy	Mikkeli	56,00	56,00	2 718 771	11 378	149 228
Mikkelin Asumisoikeus Oy	Mikkeli	100,00	100,00	1 793 461	9 355 624	9
Mikkelin Matkailu Oy	Mikkeli	100,00	100,00	124 854	0	-7 971
Mikkelin opiskelija-asunnot Oy	Mikkeli	100,00	100,00	9 004	20 577 252	0
Mikkelin Ravirata Oy	Mikkeli	75,47	75,47	1 268 150	791 288	44 086
Mikalo Oy	Mikkeli	100,00	100,00	3 341 950	65 262 364	187 020
Mikkelin Jäähalli Oy	Mikkeli	74,88	89,10	2 636 981	6 750 273	-5 911
Etelä-Savon Koulutus Oy (konserni)	Mikkeli	62,50	62,50	4 195 221	2 810 477	-239 710
Kiinteistö Oy Jääkärintie 31	Mikkeli		100,00	8 660	7 740 094	18
Kiinteistö Oy Mikkelin Takojankatu	Mikkeli	58,63	58,63	291 409	9 699	-4 892
Mikkelin Oppilaitoskiinteistöt Oy	Mikkeli	100,00	100,00	7 258 815	20 606 357	2 754
Kiinteistö Oy Ristiinan Suopursu	Mikkeli	70,00	70,00	75 292	187 801	-467
Kiinteistö Oy Mikkelin Mannerheimintie 30	Mikkeli	100,00	100,00	469 269	281	5 294
Mikkelin Pesula Oy	Mikkeli	42,86	75,67	512 321	230 499	-1 492
Kiinteistö Oy Kyyhkylä	Mikkeli		100,00	399 112	2 512 374	54 903
BioSairila Oy	Mikkeli		100,00	5 347 967	7 346 379	-134 311
Tytär-yhtiöt yhteensä				85 046 874	308 484 110	4 893 364

Haukivuoren Vanhustentalosäätiö	jäsen			2 529	1 040 300	-336

Mikkelin Asumisoikeus Oy:n omassa pääomassa on kirjattuna asumisoikeusmaksuja 1 817 503,79 euroa, jotka yhtiö on velvollinen palauttamaan asukkaille heidän luopuessaan asumisoikeudestaan. Ilman asumisoikeusrahastoa konsernin osuus omasta pääomasta on -24 042,79 euroa.

Kuntayhtymäosuudet

Kotipaikka	Kaupungin omistusosuus %	Kuntakonsernin osuus			
		omasta pää-omasta	vieraasta pää-omasta	tilikauden tappiosta / voitosta	
Etelä-Savon sairaanhoitopiirin ky	Mikkeli	57,42	14 960 149	93 918 166	-2 312 602
Etelä-Savon maakuntaliitto	Mikkeli	33,02	299 020	213 291	36 491
Itä-Suomen päihdehuollon ky	Mäntyharju	10,81	165 716	5 214	-36 486
Etelä-Savon Kampuskiinteistöt kuntayhtymä	Mikkeli	72,30	13 878 212	21 634 135	240 603
Vaalijalan kuntayhtymä	Pieksämäki	12,37	1 696 470	3 456 875	489 396
Kuntayhtymät yhteensä			30 999 568	119 227 681	-1 582 598

Osakkuusyhteisöt

Kotikunta			Kuntakonsernin osuus		
	Kaupungin omistus-osuus %	Konsernin omistus- osuus %	omasta pää- omasta	vieraasta pääomasta	tilikauden tappiosta / voitosta

Yhteisyhteisöt

Mikkelin Mikaeli Oy	Mikkeli	33,3	33,3	78 971	17 462	5 571

Osakkuusyhtiöt

AsOy Mikkelin Lehmusrivi (6 as)	Mikkeli	40,5	40,5	79 422	846	270
AsOy Partinkartano	Mikkeli	29,8	29,8	88 837	37 610	6
KiintOy Kattilansillan kauppakeskus	Mikkeli	32,1	32,1	86 430	1 207	0
KiintOy M:lin mlk:n Kuuselan kulma	Mikkeli	41,2	41,2	322 239	16 689	12
KiintOy Mikkelin Musiikkiopistotalo	Mikkeli	21,2	21,2	351 652	7 777	-2 875
KiintOy Otavan Ketola	Mikkeli	47,3	47,3	100 376	325	-6 396
Kyyhkylän Asuntolat Oy	Mikkeli	49,2	49,2	9 988	18 651	13
KiintOy Torikioski	Mikkeli	17,7	44,3	497 500	1 219	-202
Kaakkois-Suomen Amk Oy	Kouvola	36,2	36,2	9 474 977	7 728 432	-589 040
Saimaa Stadiumi Oy	Mikkeli	35,3	35,3	2 600 300	3 308 970	-100 400
Sodan ja rauhan keskus Muisti Oy	Mikkeli	20,0	20,0	35 027	126 137	-64 973

Yhdistelemättömät osakkuusyhtiöt

Etelä-Savon Kaapelitelevisio Oy	Mikkeli	36,8	36,8	Ei toimintaa vuonna 2019		
K-S Energiavälitys Oy, Jyväskylä	Jyväskylä		20,0			
Suomen Voimatieto Oy, Imatra	Imatra		21,7			

Yhteensä				13 725 719	11 265 326	-758 013

Omistukset muissa yhteisöissä

	Kirjanpito-arvo 31.12.2019	Osakkeita, kpl	Omistus- osuus, %
AsOy Jääkärintie 29 (1 as)	48 774,50	10 014	15,4
AsOy Kvarretti (1 as)	353,19	21	0,2
AsOy Mikkeli (1 as)	67 275,17	27	5,4
AsOy Mikkelin Jalavapuisto (1 as)	71 743,75	762	3,8
AsOy Orijärven Kyläpuisto	293 497,00	427	20,7
AsOy Porrassalmenkatu 28 (1 as)	44 317,52	2 111	12,4
AsOy Porrassalmenkatu 43 (1 as)	16 634,69	300	2,2
AsOy Ristiinantie 17 (1 as)	807,30	480	0,6
Kiinteistö Oy Laaninkulma	209 613,59	379	27,6
Kiinteistö Oy Näsiäkara	252,28	15	10,0
Kiinteistö Oy Kankaalan Talonhoito Oy	33,64	2	6,7
Kiinteistö Oy Suomenniemen Kate	14 917,76		
Kiinteistö Oy Vaahteranlehti	278,11	3 680	18,4
Kuntarahoitus Oyj	526 083,03	222 675	
Mikkelin Keilahalli Oy	1,68	1	0,1
Pieksämäen Jäähalli Oy	1 681,88	100	
Saimaa Golf Oy	43 728,86	5	1,0
Saimaa Capital Oy	189 376,41	41 537	1,3
Suur-Savon Sähkö Oy	1 958 426,54	10 836	13,6
YH Suomi Oy			
Amplus	27 785,26	108 974	
Kuntien Tiera Oy	54 435,00	54 435	
Kunnan Taitoa Oy	64 192,00	49 492	
Suomen kalliotaideyhdistys	500,00		
Joukkoliikenteen lippu- ja maksujärjestelmä Oy	4 361,52		
Porrassalmen kehitys Oy	23 700,00	1 000	10,0
Koha-Suomi Oy	6 015,13		
Meidän IT ja talous Oy	191 667,11	5 324	8,7
Efetta Oy	21 296,35		
Mikkelin Toriparkki Oy	258 000,00	86	14,1
osuudet:			
Luottokunta	100,00	1	
Maakunta-arkisto	5 045,64		
Mikkelin Kauppahuone	168,20		
Mikkelin Puhelinosuuskunta	254 454,06	673	
Osuuskunta Metsäliitto	128 462,47		
Oikkolan vesiosuuskunta	2 561,19	3	
Sairilan vesiosuuskunta	13 051,40	3	
Hintikan vesiosuuskunta	672,75	8	
Vesiosuuskunta Hauki	268,00		
Löytö-Vitsiälä vesiosuuskunta	84,10	1	
Hermannin vesiosuuskunta	10 898,58	5	
Yhteensä	4 555 515,66		

Etelä-Savon Pääomarahasto, Indekon Oy, Luoteis-Venäjän Rahasto Oy ja Savon Teknia Oy ovat yhdistyneet Saimaa Capital Oy:ksi

Saamisten erittely

	2019		2018	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	2 481,13	241 165,49	42 430,00	208 086,69
Lainasaamiset	0,00	6 722 809,31	19 341,57	6 909 373,97
Siirtosaamiset	0,00	22 052,36	0,00	21 034,33
<i>Yhteensä</i>	<i>2 481,13</i>	<i>6 986 027,16</i>	<i>61 771,57</i>	<i>7 138 494,99</i>
Kuntayhtymiltä, joissa Mikkeli jäsenenä				
Myyntisaamiset	0,00	746 111,89	0,00	737 259,78
Lainasaamiset	0,00	1 487 887,72	0,00	2 581 150,67
Muut saamiset	0,00	0,00	0,00	205 398,40
Siirtosaamiset	0,00	4 307 550,85	0,00	4 290 118,91
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>6 541 550,46</i>	<i>0,00</i>	<i>7 813 927,76</i>
Osakkuus- ja muilta omistusyhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0,00	28 587,34	0,00	16 545,87
Lainasaamiset	1 020 529,50	0,00	1 048 392,50	0,00
Siirtosaamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	<i>1 020 529,50</i>	<i>28 587,34</i>	<i>1 048 392,50</i>	<i>16 545,87</i>
Saamisten erittely yhteensä	1 023 010,63	13 556 164,96	1 110 164,07	14 968 968,62

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Siirtosaamiset				
Tulojäämät				
Työttömyysvak.maksut-tilien saldot	1 157 013,03	1 079 893,31	1 157 013,03	1 079 893,31
Tapaturmavak.maksut-tilien saldot	684 304,01		684 304,01	519 087,82
Kelan korvaus työterveydenhuollosta	1 207 154,95	435 633,88	562 100,16	435 633,88
Pakolaisista aih.kustannusten korv.		151 821,38		151 821,38
Palkkatuet/Ely-keskus	74 738,33	172 322,41	74 738,33	172 322,41
Muut siirtosaamiset,projektit	1 046 665,67	907 097,07	333 140,90	307 282,03
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus	3 389 553,00		3 389 553,00	
Muut tulojäämät	12 383 128,81	9 444 724,51	5 566 570,27	4 703 357,89
<i>Siirtosaamiset yhteensä</i>	<i>19 942 557,80</i>	<i>12 191 492,56</i>	<i>11 767 419,70</i>	<i>7 369 398,72</i>

Konsernin vertailutieto vuodelta 2018 korjattu oikeaksi.

Oma pääoman erittely

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Peruspääoma 1.1.	160 935 630,56	160 935 630,56	160 935 630,56	160 935 630,56
Lisäykset				
Vähennykset				
Peruspääoma 31.12.	160 935 630,56	160 935 630,56	160 935 630,56	160 935 630,56
Osuus kuntayhtymien opo:n lisäyksestä 31.12.				
Arvonkorotusrahasto 1.1.	59 893 729,55	60 031 049,46	53 566 645,07	53 703 964,98
Lisäykset				
Vähennykset	399 122,22	137 319,91	399 122,22	137 319,91
Arvonkorotusrahasto 31.12.	59 494 607,33	59 893 729,55	53 167 522,85	53 566 645,07
Muu rahastot/oma pääoma 1.1.	5 810 882,79	5 865 966,79		
Lisäykset		0,00		
Vähennykset	1 909 064,28	55 084,00		
Muut rahastot/oma pääoma 31.12.	3 901 818,51	5 810 882,79		
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	46 595 345,64	59 973 711,91	-8 453 248,11	4 876 298,77
Muut muutokset	-11 582 191,45	-702 954,74	-15 648 033,00	
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	35 013 154,19	59 270 757,17	-24 101 281,11	4 876 298,77
Tilikauden yli-/alijäämä	-14 624 524,78	-12 675 411,53	-18 083 034,07	-13 329 546,88
Oma pääoma yhteensä	244 720 685,81	273 235 588,54	171 918 838,23	206 049 027,52

Konsernin vertailutieto 2018 korjattu

Pitkäaikaiset velat**Velat, jotka erääntyvät 1.1.2025 tai sen jälkeen**

	2019	2018
Joukkovelkakirjalainat		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	70 790 369,00	68 626 881,00
Lainat julkisyhteisöiltä	1 828 459,68	2 034 336,69
Liittymismaksut	4 014 714,77	3 816 454,77
<i>Pitkäaikaiset velat yhteensä</i>	<i>76 633 543,45</i>	<i>74 477 672,46</i>

Liitetieto 29

Pakolliset varaukset

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Pakolliset varaukset				
Eläkevaraus	19 969,52	19 939,56	19 969,52	19 939,56
Ympäristövastuiden varaukset	1 731 857,36	2 076 639,22	1 731 857,36	2 076 639,22
Osuus kuntayhtymän alijäämästä			2 186 050,00	0,00
Muut pakolliset varaukset	5 139 269,07	5 762 449,43	4 425 244,05	5 027 484,05
Etelä-Savon sairaanhoitopiiri ky:n potilasvakuutusvastuu	3 542 353,49	3 046 573,14		
<i>Pakolliset varaukset yhteensä</i>	<i>10 433 449,44</i>	<i>10 905 601,35</i>	<i>8 363 120,93</i>	<i>7 124 062,83</i>

Ympäristövastuiden varauksiin on siirretty vertailutieto v. 2018 kaatopaikkojen sekä muiden alueiden jälkihoidosta

Liitetieto 30

Vieras pääoma

	2019		2018	
	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat	0,00	1 565 358,62	0,00	1 914 158,69
Velat kuntayhtymille, joissa Mikkeli on jäsenenä				
Ostovelat	0,00	8 833 557,74	0,00	8 234 421,49
Muut velat	0,00	74 689,34	0,00	
Velat osakkuus- ja muille omistusyhteisöille				
Ostovelat	0,00	137 930,76	0,00	38 316,94
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>10 611 536,46</i>	<i>0,00</i>	<i>10 186 897,12</i>

Liitetieto 31

Sekkitililimiitti	2019	2018
Luotollisen sekkitilin limiitti 31.12.2019	25 000 000,00	25 000 000,00
-siitä käyttämättä oleva määrä	21 065 511,91	20 018 313,51

Liitetieto 32

Muiden velkojen erittely

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Muut velat				
Liittymismaksut	11 086 716,82	11 187 293,52	4 014 714,77	3 816 454,77
Ennakonpidätysvelka	1 460 418,78	1 474 782,88	1 460 418,78	1 474 782,88
Sosiaaliturvamaksuvelka	123 641,85	56 676,52	123 641,85	56 676,52
Vael-eläkevakuutusmaksut		196 891,13		196 891,13
Kuntien lopullinen maksuosuus		343 371,30		343 371,30
Alv-velka tilitettävä	417 014,69		417 014,69	
Muut velat	11 793 964,01	8 627 852,79	129 499,25	49 362,53
<i>Muut velat yhteensä</i>	<i>24 881 756,15</i>	<i>21 886 868,14</i>	<i>6 145 289,34</i>	<i>5 937 539,13</i>

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Siirtovelat				
Menojäämät				
Palkkojen ja henkilöstösivukulujen jaksotukset	28 707 656,30	12 791 933,17	10 025 571,49	9 452 053,42
Korkojaksotukset	1 305 282,75	550 053,70	785 129,16	592 459,76
Alueellisen apuvälineyksikön tasaus			510 915,28	489 658,33
E-S sos. -ja terv.palv. Ky:n Kalliohoidon tasaus 2019			115 594,90	0,00
E-S sos. -ja terv.palv. KY:n lopullinen maksuosuus		5 016 669,09	13 931 861,00	11 292 091,53
Lomituspalvelukorvaus/palautus 2019	104 161,35		104 161,35	0,00
Ta:n työttömyysvakuutusvelka*)	1 017 466,84		1 017 466,84	800 211,06
Työnantajan JuEL(KuEL-maksut)*)	1 272 913,87		1 272 913,87	1 380 879,77
Verotilitys marraskuulta 2019		3 058 377,62		3 058 377,62
Valtionosuuden takaisinperintä 2013-2017	3 912 008,00		3 912 008,00	
Muut siirtovelat	29 944 617,63	19 958 422,44	1 015 309,24	201 614,97
<i>Siirtovelat yhteensä</i>	<i>66 264 106,74</i>	<i>41 375 456,02</i>	<i>32 690 931,13</i>	<i>27 267 346,46</i>
Siirtovelat yhteensä	66 264 106,74	41 375 456,02	32 690 931,13	27 267 346,46

*) 2018 luvut on siirretty liitetiedosta 32 muiden velkojen erittely liitetietoon 33 tiliryhmittelyn mukaisesti

Vertailutieto vuodelta 2018 korjattu oikeaksi.

Vuokravastuut

Vuokravastuut	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Toimitilojen vuokravastuut	31 385 804,98	9 460 858,70	11 292 875,54	9 460 858,70
Koneiden ja laitteiden vuokravastuut (leasing)	2 788 617,33	366 516,49	1 640 980,08	366 516,49
Maa-alueiden vuokravastuut	10 688 269,23	100 597,69	250 261,83	100 597,69
Muut vuokravastuut		2 618 745,28		
Vuokravastuut yhteensä	44 862 691,54	12 546 718,16	13 184 117,45	9 927 972,88
- seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	7 430 666,95	4 612 234,09	3 879 965,82	3 452 827,99
- PPP-hankkeet (public-private partnerships)				
- sopimuksiin sisältyvät lunastusvelvoitteet				
- kuntakonsernin sisäiset vuokravastuut	17 100 574,07	4 540 409,02	8 156 718,77	4 540 409,02
Leasingvuokrasopimuksiin ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuita				
Vertailutiedot ovat muuttuneet vuokravastuiden esitystavan muuttumisen vuoksi.				

Vastuositoumukset

	Kunta	
	2019	2018
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta		
<i>Alkuperäinen pääoma</i>	185 724 677,52	171 450 940,52
<i>Jäljellä pääomasta</i>	111 324 409,03	105 038 958,62
Konsernin osakkuusyhtiöiden velasta		
<i>Alkuperäinen pääoma</i>	1 399 293,28	1 399 293,28
<i>Jäljellä pääomasta</i>	1 399 293,28	1 399 293,28
Konsernin ulkopuolisten velasta		
<i>Alkuperäinen pääoma</i>	11 551 048,92	14 167 228,92
<i>Jäljellä pääomasta</i>	3 597 358,50	4 036 985,15
Takaukset yhteensä		
<i>Alkuperäinen pääoma</i>	198 675 019,72	187 017 462,72
<i>Jäljellä pääomasta</i>	116 321 060,81	110 475 237,05

Huomautukset:

Mikkelin kaupunki on antanut Metsäsairila Oy:lle takauksen, jota vastaan ei ole nostettu lainaa (maa-aineslain mukainen takaus, Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus).

Vastuu kuntien takauskeskuksen takausvastuista

	2019	2018
Osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	324 000 214,00	309 772 066,00
Osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.		
Mahd. vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	213 170,00	199 014,26

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Sopimuksiin sisältyvät palautusvastuut				
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus	3 550 701,13	3 310 987,01		
Vuokravastuut, vastuut voimassa	159 286,40	77 110,94		
<i>Sopimusvastuut yhteensä</i>	<i>3 709 987,53</i>	<i>3 388 097,95</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>
Osuus kuntayhtymän alijäämästä				
Arvonlisäveron palautusvastuu	14 063 544,69	13 789 153,85	7 304 412,79	7 526 532,72

Koronvaihtosopimukset

Järjestelyn tarkoitus	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
<i>Kaupunki</i> Koronvaihtosopimuksella 923251/1149081 suojataan koko lainasalkkua. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimus erääntyy 1.3.2019. Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä Käypä arvo			0,00 0,00	5 000 000,00 -42 692,00
Koronvaihtosopimuksella 923251/1804047 suojataan koko lainasalkkua. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimus erääntyy 1.3.2019. Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä Käypä arvo			0,00 0,00	5 000 000,00 -42 692,00
Koronvaihtosopimuksella 995682/1250519 suojataan koko lainasalkkua. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimus erääntyy 31.12.2020. Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä Käypä arvo			15 000 000,00 -589 893,00	15 000 000,00 -1 137 964,00
Koronvaihtosopimuksella 995682/1555483 suojataan koko lainasalkkua. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimus erääntyy 31.12.2020. Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä Käypä arvo			15 000 000,00 -589 893,00	15 000 000,00 -1 137 964,00
Lisähyötyswapilla 1075684/1364062 suojataan koko lainasalkkua. Sopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimus erääntyy 3.2.2022. Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä Käypä arvo			20 000 000,00 -2 109 219,00	20 000 000,00 -2 671 295,00
Koronvaihtosopimuksella 73376 suojataan koko lainasalkkua. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimus erääntyy 21.9.2021. Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä Käypä arvo			14 000 000,00 -784 278,69	14 000 000,00 -1 096 312,62
Digitehostettu koronvaihtosopimus RISTIINA1 on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksunäivät vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 12.4.2021. Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä Käypä arvo			693 333,39 -31 976,77	800 000,05 -55 113,62
Koronvaihtosopimus KSWAP012/15/19196 Tulevaisuudessa voimaan tuleva koronvaihtosopimus suojaa koko lainasalkkua. Koronvaihtosopimuksella muutetaan vaihtuva korko kiinteäksi ajalle 2020-2040, mikä edellyttää, että kunnalla on nostettuna vastaavan suuruinen lainamäärä. Sopimus alkaa 31.12.2020 ja erääntyy 31.12.2040. Lainapääomaa vastaava nimellisarvo Käypä arvo			30 000 000,00 -6 083 028,87	30 000 000,00 -2 163 024,81
Koronvaihtosopimus 31826/15371 Tulevaisuudessa voimaan tuleva koronvaihtosopimus suojaa koko lainasalkkua. Koronvaihtosopimuksella muutetaan vaihtuva korko kiinteäksi ajalle 2021-2041, mikä edellyttää, että kunnalla on nostettuna vastaavan suuruinen lainamäärä. Sopimus alkaa 27.9.2021 ja erääntyy 27.9.2041. Lainapääomaa vastaava nimellisarvo Käypä arvo			20 000 000,00 -7 915 496,22	20 000 000,00 -4 080 350,56
Koronvaihtosopimus 31718 on tehty yksittäisen lainan korkoja koskevien kassavirtojen muuttamiseksi 3 kk euribor:sta 6 kk euriboriin. Sopimus erääntyy 20.12.2020. Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo Käypä arvo			1 400 000,00 612,34	2 800 000,00 1 561,64
Koronvaihtosopimus 31738 on tehty yksittäisen lainan korkoja koskevien kassavirtojen muuttamiseksi 3 kk euribor:sta 6 kk euriboriin. Sopimus erääntyy 18.4.2031. Lainapääomaa vastaava nimellisarvo Käypä arvo			8 625 000,00 -5 889,96	9 375 000,00 4 716,82
Koronvaihtosopimus 31800 on tehty yksittäisen lainan korkoja koskevien kassavirtojen muuttamiseksi 3 kk euribor:sta 6 kk euriboriin. Sopimus erääntyy 11.10.2021. Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo Käypä arvo			2 800 000,00 1 703,56	4 200 000,00 2 522,60
Koronvaihtosopimus 31830 on tehty yksittäisen lainan korkoja koskevien kassavirtojen muuttamiseksi 3 kk euribor:sta 6 kk euriboriin. Sopimus erääntyy 21.12.2024. Lainapääomaa vastaava nimellisarvo Käypä arvo			4 000 000,00 2 488,71	6 000 000,00 4 173,05

Järjestelyn tarkoitus	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Koronvaihtosopimus 32018 on tehty yksittäisen lainan korkoja koskevien kassavirtojen muuttamiseksi 3 kk euribor:sta 6 kk euriboriin. Sopimus erääntyy 20.12.2022. Lainapääomaa vastaava nimellisarvo Käypä arvo			6 900 000,00 5 984,01	9 200 000,00 9 487,42
Tytäryhteisöt Johdannaissopimus on tehty yksittäisen lainan tietyn korkotason suojaamiseksi. Suojauksen kassavirrat maksetaan kaksi kertaa vuodessa. Suojattu pääoma vastaa lainapääomaa. Suojausta ei ole, mikäli korko nousee yli sovitun korkoprosentin. Sopimus päättyy 7.3.2019. Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo Käypä arvo		10 466 670,00 4 139,00		
Koronvaihtosopimuksella 726373;IRS13798/6019507 varmistetaan yksittäisen lainan kiinteä korko. Suojauksen kassavirrat maksetaan kaksi kertaa vuodessa. Suojattu pääoma vastaa lainapääomaa. Sopimus erääntyy 19.7.2021. Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo Käypä arvo	900 000,00 -37 597,21	1 350 000,00 -75 728,95		
Tehostetulla koronvaihtosopimuksella ETSAVENER1 varmistetaan yksittäisen lainan tietty korkotaso. Mikäli korko nousee ylisopimuksen mukaisen korkotason, myös suojauksen mukainen korkotaso nousee. Suojattu pääoma vastaa lainapääomaa. Suojauksen kassavirrat maksetaan neljä kertaa vuodessa. Sopimus päättyy 27.8.2024. Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo Käypä arvo	2 500 000,00 -73 400,64	3 000 000,00 -79 731,90		
Koronvaihtosopimuksella 1823688/2902576 varmistetaan yksittäisen lainan kiinteä korko. Suojauksen kassavirrat maksetaan kaksi kertaa vuodessa. Suojattu pääoma vastaa lainapääomaa. Sopimus päättyy 2.7.2026. Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo Käypä arvo	5 600 002,00 -234 668,00	6 066 668,00 -124 112,00		
Koronvaihtosopimus 1197121/1581082 on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Yhtiö saa 6 kk:n euribor korkoa ja maksaa kiinteää korkoa. Sopimus erääntyy 5.5.2023. Bullet-lainan pääomaa vastaava nimellisarvo Käypä arvo	1 052 690,00 -75 247,00	1 144 230,00 -85 230,00		
Koronvaihtosopimus 1524661/2088483 on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Laina ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Yhtiö saa 6 kk:n euribor korkoa ja maksaa kiinteää korkoa. Sopimus erääntyy 26.5.2025. Bullet-lainan pääomaa vastaava nimellisarvo Käypä arvo	400 710,00 -21 253,00	473 570,00 -14 771,00		
Koronvaihtosopimus 1769559/2770516 on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Laina ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Yhtiö saa 6 kk:n euribor korkoa ja maksaa kiinteää korkoa. Sopimus on voimassa 22.2.2027 saakka. Lainan pääoma tilinpäätöshetkellä Sopimuksen käypäarvo tilinpäätöshetkellä	1 662 500,00 -101 302,00	1 757 500,00 -70 203,00		
Koronvaihtosopimuksella 1505781-2059523 suojataan koko lainasalkkua. Yhtiö saa 1 kk:n euribor korkoa ja maksaa kiinteää korkoa. Sopimus erääntyy 20.5.2030. Laina pääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä Käypä arvo	6 250 000,00 -2 093 657,00	6 250 000,00 -1 757 667,00		
Koronvaihtosopimus 929206/1157500 on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuva korko (euribor 1 kk) kiinteäksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä ja koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 22.5.2020. Lainapääomaa vastaava nimellisarvo Käypä arvo	2 027 192,00 -29 646,00	1 901 053,00 -99 440,00		
Koronvaihtosopimuksella 1393988/1895150 suojataan koko lainasalkkua. Yhtiö saa 6 kk:n euribor korkoa ja maksaa kiinteää korkoa. Sopimus erääntyy 20.8.2019. Bullet-lainan pääomaa vastaava nimellisarvo Käypä arvo		4 000 000,00 -33 213,00		
Koronvaihtosopimus 961201/1202286 on tehty yksittäisen lainan korkoja koskevien kassavirtojen muuttamiseksi 1 kk euribor:sta 6 kk euriboriin. Sopimus erääntyy 26.11.2020. Bullet-lainan pääomaa vastaava nimellisarvo Käypä arvo	130 000,00 24,00	260 000,00 58,00		

Järjestelyn tarkoitus	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Koronvaihtosopimus 1817460/2886857 Tulevaisuudessa voimaan tuleva koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella muutetaan vaihtuva korko kiinteäksi ajalle 2018-2023. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus alkaa 27.12.2018 ja erääntyy 27.12.2023.				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo	3 000 000,00	3 000 000,00		
Käypä arvo	-99 361,00	-77 625,00		
Koronvaihtosopimuksella 10209709 varmistetaan yksittäisen lainan tietty korkotasoa. Suojattu pääoma vastaa lainapääomaa. Suojauksen kassavirrat maksetaan neljännesvuosittain. Sopimuksen tekopäivä 23.9.2019, alkamispäivä 7.3.2020 ja päättymispäivä 7.3.2025				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	8 896 671,00			
Käypä arvo	-140 814,42			
Floor-sopimus 10209789 nollakorkolattialla varmistetaan yksittäisen lainan osalta, että kiinteän koron ja marginaalin lisäksi ei tule muita korkoja maksettavaksi. Suojattu pääoma vastaa lainapääomaa. Suojauksen kassavirrat maksetaan neljännesvuosittain. Sopimuksen tekopäivä 23.9.2019, alkamispäivä 7.3.2020 ja päättymispäivä 7.3.2025				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	8 896 671,00			
Käypä arvo	59 443,86			
Koronvaihtosopimuksella 1894342/3084569 varmistetaan yksittäisen lainan tietty korkotasoa. Suojattu pääoma vastaa 50 % lainapääomasta. Suojauksen kassavirrat maksetaan kaksi kertaa vuodessa. Sopimuksen päättymispäivä on 28.6.2028				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	1 500 000,00			
Käypä arvo	-65 399,00			

Korkojohdannaiset sisältävät yksittäisiin lainoihin kohdistettavissa olevia sekä koko lainasalkkuun kohdistuvia (ns. tasesuojaus) koronvaihtosopimuksia. Koronvaihtosopimukset on tehty korkomenojen suojaamistarkoituksessa, joten ne on käsitelty taseen ulkopuolisina vastuina. Johdannaisilla on toteutettu myös tulevan lainasalkun suojausta. Näissä suojaustoimenpiteissä on ollut lähtökohtana se, että lainojen uudelleenrahoitustarpeen ja arvioitujen pitkän aikavälin investointitarpeiden johdosta kaupungin lainasalkun koko tulee pysymään suojausiin nähden talousarviossa määritellyllä suojaustasolla myös tulevaisuudessa.

Voimassa olevista koronvaihtosopimuksista pisimmät ovat voimassa vuoteen 2022 asti. Tulevaisuudessa voimaan tulevat koronvaihtosopimukset ovat voimassa vuoteen 2041 asti.

Hyödykejohtannaiset

Järjestelyn tarkoitus	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Sähkösuojaukset Kaupungin Energia -konsernin emoyhtiö käy sähkön myynnin ja oston suojaamiseksi kauppaa sähköjohtannaisilla konsernissa hyväksytyyn riskopolitiikan mukaisesti. Suojaustarkoituksessa tehtyjen sopimusten ehdot ja kesto aika vastaavat suojattavan riskin (sähkön myyntihinta Spot -markkinoilla) ehtoja. Sähkönmyyntisuojaukset esitetään taseen ulkopuolisena eränä, koska niiden tasearvolla ei ole yhtiön kannalta merkitystä ennen kuin suojaukset realisoituvat tuloslaskelmassa. Vuodenvaihteen tasearvo on ainoastaan sen hetkinen suojauksen markkinahinta, joka ei kerro mitään siitä, minkä arvoinen suojaus on realisoituessaan.				
Myynnin suojaukset				
Ostohetken arvo	558,00	821,00		
Arvo 30.12.2019	1 257,00	1 232,00		
Tuotannon suojaukset				
Ostohetken arvo	3 476 704,00	6 693 465,00		
Arvo 30.12.2019	3 499 586,00	9 256 778,00		

Päästöoikeudet 2019	tCO2	€
Käytettävissä olevien päästöoikeuksien määrä 1.1.	144 074	
Myönnetty vuodelle 2019	34 687	
Käytetty vuonna 2019	65 432	
Käytettävissä olevien päästöoikeuksien määrä 31.12.	113 329	2 833 225,00

Päästöoikeudet 2018	tCO2	€
Käytettävissä olevien päästöoikeuksien määrä 1.1.	172 700	
Myönnetty vuodelle 2018	42 387	
Käytetty vuonna 2018	71 013	
Käytettävissä olevien päästöoikeuksien määrä 31.12.	144 074	3 600 409,26

Liitetieto 42

Henkilöstön lukumäärä 31.12.

	2019	2018
Kaupunginhallitus	336	346
Ympäristölautakunta	24	28
Kasvatus- ja opetuslautakunta	1131	1166
Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta	131	139
Kaupunkiympäristölautakunta	165	167
Etelä-Savon pelastuslaitos	193	198
Mikkelin Vesiliikelaitos	31	34
Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia	79	78
	2 090	2 156
Vakituiset	1776	1769
Määräaikaiset	277	334
Työllistetyt	37	53
	2090	2156

Liitetieto 43

Henkilöstökulut

	2019	2018
Henkilöstökulut		
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	78 044 079,69	76 471 796,15
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	19 334 268,75	19 548 586,10
Muut henkilösivukulut	2 313 236,51	2 758 129,00
Henkilöstökorvaukset ja muut korjaukset	1 146 154,43	1 177 340,26
Yhteensä tuloslaskelman mukaan	98 545 430,52	97 601 170,99
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	614 020,47	471 325,64
<i>Henkilöstökulut yhteensä</i>	<i>97 931 410,05</i>	<i>97 129 845,35</i>

Liitetieto 44

Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut		
	2019	2018
Keskusta Mikkelin kunnallisjärjestö	17 126,86	13 094,77
Keskustan Etelä-Savon piiri	51,50	0,00
Mikkelin seudun Vihreät ry	7 201,95	6 537,50
Perussuomalaiset, Mikkelin piiri	1 506,86	1 268,79
SDP Mlin kunnallisjärjestö	13 897,01	17 176,60
Mikkelin Kristillisdemokraatit	1 184,53	1 586,28
SDP kaakkois-suomen sosiaalidemokraatit	514,00	19,00
Kokoomus Mikkelin kunnallisjärjestö	11 447,53	11 204,79
Kokoomus	76,00	117,57
Mikkelin seudun vasemmisto	135,00	0,00
Ristiinan Työväenyhdisys	27,00	0,00
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	53 168,24	51 005,30

Tilintarkastajien palkkiot		
	2019	2018
KPMG Julkistarkastus OY		
Tilintarkastuspalkkiot	20 250,00	28 250,00
Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät	14 600,00	11 203,00
Muut palkkiot	600,00	2 049,00
Palkkiot yhteensä:	35 450,00	41 502,00

Tilintarkastajien palkkiot		
	2019	2018
KPMG OY AB		
Konsultointityö	8 500,00	0,00
Sisäinen tarkastus	23 675,00	0,00
Palkkiot yhteensä:	32 175,00	0,00

Kunnan ja intressitahon väliset toimet

Mikkelin kaupungin johtaville viranhaltijoille ja luottamushenkilöille toteutetun kyselyn kautta saatujen tietojen mukaan heillä ei ole intressitahotapahtumia kaupungin kanssa.

Kaupunginjohtajan kanssa on 22.6.2015 solmittu kuntalain mukainen johtajasopimus, jota on viimeksi täydennetty kaupunginvaltuuston päätöksellä 12.2.2018 § 18. Johtajasopimuksessa on sovittu 12 kuukauden palkkaa vastaavasta erokorvauksesta, mikäli virkasuhde aiotaan työnantajan toimesta irtisanoa kuntalain 43 §:n perusteella.

Mikkelin Asumisoikeus Oy:n kanssa on toteutettu 29.4.2019 päivätyllä kauppakirjalla kaupunginhallituksen päätöksen 26.3.2018 § 129 mukainen tonttikauppa. Kauppahinta on ollut 358 750 euroa, kun tontin käyväksi hinnaksi on määriteltä 522 750 euroa. Markkinoilla määräytyvää käypää hintaa alemman kauppahinnan perusteena on sosiaalinen asuntotuotanto (asumisoikeusasuminen). Kauppakirjaan on kirjattu ehto, jonka mukaan rakennuttaja on velvollinen maksamaan Mikkelin kaupungille käyvän hinnan ja maksetun hinnan välisen erotuksen, mikäli tontille rakennetaan muuta kuin valtion tukemaa sosiaalista asuntotuotantoa.

Muutoin konsernin lähipiirin/intressipiirin kanssa ei ole ollut tavanomaisesta poikkeavia liiketoimia.

Mikkelin kaupungilla on käytössä konsernitilipalvelu. Kaupunginhallitus on vahvistanut konsernisopimukseen liitetyt tililuotot viimeksi 18.11.2019 § 436.

5

Eriytetyt tilinpäätökset

5.1 Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia

Kunnallisena liikelaitoksena toimiva Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia tarjoaa internaatti- ja verkko-oppimispalveluita vapaan sivistystyön ja yleissivistävän koulutuksen toimijoille alueellisesti, valtakunnallisesti ja globaalisti. Liikelaitoksen tarkoituksena on tarjota koulutuspalveluita, joiden järjestäminen edellyttää yli kuntarajojen ulottuvaa toimintaa

Palvelusuunnitelman toteutuminen

Liikelaitos Otavia on edelleen vahvistanut asemaansa yleissivistävän verkko-oppimisen valtakunnallisena palvelun tuottajana ja kehittäjänä. Vahvistuminen on näkynyt edelleen verkko-opiskelijoiden määrän kasvuna. Aikuisten perusopetus ja oppivelvollisten perusopetuksen toteuttamisessa on edetty yli kahdenkymmenen eri kunnan kanssa tehtyihin sopimuksiin. Verkossa perusopetusta opiskelevien opiskelijoiden kokonaislukumäärä on vielä vähäinen, mutta kuntasopimusten myötä kasvamassa.

Kaupungin strategian tukeminen nuorten hyvinvoinnin ja osallisuuden parantamisessa erityisesti koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten aseman osalta on kohdistunut maahanmuuttajanuoriin ja turvapaikanhakijoihin. Em. kohderyhmissä lähiopetuksena järjestettävään aikuisten perusopetukseen osallistuneiden määrä on hieman kasvanut viime vuodesta huolimatta maahan tulleiden maahanmuuttajien määrän vähenemisestä.

Elinkeinojen hyvinvoinnin näkökulmasta on edistetty maahanmuuttajien työllistymistä KATE-hankkeen (Kansainväliset tulijat Etelä-Savon työelämä- ja yrittäjyyspolulle) avulla.

Alueellisesti ja valtakunnallisesti on kehitetty pilotoivia internet- ja internaattipalveluja oppilaitosten käyttöön hankkeiden avulla. Yhteistyötä verkko-oppimisen kehittämisessä on laajennettu myös ammatillisten oppilaitosten suuntaan. Verkko-oppimisen vaikuttavuutta ja oppimista uudistavien mallien kehittämistä on viety eteenpäin hanketoiminnan avulla, <https://otavia.fi/hankkeet/>.

Sitova tavoite	Mittari	Toteutuma 31.12.2019
Liikelyijäämä	10.000	234.915,22
Vakituisen henkilöstön määrä enintään	70	61

Talouden toteutuminen ja olennaiset poikkeamat

Talous toteutui odotettua paremmin. Edelliseen vuoteen vaikuttanut OKM:n turvaamispäätöksen vuoksi talousarviovuoden aikana haettiin säästöjä käyttötalousmenojen osalta. Opiskelijamäärien odotettua parempi kasvu myös lisäsi tuloja odotettua paremmaksi.

Liikelaitos Otavian taloutta ohjattiin vuoden 2019 aikana siten, että menoja pyrittiin toteuttamaan mahdollisimman maltillisesti. Resursseja suunnattiin opetukseen ja ohjaukseen tulojen kasvattamiseksi kasvaneiden opiskelijamäärien myötä. Lukiokoulutuksen opiskelijamäärä ylittyi talousarviosta 33 opiskelijalla. Perusopetuksen osalta kurssisuoritukset toteutuivat suunnitellun mukaan. Vapaan sivistystyön opiskelijaviikkojen budjetoitu tavoite, 1390 opiskeluvuokkoa, saavutettiin ja ylitettiin jonkin verran toteuman ollessa 1770 opintoviikkoa. Ylitys ei lisää suoraan valtionosuuksia, koska mahdollinen vaikutus muodostuu pidemmällä aikavälillä valtionosuuslaskentatavan vuoksi. Budjetoitua parempi opintoviikkomäärä lisäsi kurssimaksutuottoja.

Liikelaitos Otavian tulot v.2019 olivat yhteensä 6.003.742,59 euroa, joista 4.828.400,71 euroa tuli lukiokoulutuksen ja perusopetuksen sekä vapaan sivistystyön valtionosuuksista. Opetuspalvelutuotot olivat 387.873,72 euroa. Myyntitulojen osuus kokonaistuloista oli noin 9 % ja hankkeiden osuus tuloista oli noin 9 %.

Materiaali- ja palveluostoissa alitusta budjetoituun saatiin n. 17 % eli n. 173.624 euroa. Henkilöstökulut ylittyivät n. 291.461 eurolla, johtuen mm. opiskelijamäärän voimakkaasta kasvusta. Muut toimintakulut ylittyivät budjetoidusta n. 70.000 eurolla.

Vuoden 2019 lopussa ulkopuolista rahoitusta saavia hankkeita oli Liikelaitos Otavialla käynnissä 21. Käynnissä olevien hankkeiden kokonaisbudjetti, jakaantuen useammalle vuodelle, on yhteensä noin 1.733.881 euroa. Vuodelle 2019 tulo-rahoitusta hankkeista saatiin 538.030,53 euroa, joka vastaa hyvin budjetoitua. Ennakkotuloina saatua hankerahaa

siirrettiin vuodelle 2020 n. 295.580 euroa.

Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian investointeihin oli vuodelle 2019 budjetoitu 15.000 euroa, joka oli varattu ruokalan terassin korjaukseen. Investointeihin varattua rahaa ei käytetty vuonna 2019, vaan se siirtyy vuodelle 2020.

Esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Tilikauden tulos on 235.483,49 euroa ylijäämäinen. Liikelaitos Otavian johtokunta esittää, että ylijäämä 235.483,49 euroa siirretään tilikauden yli-/alijäämättilille.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian toimintaa valvoo ja ohjaa liikelaitoksen johtokunta. Johtokunta vastaa liikelaitoksen hallinnon ja toiminnan sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä. Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian johtaja-rehtori johtaa ja kehittää liikelaitoksen toimintaa voimassa olevien lakien, ohjeiden ja sääntöjen mukaisesti. Operatiivisesti riskejä ennakoidaan mm. oppilaitosanalyysin avulla, jolla seurataan mm. liikelaitoksen menneisyyttä, nykytilaa ja tulevaisuutta kuvaavia taloudellisia indikaattoreita sekä opiskelijamäärien kehittymistä. Oppilaitosanalyysi ennustaa trendiä toiminnan talouden ja volyymin kehittymisen osalta. Sisäiseen käyttöön on laadittu riskianalyysiasiakirja, jossa on kuvattu erilaisia toimintaan kohdistuvia riskejä sekä ennakoivia toimenpiteitä riskien vähentämiseksi. Matalalla organisaatorakenteella pyritään osaltaan mahdollisimman joustavaan ja nopeaan reagointiin mahdollisten riskien ennakoinnissa ja toteutuessa.

Mikkelin kaupungin lukiokoulutuksen järjestämislupaan, koskien Otavan Opiston sisäoppilaitosmuotoista lukiokoulutusta, liittyen Opetus- ja kulttuuriministeriö antoi 18.12.2019 Mikkelin kaupunkia koskevan päätöksen perusteettoman edun palauttamisesta. Päätös koski Otavan Opiston nettilukion opiskelijamäärien perusteella maksettujen valtionosuuksien palauttamista vuosilta 2013–2017.

Vuonna 2006 perustettiin Otavan Opiston liikelaitos ja silloisesta Otavan Opistosta tuli osa Mikkelin kaupunkiorganisaatiota. Yksityisten oppilaitosten osalta lukiokoulutuksen opiskelijamääriä rajoitetaan tyyppillisesti koulutuksen järjestämisluvuissa. Tämä opiskelijamäärää koskeva rajausta periytyi myös Mikkelin kaupungin lukiokoulutuksen järjestämislupaan 2.10.2008, dnro 145/530/2008, joka oli voimassa 1.10.2018 saakka. Opiskelijamäärän rajausta tulkittiin Mikkelin kaupungissa sen sanamuodon mukaisesti siten, että rajausta koskee nimenomaan sisäoppilaitosmuotoisena järjestettävää lukiokoulutusta. Tulkinta on perusteltu myös sen kannalta, että luvassa ei ole asetettu muun lukiokoulutuksen osalta rajoituksia opiskelijamääriin – juridisesti liikelaitos on osa kaupunkia, ei erillinen oikeushenkilö. Koulutuksen järjestäjällä on ollut päätäntävalta sen osalta, missä oppilaitoksissa se tarjoamansa koulutuksen järjestää. Opetus- ja kulttuuriministeriö on kuitenkin perusteettoman edun palauttamista koskevassa päätöksessään katsonut, että Otavan Opistossa on voitu järjestää nettilukiokoulutusta, mutta opiskelijamäärää koskeva rajausta on koskenut myös nettilukion opiskelijoita huolimatta siitä, että Nettilukiokoulutus ei ole sisäoppilaitosmuotoisena järjestettyä koulutusta. Päätöksestä valitetaan 2020 puolella.

Tunnusluvut

	TP 2018	TA 2019	TP 2019	Toteutuma %
Lukion opiskelijamäärä	927	915	948	103,6
Peruskoulun opiskelijamäärä	205	200	227	113,5
Vapaan sivistystyön opiskelijaviikot	1 788	1 390	1 770	127,3

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 2019
Syrjäytymisen ehkäisy	Aikuisten perusopetuksen järjestäminen maahanmuuttajille sisältäen luku- ja kirjoitustaitovaiheen koulutuksen järjestämisen. Vastuu liikelaitoksen Seutukampus-tiimi.	Tavoite: Koulutukseen osallistuvien määrän vakiinnuttaminen nykyiselle tasolle. Mittari: Opiskelijamäärät. Laadullinen mittari: Hyväksytysti koulutuksen suorittaneet.	Opiskelijamäärä on kasvanut. Samoin koulutuksen hyväksytysti suorittaneiden määrä.

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 2019
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	Vapaan sivistystyön toimintana kurseja, jota kohdistuvat osallistujilta lähtevään tarpeeseen. Vastuu: liikelaitoksen Vapaa-tiimi.	Tavoite: Uudenlaisten kansalaislähtöisten kurssien järjestäminen. Mittari: kurssien määrä. Laadullinen mittari: kurssipalaute.	Toteutunut, esim. luontokuvauksen ammatilliset perusteet ainoana Suomessa, lääketieteen valmentava kurssi, romanasujen ompelukurssi, SOME-manageri-koulutukset. Kurssipalaute kerätty kurseilta.

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Elinvoimaisuus			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 2019
Matkailun edistäminen	Vapaan sivistystyön palveluna koulutusmatkailutoimintaan liittyvien tuotteiden suunnittelu yhdessä viiden muun vapaan sivistystyön oppilaitoksen kanssa tavoitteena käynnistää koulutusmatkailuun liittyvä toiminta 2019. Vastuu: Liikelaitoksen hallinto ja vapaa-tiimi.	Tavoite: Vuoden 2019 aikana on suunniteltu koulutusmatkailuun liittyvä tuote ja sen markkinointi on aloitettu. Ensimmäiset asiakkaat on saatu. Mittari: Suunniteltujen koulutusmatkailutuotteiden lkm. Laadullinen mittari: viiden muun oppilaitoksen hyväksymä yhteinen koulutusvientituote.	Maailmanpoliittinen tilanne vaikeutti toiminnan aloittamista jo sovittujen toimenpiteiden osalta (esim. Sri Lankan pommi-isku).

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 2019
Palvelujen digitalisointi	Verkossa ja verkko-oppimisympäristössä tapahtuvan digitaalisen koulutuspalvelun kehittäminen ja palvelun mahdollistaminen yhä useammalle. Vastuu: nettikoulutus-tiimi ja hallinto.	Tavoite: Verkossa olevien opiskelijoiden määrän kasvaminen. Mittari: opiskelijoiden lkm. Laadullinen mittari: opiskelijoiden palaute.	Opiskelijamäärät ovat kasvaneet lukiossa, perusopetuksessa.

3. ELINVOIMAOHJELMA

Työllisyydenhoito			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 2019
Osaavan työvoiman saatavuus	Haetaan sellaista hanketoimintaa, joka tukee vaikeassa asemassa olevien työllistymistä perustuen opiston oman osaamisen hyödyntämiseen. Vastuu: liikelaitoksen johto, Suunta-tiimi	Tavoite: liikelaitos toteuttaa hankkeen, jolla edistetään vaikeassa asemassa olevien työllistymistä. Mittari: Hanke on olemassa. Laadullinen mittari: Hanke edistää työllistymistä.	Hankkeeseen on osallistunut 102 asiakasta 2019 aikana. *neljä yritystä perustettu. *13 hlöä siirtyi työelämään. *9 hlöä siirtyi opintoihin.

Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia

Talousarvion toteutuminen

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Liikevaihto	444 000		444 000	532 377	88 377
Liiketoiminnan muut tuotot	455 000		455 000	642 965	187 965
Tuet ja avustukset kunnalta	4 693 000		4 693 000	4 828 401	135 401
Materiaalit ja palvelut	1 030 580		1 030 580	856 956	-173 624
<i>Ostot tilikauden aikana</i>	203 900		203 900	236 848	32 948
<i>Palvelujen ostot</i>	826 680		826 680	620 108	-206 572
Henkilöstökulut	4 087 046		4 087 046	4 378 507	291 461
<i>Palkat ja palkkiot</i>	3 377 690		3 377 690	3 619 748	242 058
<i>Henkilösivukulut</i>	709 356		709 356	758 759	49 403
Suunnitelman mukaiset poistot	13 275		13 275	12 274	-1 001
Liiketoiminnan muut kulut	451 100		451 100	521 090	69 990
Liikelylijäämä (-alijäämä)	10 000	0	10 000	234 915	-224 915
Rahoitustuotot ja -kulut				568	-568
<i>Muut rahoitustuotot</i>				803	-803
<i>Muut rahoituskulut</i>				234	234
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	10 000	0	10 000	235 483	225 483
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	10 000	0	10 000	235 483	225 483
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	10 000	0	10 000	235 483	225 483

Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian tuloslaskelma

Ostot ja myynnit kaupungilta mukana

	1.1.-31.12.2019		1.1.-31.12.2018	
Liikevaihto		532 377,06		509 600,03
Liiketoiminnan muut tuotot		642 964,82		591 253,85
Tuet ja avustukset kunnalta		4 828 400,71		1 311 261,00
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	-236 847,96		-135 828,17	
Palvelujen ostot	<u>-620 108,10</u>	-856 956,06	<u>-751 560,85</u>	-887 389,02
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-3 619 747,54		-3 365 611,64	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-653 869,62		-566 968,30	
Muut henkilösivukulut	<u>-104 889,65</u>	-4 378 506,81	<u>-116 895,98</u>	-4 049 475,92
Poistot ja arvonalentumiset		-12 274,44		-10 300,98
Liiketoiminnan muut kulut		-521 090,06		-433 972,54
Liikeylijäämä (-alijäämä)		234 915,22		-2 969 023,58
Rahoitustuotot ja -kulut				
Muut rahoitustuotot	802,50		1 087,97	
Muut rahoituskulut	<u>-234,23</u>	568,27	<u>-303,84</u>	784,13
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä		235 483,49		-2 968 239,45
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia		235 483,49		-2 968 239,45
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		235 483,49		-2 968 239,45

LIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT

Sijoitetun pääoman tuotto, %	-7,3	-49,9
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	-7,3	-49,9
Voitto, %	44,2	-582,5

Sijoitetun pääoman tuotto, %

= 100 * (Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä + kunnalle/kuntayhtymälle maksetut korkokulut + Muille maksetut korkokulut + Korvaus peruspääomasta) / (Oma pääoma + Sijoitettu korollinen vieras pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset)

Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %

= 100 * (Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä + Kunnalle maksetut korkokulut + Korvaus peruspääomasta) / (Oma pääoma + Lainat kunnalta/kuntayhtymältä + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset)

Voitto, %

= 100 * (Yli-/alijäämä ennen varauksia / Liikevaihto)

Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian rahoituslaskelman toteutumisvertailu

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toiminnan rahavirta					
Liikeylijäämä (-alijäämä)	10 000	0	10 000	234 915	224 915
Poistot ja arvonalentumiset	13 275	0	13 275	12 274	-1 001
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0	0	568	568
	<u>23 275</u>	<u>0</u>	<u>23 275</u>	<u>247 757</u>	<u>224 482</u>
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-15 000	0,00			0
Toiminnan ja investointien rahavirta	<u>8 275</u>	<u>0</u>	<u>23 275</u>	<u>247 757</u>	<u>224 482</u>

Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian rahoituslaskelma

varsinainen toiminnan ja investointien rahavirta

	1.1.-31.12.2019		1.1.-31.12.2018	
Toiminnan rahavirta				
Liikelyljäämä (-alijäämä)	234 915,22		-2 969 023,58	
Poistot ja arvonalentumiset	12 274,44		10 300,98	
Rahoitustuotot ja -kulut	568,27		784,13	
	247 757,93	247 757,93	-2 957 938,47	-2 957 938,47
Investointien rahavirta				
Investointimenot		0,00	-19 735,00	-19 735,00
Toiminnan ja investointien rahavirta		247 757,93		-2 977 673,47
Rahoituksen rahavirta				
Oman pääoman muutokset	-15 648 033,00			
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Saamisten muutos kunnalta	-5 686 187,59		-8 081,80	
Saamisten muutos muilta	5 133 536,28		2 910 106,56	
Korottomien velkojen muutos kunnalta			18 180,02	
Korottomien velkojen muutos muilta	15 953 294,33	-247 389,98	57 494,19	2 977 698,97
Rahoituksen rahavirta		-247 389,98		2 977 698,97
Rahavarojen muutos		367,95		25,50
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.		1 268,65		900,70
Rahavarat 1.1.		900,70		875,20
		<u>367,95</u>		<u>25,50</u>

LIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, €	-2 872 894,18	-2 893 803,85
Quick ratio	1,2	7,7
Current ratio	1,2	7,7

Quick ratio

= (Rahat ja pankkisaamiset+Rahoitusarvopaperit+Lyhytaikaiset saamiset) / (Lyhytaikainen vieras pääoma - Saadut ennakot)

Current ratio

= (Vaihto-omaisuus+Lyhytaikaiset saamiset+Rahoitusarvopaperit+Rahat ja pankkisaamiset)/(Lyhytaikainen vieras pääoma-Saadut ennakot)

Mikkelin kaupungin liikelaite Otavian tase

	31.12.2019	31.12.2018
Vastaavaa		
Pysyvät vastaavat		
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	28 572,51	40 846,95
Vaihtuvat vastaavat		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	83 254,36	54 834,79
Saamiset kunnalta ja kuntayhtymältä	5 686 187,59	
Lainasaamiset	19 921,20	5 254 630,84
Muut saamiset	31 676,46	14 966,11
Siirtosaamiset	177 433,82	121 390,38
	<u>5 998 473,43</u>	<u>5 445 822,12</u>
Rahat ja pankkisaamiset	1 268,65	900,70
VASTAAVAA YHTEENSÄ	6 028 314,59	5 487 569,77
Vastattavaa		
Oma pääoma		
Peruspääoma	151 852,46	151 852,46
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-11 334 146,61	7 282 125,84
Tilikauden yli-/alijäämä	235 483,49	-2 968 239,45
	<u>-10 946 810,66</u>	<u>4 465 738,85</u>
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen	11 736 025,00	
Lyhytaikainen		
Lainat muilta luotonantajilta		
Saadut ennakot	301 869,16	314 811,37
Ostovelat	128 990,15	47 601,73
Korottomat velat kunnalta		21 561,40
Muut velat	93 945,10	176 625,25
Siirtovelat	4 714 295,84	461 231,17
	<u>16 975 125,25</u>	<u>1 021 830,92</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	6 028 314,59	5 487 569,77
LIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste, %	-191,2	86,3
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	277,7	29,3
Velat ja vastuut käyttötuloista %	278,0	30,2
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	-11 099	4 314
Lainakanta 31.12., 1000 €	-10 478	0
Lainasaamiset 31.12., 1000 €	0	0
Lainat ja vuokravastuut 31.12	11 752 399	
Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas 31.12	221,11	
Omavaraisuusaste, %		
=100*(oma pääoma+poistoero ja vapaaehtoiset varaukset)		
/(koko pääoma - saadut ennakot)		
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista		
=100*(Vieras pääoma - saadut ennakot - vuokravastuut)/käyttötulot		
Suhteellinen velkaantuneisuus, %		
=100*(vieras pääoma-saadut ennakot)/käyttötulot		
Lainakanta 31.12., 1000 €		
= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat+Korottomat velat kunnalta)		
Lainasaamiset 31.12., 1000 €		
= Sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset		
Lainat ja vuokravastuut 31.12		
vieras pääoma-(saadut ennakot+ostovelat+siirtovelat+muut velat) + vuokra-vastuut)		
Lainat ja vuokravastuut 31.12, euroa/asukas		
vieras pääoma-(saadut ennakot+ostovelat+siirtovelat+muut velat) + vuokra-vastuut)/asukasmäärä		

TOS.NROT

1 Liitetieto 1 ja 4	Jaksotusperiaatteet
2 Liitetieto 5	Aiempiin tilikausiin kohdistuvat korjaukset
3 Liitetieto 6	Toimintatuotot tehtäväalueittain
4 Liitetieto 9	Palvelujen ostojen erittely Pysyvien vastaavien suunnitelman mukaiset poistot
5 Liitetieto 11	
6 Liitetieto 19	Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet
7 Liitetieto 23	Saamisten erittely
8 Liitetieto 24	Siirtosaamiin sisältyvät olennaiset erät
9 Liitetieto 25	Oman pääoman erittely
10 Liitetieto 30	Vieras pääoma
11 Liitetieto 32	Muiden velkojen erittely
12 Liitetieto 33	Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät
13 Liitetieto 38	Vuokravastuut
14 Liitetieto 42	Henkilöstön lukumäärä
15 Liitetieto 44	Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut

Liitetieto 1

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät (KPA 2:2.1 § 1-kohta)

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoa vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Rahoitusomaisuus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Liitetieto 5

Aikaisempiin tilikausiin kodistuvat korjaukset

Perusteettoman edun takaisinmaksu.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on tehnyt päätöksen OKM/5/591/2019, että Otavan Opistolle vuosina 2013-2017 maksetut valtionosuudet tullaan takaisin perimään.

Takaisin maksettava summa on 15 648 033,00 euroa ja se on maksettava 31.3.2023 mennessä.

Erä on kirjattu tilinpäätöksessä 2019 oikaisemaan edellisten tilikausien yli-/alijäämää.

Mikkelin kaupunki on toimittanut ministeriöön vastineen.

Liitetieto 6

Toimintatuotot tehtäväalueittain

	2019	2018
Opetuspalvelut	387 873,72	371 020,34
Muut palvelut	642 964,84	591 253,85
<i>Toimintatuotot yhteensä</i>	1 030 838,56	962 274,19

Toimintatuottojen erittely esitetään ulkoisista eristä

Liitetieto 9

Palvelujen ostojen erittely	2019	2018
Muiden palvelujen ostot	478 072,96	751 560,85
<i>Kunnan palvelujen ostot yhteensä</i>	478 072,96	751 560,85

Pysyvien vastaavien suunnitelman mukaiset poistot

	Poistotapa	Poistoaika tai poisto-%	Vuotuiset poistoprosentit
Aineettomat oikeudet			
Muut pitkävaikutteiset menot	tasapoisto	3-5 v	33,3 % - 20 %
Koneet ja kalusto			
Muut laitteet ja kalusteet	tasapoisto	5 v	20 %
Atk-laitteet	tasapoisto	3 v	33,34 %
Keskeneräiset hankinnat	ei poistoa		

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

Aineelliset hyödykkeet 31.12.2019	28 573
Koneet ja kalusto	
Poistamaton hankintameno 1.1.2019	40 847
Lisäykset tilikauden aikana	
Poistot tilikauden aikana	-12 274
Kirjanpitoarvo 31.12.2019	28 573
Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet	
Kirjanpitoarvo 31.12.2019	28 573

Saamisten erittely

	2019		2018	
	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0,00	2 940,00	0,00	3 640,00
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>2 940,00</i>	<i>0,00</i>	<i>3 640,00</i>
Saamiset kunnilta ja kuntayhtymiltä				
Yhdystili, Otavia	0,00	5 686 187,59	0,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>5 686 187,59</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>
Saamisten erittely yhteensä	0,00	5 689 127,59	0,00	3 640,00

Liitetieto 24

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	2019	2018
Lyhytaikaiset siirtosaamiset		
Tulojäämät	3 185,04	0,00
Lopullisen VOS:n oikaisu 2017	0,00	5 481,00
Kelan korvaus työterveydenhuollosta	13 505,88	13 324,91
EU-tuet ja avustukset	160 742,90	102 584,47
Tulojäämät yhteensä	177 433,82	121 390,38
<i>Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä</i>	<i>177 433,82</i>	<i>121 390,38</i>

Liitetieto 25

Oma pääoman erittely

	2019	2018
Peruspääoma 1.1	151 852,46	151 852,46
Peruspääoma 31.12	151 852,46	151 852,46
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1	-11 334 146,61	7 282 125,84
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12	-11 334 146,61	7 282 125,84
Tilikauden yli-/alijäämä	235 483,49	-2 968 239,45
Oma pääoma yhteensä	-10 946 810,66	4 465 738,85

Liitetieto 30

Vieras pääoma

	2019		2018	
	Pitkä-aikainen	Lyhyt-aikainen	Pitkä-aikainen	Lyhyt-aikainen
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat	0,00	9 627,27	0,00	6,41
Velat osakkuus- ja muille omistusyhteisöille				
Ostovelat	0,00	52,14	0,00	47,62
Yhteensä	0,00	9 679,41	0,00	54,03

Liitetieto 32

Muiden velkojen erittely

	2019	2018
Muut velat		
Muut velat	93 945,10	176 625,25
<i>Muut velat yhteensä</i>	<i>93 945,10</i>	<i>176 625,25</i>

Liitetieto 33

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	2019	2018
Lyhytaikaiset siirtovelat		
Tuloennakot		
Palkkojen ja henkilöstösivukulujen jaksotukset	584 559,78	461 070,82
Muut siirtovelat	4 129 736,06	160,35
<i>Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä</i>	<i>4 714 295,84</i>	<i>461 231,17</i>
Siirtovelat yhteensä	4 714 295,84	461 231,17

Liitetieto 38

Vuokrasopimusten mukaisten vuokrien jäljellä olevien määrien yhteissumma

Vuokravastuut

	2019	2018
Koneiden ja laitteiden vuokravastuut	16 113,00	22 255,00
Toimitilojen vuokravastuut	260,99	255,58 *
Vuokravastuut yhteensä	16 373,99	22 510,58 *
- siitä seuraavalla tilikaudella maksettava ouus	8 396,99	8 012,58

Leasingvuokrasopimuksiin ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuuta.

* esitystapa on muuttunut vuokravastuiden osalta ja siitä syystä vertailutieto on muuttunut

Liitetieto 42

Henkilöstön lukumäärä 31.12.2019

	2019	2018
Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia	79	57
Yhteensä	79	57

2019 esitystapa muuttunut. Luku 79 sisältää vakituisia 61, määräaikaisia 18.

Liitetieto 44

Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut		
	2019	2018
Mikkelin kristillisdemokraatit	57,00	38,00
Mikkelin Seudun Vihreät ry	218,50	133,00
Mikkelin Kokoomuksen kunnallisjärjestö	57,00	71,25
Keskusta	299,25	142,50
Perussuomalaiset, Mlin piiri	28,50	54,75
SDP, Mlin kunnallisjärjestö	14,25	95,00
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	674,50	534,50

LUETTELO KÄYTETYISTÄ KIRJANPITOKIRJOISTA

Käytetyt tilikirjat

Päiväkirja
Pääkirja
Tase
Talousarvion toteutusvertailu
Tasetilien avaussaldolista

LUETTELO KÄYTETYISTÄ TOSITELAJEISTA

Käytetyt tosittelajit

MIKKELIN KAUPUNGIN LIIKELAITOS OTAVIA

Laji	Tositelajin nimi	Tositeno	Tositeno
1	CPU kassa	1 -	358
13	Matkustuksenhallinta Mikkeli	1 -	47
14	Matkustuksenhallinta Vesi	1 -	21
15	Matkustuksenhallinta Pela	1 -	42
16	Matkustuksenhallinta Otavia	1 -	41
2	Pankit	1 -	1597
20	Muistiot	1 -	3441
3	Maksut	1 -	281
30	Palkat	1 -	113
32	Tuntipalkat	1 -	61
33	LTM-palkkiot	1 -	31
4	Poistot	1 -	25
40	Ostolaskut	1 -	53262
5	Luovutukset/kom	1 -	24
6	Aktivoinnit/siirrot er. välill	1 -	4
60	Yleislaskut	1 -	8518
61	Suoritukset	1 -	3563
62	Hyvityslaskujen kohdistukset	1 -	156
70	Koki tontin vuokrat	1 -	6517
75	Haahtela kiinteistö	1 -	3446
76	Haahtela kiinteistö sisäiset	1 -	41
80	Vesikanta	1 -	36655
81	Vesikanta sisäiset	1 -	12
84	Lomituspalvelu	1 -	770
87	Daisy varhaiskasvatus	1 -	8691
88	Jamix Ruokatuotanto	1 -	204
89	Jamix Ruokatuotanto sisäiset	1 -	168
91	Timmi Tilavaraus	1 -	946
92	Timmi Tilavaraus sisäiset	1 -	533
ALV	Alv-kirjaukset	1 -	28
	Liitetietotositteet	1 -	15

TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET

Liikelaitos Otavian tilinpäätöksen 2019 allekirjoitukset:

Otavassa 27. helmikuuta 2020

Liikelaitos Otavian johtokunta

Terhi Patja

johtokunnan puheenjohtaja

Satu Hasanen

johtokunnan jäsen

Jukka Kumpusalo

johtokunnan jäsen

Nina Kurki

johtokunnan jäsen

Inka Kärkkäinen

johtokunnan jäsen

Satu Soiva

johtokunnan jäsen

Vesa Sorasahi

johtokunnan jäsen

Erkki Takatalo

johtokunnan jäsen

Harri Jokinen

johtaja-rehtori Liikelaitos Otavia

5.2 Mikkelin Vesiliikelaitos

Liikelaitoksen johtajan katsaus

Vesiliikelaitos on toiminut vuoden 2009 alusta kuntalain mukaisena kunnallisena liikelaitoksena. Mikkelin Vesilaitos vastaa vesihuollon palvelutuotannosta toiminta-alueillaan Mikkelin kantakaupungissa, Rantakylässä, Otavassa, Anttolassa, Haukivuorella, Ristiinassa ja Suomenniemellä. Vesilaitoksen asiakkaina ovat lähes kaikki kaava-alueilla olevat kiinteistöt ja tuotantolaitokset sekä Mikkelin alueella toimivat vesiosuuskunnat. Vesilaitoksen palvelut tuotetaan liiketaloudellisia periaatteita noudattaen. Vesilaitos hoitaa kaikki käyttömenonsa sekä tavoitteidensa mukaiset uus- ja korvausinvestoinnit hankkimallaan tulo-rahoituksella.

Liikelaitoksella on kahdeksanjäseninen johtokunta, joka johtaa ja kehittää alaistaan liikelaitosta ja vastaa palvelujen tuloksellisesta järjestämisestä. Johtokunta seuraa ja arvioi palvelujen vaikuttavuutta ja varaa käyttäjille mahdollisuuden osallistua palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen. Vesiliikelaitoksen toiminnan painopisteet on asetettu siten että ne tukevat valtuuston vahvistamia kaupungin strategisia tavoitteita. Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet liittyvät talouteen, peruspääomakorvaukseen ja vakituisen henkilöstön määrään. Sitovat tavoitteet toteutuivat talousarvion mukaisena pois lukien likeylijäämä joka alittui 397 475 eurolla. Käyttötaloudessa palvelujen ostoja kertyi 295 000 euroa enemmän kuin talousarviossa oli varauduttu. Palvelujen kasvuun vaikutti Kenkäveronniemen jätevesipuhdistamon kunnossapitotyöt, jotka tehdään kokonaisuudessaan käyttötaloudella. Laitoksen purkutyöt aloitettaneen 2021-2022. Aineita ja tarvikkeita hankittiin hieman talousarviossa ennakoitua vähemmän, 1,64 miljoonalla eurolla. Henkilöstökulut säilyivät edellisvuoden tasolla ollen 1,67 miljoonaa euroa.

Investointeja kertyi 17,66 miljoonaa euroa. Talousarviossa investointimenoiksi arvioitiin 17,70 miljoonaa euroa.

Metsä-Sairilan puhdistamohanke

Metsä-Sairilan jätevesipuhdistamon laitosrakennusurakka jatkui koko vuoden, laitosrakentaminen valmistuu loppuvuodesta 2020. Johtolinjatöistä valmistui viimeiset vesistöalutukset Kenkäveronniemestä Salosaareen ja Salosaaresta Metsä-Sairilaan. Puhdistamon instrumentointi- ja automaatiourakkaa koskeva urakkasopimus allekirjoitettiin 27.6.2019. Kenkäveronniemen tulopumppaamon pääurakka käynnistettiin kesäkuussa 2019. Urakka valmistuu kesällä 2020. Puhdistamohankkeen suunnittelutehtävät koostuivat puhdistamon ja tulopumppaamon pääurakkavaiheiden työnaikaisesta suunnittelusta. Puhdistamohankkeen kaikki hankinnat on tehty, hankkeen rakennuskustannuksista on toteutettu tai sidottu urakkasopimuksilla 100 %.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset tulokset

Vesilaitostoiminta sujui vuonna 2019 pääpiirteissään suunnitelmien mukaan. Kaupunginvaltuuston asettamat toiminnalliset tavoitteet saavutettiin pois lukien Ristiinan jätevesipuhdistamon toiminta, jossa fosforin puhdistustehovaa- timuksesta ei aivan saavutettu. Maaliskuussa Ristiinan kirkonkylän ja puhdistamon välinen paineviemäri vaurioitui, jonka seurauksena vesistöön pääsi 130 m³ käsittelemätöntä jätevettä. Joulukuussa Ristiinan puhdistamo toimi kaksi vuorokautta alentuneella puhdistusteholla runkosähköverkossa tapahtuneesta muuntajavauriosta johtuen. Vesijohtoveden laatu säilyi hyvänä eikä vedenjakelussa tapahtunut vakavia häiriöitä tai korvausvastuisiin johtaneita keskeytyksiä.

Metsä-Sairilan jätevesipuhdistamon prosesseja vastaava koetointilaitos ja talousveden ja teollisuusvesien valmistukseen suunniteltu tutkimuslaitteisto olivat käytössä koko vuoden ajan. Maalis- lokakuun ajan tutkimuslaitos oli pääosin Lappeenrannan Teknillisen yliopiston tutkimuskäytössä. Vesilaitos osallistuu Aalto-yliopiston vesiprofessuuri-työhön, jossa yliopisto käynnisti tutkimukset jäteveden antibioottiresistenssin osalta.

Uusien kaavoitusalueiden verkostoja rakennettiin Rantavuolingon alueelle ja Visulahden logistiikka-alueelle. Verkostosaneerauksina tehtiin mm. Revonkatu, Vänrikki Stoolinkatu, Hurttiukonkatu, Porrassalmenkatu sekä Pökkäänlahden vesistöalitus.

Liikelaitoksen talous ja tunnusluvut

Mikkelin Vesiliikelaitoksen liikevaihto vuonna 2019 oli 11 737 892 euroa ja tuotot 11 879 118 euroa.

Vettä myytiin 2 644 172 m³ ja jätevettä laskutettiin 2 573 546 m³. Vedenmyynti väheni 2,6 % edellisvuoden määrästä. Laskutettu jätevesimäärä väheni 1,4 % edellisvuoden tasosta.

Vesilaitoksen toiminnasta syntyi kuluja yhteensä 5 896 727 euroa. Kulut kasvoivat 220 952 euroa edellisvuodesta. Henkilöstökulut olivat 1 667 132 euroa. Henkilöstökuluja kertyi edellisvuoden tasolla. Palvelujen osto sekä aineet ja tarvikkeet lisääntyivät edellisvuoden tasosta 214 521 euroa, yhteensä 3 923 146 euroa. Muita toimintakuluja kertyi 306 449 euroa.

Vesiliikelaitoksen liikeylijäämä oli 2 742 525 euroa. Kaupungille maksettava tuloutus oli talousarvion mukaisesti 500 000 euroa. Tilikauden ylijäämäksi muodostui 1 606 365,56 euroa. Vakituisten henkilöstön määrä oli 29.

Vesi- ja viemäri liittymismaksuja kertyi 198 260 euroa. Poistojen määrä oli 3 239 866 euroa ja taseen loppusumma 96,7 miljoonaa euroa.

Investoinnit olivat yhteensä 17 662 294 euroa, josta Metsä-Sairilan jätevesipuhdistamoon käytettiin 14 480 287 euroa ja hulevesiverkoston rakentamiseen 359 941 euroa.

Sitova tavoite	Mittari	Toteuma
Liikeylijäämä	3 140 000 e	2 742 525 e
Korvaus peruspääomasta	500 000 e	500 000 e
Vakituisten henkilöstön määrä	33	29

Tunnusluku	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Veden myynti, 1000 m ³	2 711	2 710	2 644
Jäteveden myynti, 1000 m ³	2 603	2 630	2 574
Vesi- ja jätevesitaksa yht. e/m ³	4,23	4,35	4,35
Vakituinen henkilökunta (sitova tavoite)	30	33	29

Johtokunnan ehdotus tuloksen käsittelystä

Tilikauden ylijäämäksi muodostui 1 606 365,56 euroa. Mikkelin Vesiliikelaitoksen johtokunta ehdottaa, että tilikauden ylijäämä siirretään edellisten tilikausien yli-/alijäämätilille.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Laadukas sekä toimintavarma vesihuolto on välttämätön edellytys väestölle ja merkittävälle osalle elinkeinoelämää. Vesihuolto turvaa puhtaan veden niin juomavedeksi, hygienian ylläpitämiseksi kuin teollisuuden raaka-aineeksi sekä jätevesien poisjohtamisen ja käsittelyn, siten ettei niistä aiheudu haittaa ihmisten terveydelle tai ympäristölle.

Vesihuollon toimialaan liittyy sen luonteen mukaisesti monenlaisia riskejä. Riskit liittyvät mm. talousveden laatuun, toimitushäiriöihin, laitteistovikojen tai sääilmiöiden aiheuttamiin vahinkoihin ulkopuolisille, jätevesipäästöihin, viemäritulviin, jne. Lainsäädäntö edellyttää vesihuoltolaitoksilta riskienhallintaa ja varautumista erilaisiin häiriöihin. Mikkelin Vesilaitos on kartoittanut riskit ja niihin on varauduttu varautumissuunnitelmassa.

Liikelaitoksen talous muodostaa oman riskinsä. Mikäli tulorahoitus ei ole riittävän suuri, laitosten ja verkostojen saaneerauksiin ei voida panostaa riittävästi ja toiminnalliset ongelmat alkavat kasautua.

Sisäisen valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että Mikkelin Vesiliikelaitoksen toiminta on taloudellista ja tulokSELLISTA, että päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa ja että lainsäädäntöä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että omaisuus ja voimavarat turvataan.

Mikkelin Vesiliikelaitoksen johtokunta ohjaa ja valvoo Mikkelin Vesilaitoksen toimintaa. Johtokunta johtaa ja kehittää alaistaan liikelaitosta ja vastaa palvelujen tuloksellisesta järjestämisestä. Johtokunta seuraa ja arvioi palvelujen vaikuttavuutta ja varaa käyttäjille mahdollisuuden osallistua palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen.

Vesilaitoksen johtaja johtaa ja kehittää johtokunnan alaisena vesilaitoksen toimintaa ja huolehtii sen hallinnon, talouden ja sisäisen valvonnan järjestämisestä.

Lakien ja säännösten sekä hyvän hallinto- ja johtamistavan vastaisia toimia, joista seuraisi merkittävä korvaus, kanne tms. vaatimus tai oikeusseuraamus, ei ole ollut. Myyntisaamisten hallinta toteutetaan talouspalvelut -yksikön toimesta.

Tuloksen muodostumisesta, talousarvion toteutumisesta ja raportoinnista sekä siinä mahdollisesti esiintyneistä poikkeamista ja sen johdosta tehdyistä toimenpiteistä sekä toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta on kerrottu edellä toimintakertomuksessa.

Mikkelin Vesilaitoksen toiminnalle aiheutuvista, vahinkoa aiheuttavista merkittävistä toiminnallisista riskeistä ei ole

raportoitu. Pursialan pohjavesialueen kunnostustyöt ja raakaveden laatu edellyttävät kuitenkin jatkuvaa, tehostettua tarkkailua.

Tilikauden aikana Mikkelin Vesilaitoksessa ei ole todettu omaisuuden hankinnassa, luovutuksessa tai käyttöarvossa menetyksiä, arvon alennuksia eikä vesilaitos ole joutunut korvausvastuuseen tai muuhun oikeudelliseen vastuuseen.

Mikkelin Vesilaitoksen hankinnat ja sopimushallinta on vastuutettu. Sopimuksista aiheutuvia negatiivisia seuraamuksia ei ole ollut. Vesilaitos käyttää hankinnoissaan sähköistä kilpailutusta eikä hankinnoista ole vireillä hankintaoikaisuja tai markkinaoikeuskäsittelyjä. Verkostorakentamisen urakkakilpailutukset tehtiin pääosin teknisen lautakunnan päätöksillä.

Metsä-Sairilan puhdistamohankkeen kustannuksista on urakasopimuksin sidottu 100 %. Tehdyssä tai käynnissä olevissa rakennusurakoissa ei ole tiedossa hankkeen kannalta kustannus- tai aikatauluriskejä.

Palvelusuunnitelma

Mikkelin Vesilaitos tuottaa vesihuoltopalveluja toiminta-alueillaan Mikkelin kantakaupungissa, Rantakylässä, Otavasassa, Anttolassa, Haukivuorella, Ristiinassa ja Suomenniemellä. Vesilaitoksen asiakkaina ovat lähes kaikki kaava-alueilla olevat kiinteistöt ja tuotantolaitokset sekä Mikkelin alueella toimivat vesiosuuskunnat. Vesilaitoksen palvelut tuotetaan liiketaloudellisia periaatteita noudattaen. Vesilaitos hoitaa kaikki käyttömenonsa sekä tavoitteidensa mukaiset uudis- ja korvausinvestoinnit hankkimallaan tulorahoituksella.

Liikelaitoksella on kahdeksanjäseninen johtokunta, joka ohjaa ja valvoo liikelaitoksen toimintaa sekä vastaa sen hallinnon, toiminnan sekä sisäisen valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä. Vesiliikelaitoksen toiminnan painopisteet on asetettu siten että ne tukevat valtuuston vahvistamia kaupungin strategisia tavoitteita. Kaupungin talousarviossa on asetettu vesilaitokselle toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita.

Palvelusuunnitelman toteutuminen

Talousvesi oli laatuvaatimukset täyttävää ja vedenjakelu toimi häiriöttömästi. Viemärointi oli häiriötöntä ja puhdistamojen toiminta pääosin lupamääräysten mukaista. Laitos- ja verkostoinvestointeja toteutettiin talousarvion mukaisesti. Metsä-Sairilan puhdistamohanke etenee aikataulun mukaisena. Vesilaitos osallistui EcoSairilan kehittämisohjelman valmisteluun.

OHJELMAKORTIT

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	Tavoite / mittari	Toteuma 2019
Vesistöjen laadun parantaminen ja pohjavesiriskin vähentäminen	Viemärlaitostoiminnasta huolehtiminen lupamääräysten mukaisesti. Häiriötilanteisiin varautuminen ja häiriötilanteiden hallinta suunnitelmallista (käyttöpäällikkö, verkostopäällikkö)	Viemäriverkoston ylivuotoja enintään 5/vuosi	Ei ylivuotoja. Yksi putkirikko vesistöalituksessa.
	Verkostosaneeraukset pohjavesialueella (verkostopäällikkö)	100 m/vuosi	Ei saneerauskohteita.

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	Tavoite / mittari	Toteuma 2019
EcoSairila -kehittämislusta	Metsä-Sairilan jätevesipuhdistamon rakentaminen (Vesilaitoksen johtaja)	valmiusaste 70 %/ 2019	Toteuma 68 %.
	Koelaitosyksikkö (vesilaitoksen johtaja)	Tutkimustoiminta käynnissä, yksi yliopisto	Laitos LUT:in käytössä maalilokakuu.

Mikkelin Vesiliikelaitoksen rahoituslaskelma

varsinainen toiminnan ja investointien rahavirta

	1.1.-31.12.2019		1.1.-31.12.2018	
Toiminnan rahavirta				
Liikelyijäämä (-alijäämä)	2 742 525,02		3 248 652,61	
Poistot ja arvonalentumiset	3 239 866,17		3 078 406,42	
Rahoitustuotot ja -kulut	-1 165 851,74		-835 198,45	
Muut tulo-rahoituksen korjaukset	-9 677,42		-16 042,38	
	<u>4 806 862,03</u>	4 806 862,03	<u>5 475 818,20</u>	5 475 818,20
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-17 662 293,66		-12 623 760,85	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	223 447,85	-17 438 845,81	702 940,72	-11 920 820,13
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	9 677,42		18 000,00	
Toiminnan ja investointien rahavirta		-12 622 306,36		-6 427 001,93
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset	-1 250,00			
Lainakannan muutokset				
Muilta saatujen pitkäaikaisten lainojen lisäys	5 000 000,00		10 000 000,00	
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Pitkäaikaisten saamisten muutos muilta			-9 698,05	
Lyhytaikaisten saamisten muutos kunnalta	-7 836 691,49		39 936,63	
Lyhytaikaisten saamisten muutos muilta	13 752 502,67		-3 195 012,91	
Korottomien velkojen muutos kunnalta			-65,10	
Korottomien velkojen muutos muilta	1 707 745,18	12 622 306,36	-408 158,64	6 427 001,93
Rahoituksen rahavirta		<u>12 622 306,36</u>		<u>6 427 001,93</u>
Rahavarojen muutos				
		0,00		0,00
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.		0,00		0,00
Rahavarat 1.1.		0,00		0,00
		<u>0,00</u>		<u>0,00</u>

VESILAITOKSEN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä

vuodelta, €	-33 847 938,24	-20 195 468,02
Investointien tulo-rahoitus, %	27,6	45,9
Laskennallinen lainanhoitokate	1,0	
Lainanhoitokate	-5,1	-10,7
Kassan riittävyys, pv	0,0	0,0
Quick ratio	2,6	8,3
Current ratio	2,6	8,3

Investointien tulo-rahoitus, %

= 100 * Vuosikate / Investointien omahankintameno

Pääomamenojen tulo-rahoitus, %

= 100 * Vuosikate / (Investointien omahankintameno + Antolainojen nettolisäys + Lainanlyhennykset)

Laskennallinen lainanhoitokate

(Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä + Poistot ja arvonalentumiset + Korkokulut - Tuloverot) / (Korkokulut + Laskennalliset lainanlyhennykset)

Lainanhoitokate

= (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)

Kassan riittävyys pv

= 365 pv x Rahavarat 31.12./Kassasta maksut tilikauden aikana

Quick ratio

= (Rahat ja pankkisaamiset + Rahoitusarvopaperit + Lyhytaikaiset saamiset) / (Lyhytaikainen vieras pääoma - Saadut ennakot)

Current ratio

= (Vaihto-omaisuus + Lyhytaikaiset saamiset + Rahoitusarvopaperit + Rahat ja pankkisaamiset) / (Lyhytaikainen vieras pääoma - Saadut ennakot)

Mikkelin Vesiliikelaitos rahoituslaskelman toteutumisvertailu

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toiminnan rahavirta					
Liikelyljäämä (-alijäämä)	3 140 000		3 140 000	2 742 525	-397 475
Poistot ja arvonalentumiset	3 650 000		3 650 000	3 239 866	-410 134
Rahoitustuotot ja -kulut	-1 229 000		-1 229 000	-1 165 852	63 148
Tulorahoituksen korjauserät	0		0	-9 677	-9 677
	5 561 000		5 561 000	4 806 862	-754 138
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-17 700 000		-17 700 000	-17 662 294	37 706
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0		0	223 448	223 448
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustu	0		0	9 677	9 677
Toiminnan ja investointien rahavirta	-12 139 000		-12 139 000	-12 622 306	-483 306
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset	0		0	-1 250,00	-1 250
Lainakannan muutokset	5 000 000		5 000 000	5 000 000	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	200 000		200 000	7 623 556	7 423 556
Rahoituksen rahavirta	5 200 000		5 200 000	12 622 306	7 422 306
Rahavarojen muutos	-6 939 000		-6 939 000	0	6 939 000

Mikkelin Vesiliikelaitoksen tase

	31.12.2019	31.12.2018
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet		
Muut pitkävaikutteiset menot	106 006,62	77 410,76
Keskeneräiset hankinnat, aineettomat	35 991,82	88 465,60
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	57 293,43	57 293,43
Rakennukset	9 012 668,71	9 554 951,97
Kiinteät rakenteet ja laitteet	29 831 023,01	30 146 216,68
Koneet ja kalusto	758 025,31	961 567,86
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	46 000 166,49	30 716 289,45
Sijoitukset		
Muut saamiset	909 802,60	908 552,60
	86 710 977,99	72 510 748,35
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	860 061,05	665 051,32
Saamiset kunnalta ja kuntayhtymältä	8 355 776,70	
Lainasaamiset	519 085,21	15 035 337,41
Muut saamiset	208 536,68	160 482,70
Siirtosaamiset	9 548,65	7 948,04
	9 953 008,29	15 868 819,47
Rahat ja pankkisaamiset	0,00	0,00
VASTAAVAA YHTEENSÄ	96 663 986,28	88 379 567,82

VASTATTAVAA**OMA PÄÄOMA**

Peruspääoma	29 872 760,29	29 872 760,29
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	14 657 899,82	12 211 103,61
Tilikauden yli-/alijäämä	1 606 365,56	2 446 796,21
	<u>46 137 025,67</u>	<u>44 530 660,11</u>

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Poistoero	386 925,42	416 617,70
Vapaaehtoiset varaukset	2 698 849,76	2 698 849,76
	<u>3 085 775,18</u>	<u>3 115 467,46</u>

VIERAS PÄÄOMA**Pitkäaikainen**

Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	39 666 668,00	35 000 000,00
Muut velat	4 014 714,77	3 816 454,77
	<u>43 681 382,77</u>	<u>38 816 454,77</u>

Lyhytaikainen

Lainat muilta luotonantajilta	333 332,00	0,00
Ostovelat	2 374 569,60	1 339 842,27
Muut velat	517 413,91	133 512,33
Siirtovelat	534 487,15	443 630,88
	<u>3 759 802,66</u>	<u>1 916 985,48</u>

VASTATTAVAA YHTEENSÄ

96 663 986,28 88 379 567,82

VESILAITOKSEN TUNNUSLUVUT

Omavaraisuusaste, %	50,9	53,9
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	403,4	342,8
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista	403,5	343,0
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	16 264	14 658
Lainakanta 31.12., 1000 €	40 000	35 000
Lainat ja vuokravastuut 31.12	40 868 632,00	
Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas	768,90	

Omavaraisuusaste, %

=100*(Oma pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset)/Koko pääoma-Saadut ennakot)

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

=100* (Vieras pääoma - Saadut ennakot) / Käyttötulot

Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista

=100* (Vieras pääoma - Saadut ennakot + vuokravastuut) / Käyttötulot

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €

= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Lainakanta 31.12., 1000 €

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Lainasaamiset 31.12., 1000 €

= Sijoitukseen merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset

Lainat ja vuokravastuut 31.12

vieras pääoma-(saadut ennakot+ostovelat+siirtovelat+muut velat) + vuokra-vastuut)

Lainat ja vuokravastuut 31.12, euroa/asukas

vieras pääoma-(saadut ennakot+ostovelat+siirtovelat+muut velat) + vuokra-vastuut)/asukasmäärä

Mikkelin Vesiliikelaitoksen tuloslaskelma

Ostot ja myynnit kaupungilta mukana

	1.1.-31.12.2019		1.1.-31.12.2018	
Liikevaihto	11 737 892,09		11 856 011,55	
Valmistus omaan käyttöön	117 786,03		120 384,23	
Liiketoiminnan muut tuotot	23 440,12		26 438,13	
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	-1 638 641,94		-1 596 496,18	
Palvelujen ostot	-2 284 503,81	-3 923 145,75	-2 112 128,96	-3 708 625,14
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-1 383 253,63		-1 348 823,90	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-243 399,25		-235 926,78	
Muut henkilösivukulut	-40 479,24	-1 667 132,12	-94 439,54	-1 679 190,22
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-3 239 866,17		-3 078 406,42	
Liiketoiminnan muut kulut	-306 449,18		-287 959,52	
Liikeylijäämä (-alijäämä)	2 742 525,02		3 248 652,61	
Rahoitustuotot ja -kulut				
Muut rahoitustuotot	5 408,64		3 565,78	
Muille maksetut korkokulut	-667 076,51		-335 762,54	
Korvaus peruspääomasta	-500 000,00		-500 000,00	
Muut rahoituskulut	-4 183,87	-1 165 851,74	-3 001,69	-835 198,45
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	1 576 673,28		2 413 454,16	
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	1 576 673,28		2 413 454,16	
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	29 692,28		33 342,05	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 606 365,56		2 446 796,21	

VESILAITOKSEN TUNNUSLUVUT

Sijoitetun pääoman tuotto, %	3,2	5,0
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	3,0	4,5
Voitto, %	13,4	20,4

Sijoitetun pääoman tuotto, %

= 100 * (Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä + kunnalle/kuntayhtymälle maksetut korkokulut + Muille maksetut korkokulut + Korvaus peruspääomasta) / (Oma pääoma + Sijoitettu korollinen vieras pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset)

Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %

= 100 * (Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä + Kunnalle maksetut korkokulut + Korvaus peruspääomasta) / (Oma pääoma + Lainat kunnalta/kuntayhtymältä + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset)

Voitto, %

= 100 * (Yli-/alijäämä ennen varauksia / Liikevaihto)

Mikkelin Vesiliikelaitos - vesilaitoksen yksikkökohtainen tuloslaskelma

	1.1.-31.12.2019		1.1.-31.12.2018	
Liikevaihto		5 327 102,71		5 451 950,62
Valmistus omaan käyttöön		16 505,79		
Liiketoiminnan muut tuotot		18 010,82		10 281,40
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	-765 527,32		-672 694,70	
Palvelujen ostot	<u>-737 657,03</u>	-1 503 184,35	<u>-734 660,38</u>	-1 407 355,08
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-860 522,41		-753 712,11	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-149 614,78		-134 498,85	
Muut henkilösivukulut	<u>-25 139,07</u>	-1 035 276,26	<u>-47 010,31</u>	-935 221,27
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 674 469,88		-1 659 418,61	
Liiketoiminnan muut kulut	<u>-123 025,07</u>	-1 797 494,95	<u>-142 978,38</u>	-1 802 396,99
Liikelylijäämä (-alijäämä)		1 025 663,76		1 317 258,68
Rahoitustuotot ja -kulut				
Muut rahoitustuotot	5 408,64		3 577,78	
Muille maksetut korkokulut	-667 076,51		-335 762,54	
Korvaus peruspääomasta	-500 000,00		-500 000,00	
Muut rahoituskulut	<u>-4 183,87</u>	-1 165 851,74	<u>-3 001,69</u>	-835 186,45
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä		-140 187,98		482 072,23
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia		-140 187,98		482 072,23
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)		29 692,28		33 342,05
Vapaaehtoisten varausten lis. (-) tai väh. (+)		0,00		0,00
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		-110 495,70		515 414,28

Mikkelin Vesiliikelaitos - viemärlaitoksen yksikkökohtainen tuloslaskelma

	1.1.-31.12.2019		1.1.-31.12.2018	
Liikevaihto		6 410 789,38		6 404 060,93
Valmistus omaan käyttöön		101 280,24		
Liiketoiminnan muut tuotot		5 429,30		16 156,73
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	-868 279,81		-919 353,62	
Palvelujen ostot	<u>-1 545 412,26</u>	-2 413 692,07	<u>-1 370 843,97</u>	-2 290 197,59
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-511 360,19		-478 208,12	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-90 904,21		-83 256,39	
Muut henkilösivukulut	<u>-14 930,17</u>	-617 194,57	<u>-34 860,99</u>	-596 325,50
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 488 458,70		-1 348 701,36	
Liiketoiminnan muut kulut	<u>-183 424,11</u>	-1 671 882,81	<u>-144 981,14</u>	-1 493 682,50
Liikelylijäämä (-alijäämä)		1 814 729,47		2 040 012,07
Rahoitustuotot ja -kulut				
Viivästyskorot			-12,00	
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä		1 814 729,47		2 040 000,07
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia		1 814 729,47		2 040 000,07
Vapaaeht. varausten lis(-) tai väh.(+)				
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		1 814 729,47		2 040 000,07

Mikkelin Vesiliikelaitos

Talousarvion toteutuminen

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma 2019	Poikkeama
Liikevaihto	12 280 000		12 280 000	11 737 892	-542 108
Valmistus omaan käyttöön				117 786	
Liiketoiminnan muut tuotot				23 440	23 440
Materiaalit ja palvelut	3 644 122		3 644 122	3 923 146	279 024
<i>Ostot tilikauden aikana</i>	1 655 145		1 655 145	1 638 642	-16 503
<i>Palvelujen ostot</i>	1 988 977		1 988 977	2 284 504	295 527
Henkilöstökulut	1 631 935		1 631 935	1 667 132	35 197
<i>Palkat ja palkkiot</i>	1 343 998		1 343 998	1 383 254	39 256
<i>Eläkekulut</i>	241 248		241 248	243 399	2 152
<i>Muut henkilösivukulut</i>	46 689		46 689	40 479	-6 210
Suunnitelman mukaiset poistot	3 650 000		3 650 000	3 239 866	-410 134
Liiketoiminnan muut kulut	213 942		213 942	306 449	92 507
Liikelylijäämä (-alijäämä)	3 140 000		3 140 000	2 742 525	-397 475
Rahoitustuotot ja -kulut	1 229 000		1 229 000	1 165 852	-63 148
<i>Muut rahoitustuotot</i>				5 409	5 409
<i>Kunnalle maksetut korkokulut</i>	1 000		1 000		-1 000
<i>Muille maksetut korkokulut</i>	728 000		728 000	667 077	-60 923
<i>Muut rahoituskulut</i>	500 000		500 000	504 184	4 184
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	1 911 000		1 911 000	1 576 673	-334 326
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	1 911 000		1 911 000	1 576 673	-334 326
Poistoeron vähennys (+)	40 000			29 692	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 951 000		1 951 000	1 606 365	-344 635
Tilikauden tulos	1 951 000		1 951 000	1 606 365	-344 635

Mikkelin Vesiliikelaitos - hulevedet rahoituslaskelma

varsinainen toiminnan ja investointien rahavirta

	1.1.-31.12.2019		1.1.-31.12.2018	
Toiminnan rahavirta				
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-97 868,21		-108 618,14	
Poistot ja arvonalentumiset	76 937,59		70 286,45	
		-20 930,62		-38 331,69
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-359 941,23	-359 941,23	-206 614,67	-206 614,67
Rahoitusosuudet investointimenoihin				
Toiminnan ja investointien rahavirta		-380 871,85		-244 946,36
Rahoituksen rahavirta				
Korottomien velkojen muutos kunnalta	380 871,85		244 946,36	
Korottomien velkojen muutos muilta		380 871,85		244 946,36
Rahoituksen rahavirta		380 871,85		244 946,36
Rahavarojen muutos		0,00		0,00

Mikkelin Vesiliikelaitos - hulevedet tuloslaskelma

	1.1.-31.12.2019		1.1.-31.12.2018	
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana				
Palvelujen ostot	-6 269,33	-6 269,33	-11 072,47	-11 072,47
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-11 371,03		-22 383,25	
Eläkekulut	-2 880,26		-4 029,15	
Muut henkilösivukulut	-410,00	-14 661,29	-846,82	-27 259,22
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-76 937,59		-70 286,45	
Liiketoiminnan muut kulut		-76 937,59		-70 286,45
Liikelylijäämä (-alijäämä)		-97 868,21		-108 618,14
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä		-97 868,21		-108 618,14
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia		-97 868,21		-108 618,14
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		-97 868,21		-108 618,14

Mikkelin hulevesi tase

	31.12.2019	31.12.2018
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineelliset hyödykkeet		
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 324 646,96	1 042 289,37
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	87 247,03	86 600,98
	1 411 893,99	1 128 890,35
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
VASTAAVAA YHTEENSÄ	1 411 893,99	1 128 890,35
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-230 098,04	-121 479,90
Tilikauden yli-/alijäämä	-97 868,21	-108 618,14
	-327 966,25	-230 098,04
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Muut velat	1 739 860,24	1 358 988,39
	1 739 860,24	1 358 988,39
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	1 411 893,99	1 128 890,35

TOS.NROT

1 Liitetieto 1	Jaksotuseriaatteet
2 Liitetieto 6	Toimintatuotot tehtävä alueittain
3 Liitetieto 9	Palvelujen ostojen erittely Pysyvien vastaavien suunnitelman mukaiset
4 Liitetieto 11	poistot Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot-
5 Liitetieto 13	ja tappiot
6 Liitetieto 16	Erittely poistoeron muutoksista
7 Liitetieto 19	Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet
8 Liitetieto 23	Saamisten erittely
9 Liitetieto 24	Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät
10 Liitetieto 25	Oman pääoman erittely
11 Liitetieto 26	Erittely poistoerosta
12 Liitetieto 27	Pitkäaikaiset velat
13 Liitetieto 30	Vieras pääoma
14 Liitetieto 32	Muiden velkojen erittely
15 Liitetieto 33	Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät
16 Liitetieto 38	Vuokravastuut
17 Liitetieto 42	Henkilöstön lukumäärä
18 Liitetieto 43	Henkilöstökulut Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt
19 Liitetieto 44	luottamushenkilömaksut

Liitetieto 1

Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät (KPA 2:2.1 § 1-kohta)

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoa vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoa tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Rahoitusomaisuus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Hulevedet

Hulevesien tuloslaskelma ja investointiosa on eriytetty viemärlaitoksesta, kirjaamalla investointi- ja käyttökustannuksia huleveteen. Tuloja ei ole tässä vaiheessa kirjattu. Tulojen määrittäminen ja tarvittavat taksamuutokset tehdään valtuustossa tehtävien linjausten ja sopimusten pohjalta.

Tästä on muodostettu tase ja rahoituslaskelma.

Hallinnollista päätöstä ei ole tehty.

Liitetieto 6

Toimintatuotot tehtäväalueittain

	2019	2018
<u>Liikevaihto</u>		
Vesilaitostoiminta	5 327 102,71	5 451 950,62
Viemärlaitostoiminta	6 410 789,38	6 404 060,93
<u>Liiketoiminnan muut tuotot</u>		
Vesilaitostoiminta	18 010,82	10 281,40
Viemärlaitostoiminta	5 429,30	16 156,73
<i>Toimintatuotot yhteensä</i>	11 761 332,21	11 882 449,68

Liitetieto 9

Palvelujen ostojen erittely		
	Kunta	
	2019	2018
Muiden palvelujen ostot	2 141 868,57	2 112 128,96
<i>Kunnan palvelujen ostot yhteensä</i>	2 141 868,57	2 112 128,96

Liitetieto 11

Pysyvien vastaavien suunnitelman mukaiset poistot

	Poistotapa	Poistoaika tai poisto-%	Vuotuiset poistoprosentit
Aineettomat oikeudet			
Muut pitkävaikutteiset menot	tasapoisto	2-5 v	20 % - 50 %
Aineelliset hyödykkeet			
Maa- ja vesialueet		ei poistoa	
Rakennukset ja rakennelmat			
Tehdas- ja tuotantorakennukset	tasapoisto	20 - 30 v	3,34 % - 5 %
Asuinrakennukset	tasapoisto	30 - 50 v	2 % - 3,34%
Kiinteät rakenteet ja laitteet			
Johtoverkostot ja laitteet	mj-poisto	7 %	7 %
Vesimittarit	mj-poisto	20 %	20 %
Vesimittarit	tasapoisto	10 v	10 %
Koneet ja kalusto			
Kuljetusvälineet	tasapoisto	4 - 5 v	20 % - 25 %
Liikkuvat työkonet	tasapoisto	5 v, 10 v	10% , 20 %
Muut laitteet ja kalusteet	tasapoisto	3 v - 10 v	10 % - 33,34 %
Muut laitteet ja kalusteet	mj-poisto	30 %	30 %
Atk-laitteet	tasapoisto	3 v	33,34 %
Keskeneräiset hankinnat		ei poistoa	

Liitetieto 13

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot

	2019	2018
Muut toimintatuotot		
Muut myyntivoitot	9 677,42	16 042,38
<i>Myyntivoitot yhteensä</i>	<i>9 677,42</i>	<i>16 042,38</i>

Liitetieto 16

Erittely poistoeron muutoksista

	2019	2018
Investointivaraukseen liittyvä poistoeron muutos	29 692,28	33 342,05
Poistoeron muutokset yhteensä	29 692,28	33 342,05

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

Aineettomat hyödykkeet 31.12.2019	141 999

Muut pitkävaikutteiset menot

Poistamaton hankintameno 1.1.2019	77 411

Siirrot erien välillä	70 286

Tilikauden poistot	41 690

Kirjanpitoarvo 31.12.2019	106 007

Keskeneräiset hankinnat, aineettomat

Poistamaton hankintameno 1.1.2019	88 466

Lisäykset tilikauden aikana	49 870

Rahoitusosuudet tilikaudella	32 058

Siirrot erien välillä	70 286

Kirjanpitoarvo 31.12.2019	35 992

Aineelliset hyödykkeet 31.12.2019	85 659 177

Maa- ja vesialueet

Poistamaton hankintameno 1.1.2019	57 293

Kirjanpitoarvo 31.12.2019	57 293

Rakennukset

Poistamaton hankintameno 1.1.2019	9 554 952

Siirrot erien välillä	6 702

Tilikauden poistot	548 985

Kirjanpitoarvo 31.12.2019	9 012 669

Kiinteät rakenteet ja laitteet

Poistamaton hankintameno 1.1.2019	30 146 217

Lisäykset tilikauden aikana	39 057

Siirrot erien välillä	2 009 814

Tilikauden poistot	2 364 064

Kirjanpitoarvo 31.12.2019	29 831 023

Koneet ja kalusto

Poistamaton hankintameno 1.1.2019	961 568

Siirrot erien välillä	81 584

Tilikauden poistot	285 127

Kirjanpitoarvo 31.12.2019	758 025

Keskeneräiset hankinnat, aineelliset

Poistamaton hankintameno 1.1.2019	30 716 289

Lisäykset tilikauden aikana	17 573 367

Rahoitusosuudet tilikaudella	191 390

Siirrot erien välillä	2 098 100

Kirjanpitoarvo 31.12.2019	46 000 166

Liitetieto 23

Saamisten erittely

	2019		2018	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset Mikkelin tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset		52 009,50		21 974,50
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>52 009,50</i>	<i>0,00</i>	<i>21 974,50</i>
Saamiset kunnilta ja kuntayhtymiltä, joissa Mikkelin jäsenenä				
Myyntisaamiset		30 294,08		23 832,19
Yhdystili, Vesilaitos		8 355 776,70		
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>8 386 070,78</i>	<i>0,00</i>	<i>23 832,19</i>
Osakkuus- ja muilta omistusyhteisöiltä (Mikkelin)				
Myyntisaamiset		11 473,57		10 397,88
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>11 473,57</i>	<i>0,00</i>	<i>10 397,88</i>
Saamisten erittely yhteensä	0,00	8 449 553,85	0,00	56 204,57

Liitetieto 24

Siirtosaamiin sisältyvät olennaiset erät

	2019	2018
Lyhytaikaiset siirtosaamiset		
Tulojäämät	9 548,65	7 948,04
<i>Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä</i>	<i>9 548,65</i>	<i>7 948,04</i>

Liitetieto 25

Oma pääoman erittely

	2019	2018
Peruspääoma 1.1	29 872 760,29	29 872 760,29
Peruspääoma 31.12	29 872 760,29	29 872 760,29
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1 (*)	14 657 899,82	12 211 103,61
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12	14 657 899,82	12 211 103,61
Tilikauden yli-/alijäämä	1 606 365,56	2 446 796,21
Oma pääoma yhteensä	46 137 025,67	44 530 660,11

*) sis. vesilaitoksen liittymismaksuja
1.1.2001-1.4.2004 1 024 458,96
(siirtokelpoiset liittymismaksut)

Liitetieto 26

Erittely poistoerosta

	2019	2018
Investointivaraukseen liittyvä poistoero	386 925,42	416 617,70
<i>Poistoero yhteensä</i>	<i>386 925,42</i>	<i>416 617,70</i>

Liitetieto 27

Pitkäaikaiset velat

Velat, jotka erääntyvät 1.1.2025 tai sen jälkeen konsernin ulkopuolelta

	2019	2018
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	33 000 012,00	30 266 676,00
Muut pitkäaikaiset velat	4 014 714,77	3 816 454,77
<i>Pitkäaikaiset velat yhteensä</i>	<i>37 014 726,77</i>	<i>34 083 130,77</i>

Liitetieto 30

Vieras pääoma

	2019		2018	
	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
Velat Mikkelin tytäryhteisöille				
Ostovelat	0,00	52 014,99	0,00	55 695,49
Velat osakkuus- ja muille omistusyhteisöille (Mikkelin)				
Ostovelat	0,00	105,40	0,00	305,03
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>52 120,39</i>	<i>0,00</i>	<i>56 000,52</i>

Liitetieto 32

Muiden velkojen erittely

	Kunta	
	2019	2018
Muut velat		
Liittymismaksut	4 014 714,77	3 816 454,77
Muut velat	517 413,91	133 512,33
<i>Muut velat yhteensä</i>	<i>4 532 128,68</i>	<i>3 949 967,10</i>

Vuoden 2018 vertailutietoa korjattu

Liitetieto 33

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	2019	2018
Lyhytaikaiset siirtovelat		
Muut siirtovelat	77 751,70	2 117,70
Palkkojen ja henkilöstösivukulujen jaksotukset	267 141,00	394 013,14
Korkojaksotukset	189 594,45	47 500,04
<i>Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä</i>	<i>534 487,15</i>	<i>443 630,88</i>
<i>Siirtovelat yhteensä</i>	<i>534 487,15</i>	<i>443 630,88</i>

Vuokravastuut

	Kunta	
	2019	2018
Toimitilojen vuokravastuut	646 332,00	-
Koneiden ja laitteiden vuokravastuut (leasing)	222 300,00	19 284,54
Vuokravastuut yhteensä	868 632,00	19 284,54
- siitä seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	98 833,20	12 856,36

Leasingvuokrasopimuksiin ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuuta

Henkilöstön lukumäärä 31.12.

	2019	2018
Vesilaitos vakinaiset	29	30
Määräaikaiset	2	4
Yhteensä	31	34

Henkilöstökulut

	2019	2018
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	1 397 110	1 366 732
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	243 399	235 927
Muut henkilösivukulut	40 479	94 440
Henkilöstökorvaukset ja muut korjaukset	13 856	17 908
Yhteensä tuloslaskelman mukaan	1 667 132	1 679 190
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	117 786	120 384
Henkilöstökulut yhteensä	1 784 918	1 799 574

Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut		
	2019	2018
Keskusta Mikkelin kunnallisjärjestö	163,87	0,00
Perussuomalaiset, Mikkelin piiri	61,76	38,00
SDP Mlin kunnallisjärjestö	460,50	234,25
Kokoomus Mikkelin kunnallisjärjestö	138,93	138,93
Mikkelin seudun Vihreät ry	123,50	42,75
Keskusta	0,00	89,06
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	948,56	542,99

LUETTELO KÄYTETYISTÄ KIRJANPITOKIRJOISTA

Käytetyt tilikirjat

Päiväkirja
Pääkirja
Tase
Talousarvion toteutumisvertailu
Tasetilien avaussaldolista

LUETTELO KÄYTETYISTÄ TOSITELAJEISTA

Käytetyt tositelajit

Mikkelin Vesiliikelaitos

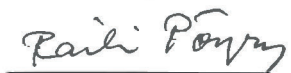
Laji	Tositelajin nimi	Tositenro		Tositenro
1	CPU kassa	1	-	358
13	Matkustuksenhallinta Mikkelä	1	-	47
14	Matkustuksenhallinta Vesi	1	-	21
15	Matkustuksenhallinta Pela	1	-	42
16	Matkustuksenhallinta Otavia	1	-	41
2	Pankit	1	-	1597
20	Muistiot	1	-	3441
3	Maksut	1	-	281
30	Palkat	1	-	113
32	Tuntipalkat	1	-	61
33	LTM-palkkiot	1	-	31
4	Poistot	1	-	25
40	Ostolaskut	1	-	53262
5	Luovutukset/kom	1	-	24
6	Aktivoinnit/siirrot er. välillä	1	-	4
60	Yleislaskut	1	-	8518
61	Suoritukset	1	-	3563
62	Hyvityslaskujen kohdistukset	1	-	156
70	Koki tontin vuokrat	1	-	6517
75	Haahtela kiinteistö	1	-	3446
76	Haahtela kiinteistö sisäiset	1	-	41
80	Vesikanta	1	-	36655
81	Vesikanta sisäiset	1	-	12
84	Lomituspalvelu	1	-	770
87	Daisy varhaiskasvatus	1	-	8691
88	Jamix Ruokatuotanto	1	-	204
89	Jamix Ruokatuotanto sisäiset	1	-	168
91	Timmi Tilavaraus	1	-	946
92	Timmi Tilavaraus sisäiset	1	-	533
ALV	Alv-kirjaukset	1	-	28
	Liitetietotositteet	1	-	20

Mikkelin Vesiliikelaitoksen tilinpäätöksen 2019 allekirjoitukset

Mikkelissä 17. maaliskuuta 2020

Mikkelin Vesiliikelaitoksen johtokunta

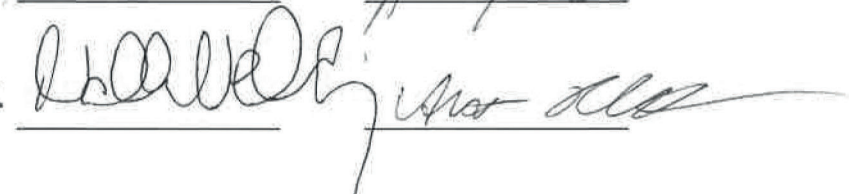

puheenjohtaja

Reijo Turkki
Vesilaitoksen johtaja

6

Allekirjoitukset

Tilinpäätöksen allekirjoitukset

Mikkelissä 30.3.2020

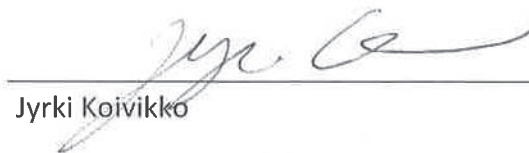
Arto Seppälä
kaupunginhallituksen puheenjohtaja

Kirsi Olkkonen

Armi Salo-Oksa

Jyrki Koivikko

Soile Kuitunen

Petri Pekonen

Minna Pöntinen

Liisa Ahonen, Jukka Pöyryn varajäsen

Pekka Pöyry

Mali Soininen

Jarno Strengell

Timo Halonen
kaupunginjohtaja

Tilintarkastajan merkintä

Suoritetusta tarkastuksesta on tänään annettu tilintarkastuskertomus.

Mikkelissä 26.5.2020

KPMG Julkistarkastus Oy

Elina Hämäläinen
vastuunalainen tilintarkastaja
JHT, KHT

7

**Luettelo kirjanpito-
kirjoista ja tosite-
lajeista sekä niiden
säilytystavasta**

LUETTELO KÄYTETYISTÄ KIRJANPITOKIRJOISTA

Käytetyt tilikirjat

Päiväkirja
Pääkirja
Tase
Talousarvion toteutumisvertailu
Tasetilien avaussaldolista

LUETTELO KÄYTETYISTÄ TOSITELAJEISTA

Käytetyt tositelajit

Mikkeli

Laji	Tositelajin nimi:	Tositenro	Tositenro
1	CPU kassa	1 -	357
13	Matkustuksenhallinta Mikkeli	1 -	46
14	Matkustuksenhallinta Vesi	1 -	20
15	Matkustuksenhallinta Pela	1 -	41
16	Matkustuksenhallinta Otavia	1 -	40
2	Pankit	1 -	1596
20	Muistiot	1 -	3482
3	Maksut	1 -	280
30	Palkat	1	112
32	Tuntipalkat	1 -	60
33	LTM-palkkiot	1 -	30
4	Poistot	1 -	24
40	Ostolaskut	1	53261
5	Luovutukset/kom	1 -	23
6	Aktivoinnit/siirrot erien välillä	1 -	3
60	Yleislaskut	1 -	8520
61	Suoritukset	1 -	3562
62	Hyvityslaskujen kohdistukset	1 -	160
70	Koki tontin vuokrat	1 -	6516
75	Haahtela kiinteistö	1 -	3445
76	Haahtela kiinteistö sisäiset	1 -	40
80	Vesikanta	1	36654
81	Vesikanta sisäiset	1	11
84	Lomituspalvelu	1	769
87	Daisy varhaiskasvatus	1	8690
88	Jamix Ruokatuotanto	1	203
89	Jamix Ruokatuotanto sisäiset	1	166
91	Timmi tilavaraus	1	945
92	Timmi tilavaraus sisäiset	1	532
ALV	Alv-kirjaukset	1	26
	Liitetietotositteet	1	38

